

การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย

ชำนาญ ชาติษฐ์

ดุขฎีนิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
นิติศาสตรดุขฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

AMENDMENTS TO THE THAI MONEY LAUNDERING ACT

CHUMNAN CHADIT

A DISSERTATION PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF LAWS

2018

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องคุณิพนธ์ การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย

ชื่อผู้เขียน นายชำนาญ ชาติชัย

สาขาวิชา นิติศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบัติ)

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต)

.....กรรมการ

(ร้อยตำรวจโท ดร. อุทัย อาทิวะ)

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้คุณิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ปรามใหญ่)

.....รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโครงการ

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. จิรโชค วีระสย) ปรัชญาคณะบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์พิเศษปณิญา สุทธิบัติ)

.....กรรมการ

(ดร. ธนฤต วรณัชชากุล)

.....กรรมการ

(ดร. วัชร เนติวานิชย์)

.....กรรมการ

(นายสมจิตร ทองศรี)

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. จิรโชค วีระสย)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องคุณิพนธ์ การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย
ชื่อผู้เขียน นายชำนาญ ชาติชัย
ชื่อปริญญา นิติศาสตรคุณิพนธ์
ปีการศึกษา 2561

คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์สุชสมัย สุทธิศิลป์ ประธานกรรมการ
2. ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต
3. ร้อยตำรวจโท ดร. อุทัย อาทิวะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (2) เปรียบเทียบกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทยกับกฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ (3) และศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย

ผลการศึกษาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังกำหนดกฎหมายไว้ไม่ชัดเจน ในเรื่องของการร้องขอให้ทรัพย์สินเป็นของแผ่นดิน ย้อนหลังทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจ ยึดทรัพย์สินเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด ซึ่งการร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินรัฐจะต้องมีหลักฐานเพียงพอจนเป็นที่เชื่อได้ว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หลังจากนั้นให้ภาระการพิสูจน์ตกแก่ผู้ถูกกล่าวหา อีกทั้ง การยึดทรัพย์สินบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือ เคยเกี่ยวข้องต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินเท่านั้น ต่อให้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในฐานะสายโลหิต แต่ถ้าไม่มีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกันก็ไม่สามารถยึด หรือ ร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางแก้ไข

1) การยึดทรัพย์ย้อนหลัง สามารถกระทำได้แต่จะยึดทรัพย์ย้อนหลังได้เฉพาะ (1) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน (2) ในขณะที่มีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิด

2) การยึด หรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวตาม มาตรา 48 นั้น ต้องมีหลักเกณฑ์ในการกระทำความผิดดังนี้ (1) ต้องพึงได้ว่าการกระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้น (2) มีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน (3) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการโอนจำหน่าย ยักยอก ปกปิด หรือ ซ่อนเร้นทรัพย์สิน (4) ทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด (5) คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน หากไม่มีพฤติกรรมโอนจำหน่าย ยักยอก หรือปกปิด หรือซ่อนเร้น หรือขาดข้อใดข้อหนึ่ง ไม่อาจยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราว

3) กำหนดการระงับการพิสูจน์พนักงานอัยการมีหน้าที่พิสูจน์ให้ได้ตามคำร้องก่อนว่าปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นอะไร หากแน่นมั่นคงกว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หลังจากนั้นให้ผู้คัดค้านมีหน้าที่พิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องไม่ได้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

4) การยึดทรัพย์บุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ หรือ ผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือ เคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือ ความผิดฐานฟอกเงินนั้น ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินเท่านั้นต่อให้มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ในฐานะสายโลหิต แต่ถ้าไม่มีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกันก็ไม่สามารถยึด หรือร้องขอให้ทรัพย์นั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

ABSTRACT

Dissertation Title Amendments to the Thai Money Laundering Act

Student's Name Mr. Chumnan Chadit

Degree Sought Doctor of Laws

Academic Year 2018

Advisory Committee

1. Assoc. Prof. Suksami Sutthibodee	Chairperson
2. Prof. Dr. Udom Rathamarit	
3. Police Lieutenant. Dr. Uthai Artiwest	

In this dissertation, the researcher studies (1) problems of the enforcement of the Anti-Money Laundering Act, B.E. 2542 (1999); compares (2) Thailand's money laundering law in the jurisdiction of the Kingdom of Thailand (Thailand) with such laws in the jurisdictions of selected foreign countries; and (3) proffers guidelines for amending the laundering law in Thailand.

Findings show that the Anti-Money Laundering Act, B.E. 2542 (1999) is not clear in respect to the issue of the retrospective forfeiture of assets to the State. This allows government officials to wield their authority arbitrarily and to confiscate assets greater than is stipulated for the offence by law. The confiscation of assets by the State must be done in accordance with evidence sufficient to make it credible that said assets originated with the committing of an offence.

Aside from this stipulation, the burden of proof falls on the accused. Forfeiture of assets must involve only the person actually accused of an offence, a person related to the person accused of an offence, or a person formerly related to the person accused of an offence. Even if the relationship is through kinship, uninvolved assets cannot be confiscated or forfeited to the State.

The researcher proffers the following recommendations.

(1) Retrospective confiscation must only involve the confiscation (i) of assets directly derived from having committed underlying offences; and (ii) at the time the law has determined an offence has been committed.

(2) The temporary confiscation or seizure of assets in accordance with Section 48 must have criteria for determining that an offence has been committed as follows: (i) There must be probable cause to believe that the underlying offence has been committed. (ii) There are assets directly connected to the commission of underlying offences. (iii) There is probable cause to believe that the property may be transferred, sold, disposed of, concealed, or hidden. (iv) Assets must be related to the commitment of an offence. (v) The Transaction Committee has the authority to confiscate or seize assets temporarily for not more than 90 days. If there is no effort to transfer, sell, dispose of, conceal, or hide or any item is absent, the assets cannot be confiscated or seized temporarily.

(3) Burden of proof. In accordance with the request to provide evidence confirming that the assets are related to the underlying offence, the prosecutor

has the duty to prove that the assets are related to the underlying offence. An opponent has the duty to prove that the assets for which the prosecutor files a claim are not assets related to the offence.

(4) The confiscation of the assets of a person related to or a person involved with or formerly having been involved with the person committing the underlying offence or money laundering must be related to the offender only through assets. Even though related by kinship, said assets unrelated to the commission of an offence cannot be confiscated or seized by the State.

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สามารถบรรลุผลอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยความสะดวกอย่างยิ่งจากคณะกรรมการที่ปรึกษาคุษฎีนิพนธ์ อันประกอบด้วย รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบดี ประธานกรรมการที่ปรึกษาคุษฎีนิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต ร้อยตำรวจโท ดร. อุทัย อาทิวา ซึ่งทุกท่านได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้คุษฎีนิพนธ์นี้มีความถูกต้องและมีเนื้อหาที่สมบูรณ์ อันทำให้มีคุณค่าทางวิชาการ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงและจะขอน้อมระลึกถึงพระคุณของท่านตลอดไป

นอกจากนี้ ต้องขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฐนันต์ศักดิ์ บรรณานุกุล ดร. ธนฤต วรธนัชชากุล ซึ่งทั้งสองท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าอย่างมากที่มาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดยท่านได้ให้ความเมตตากรุณาชี้แนะข้อแนะนำทั้งในด้านการค้นคว้าและความถูกต้องของเนื้อหาจนทำให้ผู้เขียนได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากขึ้น ซึ่งทำให้คุษฎีนิพนธ์มีคุณค่าทางวิชาการเป็นอย่างมาก

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทุกท่าน ที่ท่านได้กรุณาให้ผู้วิจัยได้เข้าสัมภาษณ์ ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ ที่ได้ให้คำแนะนำและวิจารณ์ร่างกฎหมายจนทำให้ผู้เขียนจัดทำร่างกฎหมายได้สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์พิเศษปัญญา สุทธิบดี ดร. ธนฤต วรธนัชชากุล ดร. วัชร เนติวาณิชย์ นายสมจิตร ทองศรี ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. จิร โชค วีระสย ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งมาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบป้องกันคุษฎีนิพนธ์ โดยท่านได้กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมจนทำให้คุษฎีนิพนธ์ยังเพิ่มคุณค่าทางวิชาการมากขึ้นไปอีก

ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาเอก และโครงการปรัชญาคุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ตลอดจนคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ประจำโครงการปรัชญาคุษฎี-

บัณฑิตทางสังคมศาสตร์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะขั้นตอนการศึกษาและให้กำลังใจกับผู้วิจัยมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อพ่อแม่ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตั้งแต่เริ่มต้นเรียนรู้ในวัยเยาว์มาตลอด และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้เอื้อนามทุกท่าน และกราบขอบพระคุณ ความช่วยเหลือ และกำลังใจจากครอบครัว บิดามารดา ภรรยา และบุตร ที่คอยเป็นที่ปรึกษา และเป็นกำลังใจ ทำให้วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัย ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้เข้าไปค้นคว้าข้อมูลในห้องสมุด จนสามารถศึกษาคุณูปการนี้สำเร็จลงได้ และผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคุณูปการจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงอันทรงเกียรติอย่างสูงยิ่งฉบับนี้ จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน และประเทศชาติสืบไป

ชานาญ ชาดิษฐ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
3. ขอบเขตการวิจัย	8
4. วิธีการดำเนินการวิจัย	9
5. กรอบแนวความคิด.....	10
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน	12
1.1 ความหมายของการฟอกเงิน	12
1.2 ความเป็นมาเกี่ยวกับการฟอกเงิน	20
1.3 ความเป็นมาของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	30
1.4 แนวคิดในการตรวจสอบรายงานหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำ	
ธุรกรรม.....	36
2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักนิติรัฐ	49
2.1 ความหมายของแนวคิดหลักนิติรัฐ	49
2.1.1 สาระสำคัญของหลักนิติรัฐ.....	53
2.1.2 หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.....	54

บทที่	หน้า
2.1.3 หลักไม่มีความผิด ไม่ต้องรับโทษโดยไม่มีกฎหมาย.....	57
2.1.4 หลักมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง.....	57
2.1.5 หลักความไม่แน่นอนของกฎหมาย.....	58
2.1.6 หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ.....	60
2.1.7 หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ.....	61
2.1.8 ลักษณะตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ.....	62
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการฟอกเงิน.....	65
3.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	65
3.2 ทฤษฎีการสมคบกัน	67
3.3 ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุนกัน	68
3.4 ทฤษฎีต้นไม้ที่เป็นพิษ	69
4. แนวคิดเกี่ยวกับการริบทรัพย์.....	70
4.1 ความหมายการริบทรัพย์.....	70
4.2 ประวัติเกี่ยวกับริบทรัพย์สิน	71
4.3 วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของการลงโทษริบทรัพย์สิน.....	75
4.3.1 การริบทรัพย์สินเป็นการลงโทษ.....	75
4.3.2 การริบทรัพย์เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย	76
4.3.3 มาตรการริบทรัพย์สินตามกฎหมายไทย.....	76
4.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพิสูจน์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน	77
4.4.1 ความหมายของมาตรฐานในการพิสูจน์	77
4.4.2 ระดับมาตรฐานการพิสูจน์.....	78
5. ความเป็นมาของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้าน	
อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร.....	82

บทที่	หน้า
5.1 วัตถุประสงค์ของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้าน อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร.....	88
5.2 สารสำคัญของหลักการทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา สหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ จัดตั้งในลักษณะองค์กร	89
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	93
6.1 วรวิทย์ ภูเพียนเลิศ	93
6.2 ทักษอร สุวรรณสายะ	94
6.3 ณัฐธิดา เหล่ารักวงศ์	96
6.4 วรจักรรัตน์ กลับชนะ	97
6.5 ลัทธิสัญญา เพียรสมภาร	100
6.6 ปณณฎี สุนทะศักดิ์	101
6.7 ชัช วงศ์สิงห์	103
7. คดีตัวอย่าง	
7.1 คดี 8345/2560	105
8. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฟอกเงินประเทศไทยและต่างประเทศ .	107
8.1 กฎหมายของประเทศไทย	107
8.1.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542.	107
8.1.2 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547	119
8.1.3 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	122
8.2 ผู้ให้อำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม.....	
การฟอกเงิน พ.ศ. 2542	124
8.2.1 คณะกรรมการธุรกรรม	124
8.2.2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	126

บทที่	หน้า
8.2.2 เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	126
8.2.3 ศาล	137
8.3 มาตรการยึดอายัด และริบทรัพย์สิน	132
8.3.1 มาตรการยึดอายัด และริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542	133
8.3.2 ความหมายของการยึดและอายัด	133
8.3.3 การยึดหรืออายัดทรัพย์สิน	134
8.3.4 ประเภทของทรัพย์ที่จะยึด.....	135
8.3.5 การยึดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว.....	136
8.3.6 มาตรการคุ้มครองชั่วคราว	137
9. กฎหมายของต่างประเทศ.....	143
9.1 ประเทศอังกฤษ.....	143
9.1.1 การริบทรัพย์ในอังกฤษ	147
9.1.2 การบังคับริบทรัพย์ย้อนหลัง.....	159
9.1.3 ภาระในการพิสูจน์	150
9.1.4 ความผิดมูลฐานในประเทศอังกฤษ	150
9.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา	151
9.2.1 Money Laundering Control Act of 1986.....	153
9.2.2 The USA Patriot Act of 2001.....	157
9.2.3 Bank Secrecy Act 1970	160
9.2.4 Federal Crimes And Criminal Procedure มีสาระสำคัญ ดังนี้..	168
9.2.5 กฎหมายว่าด้วยการยึดทรัพย์ในสหรัฐอเมริกา	169
9.2.6 การริบทรัพย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา	169
9.2.7 การบังคับริบทรัพย์สินย้อนหลัง.....	172

บทที่	หน้า
9.2.8 ภาระการพิสูจน์.....	172
9.2.9 ความผิดมูลฐานในประเทศ	173
9.3 ประเทศออสเตรเลีย.....	174
9.3.1 The Criminal Code Act 1995.....	175
9.3.2 The Financial Transaction Report Act 1988	181
9.3.3 Telecommunication Act 1997.....	182
9.3.4 การยึดหรืออายัดทรัพย์สิน	183
9.3.5 การริบทรัพย์สินในประเทศออสเตรเลีย	186
9.3.6 มาตรฐานการพิสูจน์.....	187
9.4 ประเทศญี่ปุ่น	192
9.4.1 มาตรฐานการพิสูจน์.....	197
9.4.2 การยึดทรัพย์สินประเทศญี่ปุ่น	197
3. ระเบียบวิธีวิจัย	198
1. ขั้นตอนที่หนึ่ง ศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542	198
2. ขั้นตอนที่สอง ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย กับกฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ.....	203
3. ขั้นตอนที่สาม เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุง กฎหมายการฟอกเงินของ ประเทศไทย	204
4. ขั้นตอนที่สี่ เพื่อเสนอร่างแก้ไขกฎหมาย การฟอกเงิน ของประเทศไทย.....	205

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์	208
1. การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการยื่นหลังการร้องขอต่อศาลให้ ทรัพย์สินเป็นของแผ่นดิน.....	209
1.1 ผลการศึกษาข้อค้นพบที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร	209
1.2 ผลการศึกษาข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์.....	213
2. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย..... กับกฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ.....	215
2.1 ผลของการปรับปรุงกฎหมายฟอกเงินประเทศไทย	215
และของต่างประเทศ	215
3. การปรับปรุงกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย	222
4. การเสนอร่างแก้ไขกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย	236
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	240
1. สรุปผลการวิจัย	240
1.1 ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม..... การฟอกเงิน พ.ศ. 2542	241
1.2 การเปรียบเทียบกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทยกับ	245
กฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ.....	245
1.3 เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายการฟอกเงินของ	248
ประเทศไทย.....	248
1.4 เพื่อเสนอร่างแก้ไขกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย.....	251
2. อภิปรายผล	252
3. ข้อเสนอแนะ	264

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	
ก แบบสัมภาษณ์.....	275
ข แบบสัมภาษณ์การประเมินร่างกฎหมาย.....	280
ค ตารางแสดงความผิดมูลฐานฟอกเงินและวันบังคับใช้ความผิดมูลฐาน	286
บรรณานุกรม.....	286
ประวัติผู้เขียน	312

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การนำเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำความผิด หรือได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย มาเปลี่ยนสภาพให้เป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างถูกต้อง หรือเรียกได้ว่า กระบวนการทำเงินสกปรกให้เปลี่ยนสภาพเป็นเงินสะอาด โดยวิธีการนำเงินสกปรกไปซื้ออสังหาริมทรัพย์ รวมถึงวิธีการต่าง ๆ สุดแล้วแต่ผู้กระทำความผิดจะนำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นมาแปรสภาพให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมาย วิธีการเหล่านี้เรียกว่า การฟอกเงิน (Money Laundering)

สังคมโลกในปัจจุบัน พบว่า การกระทำที่เข้าลักษณะการฟอกเงินมีความซับซ้อน และรุนแรงเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีเงินผิดกฎหมายเข้ามาในระบบการเงิน ผู้กระทำความผิดกฎหมายย่อมจะต้องพยายามหาทางใช้เงินนั้นปกป้องตนเอง พร้อมทั้งแสวงหาความร่ำรวยต่อไปอันจะเกิดผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และชื่อเสียงของประเทศ โดยทางด้านการเมืองนั้นการที่ผู้ได้เงินมาด้วยการลักลอบค้ายาเสพติด ขายของผิดกฎหมาย ค้าประเวณี หรืออาชญากรรมร้ายแรงใด ๆ ก็ตามมักจะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับ ระบบอุปถัมภ์ ในทางการเมือง ซึ่งเมื่อเงินที่ได้จากอาชญากรรมนั้นผ่านระบบการฟอกจนสะอาดแล้วก็จะถูกนำไปมอบแก่บรรดานักการเมือง หรือผู้มีอิทธิพลที่จะให้ความคุ้มครองการกระทำความผิดกฎหมายต่อไป ส่วนทางด้านเศรษฐกิจนั้นถือว่าเงินเหล่านั้นไม่ได้เกิดจากเงินที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งไม่ต่างจากการพิมพ์ธนบัตรมาใช้เอง ผลที่ตามมา คือ ผลผลิตเท่าเดิม แต่ปริมาณเงินเพิ่มมากขึ้นอันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ อีกทั้งอำนาจทางการเงินที่เกิดจากการร่ำรวยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมทำให้สถานะทางเศรษฐกิจไม่มีความมั่นคงและผันแปรได้ง่าย ประกอบกับเป็นการทำลายความศรัทธาของประชาชนต่อธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินว่าอาจมีส่วนเกี่ยวกับการฟอกเงินที่ได้มาจากการค้า ยาเสพติด หรือการกระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งการนำเอากฎหมายฟอกเงินมาใช้นั้น ย่อมเป็น

สิ่งที่ดีสำหรับการสร้างความเชื่อถือให้กับปวงชนชาวไทย รวมทั้งนานาชาติประเทศซึ่งล้วนแต่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการฟอกเงินได้ในระดับหนึ่งอีกด้วย

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของประเทศไทย ก็คือ ปัญหาการลักลอบการค้ายาเสพติดซึ่งได้ใช้เงิน และทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเพื่อการลักลอบการค้ายาเสพติดให้กว้างขวางออกไป ก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติด ทั้งยังเป็นมูลฐานของการประกอบอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ อีกทั้ง ปัจจัยสำคัญของการดำรงอยู่และความเจริญเติบโตของเหล่าอาชญากร หรือองค์กรอาชญากรรม คือ การมีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้สนับสนุนในการปกปิดการกระทำความผิดและเพื่อขยายขอบเขตอิทธิพลของการประกอบอาชญากรรมให้มั่นคงและกว้างขวางจนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ แต่อาชญากรเหล่านั้นก็มีความเกรงกลัวมาตรการในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด จึงมีการปกปิดการกระทำความผิดของตนไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ รวมถึงการนำผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไปทำการเปลี่ยนสภาพให้กลายเป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่บุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการปกปิด ซ่อนเร้น เปลี่ยน หรือแปรสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เรียกว่า การฟอกเงิน ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้กระทำความผิดนำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ทรัพย์สินดังกล่าวถูกยึดคืน และเมื่อสังคมเจริญมากขึ้นการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพมีความซับซ้อนมากขึ้นทำให้วิธีการหลีกเลี่ยงไม่ให้ถูกดำเนินการกับทรัพย์สินมีวิธีการที่แนบเนียนขึ้นตามไปด้วยทำให้ยากต่อการปราบปราม

การฟอกเงิน แม้จะไม่ใช่อาชญากรรมประเภทเดียวกับการค้ายาเสพติด แต่หากดูจากพัฒนาการของการแก้ไขปัญหาการฟอกเงินแล้ว จะเห็นได้ว่า การฟอกเงินเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องผูกติดกับอาชญากรรมการค้ายาเสพติดเสมอ และเนื่องจาก ทั้งการค้ายาเสพติดและการฟอกเงินในยุคใหม่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยความสะดวกรวดเร็วของการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งช่องว่างของกฎหมายที่พัฒนาตามไม่ทันความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ทำให้อาชญากรรมทั้งสองประเภทยังมีพัฒนาการไปมากและมีลักษณะข้ามเขตพรมแดน (Transnational Crime) เป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ (International Crime) ซึ่งส่งผลกระทบสร้างความเสียหายอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งมาก

ขึ้นจนยากจะสกัดกั้น ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ แม้กระทั่งการเมือง ทั้งระดับประเทศและประชาคมโลก¹

อย่างไรก็ดี เพื่อให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ปัจจุบันจึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีกครั้ง โดยตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2552 (ฉบับที่ 3) ซึ่งมีหลักการในการกำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพบางประเภทนอกจากสถาบันการเงินต้องรายงานการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)² กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพที่มีใช้สถาบันการเงินบางประเภทจัดให้ลูกค้าแสดงตนก่อนการทำธุรกรรม ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนและการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2552 มีผลบังคับใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2552³ ซึ่งปัจจุบันนี้กฎหมายฟอกเงินมีการกำหนดความผิดมูลฐานไว้ที่ 21 ความผิดมูลฐาน⁴ ซึ่งกฎหมายฟอกเงินของไทยนั้น การกำหนดความผิดมูลฐานนั้นนำความผิดในคดีอาญา

¹สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงินปัญหาข้อเท็จจริง คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดือนตุลา, 2543), หน้า 10.

²“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนที่ 56 (22 กรกฎาคม 2552): 1-3.

³สีหนาท ประยูรรัตน์, “แนวความคิดของตำรวจในประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” ดุลพาห 4, 41 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 25.

⁴“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 92 ก (8 ตุลาคม 2558): 1-3.

มาเป็นตัวกำหนดความผิดมูลฐาน แต่การยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์ตกเป็นของแผ่นดิน กฎหมายกำหนดให้ยื่นต่อศาลแพ่ง¹

การที่กฎหมายฟอกเงินได้มีการบังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 และในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน โดยการยึดและอายัดทรัพย์สินเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดินซึ่งเป็นการกระทบสิทธิหลายอย่างทั้งกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองในทรัพย์สินของบุคคลโดยตรง²

การยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเพื่อให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นี้ ยังมีปัญหาอยู่หลายประการ

1.1 ปัญหาการร้องขอต่อศาลให้ทรัพย์ตกเป็นของแผ่นดินย้อนหลัง

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51 เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตาม มาตรา 49 หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้รับโอนทรัพย์สินตาม มาตรา 50 วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน การยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินตกเป็นของแผ่นดินนั้น ตามกฎหมายฟอกเงินมิได้กำหนดว่า การร้องขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์ตกเป็นของแผ่นดินนั้นสามารถย้อนหลังได้หรือไม่

การร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้นยังคงเป็นที่ถกเถียงกันในทางวิชาการว่าเป็นมาตรการในทางแพ่ง หรือทางอาญา โดยฝ่ายหนึ่งเห็นว่า เรื่องดังกล่าวเป็นมาตรการในทางแพ่งและสามารถดำเนินการย้อนหลังไปถึงก่อนวันที่พระราชบัญญัติ-

¹ สีนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติสนเทศ, 2544), หน้า 21.

² สุนัย หาเรือนพิชน์, “ข้อคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ,” วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์ 30, 2 (มิถุนายน 2543): 143.

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีผลใช้บังคับได้ ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่า
เรื่องดังกล่าวเป็นมาตรการทางอาญาและไม่สามารถดำเนินการยึด หรืออายัดทรัพย์สิน
ย้อนหลัง ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งแต่ประการใด

1.2 ปัญหาการพิจารณาพิสูจนการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

การร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือริบทรัพย์สินในทางแพ่งตาม
กฎหมายฟอกเงินของไทยนั้น การยื่นคำร้องให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ
การกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินนั้น ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาพิสูจนซึ่งกฎหมาย
ไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องของพิจารณาพิสูจนว่า ใครมีภาระการพิจารณาพิสูจนก่อน หรือ
พิสูจนหลัง พิจารณาแค่ไหน หรือแม้กระทั่งการยื่นขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน
ตามมาตรา 49 นั้น การที่กฎหมายระบุว่าการยื่นคำร้องนั้นจะต้องปรากฏหลักฐานเป็น
ที่เชื่อได้ว่านั่น หลักฐานที่ว่ำนั่น ถึงขนาดไหนถึงจะยื่นคำร้องได้ ซึ่งความจริงแล้ว
ภาระการพิจารณาพิสูจนนั้นมีทั้งสองส่วนคือส่วนของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
โดยพนักงานอัยการผู้ร้องและฝ่ายผู้คัดค้าน ซึ่งต้องแยกภาระการพิจารณาพิสูจนออกให้ชัดเจน
หาใช่ผู้คัดค้านมีภาระการพิจารณาพิสูจนแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ สำนักงานป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน พนักงานอัยการผู้ร้องเข้าใจว่า เมื่อทำการยึด หรืออายัดชั่วคราว¹ แล้ว
พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินต่อศาล² ภาระการพิจารณาพิสูจน
จะต้องตกอยู่แก่ผู้คัดค้านแต่เพียงฝ่ายเดียว ถ้าผู้คัดค้านพิจารณาพิสูจนไม่ได้ทรัพย์สินก็ต้องตกเป็น
ของแผ่นดิน เมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับนี้ไม่ได้บัญญัติ
ไว้อย่างชัดแจ้ง เรื่องการพิจารณาพิสูจน ทำให้เกิดความสับสนว่าบุคคลใดจะมีภาระการพิจารณาพิสูจน
ซึ่งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินผลักภาระการพิจารณาพิสูจนให้ผู้คัดค้าน
แต่เพียงฝ่ายเดียว³

¹พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 48.

²เรื่องเดียวกัน, มาตรา 49.

³เรื่องเดียวกัน, มาตรา 50.

1.3 ปัญหาข้อเท็จจริง การเกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำ ความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51 ของไทย เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการ ตามมาตรา 49 แล้ว หากศาล เชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและคำร้องของผู้ซึ่ง อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน¹ เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หาก ผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือ เคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิด หรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตแล้วแต่กรณี²

คำว่า ผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อนนั้นในกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า เกี่ยวข้อง สัมพันธ์อย่างไร เกี่ยวข้องในลักษณะใดทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งศาล จึงวินิจฉัยว่า ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดเป็นความเกี่ยวข้องทุกอย่าง ในทรัพย์สินและ รวมถึงความสัมพันธ์แบบสายโลหิต รวมทั้งสามิภรรยาที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนอยู่ ในความหมายนี้ทั้งหมด ซึ่งไม่เป็นธรรมกับประชาชนเพราะบางคนเป็นพี่น้องกันสายโลหิต เดียวกันแต่ไม่มีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกันเลยในการกระทำความผิดก็ถูกริบทรัพย์ได้ ถ้าตีความตามแบบสายโลหิตทั้ง ๆ ที่ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ เน้นเรื่องทรัพย์สิน เป็นหลัก ดังนั้น ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์ต้องเป็นไปในลักษณะ ที่เป็นทรัพย์สินเท่านั้น แต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ให้ชัดเจนเป็นเหตุให้สำนักงานป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พนักงานอัยการ รวมถึงศาลได้มีคำพิพากษาคำว่า เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดโดยตีความแบบกว้าง โดยให้รวมถึงสายโลหิต ภรรยานอก สมรสด้วย ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและก่อให้เกิดการทุจริตของเจ้าหน้าที่เรียกรับสินบน เพื่อแลกกับการไม่ให้ยึดทรัพย์ชั่วคราวก็ดี หรือการร้องขอให้ทรัพย์สินต้องตกเป็นของ

¹พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตรา 51 วรรคหนึ่ง.

²เรื่องเดียวกัน, วรรคสาม.

แผ่นดินที่ดี ซึ่งเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกา ได้วินิจฉัยไว้กว้างมากถึงขนาดวินิจฉัยให้
สามีภรรยาแม้ไม่ได้จดทะเบียนก็ถือว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์¹ ซึ่งในบางครั้งแม้ผู้กระทำ
ความผิดมูลฐานเป็นบิดา บุตร พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว
ไม่มีทรัพย์สินใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน แต่ที่ถุกยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน
ได้ ในทางตรงกันข้ามผู้ที่รับโอนทรัพย์สินจากผู้ที่ถูกอ้างว่ากระทำความผิดฐานฟอกเงินกลับ
ไม่ถูกดำเนินการใด ๆ ซึ่งหากกฎหมายไม่ได้บัญญัติเรื่องการเกี่ยวข้องสัมพันธ์ให้ชัดเจน
ก็จะเป็นช่องว่างให้เจ้าหน้าที่มีเจตนาไม่สุจริตทำการเรียกรับสินบนแลกกับการไม่ยึด
ทรัพย์สินในบางส่วนได้

1.4 ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงิน ตามกฎหมายฟอกเงินของไทย เหมาะสมหรือไม่ และสอดคล้องกับประเทศอื่นหรือไม่อย่างไร

ความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินของไทย แรกเริ่มการกำหนดความผิด
มูลฐานไว้เพียง 7 ความผิดมูลฐาน ต่อมาจึงมีการเพิ่มความผิดมูลฐานอีกหลายครั้ง
จนล่าสุดกำหนดความผิดมูลฐานในกฎหมายฟอกเงิน 21 ความผิดมูลฐาน และบัญญัติ
อยู่ในกฎหมายอื่นอีก 5 ความผิดมูลฐาน รวมเป็นทั้งสิ้น 26 ความผิดมูลฐาน บางความ
ผิดมูลฐาน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ความผิดฐานอั้งยี่ บางประเทศไม่ถือว่าเป็น
ความผิดมูลฐาน เพราะหลายประเทศเปิดให้มีการเล่นการพนันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
ดังนั้น การกำหนดความผิดมูลฐานหากไม่ตรงกันการจะไม่รับได้รับความร่วมมือ
จากต่างประเทศ จะทำให้กฎหมายฟอกเงินไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างเต็มที่ เช่น
การส่งผู้ร้ายข้ามแดน ดังนั้น การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินของไทย จึงควร
สอดคล้องกับประเทศอื่น ๆ เพื่อเป็นมาตรฐานสากลถึงจะได้รับความร่วมมือในการ
ติดตามยึดทรัพย์สินระหว่างประเทศ

1.5 ระยะเวลา 90 วัน ตามมาตรา 48 ประกอบมาตรา 49 ที่ให้สำนักป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงินต้องรีบยื่น หรือส่งเรื่องให้พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สิน
ตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว นั้น เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมหรือไม่ ระยะเวลาดังกล่าวเป็น

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4135/2550.

ระยะเวลาที่นานเกินไป เนื่องจากการถูกยึด หรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราว เป็นการถูกจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน ผู้ถูกยึด หรืออายัดได้รับความเสียหายไม่สามารถนำทรัพย์สินออกมาใช้สอยได้ ทั้งการใช้เพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน หรือการใช้ในเชิงธุรกิจ หากในภายหลังปรากฏว่าไม่ได้กระทำความผิด แต่การยึด หรืออายัด ดังกล่าวอาจส่งผลให้ธุรกิจล้มละลายได้และมีผลกระทบต่อชื่อเสียงในทางธุรกิจและในฐานส่วนตัว เพราะก่อนที่จะนำหน้าที่จะทำการยึด หรืออายัดชั่วคราว เจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบถึงแหล่งที่มาของทรัพย์สินมาก่อนแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ระยะเวลานานถึง 90 วัน

จากสภาพปัญหาของกฎหมายที่กล่าวมาทั้งห้าประเด็นข้างต้น ผู้วิจัยเห็นควรที่จะได้รับการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชน

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทยกับกฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย

2.4 เพื่อเสนอร่างแก้ไขกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย

3. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยศึกษาตามแนวทางดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาระบบกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ เพื่อนำเอาข้อดีมาปรับปรุงกฎหมายการฟอกเงินของไทยให้เกิดความยุติธรรมมากขึ้น

3.2 ศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย อันได้แก่ พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ฟอกเงินของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3 ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการฟอกเงินของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย กฎหมายของต่างประเทศ อันได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศญี่ปุ่น เพื่อเรียนรู้ หรือถอดบทเรียน นำมาเป็นแนวทางในการ ปรับปรุงกฎหมายฟอกเงินของไทย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการค้นคว้าจากเอกสารตำรา หนังสือ บทความทางวิชาการ และข้อมูลเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งของไทยและ ต่างประเทศ

4.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Dept Interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล แบบเจาะลึก (In-Dept Interview) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ด้านกฎหมาย เช่น ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ ตำรวจ เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน และผู้ได้รับผลกระทบกับกฎหมายฟอกเงิน โดยใช้เป็นคำถาม ปลายเปิด

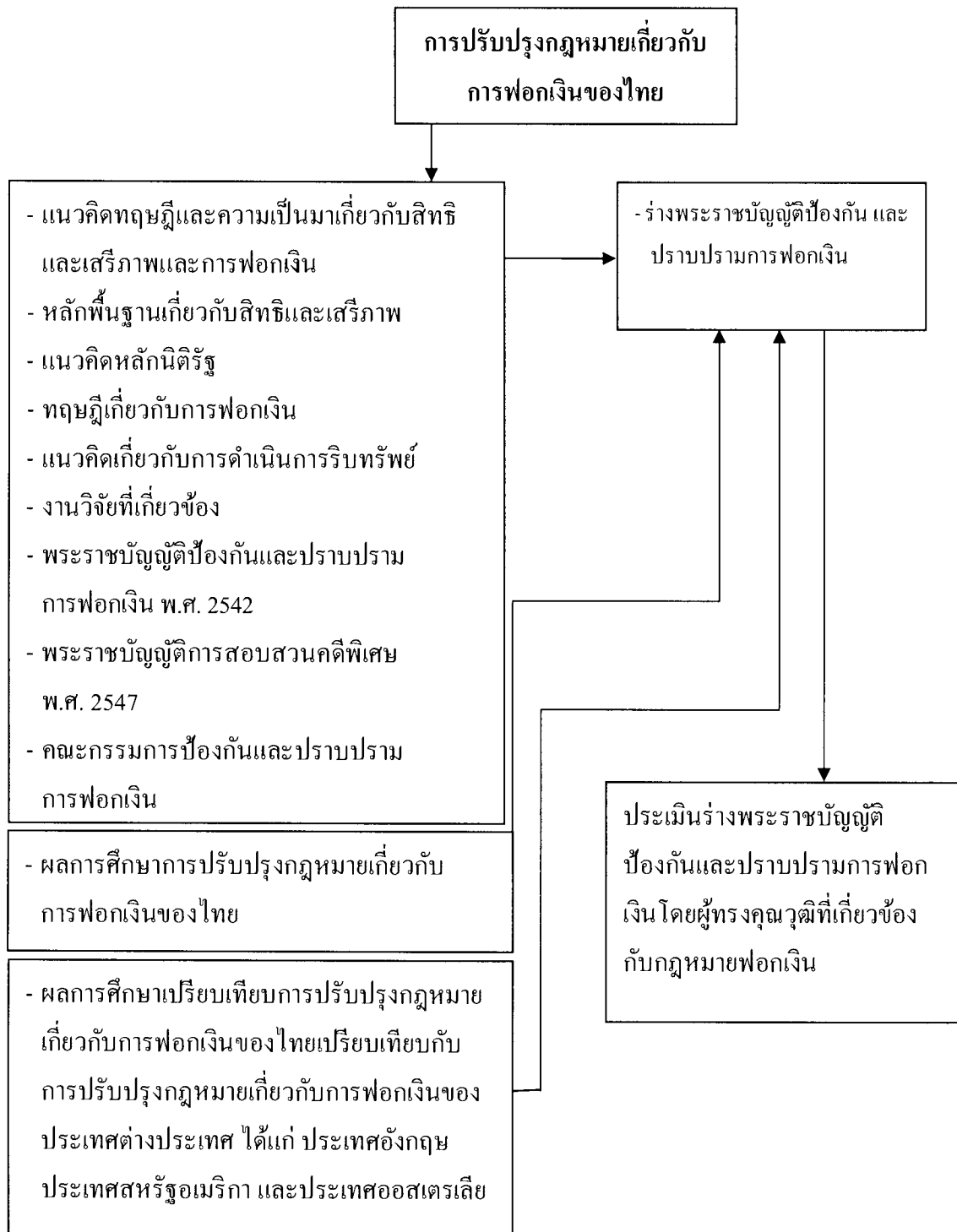
4.3 การร่างกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย

4.4 การประเมินร่างกฎหมายฟอกเงินโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย หรือ ที่เกี่ยวข้องกับการบวนการยุติธรรมทางแพ่ง

เป็นการจัดให้บุคคลในส่วนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัย ให้เข้ามา มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในข้อกฎหมาย รวมถึงการร่วมแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์เสนอแนะ ตรวจสอบและเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Dept Interview) ตลอดจนนำเสนอแนวคิดในการร่างกฎหมายเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ การฟอกเงิน ตลอดจนรับฟังความเห็นอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

5. กรอบแนวความคิด

ผู้วิจัยจะทำการพัฒนากฎหมายตามกรอบแนวคิดที่ปรากฏในภาพข้างล่างนี้

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

6.2 ทำให้ทราบถึงกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทยกับกฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ

6.3 ทำให้ทราบแนวทางการปรับปรุงกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษา แนวคิด หลักการ ทฤษฎี กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้งของไทยและต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการฟอกเงิน

1.1 ความหมายของการฟอกเงิน

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มิได้กำหนดคำนิยามและความหมายของการฟอกเงินไว้โดยชัดเจน แต่ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามความหมายของการฟอกเงิน ไว้ดังนี้

การฟอกเงิน คือ การนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิด หรือเงินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมาเก็บ ซุกซ่อน โอน ยักย้าย หรือเปลี่ยนแปลงสภาพ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้อื่น¹ หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพของเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายให้ดูเหมือนว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าทุจริต² เพื่อ

¹สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน [Online], available URL: <http://www.amlo.go.th/amlofarm/farm/Web/files/1%20Part1.pdf>, 2012 (กันยายน, 20), หน้า 5-6.

²สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ศูนย์บริการข้อมูลกฎหมาย, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, เอกสารเผยแพร่ลำดับที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วุฒิสภา 2537), หน้า 1-2.

ปกปิดแหล่งที่มาของเงินที่มีชอบ' เพราะผู้กระทำความผิดไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบที่มาของทรัพย์สิน จึงต้องมีวิธีปิดบัง หรือซุกซ่อนทรัพย์สิน อันเป็นการช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตัว' นอกจากนี้ ทรัพย์สินที่ได้กลายเป็นเงินสะอาด ผู้กระทำความผิดสามารถนำมาใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมและคุ้มครองความมั่นคงอาชญากรรมของตนด้วย' อันเป็นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้เงินสกปรกหรือเงิน ที่เกี่ยวข้อง หรือได้มาจากการกระทำความผิดให้ดูเหมือนว่าเป็นเงินสะอาดหรือเงินที่ได้ได้มาจากการทำมาหากิน หรือธุรกิจที่สุจริต อันเป็นการปิดบังซ่อนเร้นแหล่งที่มาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของเงินหรือทรัพย์สิน⁴

การฟอกเงิน หมายถึง การกระทำการใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำให้เงินหรือทรัพย์สินใด ๆ ซึ่งมีที่มาจากกระทำความผิดใด ๆ เปลี่ยนสภาพให้เป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่บุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย⁵ หรือ การฟอกเงิน คือ ขบวนการซึ่งบุคคลปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมายและรายได้นั้นกลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมาย⁶ เช่น การนำเงินที่ได้จากการกระทำ

¹จารุวรรณ เรื่องสวัสดิพงศ์, “การฟอกเงิน,” ดุลพาห 41,4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 9.

²สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), หน้า 21.

³สุรพล ไตรเวทย์, “การฟอกเงินและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน,” รพีสาร 2, 6 (มกราคม-มีนาคม 2537): 13-14.

⁴สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: คู่มือประชาชน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธเนศเพลส, 2544), หน้า 1.

⁵ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540), หน้า 10.

⁶The President's Commission on Organized Crimes, **Money Laundering: The Problem and The Response**, Washington D.C.: The President's Commission on Organized Crimes, 1983), p. 7.

ความผิดไปเข้าธนาคาร ไปซื้อเช็คเดินทาง ซื้อหุ้น ซื้อบ้าน ที่ดิน แล้วก็ขายสิ่งเหล่านี้ไปเป็นเงินใหม่ที่ไม่ใช่เงินก้อนเดียวกัน กับเงินก้อนแรก¹

การฟอกเงิน เป็นถ้อยคำที่รู้จักกันมากกว่า 60 ปี ในเหล่าองค์กรอาชญากรรมของสหรัฐอเมริกา โดยผู้ที่คิดค้นแนวทางการฟอกเงินอย่างเป็นระบบ ดังกล่าวคือ Meyer Lansky (นายเมเยอร์ แลนสกี) เป็นชาวยิวเชื้อสายเยอรมัน อันมีหลักการเกี่ยวกับการนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า เงินสกปรก² มาผ่านทางพาณิชยกรรมเพื่อให้กลายมาเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย เรียกว่า เงินสะอาด³ Meyer Lansky (นายเมเยอร์ แลนสกี) นำเงินเข้ามาฟอกผ่านคาสิโนในลาสเวกัส รวมถึงธนาคารในประเทศต่าง ๆ Meyer Lansky (นายเมเยอร์ แลนสกี) เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านกฎหมายเป็นอย่างมาก ทำให้เข้าหาช่องโหว่ เพื่อให้รอดพ้นจากการกระทำ ความผิดไปได้ ทำให้เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย

รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโภภาส ให้ความหมายว่า การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนเงินได้ที่ได้มาโดยไม่ถูกกฎหมาย หรือไม่สุจริต ให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยสุจริต หรือพิสูจน์ว่าไม่ได้ทุจริต⁴ ก็คือ กระบวนการที่ทำให้เงินสกปรกกลายเป็นเงิน

¹ทวีเกียรติ มีนะกนิฐ, สิ่งที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน, ใน **รวมบทความและสารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมายการฟอกเงิน** (กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงาน-ปป.ส. สำนักงานกฤษฎีกา, 2542), หน้า 87.

²วีระพงษ์ บุญโภภาส, **กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547), หน้า 33.

³ไชยศ หะมะรัชตะ, **มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน** (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2539), หน้า 6.

⁴วีระพงษ์ บุญโภภาส, “ประเทศไทยกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด,” **ดุลพินิจ** 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 72-75.

สะอาด¹ หรือกลายเป็นเงินที่สามารถอ้างอิงได้ว่า ได้มาจากที่ได้ ว่ามีที่มาของเงินอย่างไร สาเหตุที่ต้องมีการฟอกเงินเพราะว่า เงินที่ได้มาจากธุรกิจผิดกฎหมายนั้น ไม่สามารถอ้างอิงแหล่งที่มาของเงิน หรือทรัพย์สินได้ ดังนั้น ความหมายของ การฟอกเงิน จึงไม่ได้ผูกติดกับกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยทั่วไป การฟอกเงิน จึงหมายถึง การนำเงินสกปรกจากกิจกรรมที่ถือว่าอาชญากรรมร้ายแรงต่าง ๆ มาทำให้เป็นเงินสะอาด² หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการขจัดร่องรอยของผลประโยชน์ซึ่งเกิดจากการกระทำความผิดกฎหมาย โดยผ่านขั้นตอนการโอนและดำเนินธุรกิจต่าง ๆ เพื่อให้ประโยชน์ดังกล่าวกลายเป็นผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมายในที่สุด การฟอกเงินจึงถือเป็นเล่ห์เหลี่ยมเพื่อสร้างและปกปิดผลประโยชน์อันมหาศาล ซึ่งเป็นอาชญากรรมต่าง ๆ เช่น การค้ายาเสพติด การฉ้อโกง การค้าสินค้าเถื่อน การลักพาตัว การค้าอาวุธเถื่อน การก่อการร้าย การเลื้อยภาษี เป็นต้น³

ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ ให้ความหมายของ การฟอกเงิน ว่า การกระทำแก่เงินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการกระทำการใด ๆ ที่ทำให้ได้เงินมาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือได้มาโดยการไม่สุจริต ให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมาย หรืออาจพิสูจน์ได้ว่าได้มาโดยสุจริต⁴ ดังนั้น การฟอกเงินย่อมเป็นที่เข้าใจว่ามีใจจำกัดเฉพาะ การฟอก “เงิน” เท่านั้น แต่รวมไปถึงการฟอก “ทรัพย์สิน” โดยเรียกรวม ๆ ว่า “ฟอกเงิน” จึงอาจกล่าวได้ว่า “การฟอกเงิน” หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่มี

¹วีระพงษ์ บุญโภกาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540), หน้า 318.

²วีระพงษ์ บุญโภกาส, “กฎหมายสกัดกั้นการฟอกเงิน: ปัญหาที่ร่างหรือผู้ออกกฎหมาย,” มติชนสุดสัปดาห์, 27 พฤษภาคม 2537, หน้า 22.

³วีระพงษ์ บุญโภกาส, สุพัตรา แผนวิจิต และจิระวุฒิ ลิปิพันธ์, รายงานการวิจัยเรื่อง การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์อาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการ รวมทั้งความช่วยเหลือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัด และรับทรัพย์สิน (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ป.), หน้า 6.

⁴ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” รฟสาร 4, 13 (ตุลาคม-ธันวาคม 2538): 11.

วัตถุประสงค์ทำให้เงิน หรือทรัพย์สินใด ๆ ซึ่งมีที่มาจากการกระทำความผิดต่าง ๆ เปลี่ยนสภาพเป็นเงิน หรือทรัพย์สิน ซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุนี้วัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินอันไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมายจึงมีอยู่สามประการ ได้แก่

ประการแรก การปกปิดเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบ โดยไม่ให้บุคคลอื่นทราบว่าเป็นเงินได้ของผู้กระทำความผิด

ประการที่สอง หลบเลี่ยงการสืบสวนการกระทำความผิดใด ของผู้ซึ่งเป็นเจ้าของเงินที่นำมาพอกจากบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเป็นการปกปิดแหล่งที่มาของเงินนั้น

ประการที่สาม การเพิ่มพูนผลประโยชน์ หรือผลกำไรจากการพอกเงินดังกล่าว เพื่อสนับสนุนในการกระทำความผิด หรือเพื่อขยายขอบเขตเครือข่ายของการกระทำความผิดต่อไป อันเป็นการสร้างฐานอำนาจทางอาชญากรรมให้แข็งแกร่งยากแก่การปราบปรามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและทำให้สามารถเพิ่มรายได้ให้มากยิ่งขึ้นจากการประกอบอาชญากรรม¹

พันตำรวจเอก สีนานาท ประยูรรัตน์ ให้ความหมายว่า การพอกเงิน คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือโดยมิชอบด้วยกฎหมาย การพอกเงิน² ต่อทรัพย์สินเพื่อปกปิดแหล่งที่มาของของเงินที่ผิดกฎหมายและปกปิดที่มาของรายได้นั้นมีที่มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือการพอกเงิน ยังมีความหมายอีกอย่างหนึ่งว่า การเปลี่ยนเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้กลายเป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเงินสะอาดนั่นเอง³

ศาสตราจารย์ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ ให้ความหมายว่า การพอกเงิน คือ การเปลี่ยนเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมายโดยตรงเป็นสิ่งอื่นแล้ว

¹ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน, หน้า 10-11.

²สินานาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน-พ.ศ. 2542 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ส. เอเซียเพลส, 2542), หน้า 61.

³เรื่องเดียวกัน.

นำสิ่งนั้นไปเปลี่ยนต่อโดยทำให้ถูกกฎหมาย เช่น นำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปเข้าธนาคาร ไปซื้อเช็คเดินทางไปซื้อหุ้น ไปซื้อบ้านที่ดินแล้วขายสิ่งเหล่านี้ไปก็จะได้เงินใหม่ที่มีใช้เงินก้อนเดียวกับเงินที่ได้มาแต่แรก¹

พลตำรวจเอกวาสนา เพิ่มลาภ ให้ความหมายว่า การฟอกเงิน คือ การนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทำเงินสกปรกให้เป็นเงินสะอาด²

การฟอกเงิน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเงินที่ได้เงินมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่สุจริต ให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกกฎหมาย³ หรือ พิสูจน์ไม่ได้ว่าได้มาโดยทุจริตการฟอกเงินนั้นจะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงต่าง ๆ⁴ อาชญากรรมเศรษฐกิจ รวมทั้งการค้ายาเสพติด เพราะผู้กระทำความผิดกฎหมายส่วนใหญ่เป็นผู้ค้ายาเสพติดไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบที่มาของทรัพย์สิน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สินอันจะช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตน นอกจากนี้ทรัพย์สินที่ได้เปลี่ยนแปลงสภาพกลายเป็นเงินสะอาด แล้วผู้ค้ายาเสพติดก็สามารถใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมยาเสพติด และคุ้มครองความมั่นคงให้กับอาชญากรรมดังกล่าวได้⁵

¹ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, เรื่องเดิม, หน้า 87.

²วาสนา เพิ่มลาภ, “การฟอกเงิน,” วารสารข้าราชการ 6, 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2544): 28.

³อนันต์ อนันตกุล, กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, ใน เอกสารการบรรยายที่ประชุมราชบัณฑิตและภาคีสมาชิก, สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน, 5 มีนาคม 2538.

⁴สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: คู่มือประชาชน, หน้า 9.

⁵สีหนาท ประยูรรัตน์, ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและ-ปราบปรามการฟอกเงินกับมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม และผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2547), หน้า 20-21.

การฟอกเงิน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทรัพย์สิน หรือเงินโดยผิดกฎหมาย ให้เป็นทรัพย์สิน หรือเงินที่ถูกกฎหมาย¹ การฟอกเงิน คือ การไม่เปิดเผยแหล่งที่มา ของทรัพย์สิน หรือเงินที่ผิดกฎหมาย และเปลี่ยนทำให้ทรัพย์สินหรือเงินมีที่มาโดยชอบ ด้วยกฎหมาย ตลอดจนการเปลี่ยนทรัพย์สินหรือเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือได้มา โดยไม่ถูกต้อง ให้กลายเป็นทรัพย์สิน หรือเงินที่ได้มาโดยถูกต้องด้วยกฎหมาย และ ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าได้ทรัพย์สิน หรือเงินมาโดยถูกต้องด้วยกฎหมาย²

การฟอกเงิน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทรัพย์สิน หรือเงินที่ได้มาโดยผิด กฎหมายให้เป็นทรัพย์สินหรือเงินที่ได้มาโดยถูกต้องด้วยกฎหมาย³

การฟอกเงิน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ให้กลายเป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าได้มา โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งกระทำได้หลายวิธี เช่น การนำเงินออกนอกประเทศการฝาก เงินกับสถาบันการเงิน การตั้งบริษัท หรือกิจการบังหน้า การซื้อขายที่ดิน การแลกเปลี่ยน เงินตราสกุลอื่น การให้ผู้อื่นถือเงิน หรือทรัพย์สินไว้แทน การฟอกเงินนั้นจะเกี่ยวข้องกับ อาชญากรรมร้ายแรง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการค้ายาเสพติด ผู้กระทำความผิด มักจะต้องการให้ผู้อื่นทราบที่มาของทรัพย์สินจึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบัง หรือซุกซ่อน ทรัพย์สินอันจะช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตน หรือเรียกได้ว่า กระบวนการทำเงิน สกปรก ให้เปลี่ยนเป็นเงินสะอาด⁴

¹ สีนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน- พ.ศ. 2542, หน้า 61.

² จารุวรรณ เรื่องสวัสดิพงษ์, เรื่องเดิม, หน้า 9.

³ อนันต์ อนันตกุล, เรื่องเดิม, หน้า 15.

⁴ สำนักงาน ป.ป.ส, กองนิติการ, กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน- มาตรการใหม่ในการปราบปรามยาเสพติด, ใน เอกสารสรุปผลการสัมมนา เรื่องกฎหมาย ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการแก้ไขปัญหาเสพติด ณ โรงแรมมารีวอเตอร์เกท ถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 7-8 กรกฎาคม 2542 (กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2542), หน้า 26.

การฟอกเงิน หมายถึง การนำเงิน หรือทรัพย์สินหรือการนำเงินที่ได้มาจาก
 ธุรกรรมอันผิดกฎหมายมากระทำการต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลภายนอกเชื่อว่าเป็นเงินที่ได้
 จากการทำธุรกรรมที่ชอบด้วยกฎหมาย¹ หรือที่ได้จากการกระทำความผิด หรือได้มา
 โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมาเปลี่ยนสภาพให้เป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างถูกต้อง
 หรือเรียกได้ว่า กระบวนการทำ “เงินสกปรก” ให้เปลี่ยนสภาพเป็น “เงินสะอาด”² โดยมีเจตนา
 ที่จะนำเงินนั้นไปใช้โดยไม่ต้องกังวลว่ามีความผิดตามกฎหมาย หรือจะต้องยึดเงินนั้นไป
 หรือโดยไม่ต้องกังวลว่าจะต้องมีช่องทางให้สามารถสืบแหล่งที่มาหรือการกระทำผิด
 ที่เป็นบ่อเกิดของเงินนั้นได้ก็ตาม เช่น เอาเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายไปเล่นแชร์ เล่นหุ้น
 โอนเงินออกนอกประเทศ เปิดบัญชีโดยใช้ชื่อปลอม ทำธุรกิจแล้วนำเงินที่ได้มาโดยผิด
 กฎหมายไปเข้าไปในกิจการ โรงแรม กิจการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ กิจการ
 ภัตตาคาร หรือร้านค้าปลีก นอกจากนี้ การฟอกเงินอาจทำได้โดยการนำเงินสดไปลงทุน
 ซื้อสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ที่มีราคาสูง เช่นที่ดิน เครื่องเพชร รถยนต์ ฯลฯ หรือ
 จัดทะเบียนก่อตั้งบริษัท ซึ่งไม่ได้ดำเนินการทางธุรกิจอย่างแท้จริง แต่ใช้เป็นช่องทางใน
 การโอนเงินที่ได้จากการค้าขายเสพติด ในรูปของการกู้ยืมและการชำระหนี้เงินกู้ หรือ
 การโอนเงินระหว่างประเทศโดยใช้ระบบ SWIFT ซึ่งสามารถโอนเงินจำนวนมหาศาลในเวลา
 เพียง 2-3 นาที เท่านั้น³

ผู้วิจัยเห็นว่า การฟอกเงิน คือ การนำเงินที่ได้จากกระทำความผิดกฎหมาย หรือ
 ที่ได้มาโดยไม่ถูกต้อง หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย นำมาผ่านกระบวนการโดยทำเงินนั้น

¹ ศักดิ์ชัย ศักดิ์สกุลวงศ์, “มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามผู้กระทำความผิด-
 เกี่ยวกับยาเสพติด ศึกษากรณี การสกัดการฟอกเงิน,” (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลดีเด่น,
 หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่น 36 และหลักสูตรป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐ
 ร่วมเอกชน รุ่น 6, 2536-2537), หน้า 36.

² จำแลง กุลเจริญ, “กฎหมายกับการฟอกเงิน,” *ดุสิตพาห* 41, 1 (กรกฎาคม-สิงหาคม
 2537): 15-27.

³ มานิต วิทยาเต็ม, “สำรวจกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน,” *ดุสิตพาห* 41, 4 (กรกฎาคม-
 สิงหาคม 2537): 29.

ให้เป็นเงินที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งอาจกระทำการโดยการซื้อหุ้น ซื้อทองคำ จากนั้นจึงนำมาขายแล้วนำเงินดังกล่าวนี้วนกลับมาซื้อหุ้น หรือทองคำใหม่อีกครั้ง เพื่อให้เงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

1.2 ความเป็นมาเกี่ยวกับการฟอกเงิน

การฟอกเงิน เป็นการกระทำด้วยวิธีต่าง ๆ ให้เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ๆ เปลี่ยนเป็นเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้กลายมาเป็นรูปที่นิยมอย่างแพร่หลายของอาชญากรที่ใช้เป็นเครื่องมือในการปกปิดและแสวงหาผลประโยชน์จากการกระทำความผิดบรรดาอาชญากร ซึ่งกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความพยายามในการปราบปรามและสกัดกั้นการฟอกเงินได้เริ่มมีครั้งแรกจาก การที่ได้มีการพยายามหาจุดที่เหมาะสมในระหว่างสิทธิส่วนบุคคลในอันที่จะได้รับความคุ้มครอง กับการที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐในอันที่จะป้องกันมิให้มีการประกอบอาชญากรรม ที่เคยทำเพียงภายในประเทศ และพัฒนาไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติ เช่น ขบวนการค้ายาเสพติด โสเภณีข้ามชาติ อาชญากรรมที่เคยทำกันในกลุ่มคนน้อย ๆ ก็ขยายเป็นอาชญากร ที่มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ซับซ้อนและเป็นความลับ¹ มากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงอาชญากรรมธรรมดาที่เกิดขึ้นในประเทศ และเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินจำนวนไม่มาก หรือจากอาชญากรรมพื้นบ้าน ไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติ และมุ่งหวังผลตอบแทนมหาศาล มีการดำเนินงานร่วมกันในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม และมีการรวมตัวกันของอาชญากรรมหลายอย่าง มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบมีเครือข่าย

¹ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลดีเด่น, หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่น 39 และหลักสูตรป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่น 9, 2539-2540), หน้า ข.

²วีรพงษ์ บุญโญภาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, หน้า 283.

ประสานงานหลายประเทศเพื่อก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย¹ รัฐบาล ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องควบคุมดูแลไม่ให้เกิดความไม่เหมาะสมขึ้น จึงได้พุ่งเป้าไปที่องค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ มากกว่าที่จะมุ่งไปยังตัวของบุคคล ซึ่งได้มีตัวอย่างจากคดี The Bank of Boston Dispute ในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. 1895

ซึ่งพอสรุปได้ว่า กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการปรับ The First National Bank of Boston ในข้อหาโอนเงินมากกว่าหนึ่งพันล้านเหรียญสหรัฐไปยังธนาคาร Swiss ในช่วงเวลาสองปี โดยที่มีได้รายงานต่อทางราชการตามที่ The Currency and Foreign Transaction Reporting Act กำหนดซึ่งในกรณีนี้ กระทรวงยุติธรรมกล่าวอ้างว่าธนาคาร มีความเกี่ยวพันอย่างมากกับองค์กรอาชญากรรม และช่วยทำการฟอกเงินให้กับครอบครัวมาเฟียใน Boston และธนาคารไม่สามารถชี้แจงให้เป็นที่พอใจได้ว่าเพราะเหตุใดธนาคาร จึงละเว้นไม่รายงานตามที่กฎหมายกำหนด แต่ธนาคารปฏิเสธว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับ ครอบครัวมาเฟีย ดังกล่าว และกล่าวอ้างว่าการ โอนเงินได้ทำไปโดยตามคำร้องขอของ ธนาคาร Swiss

อย่างไรก็ดี มีหลักฐานปรากฏว่า ธนาคารได้นำบัญชีของครอบครัวมาเฟียใน Boston ไว้ในบัญชีที่ยกเว้นไม่ต้องทำรายงาน ในที่สุดธนาคารและเจ้าหน้าที่ได้ถูกตัดสินว่า กระทำความผิดหลายครั้งจริง และธนาคารถูกลงโทษปรับเป็นเงินหนึ่งล้านเหรียญสหรัฐ² ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการสนับสนุนหรือเป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรม³

¹สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, หน้า 35-36.

²Fletcher N. Baldwin and Robert J. Munro, **Money Laundering, Asset Forfeiture and Internatinal Financil Crimes: General Introduction** (New York: Oceana, 1994), p. 13.

³วีรพงษ์ บุญโญภาส, กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 69.

กลายเป็นวัฏจักรของการประกอบอาชญากรรมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งเป็นการทำลายเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ¹

ด้วยสาเหตุนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงได้ชื่อว่า เป็นประเทศแรกในโลกที่กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดในทางอาญา² ทำให้เริ่มมีการตื่นตัวกันมากขึ้นว่าสถาบันการเงินควรจะต้องดำเนินการอย่างจริงจังในการรายงานการทำธุรกรรมต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้โดยคำนึงถึงว่าอาชญากรรมนั้น พยายามไม่ทิ้งร่องรอยไว้ให้ทำการค้นหาต่อไปการโอนเงินสดซึ่งเป็นการฟอกเงินอย่างหนึ่งนั้น ได้สร้างความเสียหายให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากเงินสดสามารถเปลี่ยนสภาพไปเป็นทรัพย์สินอื่นได้ง่าย เงินสดสามารถใช้เป็นช่องทางในการปิดบังซ่อนเร้นแหล่งที่มาหรือมูลค่าอันแท้จริงของทรัพย์สินนั้นได้และเงินสดนั้นสามารถ ทำให้กลายเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมายได้ง่าย

บรรดาประเทศต่าง ๆ จึงได้พยายามหาทางร่วมมือกันป้องกันมิให้มีการกระทำดังกล่าว ซึ่งจากความร่วมมือนี้เองบรรดาประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติได้มีการประชุมเพื่อหาข้อยุติร่วมกันในการกำหนดมาตรการเพื่อปกป้องระบบการเงิน ของสมาชิกจากการนำไปใช้เป็นกลไกในการฟอกเงิน ซึ่งผลจากการประชุมร่วมกันดังกล่าว ทำให้ได้ข้อตกลงร่วมกันเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2531 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย³ โดยการจัดทำเป็นอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย การต่อต้าน

¹จำแลง กุลเจริญ, เรื่องเดิม, หน้า 16.

²สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินภายใต้กรอบกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.), หน้า 3.

³ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” หน้า 15.

การลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988¹ (United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 19 December 1988) อนุสัญญาฉบับนี้ โดยให้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 1990 มีวัตถุประสงค์ เพื่อดำเนินการลักลอบค้ายาเสพติดและป้องกันและปราบปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท โดยมีการวางหลักสำคัญ เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิด ทางอาญา ให้ภาคีสมาชิกสามารถดำเนินการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำความผิดที่ เกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งรวมถึงการริบทรัพย์สินตามคำร้องขอของภาคีสมาชิก อื่นด้วย² การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเป็นความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้³ ให้ภาคีสมาชิกต้องให้ความร่วมมือทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการทำความผิด ดังกล่าว⁴ ไม่ว่าจะเป็นการสืบสวน สอบสวน ฟ้องคดี หรือการดำเนินการทางอาญาอื่น ๆ⁵

ในการประชุมของ The Basle Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices ที่เมือง Basle ประเทศ Switzerland เมื่อเดือนธันวาคม 1998 ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากธนาคารกลางและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องของกลุ่ม ประเทศ G10 ได้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงได้หาทางทำให้สถาบันการเงิน

¹นิรมัย พิศแบ, “ข้อความคิดและสาระสำคัญของการฟอกเงิน (Money Laundering Law),” ใน หนังสือรพี 50 สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2550), หน้า 67.

²ปิยะพันธ์ อุดมศิลป์, “Vienna Convention: ปทัสถานของการกำหนดความผิดอาญาฐานฟอกเงิน,” วารสารนิติศาสตร์ 23 (กันยายน 2536): 509-510.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 510-511.

⁴วิระพงษ์ บุญโญภาส, “ประเทศไทยกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดและเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการทำความผิดยาเสพติด,” หน้า 84.

⁵อรรถพร ลิขิตจิตตะ, ถาม-ตอบ เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: กองนิติกร สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรีย, 2542), หน้า 12.

มีเสถียรภาพที่มั่นคงและป้องกันการแทรกแซงจากองค์กรอาชญากรรมในการใช้สถาบันการเงินเป็นประโยชน์ จึงได้มีการเสนอกฎเกณฑ์ที่จะเป็นแนวทางป้องกันการฟอกเงินขึ้น¹ โดยมีการตกลงร่วมกันว่าธนาคารจะใช้วิธีที่เหมาะสมในการแยกแยะลูกค้าของธนาคาร โดยการให้ลูกค้าแสดงตนตามความเป็นจริงในการเปิดบัญชี หรือการใช้บริการในการทำธุรกรรมที่มีเหตุผลเป็นที่เชื่อได้ว่าจะมีส่วนช่วยเหลือในการฟอกเงิน และร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้บังคับกฎหมาย

ต่อมาได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างประเทศที่ประกอบกิจการทางด้านอุตสาหกรรม (The Economic Summit of Industrialized Countries) ที่ Paris เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1989 และได้ข้อสรุปว่า ให้จัดตั้ง Financial Action Task Force (FATF) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในการหามาตรการต่อต้านการฟอกเงิน ซึ่งต่อมา FATF ได้จัดทำรายงานโดยมีข้อเสนอรวม 40 ข้อ (The Forty Recommendations) เพื่อลดการดำเนินการระหว่างประเทศที่เป็นการฟอกเงินที่ได้แผ่ขยายเข้ามาอย่างกว้างขวาง โดยมุ่งเน้นในเรื่องสำคัญ 3 เรื่อง คือ กฎหมายอาญา กฎหมายธนาคาร และความร่วมมือต่าง ๆ ระหว่างประเทศ ที่มีหลักการสอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว โดยในข้อเสนอ 40 ข้อนี้ มีหลักการที่สำคัญ ๆ คือ²

- 1) ให้การฟอกเงินเป็นความผิดและมีโทษตามกฎหมาย
- 2) ให้มีมาตรการในการยึดและอายัดทรัพย์สินที่ได้จากการฟอกเงิน³
- 3) วางมาตรการเกี่ยวกับเรื่องการเปิดเผยความลับของธนาคาร (Bank Secrecy Laws) และข้อกำหนดเรื่องการรายงานการแสดงผลของลูกค้าย โดยให้ประเทศภาคีสมาชิกทุกประเทศกำหนดให้ลูกค้าต้องแสดงตนในการฝากเงิน ไม่อนุญาตให้ใช้บัญชีที่ปิดชื่อจริง

¹ปิยพันธุ์ อุดมศิลป์, “มาตรการป้องกันมิให้สถาบันการเงินตกเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน,” **ดุลพາห** 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 60-61.

²Scolt E. Mortman, “Putting Starch in European Efforts to Combat Money Laundering,” **Fordham Law Review** 60 (1992): 438-439.

³วาทีน คำทรงศรี, **การฟอกเงิน** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2539), หน้า 152-154.

ของลูกค้า เก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการทำธุรกิจ และวางมาตรการในการสืบค้นหาธุรกิจที่ต้องสงสัย โดยไม่มีความผิดในการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นของลูกค้า¹ สถาบันการเงินของประเทศต่าง ๆ ในกลุ่ม G7 (The Group of Seven) และประเทศอื่น ๆ อีก 8 ประเทศ² ได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อพัฒนาแนวความคิดในการป้องกันการฟอกเงินและได้จัดทำรายงานของกลุ่ม G7 เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1990 เน้นย้ำถึงความตั้งใจของกลุ่มในการร่วมมือกันสกัดกั้นการฟอกเงินเมื่อประเทศต่าง ๆ พากันตื่นตัวในเรื่องการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินมากขึ้น ประกอบกับการป้องกันการฟอกเงินนี้เป็นสิ่งที่ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปรวม 23 ประเทศ จึงได้ร่วมกันจัดทำอนุสัญญาขึ้นฉบับหนึ่ง คือ

Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime 1990 ซึ่งได้มีการลงนามกันที่ Strasbourg เมื่อเดือนพฤศจิกายน 1990 อนุสัญญานี้มีสาระสำคัญกำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกนำหลักเกณฑ์ในเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศใน การสกัดกั้นอาชญากรรมในลักษณะดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในระบบกฎหมายภายในของประเทศของตน อนุสัญญานี้ได้มีการลงนามโดยประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป และ ที่สำคัญคือ อนุสัญญาดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับเมื่อประเทศที่ลงนามแล้วอย่างน้อย 2 ประเทศได้ให้สัตยาบัน³

ตามอนุสัญญานี้ ประเทศภาคีสมาชิกของอนุสัญญาจะต้องแก้ไขกฎหมายภายในของประเทศของตน เพื่อกำหนดให้มีมาตรการที่จำเป็นในการสืบสวนและในการยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม รวมทั้งมีภาระหน้าที่ที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้สถาบันการเงินส่งมอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง

¹สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2542), หน้า 28.

²Mortman, op. cit., p. 436.

³Ibid., p. 435.

เมื่อมีกรณีเป็นที่สงสัยว่ามีการฟอกเงิน ทั้งนี้โดยให้การยกข้อกล่าวอ้างตามกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องความลับของลูกค้า เป็นไปได้น้อยที่สุด¹

ต่อมาประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรปก็ได้มีวิวัฒนาการในเรื่องนี้มากขึ้นโดยการประชุมของ The European Community's Ministers for Economy and Finance ซึ่งมีการประชุมกันเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ.1990 ได้ตกลงร่วมกันในหลักการที่จะให้ประเทศในกลุ่มของตนตรากฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ผลการประชุมร่วมกันได้ ข้อสรุปว่าที่ประชุมพิจารณาเห็นควรกำหนดหลักการสำคัญเรื่องนี้ขึ้น จึงได้มีการกำหนดเป็น Directive of the Council of the European Communities of 10 June 1991 on Prevention of the Financial System for Purpose of Money Laundering² เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน ค.ศ.1991 (EC Council Directive 91/308) Directive นี้ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 57 และมาตรา 100A ของ EEC Treaty³ ซึ่งใน Directive นี้ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ ให้ประเทศภาคีสมาชิกกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายในประเทศของตน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างประเทศภาคีสมาชิก ในการสืบสวน และดำเนินคดี⁴ กับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน และเรียกร้องให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำธุรกรรมที่มีมูลค่าเกินกว่าจำนวนที่กำหนด และเพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายตาม Directive นี้ ประเทศภาคีสมาชิก จะต้องแก้ไขกฎหมายภายในของประเทศตนให้ เป็นไปตาม Directive กำหนดด้วย⁵ ซึ่งต่อมาปรากฏว่า Council of Europe ก็ได้มีการพิจารณาเพื่อปรับปรุงมาตรการในเรื่องนี้กันอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1992

¹ปิยพันธุ์ อุดมศิลป์, “มาตรการป้องกันมิให้สถาบันการเงินตกเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน,” หน้า 63.

²Mortman, op. cit., p. 436.

³Ibid., p. 431.

⁴จิรนิติ หะวานนท์, “มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” *รฟีสสาร* 13 (ตุลาคม-ธันวาคม 2538): 5-6.

⁵Mortman, op. cit., pp. 431-432.

ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1990 ก็ได้มีการจัดประชุม The Caribbean Drug Money Laundering Conference (CDMLC) โดยมีตัวแทนจากประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 25 ประเทศ มาร่วมกันเพื่อพิจารณาบทวน The Forty Recommendations ของ FATF และจัดทำ The Caribbean-Specific Initiatives จำนวน 21 ข้อ ขึ้น โดยรวบรวมเป็นข้อเสนอแนะ 61 ข้อ แล้วส่งให้กับประเทศสมาชิกเพื่อพิจารณาให้คำรับรองต่อไป¹

ในเดือน มิถุนายน ค.ศ. 1994 International Scientific and Professional Advisory of the United Nations Crime Prevention and Criminal Justice Programme (ISPAC) ซึ่งเป็นองค์การหนึ่งของ UN ได้ร่วมมือกับรัฐบาล Italy จัดให้มีการประชุมขึ้นที่ Italy ในปี 1990 เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างรัฐบาล ของประเทศต่าง ๆ องค์การระหว่างประเทศ และผู้เชี่ยวชาญเรื่องการฟอกเงิน ในอันที่จะแสวงหาเส้นทางพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนกำหนดมาตรการในการปฏิบัติร่วมกัน โดยให้ UN เป็นผู้มีบทบาท สำคัญในการต่อสู้กับกระบวนการฟอกเงินดังกล่าว และในส่วนของแต่ละประเทศนั้น เห็นควรให้มีการช่วยเหลือ และประสานความร่วมมือกันทั้งในระดับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ (Bilateral Level) ระดับกลุ่มประเทศ Regional Level) และระดับโลก (International Level)² ครั้นต่อมา The Organization of American States (OAS) ได้จัดให้มีการประชุมกันเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1990 เพื่อแสวงหาความร่วมมือกันในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งในเวลาต่อมา The Inter American Drug Abuse Control Commission (CICD) ก็ได้จัดทำ The OAS Model Regulations on Crimes Related to Laundering of Property and Proceeds Related to Drug Trafficking ขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1992 ซึ่งในเอกสารฉบับนี้มีเนื้อหาสาระ และเจตนารมณ์ที่สำคัญในอันที่จะช่วยประเทศสมาชิกในการดำเนินการให้เป็นไปตาม UN Convention ค.ศ. 1988

¹Baldwin and Munro, op. cit., p. 9.

²ถาวร เชาว์วิฆาญ์, “การป้องกันและควบคุมการฟอกเงิน,” วารสารอัยการ 18, 209 (กรกฎาคม 2538): 67-73.

จากอนุสัญญาและข้อตกลงต่าง ๆ ระหว่างประเทศนี้ พอที่จะสรุปได้ว่าความตกลงหรือข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงิน โดยมีหลักการสำคัญในเรื่องการแสดงตนของลูกค้า การใช้ความระมัดระวัง เมื่อมีการขอทำธุรกรรม และการรายงาน ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน¹ รวมทั้งความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หลังจากที่ได้มีวิวัฒนาการทางด้านระหว่างประเทศ เป็นอย่างมากเกี่ยวกับ เรื่องการฟอกเงิน ประเทศต่าง ๆ พากันตื่นตัวและให้ความร่วมมือในการนำมาตราการต่าง ๆ ไปกำหนดไว้ในกฎหมายภายในประเทศของตน UN ในฐานะที่เป็นผู้ริเริ่มในเรื่องนี้ และได้ติดตามวิวัฒนาการทางกฎหมายของประเทศต่าง ๆ มาโดยตลอด ได้พยายามรวบรวมและวิเคราะห์กฎหมายภายในของแต่ละประเทศให้ทันสมัยที่สุด และได้จัดทำข้อเสนอในรูปของโครงสร้างของกฎหมายฟอกเงินให้เป็นต้นแบบ² ขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1993 โดยในข้อเสนอดังกล่าวจะประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนแรก เป็นคำอธิบายเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของแต่ละมาตราตามโครงสร้างของ Model Law และส่วนที่สอง จะเป็นโครงสร้างของกฎหมายต้นแบบ โดยจะแสดงให้เห็นว่า เรื่องการฟอกเงินนี้ควรจะมิบบัญญัติในเรื่องใดบ้าง และในบทบัญญัติแต่ละเรื่องควรจะมิบขอบเขตหรือรายละเอียดอย่างไรบ้าง³

ปัจจุบันนานาอารยประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ มากขึ้นทั้งด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร แต่ขณะเดียวกันการพัฒนานี้ก็ทำให้อาชญากรนำมาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชญากรรม ความเจริญและเทคโนโลยีเหล่านี้ มีผลทำให้รูปแบบอาชญากรรมมีความซับซ้อนมากขึ้น เปลี่ยนแปลงจากอาชญากรรมธรรมดาที่เกิดขึ้นในประเทศและเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินไม่มากนัก ไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติโดยหวังผลตอบแทนมหาศาลโดยดำเนินการในรูปขององค์กรอาชญากรรม มีการแบ่งหน้าที่

¹United Nations International Drug Control Programme, “Legal Assistance Money Laundering Model Law,” (November 1993), p. 3.

²สุทธิชัย จิตรวาณิช, “กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกา,” *จุลพาห* 42 (ตุลาคม-ธันวาคม 2538): 152.

³United Nations International Drug Control Programme, op. cit., pp. 4-24.

รับผิดชอบ มีเครือข่ายเพื่อติดต่อประสานงานระหว่างประเทศ เพื่อก่ออาชญากรรมโดยมุ่งหวังเงินจำนวนมากจากการกระทำผิดกฎหมาย หลังจากนั้นจะนำเงินมาผ่านกระบวนการเปลี่ยนสภาพในหลาย ๆ ลักษณะเพื่ออำพรางแหล่งที่มาของเงินได้นั้น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยสถาบันการเงิน หรือการประกอบธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ ในการดำเนินการและเงินได้จากการดำเนินการเหล่านั้นจะย้อนกลับไปเป็นเงินทุนเพื่อประกอบอาชญากรรมขึ้นมาอีก เป็นวงจรการประกอบอาชญากรรมที่ยากต่อการจับกุมและปราบปราม

ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายเพื่อทำลายการประกอบอาชญากรรมจึงถูกบัญญัติขึ้นเพื่อจัดการเงิน หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการทำความผิด ซึ่งกระบวนการยุติธรรมในอดีตไม่อาจประสบความสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมายกับเงิน หรือทรัพย์สินที่หมุนเวียนในวงจรอาชญากรรมเนื่องจากทรัพย์สินเหล่านั้นได้ถูกโอนแปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปไปแล้ว

การที่เงิน หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการทำความผิดนั้น ถูกแปรสภาพให้เป็นทรัพย์สินใหม่เสมือนการทำให้ทรัพย์สินที่สกรปรกกลายเป็นทรัพย์สินที่สะอาด เป็นทรัพย์สินที่ชอบด้วยกฎหมาย ที่เรียกว่า “การฟอกเงิน”

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการฟอกเงิน และอาชญากรรมยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2531 องค์การสหประชาชาติจึงได้ประกาศใช้ อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotics and Psychotropic Substance, 1998) หรือที่เรียกว่า อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 (Vienna Convention) ได้กำหนดให้ประเทศที่เข้าเป็นภาคีสมาชิกจะต้องมีมาตรการในการจัดการกับการค้ายาเสพติด รวมถึงการบังคับให้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาคด้วย¹

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความประสงค์เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของ อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 โดยประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายรองรับมาตรการ

¹สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, การป้องกันและปราบปราม-การฟอกเงิน: คู่มือประชาชน, หน้า 6.

กล่าวคือ เมื่อต้นปี พ.ศ. 2537 ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณา ร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2538 คณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอ “ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด พ.ศ.” ต่อคณะรัฐมนตรี ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรก็ได้มีมติเห็นชอบกับร่างกฎหมายฉบับนี้เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2542 และวุฒิสภาก็ได้ให้ความเห็นชอบเช่นเดียวกันเมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2542 โดยยังคงไว้ซึ่งสาระสำคัญตามร่างเดิมเกือบทุกประการ ทั้งนี้ มีการเปลี่ยนแปลงคำว่า สำนักบริหารข้อมูลมาเป็นคณะกรรมการธุรกรรม โดยมีอำนาจหน้าที่เช่นเดิมซึ่งในที่สุดแล้วกฎหมายฉบับนี้ก็ได้ใช้ชื่อว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542 และต่อมากฎหมายดังกล่าวได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้ง เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์การประกอบอาชญากรรมในปัจจุบันและเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา

เพื่อให้การดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล จึงได้มีบทบัญญัติพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2552 ที่มีหลักการเกี่ยวกับการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าของสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพบางประเภทที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

1.3 ความเป็นมาของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ประเทศไทยมีฐานเศรษฐกิจแบบสากล มีการค้าการลงทุนจากต่างประเทศ สูง สินค้าที่ผลิตได้ในประเทศนั้น หนึ่งในสามเป็นสินค้าส่งออก ประเทศไทยจึงปรับเข้าสู่มาตรฐานสากลในเรื่องภาษี คุณภาพสินค้า การเปิดตลาด ทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้เป็นที่

ยอมรับในวงการค้าระหว่างประเทศในฐานะผู้ค้าขายที่ดีตลาดเปิดกว้างมากขึ้น เป็นการแสดง
จุดยืนว่าประเทศไทยไม่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุนสกปรกที่ได้มาจากการกระทำความผิด¹

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นผลจาก
วิวัฒนาการในทางกฎหมายที่ต้องการปราบปรามการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับ
อาชญากรรมทางการเงินประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ก่อนที่ประเทศไทยจะประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
พ.ศ. 2542² ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดหลายฉบับ
ได้แก่ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช 2486 พระราชบัญญัติฝิ่น พุทธศักราช
2472 พระราชบัญญัติกัญชา พุทธศักราช 2486 พระราชบัญญัติพืชกระท่อม พุทธศักราช
2486 ต่อมาพระราชบัญญัตินี้ได้ถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ
พ.ศ. 2522 นอกจากนี้เพื่อให้ความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในการควบคุม การผลิต การขาย
การนำเข้า การส่งออก การนำผ่าน หรือการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิต
และประสาท

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและ
ประสาท ซึ่งได้กระทำ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514 และ
ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 รวมถึง
พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534
เพื่อให้การปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น³

การริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด ได้แก่ พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิต
และประสาท พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติ

¹สุรพล ไตรเวทย์, “การฟอกเงินและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน,” หน้า
13-14.

²อรรถพล ลิขิตจิตถะ, เรื่องเดิม, หน้า 2-4.

³กอบกุล จันทวโร, ประเทศไทยกับการเข้าเป็นภาคีสัญญาสหประชาชาติ
ว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988,
(กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ป.ป.ส., 2542), หน้า 22.

มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แม้กฎหมายแต่ละฉบับมีมาตรการทางกฎหมายและบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์สินแตกต่างกันออกไป แต่ก็มีหลักการอย่างเดียวกันในการริบทรัพย์สิน คือ จะต้องมีการดำเนินการแก่ผู้ต้องหา หรือผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดเสียก่อนจึงจะสามารถร้องขอต่อศาลให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินที่มาจากการกระทำความผิดได้ เช่น การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 เกิดขึ้นจากการที่จำเลยกระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด เช่น ผลิต ขาย นำเข้า หรือส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ทรัพย์สินที่ถูกริบตามพระราชบัญญัตินี้ได้แก่วัตถุออกฤทธิ์ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตรวมทั้งภาชนะ หรือหีบห่อที่บรรจุเกี่ยวเนื่องกับความผิดในคดีโดยทรัพย์สินที่ถูกริบจะถูกส่งให้แก่กระทรวงสาธารณสุขเพื่อทำลาย หรือจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควรตามมาตรา 116

การริบทรัพย์สินเป็นมาตรการในการลงโทษและป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่มาตรการในการริบทรัพย์สินเป็นการริบยาเสพติดวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทซึ่งเป็นของที่มีไว้ในกระทำความผิด รวมทั้งเครื่องมือ อุปกรณ์ ยานพาหนะ ฯลฯ ที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งยังไม่ครอบคลุมและไม่เท่าทันกระบวนการค้ายาเสพติดที่เกิดขึ้น เนื่องจากผู้กระทำความผิดแม้จะได้รับโทษที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดแล้วแต่รัฐก็ไม่สามารถดำเนินการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้ เพราะผู้กระทำความผิดได้นำทรัพย์สินไปเปลี่ยนสภาพหมดแล้ว เช่น นำเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดไปซื้อที่ดิน บ้าน รถยนต์ เป็นต้น

องค์การสหประชาชาติได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดดังกล่าว จึงได้ผลักดันให้ประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกองค์การสหประชาชาตินำมาตรการริบทรัพย์สินมาใช้บังคับในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988) หรือที่เรียกว่า อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 ซึ่งกำหนดให้ประเทศที่เข้าเป็นภาคีสมาชิกจะต้องมีมาตรการในการจัดการกับการค้ายาเสพติด

ทำให้ประเทศไทยประกาศใช้พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

เพื่อให้การปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น¹ ทรัพย์สินที่ถูกริบตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2534 คือ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งได้แก่ เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาเนื่องจากการกระทำความผิดไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น หรือโอนไปเป็นของบุคคลอื่น เช่น อสังหาริมทรัพย์ เครื่องใช้ ยานพาหนะ หรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดก็จะถูกริบตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม พ.ศ. 2534

จากหลักในการดำเนินการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดได้ถูกดำเนินคดีตามกฎหมายเสียก่อน จึงจะสามารถร้องขอต่อศาลหรือให้อำนาจศาลในการสั่งริบทรัพย์สิน จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งสามารถดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้ทั้งหมดโดยไม่คำนึงว่าทรัพย์สินดังกล่าวจะมีการโอนเปลี่ยนสภาพแล้วกี่ครั้ง หรือตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่นก็ตาม และไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ที่เป็นเจ้าของ หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นจะได้รับโทษจากการกระทำความผิดนั้นตามคำพิพากษาในคดีอาญา หรือไม่ก็ตาม ก็สามารถดำเนินการยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้

1.3.1 เจตนารมณ์ในการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ปัญหาการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดถือเป็นปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจปัญหาหนึ่ง ที่นานาอารยประเทศรวมถึงประเทศไทยต้องการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟอกเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมยาเสพติด ในปี

¹สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: คู่มือประชาชน, หน้า 6.

ค.ศ. 1988 องค์การสหประชาชาติได้ประกาศใช้อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988) ซึ่งได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เช่น การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมการบริพัณ การสมรู้ร่วมคิด ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน ตลอดจนกฎหมายฟอกเงิน เป็นต้น มาตรการต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นประเทศไทยได้มีกฎหมายรองรับไว้เกือบหมดแล้ว ขาดแต่กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนั้นประเทศไทยจึงยังไม่สามารถเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญานี้ได้ ประเทศไทยจึงได้พิจารณาร่างกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และได้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย คือ “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542” มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ถือเป็นเจตนารมณ์ประการหนึ่งในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวขึ้นมา¹

เจตนารมณ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง พิจารณาได้จากวิวัฒนาการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก่ทรัพย์สิน โดยก่อนที่ประเทศไทยจะประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ประเทศไทยมีกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก่ทรัพย์สิน ซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดประเภทต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องอาญา พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 26 พ.ศ. 2534 เรื่องให้อายัดและห้ามจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สิน² และประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการ

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 29 ก (21 เมษายน 2542): 1-2.

²“ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 34 (25 กุมภาพันธ์ 2534): 1-2.

ริบททรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดแต่กฎหมายและมาตรการต่าง ๆ เหล่านั้นก็ยังคงไม่เพียงพอที่จะรองรับปัญหาในการฟอกเงินอันเกิดจากการกระทำความผิดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดที่เกิดจากการค้ายาเสพติดซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ที่มีมาตรการยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดเช่นกัน แต่มาตรการในการริบททรัพย์สินนั้นจะกระทำได้อีกเมื่อคดีหลักซึ่งเป็นคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดได้มีการดำเนินคดีในทางศาลและศาลได้มีคำพิพากษาว่าผู้กระทำความผิดนั้นมีความผิดจริงจึงจะดำเนินการริบททรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดได้ หากไม่มีการดำเนินคดี หรือมีการดำเนินคดีแต่ในที่สุดศาลพิพากษายกฟ้อง การดำเนินการริบททรัพย์สินย่อมไม่สามารถกระทำได้ ก็ต้องคืนทรัพย์สินแก่ผู้เป็นเจ้าของไป แม้ผู้ที่เป็นจำเลยหรือเจ้าทรัพย์จะพิสูจน์ถึงที่มาของตัวทรัพย์สินไม่ได้ก็ตาม

จากข้อบกพร่องของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในเรื่องเกี่ยวกับการริบททรัพย์สิน และในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวก็ไม่ได้มีการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาด้วย จึงได้มีแนวความคิดในการนำกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้เพื่อเป็นการอุดช่องว่างและแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมายดังกล่าว เนื่องจากกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นมีมาตรการในการริบททรัพย์สินซึ่งมิได้ผูกติดกับการดำเนินคดีอาญาสามารถดำเนินการริบททรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดได้ หากบุคคลที่ถูกกล่าวหาไม่สามารถพิสูจน์ถึงที่มาของทรัพย์สินได้

1.3.2 วันพระราชบัญญัติบังคับใช้

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 29 วันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2542 ให้ใช้

บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มาตรา 2) จึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542¹

1.4 แนวคิดในการตรวจสอบรายงาน หรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม

อาชญากรอาศัยสถาบันการเงิน ไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทประกันภัยประกันชีวิต สหกรณ์ออมทรัพย์ โรงรับจำนำ ฯลฯ เป็นช่องทางในการฟอกเงิน ประกอบกับความผิดฐานฟอกเงินมีลักษณะเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย การพิสูจน์ความผิดจึงเป็นเรื่องยาก และมีเรื่องความลับของผู้มีวิชาชีพ หรือการธนาคารเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยจึงจำเป็นต้อง ผลักภาระการพิสูจน์ ไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ร้ายรายผิดปกติ ธนาคาร บุคคล บริษัท หรือสถาบันใด ๆ ที่ได้ประโยชน์อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดไม่ว่าจะผ่านโอน หรือเปลี่ยนมือ มาหลายครั้งก็ตาม²

การเริ่มดำเนินคดีอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย จะพบปัญหาในการแสวงหา พยานหลักฐาน และความร่วมมือต่าง ๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นไป ด้วยความยากลำบากยิ่ง เพราะเมื่อไม่มีผู้เสียหายเป็นตัวเป็นตนอย่างชัดเจนแล้ว แล้วก็ไม่มีความรู้หรือเรียนให้ดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดก็ยังอยากมากยิ่งขึ้น

การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมการฟอกเงินจึงต้องอาศัยมาตรการที่ใช้กับสถาบัน การเงิน หรือธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง และการประสานงานระหว่างประเทศ จึงมีแนวคิด ในการตรวจสอบรายงานหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม เพื่อแก้ไขปัญหานี้โดยคำนึง ถึงว่า การปราบปรามอาชญากรรมการฟอกเงินไม่ควรเป็นหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงาน บังคับใช้กฎหมายฝ่ายเดียว แต่การจะประสบผลสำเร็จในการป้องกันและปราบปราม

¹ สหัฐ สิงหวิริยะ, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2549), หน้า 3-5.

² ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, “ข้อที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน,” ดุลพาท 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 47.

ในระยะยาวเพื่อจัดการฟอกเงินให้ถึงที่สุดจะต้องอาศัยเจตจำนงร่วมกัน รวมทั้งความร่วมมือร่วมใจของสาธารณชนและหน่วยงานภาคเอกชนด้วย

แนวคิดในการตรวจสอบรายงานหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม คือ การกำหนดให้ธนาคาร หรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเป็นผู้มีหน้าที่สอดส่องและแจ้งที่มาของเงินจำนวนมากที่เข้าสู่กระแสนของธนาคารหรือแหล่งของเงิน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้¹

การสร้างกระบวนการที่จะทำให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการได้มาของเงิน หรือทรัพย์สินนั้น การสร้างกระบวนการที่จะเข้าถึงและมีการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว และกระบวนการที่จะนำส่งข้อมูลที่ได้รับการวิเคราะห์แล้ว ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อดำเนินการกับเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือที่ผ่านกระบวนการฟอกมาแล้วทั้งหมดให้ตกเป็นของรัฐ และสกัดกั้นไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลประโยชน์จากเงิน หรือทรัพย์สินนั้น จึงทำให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ออกบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการฟอกเงินออกมาใช้บังคับ²

สหรัฐอเมริกาได้ชื่อว่าเป็นประเทศแรกในโลกที่กำหนดให้การฟอกเงิน (Money Laundering) เป็นความผิดทางอาญาแยกออกมาโดยเฉพาะ (Specific Crime) นับตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1986 โดยเรียกว่า Money Laundering Control Act 1986 ซึ่งในตอนแรกมุ่งหมายที่จะต่อต้านปัญหาการฟอกเงินที่ได้มาจากอาชญากรรมยาเสพติดเท่านั้น แต่ต่อมาได้มีการปรับปรุงให้ครอบคลุมถึงการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดกฎหมายตามทีระบุเฉพาะ (Specified Unlawful Activity) หรือความผิดมูลฐาน (Predicate Crimes)³

นอกจากนี้ ยังมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความลับทางธนาคาร ขึ้นมาและให้อำนาจกระทรวงการคลังในการออกกฎซึ่งบังคับให้สถาบันการเงินและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำรายงานและเก็บรักษาข้อมูลเรียกว่า BSA Regulations การบังคับรายงานและ

¹ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “ข้อที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน,” หน้า 47.

²สุทธิชัย จิตรวาณิช, เรื่องเดิม, หน้า 152.

³นิกร เกรีกุล, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ Tranlator at law.com, 2543), หน้า 58.

เก็บรักษาข้อมูลดังกล่าว ก็เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างร่องรอยทางเอกสาร หรือ ร่องรอยทางการเงิน เพื่อติดตามเงินที่ได้รับมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไปหาต้นตอของผู้กระทำความผิด สหรัฐอเมริกาได้ก่อตั้งศูนย์กลางในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารและการวิเคราะห์ทางการเงินขึ้นมาเรียกว่า The Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN) เพื่อส่งเสริมการตรวจสอบการสืบสวน และดำเนินคดีกับการฟอกเงิน และคดีอาชญากรรมทางการเงินอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการออกกฎหมาย และควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามนโยบายในการต่อต้านการฟอกเงิน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการให้สถาบันการเงินรายงานธุรกรรมบางประเภทและให้จัดเก็บรักษาข้อมูล เพื่อเป็นร่องรอยทางการเงินให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ในการสืบสวนดำเนินคดีได้

บทบาทของธนาคารและสถาบันการเงินอื่น ๆ จึงถือเป็นสำคัญในการปราบปรามการฟอกเงิน เพราะต้องเผชิญกับอาชญากรซึ่งต้องการยึดครองและใช้สถาบันการเงินเหล่านี้เป็นเครื่องมือ

ประเทศไทยก็ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาบัญญัติไว้เป็นกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยมีการกำหนดให้สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุน มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้สามารถพิสูจน์ทราบถึงแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่นำมาใช้ประกอบธุรกรรม ทำให้การติดตามและตรวจสอบการฟอกเงินเป็นไปโดยง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4.1 ลักษณะการกระทำความผิดตามกฎหมายการฟอกเงิน

การพิจารณาถึงการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ผู้กระทำความผิดจะต้องมีการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ จากการกระทำความผิดอาญาตามความผิดมูลฐานตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาดำเนินการใด ๆ อันชอบด้วยกฎหมายเพื่อแปรสภาพหรือเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย ให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่มีแหล่งที่มาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเงินที่ได้มาอย่างผิดกฎหมายให้ดูเหมือนถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและอธิบายได้อย่างไม่ผิดสังเกต ซึ่งบุคคลที่ต้องฟอกเงินนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นนักค้ายาเสพติด

องค์กรอาชญากรรม อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ นักการเมือง หรือข้าราชการที่ทุจริต เป็นต้น¹ กระบวนการฟอกเงินมีมากมายหลายรูปแบบต่างกันที่ระดับความซับซ้อนและปริมาณเงินที่เกี่ยวข้องการฟอกเงินจะทำได้โดยการแปรรูปเงินสดเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น² ดังนั้นลักษณะของการกระทำความผิดฐานฟอกเงินจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงความผิดฐานตามที่กฎหมายฟอกเงินกำหนดซึ่งในมูลฐานความผิดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ฉบับแรก จึงกำหนดไว้ทั้งสิ้น 7 มูลฐาน³ เพราะเห็นว่าผู้ประกอบอาชญากรรมซึ่งกระทำความผิดกฎหมายหลายประเภทได้นำเงินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนในลักษณะที่เป็นการกั๊ยมเงินความผิดเกี่ยวกับฉ้อโกง หรือ ยักยอก ในลักษณะที่เกี่ยวกับการเงินการธนาคาร ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐ หรือความผิดต่อหน้าที่ราชการความผิดเกี่ยวกับการกรร โฆษทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับศุลกากร มากระทำในรูปแบบการฟอกเงิน เพื่อเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ในการกระทำความผิด ทำให้อยากต่อการปราบปราม⁴

คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ได้ขอความร่วมมือให้ทุกประเทศที่เป็นชาติสมาชิก ได้ร่วมกันป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย เพื่อแก้ไขปัญหการก่อการร้ายยุติลงด้วยการกำหนดให้ความผิดฐานก่อการร้ายเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน⁵

ต่อมาในวันที่ 11 สิงหาคม 2546 ได้เพิ่มมูลฐานความผิดมูลฐานฟอกเงินอีก 1 มูลฐาน เนื่องจากความผิดมูลฐานฟอกเงินเดิม ไม่สามารถบังคับใช้

¹เจ พี. ลอว์, “Money Laundering: Legal Aspects,” วารสารอัยการ 17 (มกราคม 2537): 112.

²วาทีน คำทรงศรี, เรื่องเดิม, หน้า 83-85.

³พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. หน้า 1-2.

⁴เรื่องเดียวกัน.

⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

ในการตรวจจรรยาบรรณประกอบอาชีพการให้ลดน้อยลงได้ทั้งหมดหรือหมดสิ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้กระทำความผิดทางอาญฐานอื่นยังนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันมาสนับสนุนการกระทำความผิดได้อีก จึงจำเป็นให้กำหนดความผิดมูลฐานที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือความมั่นคงต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของรัฐ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการพนันที่ไม่ได้รับอนุญาต โดยจะต้องมีผู้เข้าเล่นการพนันเกินกว่าหนึ่งร้อยคนและมีวงเงินในการกระทำความผิดสิบล้านบาท¹

นอกจากความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จำนวน 9 มูลฐาน ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นอีก 2 มูลฐาน คือความผิดเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งตามมาตรา 53 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 และความผิดเกี่ยวกับการค้ำนุญย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำนุญย์ พ.ศ. 2551² เพื่อให้การดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ปัจจุบันจึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีกครั้ง โดยเพิ่มเติมความผิดมูลฐานขึ้นมาอีก 12 มูลฐานความผิดจากเดิมที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีอยู่เพียง 9 มูลฐานซึ่งไม่ครอบคลุมความผิดตามที่ Financial Action Task Force (FATF) กำหนดไว้โดยตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556³

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” หน้า 2.

²สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, ที่มาของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน [Online], available URL:<http://www.amlo.go.th/amlofarm/Farm/Web/files/1-1.pdf>, 2013 (กรกฎาคม, 13).

³“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2556,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130 ตอนที่ 11 ก (1 กุมภาพันธ์ 2556): 1.

เช่นความผิดเกี่ยวกับอั้งยี่¹ รับของโจร ความผิดเกี่ยวกับการปลอม หรือแปลงเงินตราและ
ดวงตราแสตมป์และตัว ความผิดเกี่ยวกับการค้าเกี่ยวกับการปลอม หรือการละเมิด
ทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์
หรือหนังสือเดินทาง ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม ความผิด
เกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิต หรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัส ความผิด
เกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยว หรือกักขังผู้อื่น ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กระโชกชิงเอา
ทรัพย์ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อโกง หรือยักยอก ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็น
โจรสลัด ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ความ
เกี่ยวกับอาวุธ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน²

ผู้วิจัยเห็นว่า การแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม-
การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม-
การฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) เป็นความผิดมูลฐานที่ทั่วโลกไม่เป็นที่ยอมรับ เนื่องจาก
ในหลาย ๆ ประเทศนั้นมีการเปิดบ่อนคาสีโน เช่น มาเลเซีย พม่า กัมพูชา สิงคโปร์
สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา ต่างก็มีคาสีโนที่ถูกกฎหมาย การที่เอา
ความผิดการพนัน มากำหนดความผิดมูลฐานหนึ่งในกฎหมายฟอกเงินนั้น ก็จะเป็น
การเปิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายฟอกเงิน สามารถที่จะใช้
ความผิดมูลฐานในการตรวจสอบประชาชนที่สงสัยว่ากระทำความผิดมูลฐานดังกล่าว
และรวมถึงการยึดอายัดทรัพย์ไว้ชั่วคราว หรือแม้กระทั่งการร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตก
เป็นของแผ่นดิน ซึ่งอาจทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจ ในการยึดทรัพย์ไว้
ชั่วคราวได้ อีกทั้ง การขอความร่วมมือกับต่างประเทศในการยึด หรืออายัดทรัพย์
ชั่วคราว หรือการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน มักจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือ
จากต่างประเทศ เพราะความผิดมูลฐานไม่ตรงกันจึงไม่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ
ประเทศรวมถึงข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศ FATF

1.4.2 ขั้นตอนการฟอกเงิน

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2556,” หน้า 1.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

การต่อต้านการฟอกเงินในประเทศต่าง ๆ ของทวีปยุโรป ได้แบ่งขั้นตอนการฟอกเงินออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนจะมีความยากลำบากในการตรวจสอบเป็นลำดับไปดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางเงิน

ขั้นตอนที่ 2 การชอยเงินหรือการจัดชั้นบังตา

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมเงิน¹

1.4.3 รูปแบบการฟอกเงิน

การปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สินอาจกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น วิธีธรรมดา คือใส่ในตู้เซฟให้มิดชิด ซ่อนไว้ในกำแพงหรือฝ้าผนัง หรือแบบไทยสมัยโบราณ คือใส่ใต้อ่างผิงดินไว้ อย่างไรก็ตามผู้กระทำผิดกฎหมายซึ่งมีรายได้จากการกระทำผิดเป็นจำนวนมากมหาศาลจะไม่ใช้วิธีการดังกล่าว แต่จะใช้วิธีการ “ฟอกเงิน” ซึ่งวิธีที่ง่ายที่สุด คือ การเปิดบัญชีเงินฝากในชื่อต่าง ๆ กัน เพื่อมิให้สามารถติดตามหาเจ้าของที่แท้จริงได้ โดยเงินฝากเหล่านี้อาจถอนจากบัญชีโดยการจ่ายเช็คให้แก่บุคคลอื่น² ซึ่งอาจเป็นเจ้าของเงินที่แท้จริงก็ได้ หรือโอนไปยังธนาคารอื่นต่อไป³

สำหรับวิธีการฟอกเงิน ผู้ได้เงินหรือทรัพย์สินมาโดยผิดกฎหมายอาจกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

¹สุรพล ไตรเวทย์, “อาชญากรรมยาเสพติดกับความจำเป็นของกฎหมายฟอกเงิน,” *จุลพาฬ* 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 38-44.

²วิชัย ตันติกุลานันท์, *คำอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์อักษร, 2540), หน้า 17.

³สุรพล ไตรเวทย์, “การฟอกเงินและกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน,” หน้า 13.

⁴ไชยยศ เหมะรัชตะ, *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*, หน้า 15.

นำเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายติดตัวไป หรือนำไปใช้จ่ายต่างประเทศแต่
วิธีการนี้อาจถูกเพ่งเล็งได้ง่าย¹ ดังนั้นการนำเงินติดตัวไปเป็นจำนวนมาก จึงกระทำได้เฉพาะ
ประเทศที่มีได้มีการควบคุมโดยเข้มงวด² การฟอกเงินกับสถาบันการเงินในประเทศ
โดยการฝากเงินโดยชื่อของบุคคลอื่น ซึ่งทำให้อยากต่อการสืบสาวหาเจ้าของที่แท้จริงได้
หรือจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า หรือซื้อสินค้าจากกิจการในต่างประเทศในราคาแพง
กว่าปกติ เพื่อให้เงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายกลายเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยการ
จัดตั้งหรือซื้อกิจการในต่างประเทศ เช่นในประเทศที่เป็นเขตปลอดภาษี เป็นต้น ทั้งนี้
เพื่อให้เงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายถูกใช้จ่ายหมุนเวียนระหว่างกิจการทั้งสองแห่งดังกล่าว³
หรือการฝากเงินในจำนวนมาก ๆ หรือการฝากเงินโดยใช้บัตรเครดิตเพิ่มขึ้นโดยปราศจาก
เหตุผลที่ชัดเจน หรือการฝากหรือถอนเงินสด ซึ่งอาจกระทำโดยบุคคลหรือบริษัท
โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝากเงินนั้นจะมีการโอนในระยะเวลาอันสั้นไปยังจุดหมาย
ปลายทางที่โดยปกติมิได้มีความสัมพันธ์กับบุคคลหรือบริษัทนั้น เป็นการนำเงินสดไป
ฝากไว้ในประเทศที่ไม่มีการควบคุมระบบธนาคารอย่างเข้มงวด หรือการกู้เงินเพื่อลงทุน
ในกิจการที่ชอบด้วยกฎหมายโดยใช้เงินผิดกฎหมายค้ำประกันหรือ ใช้ Loan-Back
Technique คือ การลงทุนในกิจการที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้เงินที่ถูกกฎหมายเป็นเงิน
คาวน⁴ แล้วกู้ยืมเงิน 2 ส่วน ส่วนแรกกู้จากธนาคาร และส่วนที่สองกู้จากเงินที่ถูกฟอกแล้ว
ในต่างประเทศ หรือเงินที่ถูกปกปิดแหล่งที่มาในประเทศ เมื่อกิจการดำเนินไปถึงขั้น
ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย⁴

¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส, กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 40-41.

² ไชยยศ หะมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 15.

³ สีนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, หน้า 63.

⁴ ศูนย์บริการข้อมูลทางกฎหมาย, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2537), หน้า 2.

นำเงินไปซื้อกิจการที่ขาดทุน วิธีการนี้กระทำโดยการซื้อกิจการที่มีผลขาดทุนแต่ธุรกิจมีรายรับเป็นเงินสด เช่น โรงแรม กิจการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ภัตตาคาร ร้านค้าปลีก เป็นต้น ซึ่งต่อไปธุรกิจเหล่านี้ก็จะกลับฟื้นขึ้นเพราะอาศัยดอกผลจากเงินผิดกฎหมายดังกล่าว หลังจากนั้นจึงค่อยถ่ายเทเงินออกไปใช้หรือนำเงินไปซื้อตราสารที่โอนเปลี่ยนมือได้ ซึ่งตราสารนั้นไม่มีการควบคุมจากสถาบันการเงินผู้ออก ทำให้ยากแก่การสืบหาผู้ที่ซื้อและผู้รับเงินตามตราสารนั้น

โอนเงินไปสู่แหล่งปลอดภาษี แหล่งปลอดภาษีหรือ Tax Havens ได้แก่ ประเทศที่มีการเก็บภาษีต่ำหรือไม่เก็บเลย นอกจากนี้ยังมีระบบปกปิดความลับของลูกค้าย่างเคร่งครัด ไม่มีการควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา และมีการติดต่อสื่อสารสะดวก สิ่งจูงใจให้ใช้บริการ คือค่าใช้จ่ายต่ำและสามารถปกปิดหรือตัดตอนร่องรอยทางการเงินได้ดี วิธีการคือ การโอนเงินไปสู่ประเทศเหล่านี้โดยทาง Telex หรือโดยการถือเงินจำนวนมากไปเข้าฝากในบัญชีธนาคารหรือลงทุนในกิจการหรือจัดตั้งบริษัทขึ้น จากนั้นเงินเหล่านี้จะถูกส่งกลับสู่เจ้าของในรูปแบบของเงินกู้หรือผลกำไรจากธนาคาร หรือบริษัทเหล่านั้น

กิจการธนาคารใต้ดิน Underground Banking เป็นกิจการธนาคารที่ดำเนินการกันภายในครอบครัว หรือภายในชุมชน หรือกลุ่มชนเชื้อสายเดียวกัน อาศัยความไว้วางใจเป็นหลักสำคัญ ด้วยเหตุนี้หลักฐานเกี่ยวกับการดำเนินการจึงมีไม่มากนัก สามารถปกปิดร่องรอยและที่มาได้เป็นอย่างดี บริการที่สำคัญได้แก่ การรับแลกเปลี่ยนเงินตราและการโอนเงินระหว่างประเทศ ซึ่งใช้ชื่อเรียกต่างกันหลายประเทศ เช่น โปยก๊วนของจีน ซึ่งเป็นกระดาดเขียนตัวอักษรจีนโบราณสามสี่คำอันเป็นรหัสที่รู้จักกันเฉพาะผู้ที่อยู่ในเครือข่ายของธุรกิจว่าให้จ่ายแก่ผู้ถือโปยก๊วนนี้ หรือในประเทศอื่น ๆ เช่น Hawalla ของอังกฤษ หรือ Chiti ของอินเดีย เป็นต้น

ธุรกิจที่ดิน การนำเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายไปเปลี่ยนสภาพในธุรกิจที่ดิน จะกระทำโดยวิธีการ เช่น ซื้อที่ดิน โดยใช้เงินสดและระบุราคาซื้อต่ำ จากนั้นจะขายต่อไปในราคาที่เป็นจริง ซึ่งสร้างผลกำไรสูงที่มีหลักฐานรับรองทำให้การฟอกเงินเป็นไปอย่างรวดเร็ว ถึงแม้การเปลี่ยนเป็นเงินอาจจะช้า แต่ก็สามารถทำได้ในวงเงินที่มีปริมาณมาก ส่วนการซื้อขายสังหาริมทรัพย์อื่นที่มีราคาสูง เช่น อัญมณี

ต่าง ๆ ทองคำ ย่อมสามารถเปลี่ยนมือได้อย่างง่ายดายยิ่งกว่าอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากโดยสภาพแล้วเป็นสิ่งที่มีความเล็ก ง่ายต่อการเคลื่อนย้ายและโอนให้แก่กันด้วยการส่งมอบ

การซื้อขายที่ดินยังกระทำโดยการใส่ชื่อญาติพี่น้องหรือคนใกล้ชิดให้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือมิฉะนั้นก็เอาเงินผิดกฎหมายของตนเองให้ญาติหรือเพื่อนซื้อที่ดินของตน

การซื้อขายทองคำแท่งไม่จำเป็นต้องระบุที่มา หรือผู้ซื้อ จึงเป็นการสะดวกต่อการซื้อโดยใช้เงินผิดกฎหมายแล้วขายต่อ หรือนำออกนอกประเทศแล้วขายก็ได้

การฟอกเงินด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วได้มีการเปรียบเทียบว่าเสมือนเป็นการนำ “เงินสกปรก” หรือเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายไปซักให้สะอาด ดังเช่น การซักเสื้อผ้า ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ¹

1) Placement คือ การขนย้ายเงินที่มีชอบด้วยกฎหมายไปเข้าระบบเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย เปรียบเสมือนการขนผ้าสกปรกเพื่อเตรียมนำเข้าเครื่องซักผ้า

2) Layering คือ การทำรายการทางการเงินเพื่อปิดบังหรือตัดตอนมิให้ทราบร่องรอยของเงินที่แท้จริง เปรียบเสมือนการนำผ้าสกปรกเข้าเครื่องซักผ้า

3) Integration คือ การเปลี่ยนสภาพของเงินให้กลายเป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ถูกกฎหมายโดยปราศจากร่องรอยความเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด เปรียบเสมือนผ้าสกปรกนั้นได้ถูกซักแล้ว

การจะกระทำการฟอกเงินให้เป็นผลสำเร็จนั้น จะต้องไม่ให้มีหลักฐานหรือร่องรอยว่าได้ดำเนินการตาม 3 ขั้นตอน ดังกล่าวข้างต้น การฟอกเงินโดยอาศัยระบบธนาคาร ผู้ฟอกเงินอาจทำการ โอนเงิน โดยปิดบังข้อเท็จจริงและไม่ยื่นรายงานที่ถูกต้อง หรือมิฉะนั้นก็สร้างธุรกิจบังหน้าเพื่อเปิดบัญชีธนาคาร และอาศัยโอนเงินจากบัญชีเช่นนี้ไปยังประเทศที่มีความลับทางธนาคารเข้มงวด ซึ่งเป็นการยากลำบากที่จะติดตามตรวจสอบ เช่น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เดิมได้ชื่อว่า เป็นดินแดนที่เป็นสวรรค์ของนักฟอกเงิน เพราะ

¹ วาทิน คำรงค์ศรี, เรื่องเดิม, หน้า 83-85.

มีระเบียบการรักษาความลับของลูกค้าที่เข้มงวด แต่ในปัจจุบันประเทศสวิตเซอร์แลนด์ได้ให้ความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ในการปราบปรามการฟอกเงินเป็นอย่างดีแล้ว¹

การฟอกเงินหรือการแปรรูป “เงินสกปรก” ที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้ดูเหมือนว่า เป็น “เงินสะอาด” นี้วิธีการอันหลากหลาย เช่นการนำเงินสดติดตัวออกนอกประเทศเป็นการนำเงินสด ซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดออกไปใช้จ่ายในต่างประเทศ วิธีการฟอกเงินด้วยลักษณะเช่นนี้เป็นที่นิยมกระทำในอดีตซึ่งยังไม่มีระบบทางการเงินอย่างเข้มงวดแต่โดยที่การโยกย้ายเงินสดที่ได้รับจากการค้ายาเสพติดหรืออาชญากรรมอื่น ๆ เป็นไปด้วยความยากลำบากเนื่องจากมีจำนวนมากและธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับเงินสดจำนวนมากอาจถูกเพ่งเล็งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ง่าย นอกจากนี้บางประเทศยังมีมาตรการกำกับควบคุมการทำธุรกิจด้วยเงินสดอย่างเข้มงวด รวมทั้งระบบการเงินของบางประเทศอาจจะไม่นิยมการใช้จ่ายหรือการทำธุรกิจโดยใช้เงินสด ดังนั้น การใช้เงินสดที่ได้มาโดยไม่สุจริต จึงกระทำในบางประเทศที่ไม่เข้มงวดในการใช้การทำธุรกิจด้านการเงิน หรืออาศัยการนำเงินสดผ่านทางพรมแดนระหว่างประเทศ²

ปัจจุบันแต่ละประเทศต่างได้มีหลักเกณฑ์ในการควบคุมและจำกัดการนำเงินตราออกนอกประเทศ จึงเป็นผลให้การนำเงินสดในจำนวนมากออกนอกประเทศทำได้ยากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการทำธุรกรรมขององค์กร อาชญากรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์จำนวนมากมหาศาล เช่น การค้ายาเสพติด เป็นต้น การฟอกเงินด้วยรูปแบบดังกล่าวนี้จึงทำได้ในจำนวนจำกัดและในประเทศที่ยังล้าหลังทางเศรษฐกิจเท่านั้น จึงไม่เป็นที่นิยมกระทำกันแล้ว

การโอนเงินออกนอกประเทศเป็นการนำเงินสดไปฝากไว้ในประเทศที่ไม่มีการควบคุมระบบธนาคาร หรือสถาบันการเงินอย่างเข้มงวดเพื่อให้เงินที่ผิดกฎหมายเข้าไปอยู่ในระบบ การเงินของประเทศนั้น และโอนกลับไปสู่ผู้ค้ายาเสพติดหรือ

¹สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายฟอกเงินปัญหาข้อเท็จจริงคำอธิบาย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548), หน้า 26-28.

²วีระพงษ์ บุญโญภาส, กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 40-41.

อาชญากรโดยวิธีต่าง ๆ เช่น ทางโทรคมนาคม เป็นต้น เงินที่ผิดกฎหมายก็จะแปรสภาพเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมายอันเป็นจุดอ่อนของประเทศที่ไม่เข้มงวดเรื่องการนำเงินสดออกนอกประเทศ ส่วนใหญ่เป็นการส่งเงินไปยังประเทศที่เป็นคู่ค้าผู้ร่วมกระทำความผิด ซึ่งจะกระทำได้ง่ายในประเทศที่ไม่มีการควบคุมระบบธนาคาร หรือสถาบันการเงินอย่างเข้มงวดโดยเป็นรูปแบบอย่างหนึ่งของการฟอกเงินที่ให้ความสำคัญแก่การควบคุมการดำเนินงานของสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน¹

การฟอกเงินกับสถาบันการเงินในประเทศ วิธีการนี้สะดวกและไม่จำกัดจำนวนเงินในการฟอกเงินในสถาบันการเงินภายในประเทศซึ่งยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงิน โดยอาชกรกระทำในลักษณะของการใช้นามแฝงหรือชื่อปลอมเพื่อปกปิดความเป็นเจ้าของเงินอันทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถสืบหาต้นตอแห่งการกระทำความผิด ซึ่งเป็นอีกรูปแบบของการฟอกเงินที่ต้องควบคุมของธนาคารตามกฎหมายการฟอกเงิน เช่น ประเทศที่มีการใช้กฎหมายปราบปรามการฟอกเงินแล้วอย่าง ฮองกง ก็ได้มีการค้นพบการฟอกเงินจำนวนมากโดยผ่านธนาคารของรัฐ โดยมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป โดยในปลายปี พ.ศ. 2537 มีการจับกุมพ่อค้ายาเสพติดที่พยายามขนเฮโรอีน จำนวน 26 กิโลกรัม จากประเทศไทยไปยังสหรัฐอเมริกาได้ แต่ไม่สามารถสืบเสาะถึงเงินของนักค้าเฮโรอีนรายนี้ได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 เงินจากการค้ายาเสพติดดังกล่าว ได้ถูกค้นพบว่ามีเงินจำนวนกว่า 93 ล้านดอลลาร์ หรือประมาณ 2,325 ล้านบาท มาฟอกในระบบธนาคารโดยดำเนินการผ่านบัญชีเงินฝากตามธนาคารต่าง ๆ ในฮ่องกงสามารถจับกุมผู้มีส่วนช่วยเหลือพ่อค้ายาเสพติดในการฟอกเงินได้²

1.4.4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการฟอกเงิน

การกระทำความผิดฐานฟอกเงินเป็นการนำเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายมาแปรสภาพ หรือเปลี่ยนสภาพให้กลายเป็นเงิน

¹ สีนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, หน้า 47.

² ศูนย์บริการข้อมูลทางกฎหมาย, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 1.

หรือทรัพย์สินที่มีแหล่งที่มาที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีเหตุผลในการนำเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มานั้นมาใช้ในการตลาดการเงิน หรือระบบเศรษฐกิจอย่างถูกต้องหรือนำมาใช้เพื่อ การประกอบอาชีพการงานต่อไป และเนื่องด้วยเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มานี้มิได้เกิดมาจากกระบวนการทางเศรษฐกิจที่ถูกต้อง หากมีการนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นเข้ามาปะปนกับเงิน หรือทรัพย์สินที่เกิดมาจากการกระบวนการเศรษฐกิจที่แท้จริงอันทำให้ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจลดลง นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประเทศไทยในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาและการกระทำความผิดฐานฟอกเงินด้วย กล่าวโดยสรุปได้ว่าการกระทำความผิดฐานฟอกเงินก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ผลกระทบต่อความมั่นคงทางธุรกิจ การประกอบธุรกิจของระบบการเงินการธนาคารตั้งอยู่บนแนวความคิดภายใต้กรอบกติกาความเป็นมืออาชีพภายใต้กฎหมายและมีมาตรฐานทางจริยธรรมสูง ชื่อเสียงและภาพลักษณ์จึงมีมูลค่าสำคัญสำหรับการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน ซึ่งหากมีเงินที่มีชอบด้วยกฎหมายผ่านเข้าสู่ระบบการเงินของธนาคารจะทำให้มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงินและหากเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่มาจากต่างประเทศแล้วจะทำให้เงินทุนจากต่างประเทศไหลเข้ามาเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรามีอัตราที่สูงขึ้น อันทำให้มีผลกระทบในการดำเนินธุรกิจ

ผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ทางเศรษฐศาสตร์ หากมีเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายไหลเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจจะทำให้การแสดงตัวเลขทางเศรษฐกิจมีความบิดเบือนและไม่ตรงกับความเป็นจริง และส่งผลให้เกิดอัตราเงินเฟ้อภายในประเทศด้วย

ผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ประเทศไทยไม่มีการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะผู้กระทำความผิดสามารถนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายนำไปใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชีพการงาน อันทำให้เกิดผลต่อความเสียหายต่อประเทศในระดับมหภาค

2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักนิติรัฐ

2.1 ความหมายและแนวคิดของหลักนิติรัฐ

หลักนิติรัฐ เป็นความคิดของประชาชนที่ฝักใฝ่ในลัทธิปัจเจกชน¹ พร้อมกับรัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยที่เป็นนิติรัฐนี้ จะมีรูปแบบการปกครองแบบให้สิทธิพลเมืองของตน และมีรูปแบบเป็นลายลักษณ์อักษร² โดยเฉพาะ โครงสร้างอำนาจรัฐ ซึ่งจะมีการกล่าวถึง อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ อำนาจนิติบัญญัติ เป็นอำนาจของรัฐสภา ซึ่งมีอำนาจในการออกกฎหมาย³ ซึ่งการออกกฎหมายนั้นจะต้องมีบทบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน⁴ การที่รัฐจะเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน นั้นคือ การยอมตนให้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาแห่งกฎหมาย โดยเคร่งครัดและตราบใดที่กฎหมายยังบังคับใช้อยู่ย่อมมีผลผูกพันกับรัฐเสมอ การที่รัฐจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ก็ด้วยความยินยอมของประชาชนให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพเอง⁵

¹หยุด แสงอุทัย, **หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป**, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-วิญญูชน, 2538), หน้า 123.

²วิชัย ตันศิริ, **รัฐธรรมนูญประเทศตะวันตกและไทย: กรณีศึกษาทางประวัติศาสตร์และกฎหมาย** (กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา, 2540), หน้า 4.

³ลิจิต ชีรเวคิน, **วิวัฒนาการการเมืองการปกครอง**, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 247.

⁴วรพจน์ วิสริตพิชญ์, “หลักพื้นฐานของกฎหมายปกครอง,” ใน **คู่มือการศึกษากฎหมายปกครอง**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักฝึกอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2540), หน้า 123.

⁵วิชญ์ เครื่องาม, **ปรัชญารากฐานในกฎหมายมหาชน**, ใน **เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายมหาชน** (หน่วยที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 17) (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมมาธิราช, 2561), หน้า 73.

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยยึดหลักการปกครองประเทศ โดยกฎหมาย หรือที่เรียกว่า “หลักนิติรัฐ”

หลักนิติรัฐ คือ การปกครองโดย “กฎหมาย” ซึ่งกฎหมายที่นำมาใช้นั้นจะต้องมาจากประชาชน ไม่ใช่มาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง “หลักนิติรัฐ” มีหลักการดังนี้ คือ

- 1) รัฐและฝ่ายปกครองจะต้องใช้กฎหมายที่ประชาชน หรือตัวแทนของประชาชนบัญญัติเป็นหลักการปกครอง¹
- 2) การดำเนินกิจการใด ๆ ก็ตามของรัฐและฝ่ายปกครองจะต้องดำเนินการไปตามกฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องเป็นไปตามหลักแห่งความยุติธรรม
- 3) รัฐและฝ่ายปกครองจะกระทำการใด ๆ นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้

- 4) การใช้อำนาจของฝ่ายปกครองต้องตรวจสอบและควบคุมได้²

นิติรัฐจึงเป็นรัฐที่ให้หลักประกันแก่ปัจเจกชนผู้อยู่ใต้ปกครองว่าเมื่อใดก็ตามที่ฝ่ายปกครองละเมิดหลักนี้ ปัจเจกชนสามารถนำไปสู่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยคดี เพื่อให้เพิกถอนการกระทำหรือเปลี่ยนแปลง หรือให้เลิกใช้การกระทำนั้น ๆ ของฝ่ายปกครอง ที่ละเมิดกฎหมายได้ ซึ่งหลักนิติรัฐ นี้จะมีความตรงข้ามกับรัฐตำรวจ ซึ่งเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจสามารถใช้อำนาจตามอำเภอใจ เพราะถือว่าวัตถุประสงค์เป็นตัวกำหนดวิธีการรัฐตำรวจจะกระทำการใด ๆ ก็ได้โดยไม่คำนึงว่าถูกต้องชอบธรรมหรือไม่เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ

¹ โภคิน พลกุล และชาญชัย แสวงศักดิ์, หลักกฎหมายมหาชน เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2541), หน้า 55-56.

² ประยูร กาญจนกุล, คำบรรยายกฎหมายปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 23.

ตามวัตถุประสงค์ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจะกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนหรือไม่ อันเป็นหลักการของของรัฐเผด็จการ¹

ระบบนิติรัฐ เป็นระบบที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ของพลเมืองและมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามอำเภอใจ การกระทำของรัฐทุกประเภทที่มีขอบ และที่ทำให้ประชาชนเสียหาย² จากหลักข้างต้นทำให้สามารถอธิบายได้ 2 ประการ คือ

1) นิติรัฐนั้น เมื่อเข้าไปมีสัมพันธ์กับผู้อยู่ใต้ปกครอง ฝ่ายปกครองจะกระทำการอันเป็นการขัดแย้งหรือละเว้นไม่กระทำการตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่นั้นไม่ได้ ฝ่ายปกครองจะต้องเคารพอย่างจริงจังต่อกฎหมาย

2) นิติรัฐที่พัฒนาสมบูรณ์แล้วฝ่ายปกครองจะสามารถวางข้อกำหนดหรือมีคำสั่งใด ๆ ต่อผู้อยู่ใต้ปกครองได้โดยอาศัยกฎหมายในรูปของพระราชบัญญัติเท่านั้น (เพราะเป็นกฎหมายที่ออกโดยสภานิติบัญญัติ) กล่าวคือ ฝ่ายปกครองจะสามารถวางข้อกำหนดหรือมีคำสั่ง ๆ ในการดำเนินการทางปกครองได้ก็เฉพาะแต่วิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดแจ้ง หรืออย่างน้อยที่สุดก็โดยปริยาย หากไปใช้วิธีการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้แล้วถือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบทั้งสิ้น

นิติรัฐ จึงเป็นรัฐที่ให้หลักประกันแก่ผู้อยู่ใต้ปกครอง โดยให้อำนาจผู้อยู่ใต้ปกครองที่จะฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ในทางศาลเพื่อขอให้ยกเลิก แก้ไข หรือเลิกบังคับใช้การกระทำทางปกครองที่ละเมิดสิทธิของเขาได้

ดังนั้น ตามหลักนิติรัฐนั้น การกระทำของรัฐภายใต้กฎหมาย รัฐจะต้องผูกพันกับกฎหมายและใช้อำนาจภายใต้กฎหมาย และกำหนดขอบเขตของการใช้อำนาจรัฐ

¹เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, กฎหมายมหาชนเบื้องต้น, ใน เอกสารประกอบการสอนวิชากฎหมายมหาชนเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 190.

²วิชามหาคุณ, การใช้เหตุผลในทางกฎหมาย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2532), หน้า 30.

เพื่อประโยชน์แก่เสรีภาพของประชาชน เป็นสังคมที่ปกครองโดยกฎหมายหน้าที่ของ
นิติรัฐ คือ รัฐที่รับใช้ประชาชน¹

หลักนิติรัฐ เป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญในการประกันเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ
ให้แก่ประชาชนอันเกิดจากการอำนาจตามอำเภอใจของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งมีความใกล้ชิด
อย่างยิ่งกับ “นิติรัฐ” กล่าวกันว่า “การปกครองระบบประชาธิปไตยที่แท้จริงจะมีขึ้นและ
ดำรงอยู่ตลอดไปไม่ได้โดยปราศจากหลักนิติรัฐและโดยเฉพาะแต่รัฐที่มีการปกครอง
แบบประชาธิปไตยเท่านั้นที่ควรค่าแก่การเรียกว่านิติรัฐ”²

หลักนิติรัฐ หมายถึง รัฐที่มีการปกครองภายใต้กฎหมายโดยมีความมุ่งหมาย
ให้ความรับรองและคุ้มครองต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน รัฐจะกระทำใดที่มีผลกระทบ
ต่อสิทธิของประชาชนมิได้ เว้นแต่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจไว้ รัฐที่ปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตยต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
ไม่ใช่อำนาจรัฐเข้าแทรกแซงในกิจการใดของปัจเจกบุคคล เว้นแต่มีบทบัญญัติของกฎหมาย
ให้กระทำได้ กล่าวอีกนัย คือ รัฐที่มีความสัมพันธ์กับประชาชน โดยการให้หลักประกัน
แก่สถานะของบุคคลโดยอยู่ภายใต้ระบอบกฎหมาย ซึ่งระบอบกฎหมายนี้จะผูกการ
กระทำของรัฐไว้ด้วยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะกำหนด
สิทธิของประชาชน แต่อีกส่วนหนึ่งจะกำหนดไว้ล่วงหน้าถึงหนทางและวิธีการที่จะ
ถูกนำมาใช้เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ในการดำเนินการทางปกครองของรัฐ กฎเกณฑ์
ทั้งสองชนิดนี้มีจุดหมายร่วมกัน คือ เพื่อจำกัดอำนาจของรัฐโดยทำให้รัฐอยู่ภายใต้
ระเบียบแห่งกฎหมายที่เป็นเกณฑ์ทั้งสองชนิดดังกล่าวได้สร้างขึ้น³

¹ พูนศักดิ์ วรรณพงษ์, “ประชาธิปไตยรัฐธรรมนูญกับหลักนิติธรรม,” ใน กฎหมาย-
กับการเมือง (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สารมวลชน, 2534), หน้า 30-52.

² วรรณ วิสูตรพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย-
พุทธศักราช 2540, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), หน้า 24.

³ โภคิน พลกุล, เอกสารประกอบการบรรยายวิชาหลักกฎหมายมหาชน
(กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 1.

นักวิชาการของไทยได้ให้คำนิยามของคำว่า “นิติรัฐ” ไว้ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร. บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ ให้ความหมายว่า นิติรัฐ คือ รัฐที่มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองเสรีภาพและประกันความเป็นนิติธรรมในการอำนวยความสะดวกนิติธรรมโดยรัฐให้อยู่ในขอบเขตที่รัฐสามารถกระทำได้ที่กฎหมายที่ให้อำนาจไว้

รองศาสตราจารย์มานิต จุมปา ให้ความหมายว่า “นิติรัฐ” คือ รัฐภายใต้กฎหมายรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใด ๆ อันกระทบสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนไม่ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจ ฉะนั้นในนิติรัฐหลักความชอบด้วยกฎหมายจึงมีความสำคัญ¹

รองศาสตราจารย์สมยศ เชื้อไทย ให้ความหมายว่า “นิติรัฐ” หมายถึง รัฐซึ่งยอมรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของราษฎรไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อที่ราษฎรจะได้ใช้สิทธิและเสรีภาพเช่นว่านั้น พัฒนาบุคลิกภาพของตนได้ตามที่แต่ละคนจะเห็นสมควร ดังนั้น รัฐประเพณีนี้จึงเป็นรัฐที่มีอำนาจจำกัดโดยยอมอยู่ภายใต้กฎหมายของตนอย่างเคร่งครัด²

2.1.1 สาระสำคัญของหลักนิติรัฐ

แก่นของหลักนิติรัฐ ได้แก่ การกำหนดกรอบการใช้อำนาจของรัฐ เพื่อป้องกันมิให้รัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจอันจะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร โดยมีสาระหลัก 3 ประการ คือ

1) ต้องมีการแบ่งแยกองค์กรผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ออกจากกันอย่างชัดเจน

¹บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ: รัฐธรรมนูญเยอรมัน (กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2535), หน้า 15.

²มานิตย์ จุมปา, คู่มือวิชากฎหมายปกครอง (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546), หน้า 71.

³สมยศ เชื้อไทย, คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป (กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2535), หน้า 12.

2) ต้องเป็นการปกครองโดยกฎหมาย โดยการใช้อำนาจรัฐต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น เรื่องใดที่กฎหมายมิได้ให้อำนาจไว้ชัดแจ้ง รัฐไม่สามารถกระทำการนั้นได้

3) เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ผู้พิพากษาต้องมีอิสระในการพิจารณาและพิพากษาอรรถคดี

แต่ละประเทศที่นำหลักนิติรัฐไปประยุกต์ใช้ได้เพิ่มเติม รายละเอียดของหลักนิติรัฐไว้แตกต่างกัน โดยฝรั่งเศสเห็นว่านิติรัฐตรงกันข้ามกับ รัฐตำรวจ อันเป็นระบบการปกครองที่ถือว่ารัฐมีอำนาจกำหนดมาตรการที่จะนำมาใช้บังคับแก่ประชาชนได้ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่รัฐต้องการ โดยนิติรัฐเป็นการปกครองโดยกฎหมายที่ประกอบด้วยหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง รัฐจะกระทำการใด ๆ ไม่ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจ และกฎหมายนั้นต้องมีลำดับศักดิ์ที่ชัดเจน กำหนดอำนาจหน้าที่ รวมทั้งหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายของผู้รักษาการตามกฎหมายและเพื่อให้การใช้อำนาจตามอำเภอใจเกิดขึ้นน้อยที่สุด

ประการที่สอง องค์การตุลาการต้องมีความเป็นอิสระในการตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายของรัฐ

หลักนิติรัฐเป็นหลักการพื้นฐานอันเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประกอบไปด้วยหลักการพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ¹ คือ หลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย และหลักความชอบด้วยกระทำการปกครอง อันเป็นหลักการพื้นฐานที่เป็นสาระสำคัญของหลักนิติรัฐ มีรายละเอียดดังนี้

2.1.2 หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

¹วรพจน์ วิสสุตพิชญ์, เรื่องเดิม, หน้า 66.

หลักนิติรัฐมีความเกี่ยวพันอย่างยิ่งกับสิทธิในเสรีภาพของบุคคลและสิทธิในความเสมอภาค เพราะว่าสิทธิทั้งสองประการนี้เป็นพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น ในรัฐเสรีประชาธิปไตยจึงต้องการพขอบเขตและเสรีภาพของปัจเจกชน การที่รัฐจะแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพจะพึงทำได้เมื่อปรากฏว่ามีกฎหมายบัญญัติให้กระทำได้ และต้องเป็นกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชน ตามหลักความชอบธรรมในทางประชาธิปไตยแล้วเท่านั้น หลักนิติรัฐ มีความเกี่ยวพันกันอย่างยิ่งกับเสรีภาพของบุคคล และในสิทธิความเสมอภาค สิทธิทั้งสองประการถือเป็นพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในรัฐเสรีประชาธิปไตย ทั้งหลายยอมรับหลักความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในการพัฒนาบุคลภาพของตนเองไปตามวัตถุประสงค์ของบุคคลนั้น รัฐจึงต้องให้ความเคารพต่อขอบเขตของความเป็นอิสระและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล¹

สิทธิ ตามความหมาย หมายถึงอำนาจที่รับรองหรือคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด สิทธิจึงทำให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วย²

คำจำกัดความของสิทธิ โดยฝ่ายเสรีประชาธิปไตย มี 2 ทฤษฎีที่อธิบาย คือ

1) ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ จากยุคกรีกโบราณที่ยอมรับหลักการความเป็นเหตุเป็นผลโดยธรรมชาติ โดยเชื่อว่าสิทธิเกิดขึ้นตามธรรมชาติพร้อม ๆ กับมนุษย์ ซึ่งสิทธิทั้งหลายแห่งมนุษยธรรมชาติที่เกิดขึ้นตามกฎหมายธรรมชาติ³ ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 และ 17 เชื่อกันว่าพระเจ้าเป็นผู้บันดาลทุกอย่างขึ้นโดยนักกฎหมายที่ชื่อฮูโก โกรติอุส ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาของกฎหมายระหว่างประเทศและเป็นผู้เบิกทางให้แก่ความคิดกฎหมายธรรมชาติสมัยใหม่ ได้กล่าวว่า กฎหมายธรรมชาติ คือบัญชาของเหตุผลอันถูกต้องที่ชี้การกระทำหนึ่งการกระทำใดว่ามีความต่ำทรามในศีลธรรม

¹บรรเจิด สิงคะเนติ, **หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), หน้า 24.

²วรพจน์ วิสสุตพิชญ์, **เรื่องเดิม**, หน้า 21.

³วิญญู เครื่องงาม, **คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญ**, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2530), หน้า 642.

หรือมีความจำเป็นในทางศีลธรรม โดยพิจารณาจากคุณภาพของการกระทำนั้นเป็นไป ตามธรรมชาติหรือขัดแย้งธรรมชาติที่มีเหตุผลของมนุษย์¹ โดยมีนักปราชญ์ชาวกรีก ได้อาศัยหลักกฎหมายธรรมชาติดังกล่าวข้างต้นมาเป็นตัวกำหนดในเรื่องนี้ โดยมีนักปราชญ์ ที่สำคัญ คือ Socrates, Plato และ Aristotle ซึ่งมีแนวคิดเดียวกันโดยอาศัยหลักเหตุผล ตามธรรมชาติของมนุษย์ว่า ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกันแห่งโลกและจักรวาล มนุษย์ สามารถรับรู้ผิดชอบชั่วดีเหมือนกัน² ในขณะที่เดียวกันกำหนดให้บุคคลมีสิทธิต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งสิทธิที่กล่าวถึงก็คือ สิทธิตามธรรมชาติที่เกิดจากกฎหมายธรรมชาตินักปราชญ์ เห็นว่ามีที่มาต่าง ๆ กันไปไม่ว่าจะโดยธรรมชาติโดยตรง โดยพระเจ้าหรือโดยมนุษย์ เอง แต่ทั้งนี้กฎหมายธรรมชาติดจะมีลักษณะเดียวกัน คือใช้ได้ทุกยุคทุกสมัยไม่จำกัด เวลา สถานที่ และจะออกกฎหมายใด ๆ มาขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้³ สมัย กรีกนักปราชญ์คนแรกที่ได้วางรากฐานในทางปรัชญากฎหมายธรรมชาติ คือ Heraclitus ซึ่งมีความคิดว่า แก่นสารของชีวิตเป็นสิ่งที่มียู่ในธรรมชาติ ซึ่ง ประกอบด้วยจุดหมายปลายทาง ระเบียบและเหตุผลโดยถือว่าธรรมชาติคือความสัมพันธ์ของ สรรพสิ่ง⁴

2) ทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง โดยฝ่ายเสรีนิยมที่เห็นตามทฤษฎีนี้ จะมีความแตกต่างจาก ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ เห็นตรงข้ามกันว่า สิทธิ หมายความว่า ประโยชน์อันเกิดจากความคุ้มครองและรับรองโดยกฎหมายด้วยเหตุนี้สิทธิ จึงเกิดขึ้นโดยกฎหมายสิทธิย่อมได้มาจากการใช้อำนาจโดยกฎหมาย การที่กฎหมาย

¹ปรีดี เกษมทรัพย์, นิติปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์, 2553), หน้า 100-116.

²ปรีดี เกษมทรัพย์, นิติปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและ-เอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 184.

³หุุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง, 2548), หน้า 127-130.

⁴พนัส ทัศนียานนท์, “ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ,” วารสารอัยการ 3, 7 (มีนาคม 2523): 38-39

ไม่รับรอง หรือคุ้มครองให้ก็ไม่อาจเกิดสิทธินั้น ๆ ขึ้นได้ เมื่อกฎหมายไม่ได้รับความคุ้มครองไว้ปัจเจกชนก็ไม่อาจกล่าวอ้างถึงสิทธิดังกล่าวได้¹

เสรีภาพ หมายถึง สถานการณ์ที่บุคคลที่มีความอิสระในการที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดตามความต้องการประสงค์ของตนเอง² บุคคลที่มีอำนาจเหนือที่จะมาบังคับให้บุคคลนั้น ๆ กระทำการ หรือเว้นการกระทำก็ได้ อาจกล่าวได้ว่าเสรีภาพ คือ อำนาจในการกำหนดตนเองโดยอิสระของบุคคลนั่นเอง หากเสรีภาพมีการบัญญัติรับรองไปในกฎหมายว่า เสรีภาพนั้นได้รับการรับรองและคุ้มครองแก่ปัจเจกชน ย่อมทำให้เสรีภาพที่ได้รับการรับรองมีสถานะเป็นสิทธิด้วย ซึ่งอาจเรียกได้ว่า สิทธิและเสรีภาพ³

2.1.3 หลักไม่มีความผิด ไม่ต้องรับโทษโดยไม่มีกฎหมาย

หลักนี้เป็นหลักประกันในทางกฎหมายอาญา ซึ่งนอกเหนือจากหลักประกันในกฎหมายอาญาแล้ว หลักดังกล่าวยังมีผลใช้กับเรื่องโทษปรับทางปกครองเรื่องโทษทางวินัยและข้อบังคับขององค์กรในทางวิชาชีพด้วย อันเป็นหลักของระบอบประชาธิปไตย ก็คือ หลักนิติธรรม ซึ่งหมายถึง หลักการปกครองโดยกฎหมาย กล่าวคือบุคคลทุกคนมีความเสมอภาคกันในทางกฎหมาย บุคคลจะต้องรับโทษเพื่อการกระทำความผิดอันใด ต่อเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และจะต้องได้รับการพิจารณาตัดสินจากศาลยุติธรรม ที่มีความเป็นอิสระในการชี้ขาดตัดสินคดี⁴

2.1.4 หลักมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง

¹ วิษณุ เครืองาม, คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 3, หน้า 643.

² วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย - พุทธศักราช 2540, หน้า 22.

³ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), หน้า 48.

⁴ สราวุธ ปทุมราช, หลักรัฐศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปพิช-การพิมพ์, 2540), หน้า 97.

หลักห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง เป็นการห้ามมิให้กฎหมายมีผลใช้บังคับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมา โดยการย้อนหลังไปเป็นโทษต่อเหตุการณ์ที่ได้สิ้นสุดไปแล้ว การย้อนหลังของกฎหมายสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ การย้อนหลังโดยแท้ของกฎหมาย หรือ การย้อนหลังในผลของกฎหมาย หมายถึง ข้อเท็จจริงอันหนึ่งอันใดผ่านพ้นไปแล้ว เช่น การเพิ่มอัตราเบี้ยบำนาญ โดยให้มีผลย้อนหลัง หมายความว่า ผู้รับบำนาญมีสิทธิรับบำนาญเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านพ้นไปแล้วตามที่กฎหมาย แต่ถ้าหากการย้อนหลังก่อให้เกิดผลกระทบกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง การให้มีผลย้อนหลัง ในกรณีย้อนมีขอบเขต ตามหลักแห่งความแน่นอนของกฎหมาย กับหลักการคุ้มครองโดยสุจริต แต่การมีผลย้อนหลังไปแล้วเป็นโทษ การให้มีผลย้อนหลังจำเป็นต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างความแน่นอนของกฎหมาย กับเหตุความจำเป็นของประโยชน์สาธารณะในการให้มีผลย้อนหลังดังกล่าว จะต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างขอบเขตของการคุ้มครองโดยสุจริตกับความสำคัญของประโยชน์สาธารณะ ซึ่งเป็นความประสงค์ของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะต้องมุ่งคุ้มครอง¹

2.1.5 หลักความแน่นอนของกฎหมาย

หลักความแน่นอนของกฎหมาย เป็นหลักการบัญญัติกฎหมายต้องมีความแน่นอน เพื่อให้บุคคลในสังคมทราบได้ว่า บทบัญญัติของกฎหมายใดที่ต้องคำนึงถึง หากกระทำการอันใดอันหนึ่งและกฎหมายดังกล่าว มีข้อเรียกร้องอย่างใดบ้าง จากข้อเรียกร้อง ดังกล่าว บุคคลจึงสามารถที่จะกำหนดการกระทำของตนเองให้เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายและทำให้เกิดความแน่ใจว่า การกระทำของตนไม่เป็นการละเมิดบทบัญญัติของกฎหมาย หลักความแน่นอนของกฎหมาย มีอยู่ 2 หลัก² ดังนี้

¹บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2547), หน้า 27.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

1) หลักความชัดเจนของกฎหมาย ในการออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ จะต้องมีความชัดเจนอย่างเพียงพอเพื่อให้บุคคลสามารถกำหนดพฤติกรรมของตนเองภายใต้สถานการณ์ในทางกฎหมายที่ขาดความชัดเจน และบัญญัติถึงเงื่อนไขทั่วไป¹

หลักความแน่นอนของกฎหมายเป็นหลักการทั่วไปที่เรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารออกกฎหมายโดยยึดถือหลักความแน่นอนเป็นสำคัญ

ศาสตราจารย์ ดร. วรพจน์ วิสสุตพิชญ์ ได้ให้ความหมายของหลักความแน่นอนชัดเจนของกฎหมายว่า “กฎหมายนั้นต้องบัญญัติกำหนดไว้ให้แจ้งชัดว่าบังคับหรือห้ามมิให้บุคคลประพฤติดุ กระทำการอะไร ในกรณีใดและเพื่อประโยชน์อะไร หรือให้อำนาฝ่ายบริหารออกคำสั่งบังคับหรือห้ามมิให้บุคคลประพฤติดุ กระทำการอะไร ในกรณีใด เพื่อประโยชน์อะไร” เพื่อให้เกิดความยุติธรรมเฉพาะกรณีขึ้นแก่บุคคลที่อยู่ในข้อเท็จจริง หรือสถานการณ์ดังกล่าวให้มากที่สุด²

หลักความแน่นอนและชัดเจนของกฎหมายเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารที่มีลักษณะเป็นกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน กล่าวคือ กฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติหรือกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายบริหารซึ่งเป็นกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะต้องเป็นกฎหมายที่มีความแน่นอนชัดเจนในเนื้อหา อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวไม่อาจมีผลที่แท้จริงในทุกกรณีเพราะฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารไม่สามารถออกกฎหมายที่มีข้อความแน่นอนชัดเจนได้ในทุกกรณีหรือทุกสถานการณ์ ถึงขนาดที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถใช้กฎหมายได้โดยปราศจากการใช้ดุลพินิจ จึงเป็นการสุดวิสัยที่จะให้ตรากฎหมายออกมาได้โดยชัดเจนสมบูรณ์แต่ความมุ่งหมายของหลักดังกล่าวจะต้องประสานประโยชน์สาธารณะหรือความต้องการของคนโดยส่วนรวมให้มีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุดด้วย และ

¹บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540, 2547), หน้า 27.

²วรพจน์ วิสสุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย-พุทธศักราช 2540, หน้า 120.

บางครั้งในบางสถานการณ์ฝ่ายนิติบัญญัติอาจเปิดช่องให้ฝ่ายบริหารใช้ดุลพินิจในการบังคับใช้กฎหมายได้บ้าง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่บุคคลที่อยู่ในข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ดังกล่าวให้มากที่สุด'

หลักความแน่นอนชัดเจนของกฎหมายประกอบด้วยหลักการย่อย

2 หลัก คือ หลักความชัดเจนของกฎหมายและหลักคุ้มครองความสุจริต หลักความชัดเจนของกฎหมายเป็นหลักการที่กำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารจะต้องออกกฎหมายที่มีความแน่นอนและชัดเจน เพื่อให้ประชาชนสามารถกำหนดการกระทำของตนได้โดยไม่มีผลเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ในขณะที่หลักคุ้มครองความสุจริตเป็นหลักที่กำหนดให้ฝ่ายปกครองต้องให้ความคุ้มครองแก่ผู้รับคำสั่งทางปกครองที่ถูกยกเลิกหรือเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งทางปกครองโดยผู้รับคำสั่งทางปกครองเชื่อโดยสุจริตว่าคำสั่งทางปกครองนั้นออกโดยชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีดังกล่าวให้นำหลักนี้มาใช้กับบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการยกเลิกคำสั่งทางปกครองดังกล่าวด้วย'

2) หลักการคุ้มครองสุจริต หลักความชัดเจนของกฎหมายจะเรียกร้องโดยฝ่ายนิติบัญญัติแต่หลักการคุ้มครองโดยสุจริต จะเรียกร้องโดยฝ่ายปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีที่เกี่ยวกับการยกเลิก เพิกถอน คำสั่งทางปกครองที่ให้ประโยชน์แก่ผู้รับทางปกครอง โดยหลักแล้วการยกเลิกเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งทางปกครอง ถ้าผู้รับคำสั่งทางปกครองเชื่อโดยสุจริตว่า คำสั่งทางปกครองนั้นออกโดยชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อได้ชั่งน้ำหนักกับประโยชน์สาธารณะในเรื่องนั้น ๆ แล้ว กรณีที่เห็นควรให้ยกเลิกคำสั่งทางปกครอง ให้นำหลักการคุ้มครองความสุจริตของผู้รับคำสั่งทางปกครองมาใช้เพื่อคุ้มครองบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการยกเลิกคำสั่งทางปกครอง'

2.1.6 หลักไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ

¹วรพจน์ วิสสุตพิชญ์, ลิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย-พุทธศักราช 2540, หน้า 125.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 124.

³บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์-ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), หน้า 29.

หลักไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ การกระทำใด ๆ ขององค์กรฝ่ายปกครอง จะกระทำการใด ๆ ได้ก็ต่อเมื่อ มีกฎหมายมอบอำนาจให้แก่องค์กรฝ่ายปกครอง ในการกระทำนั้น และจะต้องไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย การกระทำของฝ่ายปกครอง ฝ่ายปกครองโดยการแสดงออกของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ทหาร ข้าราชการ ฝ่ายปกครอง จะต้องมิฐานกฎหมายรองรับ เหตุผลเบื้องหลังของหลักไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ'

2.1.7 หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

ตามทัศนะของ Maunz ให้ความหมายว่า รัฐธรรมนูญได้รับการยอมรับ ให้เป็นกฎหมายที่อยู่ในลำดับสูงที่สุดในระบบกฎหมายของรัฐ และหากกฎหมายที่อยู่ใน ลำดับที่ต่ำกว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ กฎหมายดังกล่าวย่อมไม่มีผลบังคับใช้

สำหรับในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า หลักนิติรัฐ มีองค์ประกอบสองส่วน คือ องค์ประกอบในทางรูปแบบ และองค์ประกอบในทางเนื้อหา ความเป็นนิติรัฐในทาง รูปแบบ คือ การที่รัฐผูกพันตนเองไว้กับกฎหมายที่องค์กรของรัฐตราขึ้นตามกระบวนการ ที่รัฐธรรมนูญกำหนดขึ้นหรือที่รัฐธรรมนูญมอบอำนาจไว้ ทั้งนี้เพื่อจำกัดอำนาจของรัฐ ลง เมื่อพิจารณาในทางรูปแบบแล้วย่อมจะเห็นได้ว่าหลักนิติรัฐมุ่งประกันความมั่นคง แน่นอนแห่งนิติฐานะของบุคคล ส่วนความเป็นนิติรัฐในทางเนื้อหานั้นก็คือ การที่รัฐ ประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของราษฎรโดยกำหนดว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ มีค่าบังคับในระดับรัฐธรรมนูญเรียกร้องให้รัฐต้องกระทำการโดยยุติธรรมและถูกต้อง พิจารณาในทางเนื้อหา นิติรัฐย่อมต้องเป็นยุติธรรมรัฐ ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นไปได้เสมอ ที่หลักความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติรัฐกับหลักความยุติธรรมอาจจะขัดแย้งกันเป็นหน้าที่ ของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะต้องประสานสองหลักการนี้เข้าด้วยกัน และในบางกรณีจะต้อง

¹วรเจตน์ ภาคีรัตน์, หลักพื้นฐานของกฎหมายปกครองและการกระทำทางปกครอง (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546), หน้า 26.

ตัดสินใจว่าจะใช้หลักความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติรัฐเพื่อประกันความมั่นคงในระบบกฎหมาย เช่น การกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความไว้ในระบบกฎหมาย เป็นต้น¹

โดยองค์ประกอบ หลักนิติรัฐประกอบไปด้วยหลักการย่อย ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของรัฐ หลักประกันสิทธิในกระบวนการพิจารณาคดี ตลอดจนหลักการประกันสิทธิของปัจเจกบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและไม่มีผลก้ำวล่วงสิทธิและเสรีภาพของราษฎรย่อมจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจฝ่ายปกครองกระทำการเช่นนั้นได้ ด้วยเหตุนี้ การเข้าถึงบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน ข้อมูลการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ จึงต้องมีกฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการภายใต้กรอบกฎหมายนั้น ตามหลักนิติรัฐ นั่นเอง²

2.1.8 ลักษณะตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

กฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราออกมาบังคับใช้กับประชาชนอันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น จะต้องมิเนื้อหาของกฎหมายที่สมบูรณ์และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 ที่บัญญัติว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้

การออกกฎหมายใดที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 29 ดังนี้

1) กระทำได้โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนด หลักเกณฑ์ประการแรก คือ หลักการจำกัดเสรีภาพโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ การพิจารณาหลักเกณฑ์ประการแรกนี้

¹เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), หน้า 63.

²โชติช่วง ชุตินธร, “กฎหมายฟอกเงิน (กฎหมายเกสตาโป) อันตรายต่อสิทธิเสรีภาพ,” รัฐสภาสาร 45, 12 (ธันวาคม 2540): 100.

สามารถแบ่งพิจารณาได้ 2 ประการ คือ การจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้ขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยเฉพาะการจำกัดสิทธิเสรีภาพกระทำได้แต่โดยอาศัยตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายถือเป็นเงื่อนไขทั่วไปบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้พิจารณาและออกกฎหมาย ไม่สามารถมอบหมายหรือมอบอำนาจให้องค์กรอื่นออกกฎหมายลำดับรองเพื่มาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้¹

หลักเกณฑ์ประการที่สองเป็นเงื่อนไขเฉพาะเป็นการกำหนดให้การจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะกระทำได้อีกต่อเมื่อรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ หรือต้องเข้าขอบเขตที่รัฐธรรมนูญได้วางเงื่อนไขไว้ ดังนั้น กฎหมายฉบับใดที่ออกมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยมิได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในสองประการนี้ย่อมถือว่ากฎหมายฉบับนั้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญกฎหมายฉบับนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ ตามมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญ

2) กระทำเท่าที่จำเป็นหรือไม่ขัดแย้งต่อหลักความได้สัดส่วน การจำกัดสิทธิและเสรีภาพเป็นการกระทบกระเทือนต่อประชาชนเป็นวงกว้าง ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้สามารถกระทำเท่าที่จำเป็นหรือไม่ขัดแย้งต่อหลักความได้สัดส่วนเท่านั้น

หลักความได้สัดส่วนประกอบด้วยหลักการย่อย 3 หลัก คือ หลักความสัมฤทธิ์ผล (Principle of Appropriateness) หลักความจำเป็น (Principle of Necessity) และหลักความได้สัดส่วนอย่างแคบ (Principle of Proportionality) กฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้นั้นจะต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน มาตราที่กฎหมายออกมาใช้บังคับแก่ราษฎรนั้นต้องเป็นมาตรการที่สามารถดำเนินการให้เกิดผลตามที่ฝ่ายนิติบัญญัติต้องการให้เกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติตามหลักความสัมฤทธิ์ผล หลักความเป็นจริงนั้นเป็นการอธิบายถึงมาตรการที่กฎหมายออกมาใช้บังคับต้องเป็นมาตรการที่จำเป็นแก่การดำเนินการให้

¹บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), หน้า 257-259.

เจตนารมณ์ของกฎหมายสำเร็จลุล่วงไป โดยมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุดนั่นเอง และประการสุดท้ายมาตรการที่กฎหมายออกมาใช้บังคับแก่ราษฎรต้องเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน คือ ต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณะหรือมากกว่าที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนหรือสังคมโดยรวม ดังนั้นการออกกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต้องคำนึงถึงหลักความสัมฤทธิ์ผล หลักความจำเป็น และหลักความได้สัดส่วนประกอบด้วย¹

3) ต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ รัฐธรรมนูญบัญญัติให้องค์กรของรัฐมีอำนาจเพียงการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองเท่านั้น ดังนั้นหากมีการกระทำใดอันเป็นการยกเลิกมิให้บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวได้ เช่น การตรากฎหมายเพิกถอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน การกระทำหรือบทบัญญัตินั้น ๆ ย่อมเป็นการกระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง ทำให้การกระทำหรือบทบัญญัตินั้นดังกล่าวไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม มีสิทธิและเสรีภาพบางประเภทที่ได้รับการรับรองอย่างบริบูรณ์ เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา รัฐหรือองค์กรใด ๆ จะไม่มีอำนาจไปจำกัดเสรีภาพดังกล่าวได้ รวมถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสาระสำคัญเช่นกัน มาตรการใดที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิขั้นพื้นฐานด้วย

4) มีผลเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง จากหลักความเสมอภาค ประชาชนทุกคนต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายเดียวกัน ดังนั้นหากมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจงแล้วย่อมแสดงให้เห็นถึงความไม่เสมอภาคและไม่เท่าเทียมกันในสังคมและยังเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นอย่างมาก ส่งผลให้บทบัญญัตินั้นดังกล่าวไม่มีผลบังคับใช้ได้ต่อไปเนื่องจากการขัดต่อเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญ

¹บรรเจิด สิงคะเนติ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 129.

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการฟอกเงิน

การดำเนินการตามมาตรการในการปราบปรามการฟอกเงินมีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

อดีตรัฐบาลของประเทศไทยทุก ๆ รัฐบาลต่างมีนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แต่มิได้มีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องการดำเนินการกับการกระทำที่เป็นการฟอกเงิน ในปัจจุบันอาชญากรรมหลายประเภทได้ใช้การฟอกเงินกระทำกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดสร้างความมั่นคงให้กับตนเองและกลุ่มองค์กรอาชญากรรมของตน หลายประเทศมีความเห็นร่วมกันว่าการฟอกเงินเป็นปัญหาระดับโลกและควรมีการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาในกฎหมายภายในของประเทศ ประกอบกับในปี พ.ศ. 2531 ประเทศไทยได้ร่วมลงนามเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

ค.ศ. 1988 (Vienna Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substance) ซึ่งกำหนดให้แต่ละประเทศสมาชิกบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินให้เป็นความผิดทางอาญาแล้วยังกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานที่สำคัญที่อนุสัญญากำหนดให้แต่ละประเทศสมาชิกต้องระบุไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศต่าง ๆ นอกจากนี้ตาม UN Model Law ก็กำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้เป็นความผิดมูลฐานเช่นเดียวกัน ส่วนความผิดมูลฐานอื่น ๆ จะระบุไว้น้อยเพียงใดแล้วแต่ละประเทศจะกำหนดระบุไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์หรือแนวความคิดว่าควรเป็นการกระทำความผิดอาญาที่มีลักษณะความผิดที่มีรูปแบบ และวิธีการดำเนินการที่มีลักษณะใด เช่น มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม เป็นความผิดที่โดยลักษณะของการประกอบอาชญากรรมที่ทำให้ได้รับผลตอบแทนสูงและเป็นความผิดที่เกี่ยวกับความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือไม่ ซึ่งประเทศไทยเองก็มีนโยบายที่เด่นชัดในการ

ผลักดันกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอันเนื่องมาจากการค้ายาเสพติด¹
อันเป็นการตักเตือนการประกอบอาชญากรรมที่ใช้รูปแบบการฟอกเงินให้หมดไป

แนวความคิดในการกำหนดความผิดมูลฐาน มีหลักการว่า แม้การฟอกเงินจะเป็นสิ่งชั่วร้าย และสมควรมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดอาญา เพื่อลงโทษผู้กระทำการฟอกเงินก็ตาม แต่เนื่องจากการดำเนินการ เพื่อหาตัวอาชญากรผู้ฟอกเงิน รัฐจำเป็นจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากเอกชน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางการเงิน หรืออาจกล่าวได้ว่า รัฐไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยปราศจากการกำหนดให้ต้องมีการช่วยเหลือจากเอกชน ดังนั้น การพิจารณาบทบัญญัติกฎหมาย เพื่อกำหนดแนวทางการลงโทษอาชญากรรม การฟอกเงิน จึงไม่อาจกำหนดให้การฟอกเงินทุกประเภท เป็นความผิดอาญาได้ เนื่องจากจะก่อให้เกิดผลกระทบและเป็นภาระแก่ประชาชนทั่วไป เกินความจำเป็น แต่สมควรพิจารณาเลือกกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา ในกรณีที่กระทำต่อเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรมบางชนิดเท่านั้น ซึ่งหมายถึง อาชญากรรมที่ร้ายแรงทั้งหลาย เช่น อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งนานาชาติยอมรับว่าเป็นภัยอันตรายอย่างยิ่งหลวงต่อมนุษยชาติ ส่วนอาชญากรรมอื่น ๆ ที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ก็มีข้อพิจารณาว่า น่าจะเป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะก่อให้เกิดรายได้มหาศาล อันจะทำให้สามารถนำรายได้ไปกระทำความผิดได้อีกต่อไปอย่างต่อเนื่อง²

ในตรากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รัฐจะต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักถึงประโยชน์ของรัฐในการคุ้มครองป้องกันสังคมโดยรวม ป้องกันสังคมจากภัยคุกคามของอาชญากรรมฟอกเงิน และภาระหน้าที่ที่รัฐจะผลักดันให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติเพื่อให้สมประโยชน์ของรัฐนั่นเอง ความสมดุลที่สมบูรณ์แบบ คือ รัฐจะต้องคุ้มครองและป้องกันประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่

¹นิพนธ์ อักษรกาญจน์. ปัญหาธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตามพระราชบัญญัติ
ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน [Online], available URL:[http://elib.coj.go.th/
/Ebook/data/judge_report/jrp2555_10_133.pgf](http://elib.coj.go.th/Ebook/data/judge_report/jrp2555_10_133.pgf), 2556 (กรกฎาคม, 13).

²ปิยะพันธ์ อุดมศิลป์, “ความผิดอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงิน,” วารสารนิติศาสตร์
21 (ธันวาคม 2534): 498-450.

ให้ได้มากที่สุด ในขณะที่ผลกระทบความรับผิดชอบแก่ประชาชน หรือให้มีผลกระทบกระเทือนประชาชนทั่วไปให้น้อยที่สุด

หลักการทั่วไปในการดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติหลักการที่สอดคล้องกับหลักสากล โดยเฉพาะมาตรการที่ได้กล่าวถึงในบทบัญญัติของอนุสัญญากรุงเวียนนา ซึ่งได้ชี้แนะให้ประเทศต่าง ๆ มีวิธีการที่จำเป็น เพื่อให้หน่วยงานที่มีอำนาจดำเนินการรับเงินหรือทรัพย์สินที่ถูกฟอกได้ ซึ่งรวมทั้งเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดมูลฐานได้ หรือซึ่งเรียกว่าการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน และมีหลักการคุ้มครองบุคคลที่สามซึ่งสุจริต

3.2 ทฤษฎีการสมคบกัน

ทฤษฎีนี้ได้เป็นไปตามหลักกฎหมายความผิดฐานของการสมคบกันกระทำความผิดทางอาญาที่ว่า “บุคคลที่ร่วมในการสมคบกันจะต้องมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับตัวการ” โดยกฎหมายของฟิงเกอร์ตัน ได้วางหลักไว้โดยให้ถือว่าผู้ร่วมสมคบกัน ร่วมกระทำความผิดต่อการกระทำของผู้ร่วมสมคบกันอย่างไม่จำกัด และการให้ความช่วยเหลือในการสมบยอมจะทำให้กลายเป็นกลุ่ม ทั้งนี้ตามหลักตรรกวิทยาที่ว่า การก่อตั้งที่มาจาก การตกลง และการตกลงนำไปสู่การสมคบกัน และการสมคบกันก่อให้เกิดความรับผิดชอบเช่นเดียวกับตัวการ¹ การนำเอาความผิดฐานสมคบมาใช้บังคับจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ใช้กฎหมาย ในการปราบปรามการค้ายาเสพติด ทำให้

¹ สีนทาท ประยูรรัตน์, การศึกษาทางวิชาการเรื่อง ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2447), หน้า 36.

บรรดาอาชญากรซึ่งมีรูปแบบดำเนินการเป็นเครือข่าย หรือขบวนการ หรือบรรดาคอร์รัปชัน อาชญากรรมทั้งหลายถูกปราบปรามอย่างถาวรตลอดไป¹

การกระทำความผิดเกิดขึ้นเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกันกระทำความผิดหรือฉ้อฉลต่อรัฐ โดยให้ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย และเพื่อพิสูจน์ความผิดต้องแสดงให้เห็นว่า²

1) มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกัน หรือตกลงจะกระทำความผิดหรือฉ้อฉล

2) ต้องมีลักษณะที่ผู้สมคบกันมีการกระทำอันแสดงออกเพื่อจะบรรลุ

วัตถุประสงค์ของการสมคบกันต้องตกลงกันที่จะกระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยมีการกระทำที่แสดงออกมากกว่าหนึ่ง หรือสอง การตกลงที่จะกระทำผิดทางอาญา และมีการก้าวไปสู่การบรรลุข้อตกลงจึงจะเป็นสิ่งที่นำมาฟ้องคดีได้ ถ้าข้อหาการฟอกเงินยังไม่เพียงพอที่จะฟ้องก็อาจฟ้องในข้อหาสมคบกันกระทำความผิดได้ กล่าวคือ การสมคบกันต้องมีการตกลงกันที่จะทำความผิด โดยการกระทำนั้น ต้องมีการแสดงออกอันไปสู่การบรรลุข้อตกลง ถ้าหากไม่สามารถฟ้องร้องในฐานะฟอกเงินก็อาจฟ้องในข้อหาสมคบกันกระทำความผิด การสมคบกันไม่ต้องการกระทำถึงขั้นสำเร็จแต่อาจเป็นความผิดได้

3.3 ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุนกัน

ทฤษฎีการช่วยเหลือและการสนับสนุนได้ถูกนำมาใช้ในการฟอกเงิน เพราะว่าจำเลยซึ่งได้กระทำการฟอกเงินผิดกฎหมาย ซึ่งมีที่มาจากการค้ายาเสพติด เป็นการกระทำที่ช่วยเหลือและสนับสนุนองค์กรอาชญากรรม ซึ่งการค้ายาเสพติดจะเผยแผ่ขยายอิทธิพลและแผนการขององค์กรต่อไป ในการพิสูจน์นี้ต้องมีการพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำไป โดยมีเจตนาที่จะช่วยให้มีการจำหน่ายหรือครอบครองยาเสพติด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าจำเลยเป็นผู้สืบทอดอาชญากรรม กล่าวคือ การนำทฤษฎีนี้มาใช้ในคดีฟอกเงิน เนื่องจาก

¹กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, “การนำหลักความผิดสมคบมาใช้ในประเทศไทย,”

บทบัญญัติ 50 (มิถุนายน 2537): 103.

²Miller Justin, *Handbook of Criminal Law* (St. Paul, Minn.: West, 1934), p. 109.

การฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดถือว่าเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนอาชญากร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของอาชญากรรมหรือไม่ก็ตาม ในการใช้เงินที่ได้มาเพื่อขยายอิทธิพลสำหรับการประกอบอาชญากรรมต่อไป โดยการพิสูจน์ว่าผู้กระทำการฟอกเงินได้รู้ว่าเงินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดและผู้กระทำการฟอกเงินโดยมีเจตนาที่จะช่วยให้มีการกระทำความผิดต่อไป ความรับผิดชอบของผู้ช่วยเหลือการสมคบกันหรือกระทำความผิดในกรณีที่ถูกหมายบัญญัติให้การตกลงกันที่จะกระทำความผิดเป็นความผิดฐานสมคบและหากมีการกระทำที่เป็นการช่วยเหลือการตกลงกัน เช่นการช่วยเหลือตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา ถือว่าเป็นความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดรวมเอาลักษณะการร่วมกันวางแผนช่วยเหลือเข้าด้วยกัน²

3.4 ทฤษฎีต้นไม้ที่เป็นพิษ

มีหลักการว่าต้นไม้ที่เป็นพิษนั้น โดยปกติเมื่อออกลูกแล้ว ลูกผลของต้นไม้ นั้นก็จะเป็นพิษด้วยเช่นกัน แม้ว่าจะออกลูกผลมากแค่ไหนก็ต้องขนเอาไปทิ้งให้หมด ซึ่งทฤษฎีนี้ปกติใช้กับหลักการในการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) แต่เมื่อมีกฎหมายฟอกเงินออกมาบังคับใช้ก็ได้มีการนำหลักการริบทรัพย์สินทางแพ่งนั้นมาใช้ในการริบทรัพย์สินทางอาญาที่เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงินด้วยเช่นกัน เนื่องจากเป็นคดีที่ยากต่อการพิสูจน์ความผิดจึงเห็นควรที่จะเอาทรัพย์สินที่เอาไปใช้ในการกระทำความผิดหรือได้มาจากการกระทำความผิดนั้นเอาไปทำลายเสียเรียกว่าทฤษฎีต้นไม้ที่เป็นพิษ

¹สีหนาท ประยูรรัตน์, การศึกษาทางวิชาการเรื่องความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย, หน้า 37.

²ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญา: หลักการและปัญหา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), หน้า 157.

4. แนวคิดเกี่ยวกับการริบทรัพย์

4.1 ความหมายการริบทรัพย์สิน

การริบทรัพย์สิน หมายถึง การสูญเสียทรัพย์สินโดยปราศจากค่าตอบแทน เนื่องจากบุคคลกระทำความผิดกฎหมายเป็นการดำเนินคดีต่อทรัพย์สินโดยตรง ผลของการริบทรัพย์สินเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์เฉพาะสิ่งจากเจ้าของให้ตกเป็นของรัฐ¹ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การที่รัฐยึดทรัพย์สินมาจากบุคคลอื่นโดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่เจ้าของ เพราะบุคคลนั้นถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษเนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา²

Black's Law Dictionary ได้ให้หมายความว่า การบังคับเอาทรัพย์ให้ตกเป็นของรัฐ³ การบังคับเอาทรัพย์สินโดยรัฐหรือผู้กระทำความผิด⁴

สำหรับประเทศไทย การริบทรัพย์สิน หมายถึง การที่รัฐไปพรากเอาทรัพย์สินมาจากบุคคลใดโดยไม่ต้องมีค่าตอบแทนให้ เนื่องจากการที่บุคคลนั้นได้กระทำความผิดขึ้น หรือกล่าวอีกประการหนึ่ง การบังคับเอาทรัพย์สินเฉพาะอย่าง อันมีความเกี่ยวพันอยู่กับการกระทำความผิด⁵

¹Jean F. Rydstram, "Forfeiture and Penalties," Oscar C. Satiinger, ed.

American Jurisprudence (New York: The Lawyer, 1990), p. 36.

²Harry Campbell Black, **Black's Law Dictionary**, 6th ed. (St. Paul, Minn.: West, 1990), p. 299.

³Guy Stessens, **Money Laundering A New International Law Enforcement Moder** 3d. ed. (London: Cambridge University, 2002), p. 32.

⁴Bryan A. Gamer, **Black's Law Dictionary**, 8th ed. (St. Paul, Minn.: Thomson/West, 2004), p. 319.

⁵สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "การริบทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด," ใน **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายประสิทธิ์ ศรีนทุ ณ วัดศรีทศเทพ** วันพฤหัสบดีที่ 15 มิถุนายน 2521 (กรุงเทพมหานคร: วัชรินทร์การพิมพ์, 2521), หน้า 62.

สำหรับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ได้ใช้คำว่า Confiscation แต่ได้ให้คำนิยามให้รวมถึง การตัดกรรมสิทธิ์ หมายถึงการทำให้สิ้นกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอย่างถาวร โดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจ¹

อนุสัญญาของสหภาพยุโรปว่าด้วยการฟอกเงิน การตรวจยึด และการริบทรัพย์สิน² ที่ได้มาจากการกระทำความผิด ให้ความหมายว่า การริบทรัพย์สิน คือ มาตรการ หรือ โทษ ซึ่งเป็นคำสั่งจากศาล จากการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิด ทั้งทางแพ่งและทางอาญา โดยเป็นการพินาศเอาทรัพย์สินมา³

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายการริบทรัพย์สิน คือ ก. ยึดเอาทรัพย์สินมาเป็นของแผ่นดิน เช่นถูกริบทรัพย์สินโดยคำสั่งศาล³

4.2 ประวัติเกี่ยวกับริบทรัพย์สิน

ประวัติการริบทรัพย์สินของประเทศไทยในสมัยโบราณ ใช้คำว่า “ริบราชบาทว์” หรือ “ริบราชบาตร” ก็คือ การรวบรวมเอาทรัพย์สินคนที่ต้องพระราชอาญาเข้าเป็นของหลวงให้รับจนสิ้นเชิง ทรัพย์สินสมบัติข้าทาสบริวารของผู้นั้นต้องถูกริบจนหมดสิ้น อันเป็นการลงโทษอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติของผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง โดยการจะลงโทษริบราชบาทว์นั้น จะต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลของพระบรมราชานุญาตก่อนเสมอ ดังปรากฏ ในพระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. 114 มาตรา 19 ว่า “ศาลพิพากษาซึ่งมีโทษถึงประหารชีวิตอย่างหนึ่ง ถึงริบสมบัติอย่างหนึ่ง เมื่อศาลได้อ่านให้คู่ความฟังแล้วต้อง

¹United Nations Conventions Against Transnational Organized Crime, Article 2 (g).

²กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และคณะ, อนุสัญญาระหว่างว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2548), หน้า 437-438.

³ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, 2556), หน้า 957.

บอกคำสั่งคำพิพากษาเข้ามายังเสนาธิบดีกระทรวงยุติธรรมให้นำขึ้นกราบบังคมทูลฯ ก่อนต่อเมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้วจึงกระทำตามคำพิพากษาได้

นอกจากนั้นเมื่อศาลได้พิพากษาแล้ว และคู่ความมิได้อุทธรณ์ตามกฎหมายก็ดี ให้ผู้พิพากษาบอกผู้ว่าราชการเมืองและกรรมการให้บังคับตามคำพิพากษาได้ทุกประการ” จะเห็นได้ว่าแนวคิดในการลงโทษริบทรัพย์สินในสมัยก่อนสามารถจะกระทำในคดีต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางและส่งผลกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจความเป็นอยู่ของผู้ถูกริบทรัพย์สินเป็นอย่างมาก ต่อมากฎหมายเกี่ยวกับการ “ริบราชบาทว์” (Law Confiscation Generale) ได้ถูกยกเลิกไปและเปลี่ยนแนวความคิดมาเป็นการริบทรัพย์สินเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด (Law Confiscation Speciale) กล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวคิดในการริบทรัพย์สินเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนี้ สำหรับในกฎหมายไทยมีปรากฏครั้งแรกอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 27 โดยให้ริบสิ่งของที่บุคคลได้ใช้หรือมีไว้โดยเจตนาจะใช้สำหรับการกระทำความผิด หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเว้นแต่เป็นของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดและมีวิวัฒนาการตามลำดับ ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2499 ได้มีการนำหลักการดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับ

4.2.1 สมัยกรุงศรีอยุธยา

การริบทรัพย์สินในคดีอาชญาเสพติดในสมัยนี้ มีหลักฐานชัดเจนตั้งแต่ในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ว่ามีการตรากฎหมายเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดมาแล้ว แม้เพียงแต่เป็นบทบัญญัติสั้น ๆ แต่ก็ได้ครอบคลุมมาตรการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้หลายประการ เป็นต้นว่า ใช้มาตรการลงโทษผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างรุนแรง ทั้งผู้ขายและผู้สูบด้วยวิธีการริบลูกเมีย ทรัพย์สิน เงินทอง ฯลฯ ใช้วิธีการเอาสถาบันทางครอบครัวเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยการเอาสินบนแก่ญาติพี่น้องเข้าช่วยเหลือในการแก้ปัญหายา ใช้วิธีการป้องกันและปราบปรามโดยทำให้เกิดความกลัวเกรงโดย

¹ สมสมัย ศรีสุทรพรรณ, โฉมหน้าศักดินาไทย, พิมพ์ครั้งที่ 9 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศรีปัญญา, 2550), หน้า 173.

กำหนดโทษผู้เสพผู้ขายไว้อย่างรุนแรง ให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวและไม่กล้าเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

4.2.2 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สมัยนี้พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์เห็นความสำคัญของปัญหายาเสพติด และได้ทรงตราพระราชกำหนด หรือพระราชบัญญัติเพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหายาเสพติด ทุกรัชสมัย ได้มีการตรากฎหมายควบคุมยาเสพติดโดยใช้มาตรการที่รุนแรงบ้างและผ่อนปรนบ้าง จึงถึงขั้นมีการอนุญาตให้มีการสูบฝิ่นและขายฝิ่นได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการจัดเก็บภาษีฝิ่นและมีการควบคุมการค้าการเสพอย่างเข้มงวด เพราะจากการผ่อนปรนในช่วงที่ผ่านมาทำให้ปัญหายาเสพติดขยายตัวเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดขึ้นมาก่อนข้างจะทันสมัยในยุคนั้น คือ พระราชบัญญัติมอร์ฟินและโคเคอิน พ.ศ. 2456 พระราชบัญญัติฝิ่น พ.ศ. 2464 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2465 กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งสามฉบับมิได้มีโทษริบทรัพย์สินมีแต่โทษจำคุกและปรับเท่านั้น และในรัชสมัยต่อมา คือ สมัยสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล แม้จะมีกฎหมายออกมาเพิ่มเติมอีกสองฉบับ คือ พระราชบัญญัติกัญชา พ.ศ. 2477 และพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. 2486 แต่ก็มิได้มีการกำหนดโทษเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินแต่อย่างใด คงมีแต่โทษจำคุกและปรับเท่านั้น¹

4.2.3 การริบทรัพย์สินในปัจจุบัน

มาตรการทางกฎหมายในปัจจุบันนับว่ามีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องมือกำหนดรูปแบบและวิธีการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าปัญหายาเสพติดที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่เป็นปัญหาสำคัญและทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งรัฐบาลทุกรัฐบาลที่ผ่านมาก็เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ชัดเจนและครอบคลุมสภาพปัญหามากขึ้นตามลำดับ จนถึงรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มีการจัดตั้ง

¹ เศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์ ร. 1 - ร. 5 [Online], available URL: <https://sites.google.com/site/socialpkru/hna>, 2561 (มิถุนายน, 07).

ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศพส.) เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรอำนวยการระดับชาติ และจัดตั้งศูนย์อำนวยการและศูนย์ปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดระดับพื้นที่ทั้งในกรุงเทพมหานครและในแต่ละจังหวัด ซึ่งที่ผ่านมามีการตรวจค้นและจับกุมผู้เสพยาและผู้ค้ายาเสพติดอย่างเข้มแข็งเด็ดขาดและจริงจัง มีการนำมาตรการต่างๆ มาบังคับใช้ เช่น มาตรการในการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด มาตรการสมคบ ฯลฯ รวมถึงมาตรการในการริบทรัพย์สินในความผิดคดียาเสพติดเพื่อแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้เบาบางลงหรือหมดไปในที่สุด ซึ่งมาตรการริบทรัพย์สินของผู้ค้าและผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีขอบเขตการริบทรัพย์สินที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ

1) การริบทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดียาเสพติด มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ริบได้หลายฉบับมีทั้งกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการทั่วไปและกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเรื่องเป็นกฎหมายพิเศษให้ริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดได้ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นต้น แต่การริบทรัพย์สินของกลางตามกฎหมายเหล่านี้ไม่ครอบคลุมทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ทั้งหมด ซึ่งอาชญากรรมมีการพัฒนารูปแบบการกระทำผิดไปไกลแล้ว เช่น มีการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดไปแปรสภาพเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น หรือ โดยเปลี่ยนไปเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีข้อจำกัดหลายประการ ทำให้ไม่สามารถนำไปบังคับใช้ติดตามยึดทรัพย์สินเหล่านั้นได้ จนระยะต่อมาจึงได้มีการตรากฎหมายพิเศษออกมาบังคับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการริบทรัพย์สินให้สามารถครอบคลุมยิ่งขึ้น¹

2) การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นการบัญญัติกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ เพื่อให้การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการ

¹สมบัติ ชัยวนิชย์ และธานี วรภัทร์, โทษริบทรัพย์สิน: ศึกษาการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด [Online], available URL: <http://www.dpu.ac.th/graduate/upload/content/files/.pdf>, 2561 (มิถุนายน, 01).

กระทำความผิดในคดีอาชญากรรมให้ได้ผลและครอบคลุมยิ่งขึ้น เพราะจากการที่ผู้ค้ายาเสพติดได้ผลกำไรและมีเงินหรือทรัพย์สินหมุนเวียนอยู่ในวงจรการกระทำความผิดเป็นจำนวนมากมหาศาล แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถริบทรัพย์สินเหล่านั้นได้เพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของทรัพย์สินหรือกระแสการเงินที่หมุนเวียนอยู่ในวงจรการค้ายาเสพติดทั้งการค้ายาในประเทศและการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ออกมาบังคับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการริบทรัพย์สินที่ได้มาหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบและมีการดำเนินงานที่มีความสลับซับซ้อน

4.3 วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของการลงโทษริบทรัพย์สิน

เมื่อบุคคลใดกระทำการอันใดอันหนึ่งซึ่งกฎหมายห้ามไว้ถือว่าเป็นการขัดต่อประโยชน์ของชุมชน บุคคลนั้นก็ได้อาศัยกระทำความผิด ซึ่งความผิดได้เป็นเหตุเกิดขึ้นแก่ผลประโยชน์ของชุมชน ความผิดหาใช่เป็นแต่เพียงการฝ่าฝืนต่อกฎหมายเท่านั้น

การลงโทษไม่เพียงแต่เป็นปฏิกิริยาต่อความผิด ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อทดแทนความผิดที่บุคคลนั้นได้ก่อให้เกิดขึ้น โดยทำให้บุคคลนั้นสูญเสียทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการกระทำความผิด และเพื่อเป็นการยับยั้งผู้กระทำความผิด หรือเป็นการตัดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดใช้ทรัพย์สินที่ถูกริบเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิด ดังนั้นอาชญากรรมประเภทที่กระทำโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

4.3.1 การริบทรัพย์สินเป็นการลงโทษ

การริบทรัพย์สินเป็นการลงโทษ เมื่อความมุ่งหมายของการริบทรัพย์สินเป็นการลงโทษแล้วก็ต้องคำนึงถึงหลักความรับผิดชอบของบุคคลในทางอาญาที่ว่า “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” แม้ว่าโทษริบทรัพย์สินจะอยู่ในอันดับต่ำกว่าโทษอย่างอื่นก็ตาม เมื่อเป็นโทษทางอาญาแล้วก็ต้องใช้โทษนั้นเฉพาะแก่ผู้ที่ได้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น จะใช้โทษทางอาญากับผู้ที่มีได้กระทำความผิด

ยอมไม่ได้ ฉะนั้นแนวทางมุ่งหมายของการริบทรัพย์ในกรณีที่ถือเป็นโทษเช่นนี้จึงต้องมีกฎหมายห้ามมิให้ทำอะไร ถ้าทำขึ้นมาแล้วก็ย่อมมีความผิด บรรดาทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือจะใช้ในการกระทำความผิดดังกล่าว จึงเป็นทรัพย์สินที่ต้องถูกริบตามบทบัญญัติของกฎหมาย¹

4.3.2 การริบทรัพย์เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย

เป็นการป้องกันเพื่อให้สังคมมีความปลอดภัยจากการกระทำความผิดของผู้อื่นที่น่าจะกระทำความผิดขึ้นในอนาคตหรืออาจจะกระทำความผิดในภายภาคหน้า เรียกว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัย² การที่ประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากจนกลายมาเป็นสังคมหรือชุมชนจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายที่มีคุณค่าใช้บังคับ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เมื่อมีการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายที่บัญญัติว่าเป็นความผิดก็จะต้องมีการลงโทษ จึงกล่าวได้ว่า การลงโทษเป็นกระบวนการใช้มาตรการทางกฎหมายควบคุมสังคม โดยรัฐจะเป็นผู้ใช้อำนาจบังคับแก่บุคคลที่กระทำการฝ่าฝืน ให้ได้รับความทุกข์ทรมานทางร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สิน เช่น การประหารชีวิต จำคุก ปรับ ริบทรัพย์สิน เป็นต้น การลงโทษอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ได้รับโทษรู้สำนึกว่าการกระทำของตนและเป็นการป้องกันไม่ให้เป็นพิษร้ายแก่สังคม โดยใช้วิธีการควบคุมตัวผู้นั้นไว้หรือจัดให้เข้ารับการอบรมแก้ไขพฤติกรรมให้ดีขึ้นหรือเชี่ยวชาญรักษาผู้นั้น³

4.3.3 มาตรการริบทรัพย์สินตามกฎหมายไทย

มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งของผู้กระทำความผิดตามกฎหมายไทย
ดังนี้

มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง เป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อตัวทรัพย์ ที่มีชอบด้วยกฎหมายมิใช่ต่อเจ้าของทรัพย์ โดยกฎหมายถือว่าทรัพย์สินนั้นมี

¹ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, “โทษริบทรัพย์,” วารสารกฎหมาย 12 (กรกฎาคม 2531): 92-93.

²เรื่องเดียวกัน.

³ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “บทความกฎหมายฟอกเงินกับโทษย้อนหลัง,” วารสารนิติศาสตร์ 31, 3 (กันยายน 2544): 421-422.

ความผิดตั้งแต่มีการกระทำความผิด สำหรับกระบวนการพิจารณาความเกี่ยวกับการ
 ทรัพย์สินทางแพ่ง การฟ้องคดีจะฟ้องยังศาลที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ และฟ้องตัวทรัพย์สิน
 นั้นโดยตรง การที่จะได้ตัวผู้กระทำความผิดมาหรือไม่ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการริบทรัพย์สิน
 ซึ่งอาจริบได้ตามกฎหมาย สำหรับการรับฟังพยานหลักฐานในคดีนั้นถือหลักการชั่งน้ำหนัก
 พยานแบบคดีแพ่ง กล่าวคือถ้าคู่ความฝ่ายใดมีน้ำหนักพยานมากกว่า ศาลก็จะพิจารณาให้
 ฝ่ายนั้นชนะคดีโดยไม่ต้องพิสูจน์พยานหลักฐานจนปราศจากข้อสงสัยเหมือนในคดีอาญา
 และโดยที่ถือกันว่าตัวทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ทรัพย์สินนั้นจึงมีผลตั้งแต่มิ
 มีการกระทำความผิด การริบทรัพย์สินจึงมีผลให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของรัฐมาตั้งแต่กระทำ
 ความผิด การโอนต่อ ๆ มาจึงไม่มีผล ผู้รับโอนจะอ้างว่า ตนได้รับมาโดยสุจริตไม่ได้

4.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพิสูจน์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน

4.4.1 ความหมายของมาตรฐานในการพิสูจน์

มาตรฐานในการพิสูจน์ หมายถึง ระดับความน่าจะเป็นความเป็นไป
 ได้ ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดว่ามีอยู่จริงหรือไม่ วิธีการที่ใช้ในการวินิจฉัย
 ชี้ขาดว่ามีอยู่จริงหรือไม่ เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นเรื่องของความน่าจะเป็นไปได้เท่านั้น¹
 เพราะเราไม่สามารถคาดหวังให้ใครพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้เป็นที่น่าเชื่อถือได้
 อย่างแน่นอน โดยไม่มีข้อผิดพลาด ความน่าจะเป็นไปได้มีหลายระดับ ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า
 คู่ความผู้มีการะในการพิสูจน์จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความน่าจะเป็นในระดับใดเท่านั้น²

Black's Law Dictionary ให้ความหมายว่า ระดับการพิสูจน์จะต้อง
 พิสูจน์ในคดีประเภทต่าง ๆ ให้ปราศจากข้อสงสัยตามสมควร หรือเป็นพยานหลักฐาน
 ที่น่าเชื่อถือ³

¹พรเพชร วิชิตชลชัย, “การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกา,”
 คุศพาท 2 (เมษายน-มิถุนายน 2538): 105.

²โสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร:
 สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2549), หน้า 848.

³Garner, op. cit., p. 1441.

มาตรฐานในการพิสูจน์ในคดีอาญามีความสำคัญกับความจริงตามกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) มากกว่าระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) การค้นหาความจริงตามระบบคอมมอนลอว์เป็นการที่คู่ความต่อสู้คดีกันพยานหลักฐาน หมายความเป็นผู้วางแผนคัดเลือกรายหลักฐานที่เป็นประโยชน์แก่ตนมากที่สุด และจัดลำดับขั้นตอนในการสืบพยานหลักฐานเพื่อให้ตนเองได้เปรียบในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ความสามารถของทนายความจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ชนะกันได้

4.4.2 ระดับมาตรฐานการพิสูจน์

การดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางแพ่งและทางอาญา จะมีขั้นตอนที่ศาลจำต้องวินิจฉัยชี้ขาด โดยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของคู่ความตามคำร้องขอของคู่ความ หรือตามประเด็นพิพาทแห่งคดี คู่ความจะนำเสนอพยานหลักฐานจนบ่งชี้ถึงข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขตามกฎหมายที่ให้อำนาจ ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่งหรือมีคำพิพากษา ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาของศาล มาตรฐานการพิสูจน์จึงมีระดับความแตกต่างในแต่ละขั้นตอนโดยแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

1) การพิสูจน์ให้เห็นถึงเหตุอันมีพยานหลักฐานเพียงพอ Black's Law Dictionary ให้ความหมายว่า หลักฐานที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือได้ว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดอาญาหรือน่าเชื่อถือว่าสถานที่นั้น เป็นบริเวณที่กระทำความผิดอาญา¹ มาตรฐานในการพิสูจน์ในระดับนี้ จะเป็นเรื่องที่ศาลได้สวนคำร้องทั่ว ๆ ไป เช่น การขอออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 ที่แสดงว่า มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะกระทำความผิดมิใช่เพียงสงสัยโดยไม่มีพยานหลักฐานแน่ชัดว่าผู้นั้นกระทำความผิด³

¹Jenny McEwan, **Evidence and the Adversarial Process the Moder Law**, 2nd ed. (London: Oxford University, 1998), p. 3.

²Garner, op. cit., p. 1239.

³คณิง ภาไชย, **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2548), หน้า 204.

2) การพิสูจน์ให้เห็นถึงมูลคดี คำว่า Prima Facie เป็นภาษาลาตินที่ใช้กันในระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ที่แสดงให้เห็นว่าพยานหลักฐานนั้นเพียงพอเพื่อพิสูจน์ให้เห็นถึงปัญหาข้อเท็จจริงโดยเฉพาะพยานหลักฐานเหล่านั้นไม่ได้ถูกนำมาโต้แย้งหรือหักล้างเสียก่อน การพิสูจน์ในระดับนี้ เป็นการพิสูจน์ให้เห็นถึงมูลคดี การพิสูจน์ให้เห็นว่าคดีมีพยานหลักฐานเพียงพอที่น่าจะเชื่อว่าการกระทำความผิดเกิดขึ้นตามที่ฟ้องร้องพอที่จะค้นหาความจริงต่อไปได้ คือ ไม่จำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงความโน้มเอียงว่าจะเป็นเช่นนั้น ๆ จริง¹

ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทัย² ได้ให้ความหมายว่า คำว่า มีมูล หรือไม่ คือ มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะแสดงออกให้เห็นในเบื้องต้นว่า น่าจะมีการกระทำความผิดจริงตามฟ้องหรือไม่ เช่น การค้นหาความจริงเบื้องต้น³

3) การพิสูจน์ให้เห็นถึงพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า Black's Law Dictionary ได้ให้ความหมายว่า พยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมากกว่า ที่จำเป็นต้องเกิดโดยจำนวนพยานบุคคลที่มากกว่า ซึ่งได้ให้การเกี่ยวกับข้อเท็จจริง แต่ต้องเกิดโดยพยานหลักฐานที่ทำให้พิสูจน์การกระทำความผิดได้ น้ำหนักพยานหลักฐานที่มากกว่านั้น แม้ว่าจะไม่เพียงพอที่จะให้เหตุผลอย่างอิสระเต็มที่จากข้อสงสัยอันสมควรทั้งหมดแต่เพียงพอที่จะโน้มน้าวให้เหตุผลที่เป็นธรรมและยุติธรรมในประเด็นแห่งคดี ไปยังฝ่ายหนึ่งมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง มาตรฐานการพิสูจน์เป็นภาระการพิสูจน์ที่ใช้ในการพิจารณาคดีแพ่งส่วนใหญ่⁴ ซึ่งลูกขุนจะถูกแนะนำให้หาว่าคู่ความฝ่ายใดมีพยานหลักฐานที่แน่นหนากว่า และอาจมีข้อได้เปรียบเสียเปรียบเล็กน้อยเกิดขึ้นได้⁵ กล่าวคือผู้ที่มีภาระการพิสูจน์ต้องนำพยานหลักฐานมาสืบเพื่อให้ศาลเห็นความโน้มเอียงตามข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากกว่า

¹ จรัญ ภักดีธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (กรุงเทพมหานคร: จีระการพิมพ์, 2548), หน้า 246-247.

² จิตติ ดิงศภัทัย, “ใครมีอำนาจสอบสวน,” วารสารนิติศาสตร์ 4, 3 (ธันวาคม 2541): 104-110.

³ Garner, op. cit., p. 1220.

⁴ จรัญ ภักดีธนากุล, เรื่องเดิม, หน้า 246-247.

อีกฝ่ายหนึ่งหรือเกินห้าสิบเปอร์เซ็นต์ขึ้นไป การพิจารณาคดีแพ่งศาลจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยให้ โดยอ้างว่าพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอได้ไหม พยานหลักฐานมีเท่าใดหรือไม่มีเลย เนื่องจากในคดีนี้คู่ความต่างสืบพยานมาสืบสนับสนุนย่อมต้องเป็นฝ่ายแพ้คดี¹

4) การพิสูจน์ให้ได้ความชัดเจนโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควร Black's Law Dictionary ได้ให้ความหมายว่า เป็นมาตรฐานพิสูจน์ที่ใช้โดยลูกขุนในการตัดสินว่าจำเลยในคดีอาญาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ การตัดสินว่าเรามีความผิดจะต้องพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยตามสมควร โดยลูกขุนต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์² หรือที่กฎหมายอังกฤษเป็นแม่แบบระบบกล่าวหา ใช้คำว่า Proof Must Be Beyond Reasonable Doubt หากการนำสืบของโจทก์มีข้อสงสัยประการใด ลูกขุนหรือศาลต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นผลดีแก่จำเลย อย่างไรก็ตามโจทก์ในคดีอาญาจำเลยต้องนำสืบพยานหลักฐานจนเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดโดยแน่แท้ ไม่เพียงแต่พิสูจน์ข้อเท็จจริงตามคำฟ้องเกิดขึ้นค่อนข้างจริง โดยโจทก์ต้องนำสืบให้สิ้นข้อสงสัย เพราะข้อสงสัยมีเหตุอันควรเท่านั้น ซึ่งมีสาระสำคัญซึ่งวิญญูชนทั่วไปมีเหตุควรสงสัย³ มาตรฐานการพิสูจน์ให้ความชัดเจนโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควรสอดคล้องกับหลักพื้นฐานของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญา ซึ่งมุ่งยกฟ้องผู้บริสุทธิ์มากกว่าการลงโทษคนบริสุทธิ์มากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิด ตามสุภาษิตกฎหมายที่ว่าปล่อยคนผิดสิบคน ดีกว่าลงโทษผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว⁴

5) หลักผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ การพิจารณาคดีในชั้นสืบพยานของศาล ภายหลังที่ศาลได้รับฟ้องในคดีแพ่งแล้ว จะมีหลักการพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาการ

¹พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (กรุงเทพมหานคร: เคนโกรว, 2542), หน้า 386.

²Garner, op. cit., p 31.

³โสภณ รัตนกร, เรื่องเดิม, หน้า 484.

⁴คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549), หน้า 74.

ฟ้องอยู่ 2 กรณี คือ ปัญหาข้อกฎหมาย ในปัญหาข้อกฎหมายนั้น ศาลจะเป็นผู้วินิจฉัย โดยไม่ต้องสืบพยาน ส่วนในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อกฎหมาย ที่ไม่สามารถใช้ความรู้ความสามารถของศาล หรือสิ่งที่ไม่ใช่พยานหลักฐานมาวินิจฉัยคดีได้ การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงจึงต้องอาศัยการสืบพยาน เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องอาศัยการสืบพยานหลักฐาน กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์และข้อกำหนดในการสืบพยาน โดยกำหนดภาระการพิสูจน์ให้แก่บุคคลผู้เป็นคู่ความในคดี โดยหลักทั่วไปแล้ว กฎหมายได้กำหนดภาระการพิสูจน์ว่า ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นต้องพิสูจน์ ผู้ปฏิเสธหาว่ามีหน้าที่ต้องพิสูจน์ไม่¹ โดยหลักทั่วไปเกี่ยวกับการภาระการพิสูจน์ในคดีแพ่ง จะเน้นหลักที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84² ได้วางหลักกฎหมายเกี่ยวกับการภาระการพิสูจน์ว่า ผู้ใดเป็นผู้กล่าวอ้างว่า บุคคลอื่นเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ที่กล่าวอ้างนั้น จะต้องทำหน้าที่พิสูจน์ความผิดของบุคคลที่ถูกกล่าวอ้างให้ศาลเชื่อตามคำกล่าวอ้างแม้ในตัวกฎหมายจะเขียนว่าหน้าที่นำสืบ หรือภาระการพิสูจน์นั้นต่างก็มีความหมายเช่นเดียวกัน³ ซึ่งคำว่า ภาระการพิสูจน์ ก็มีความหมายว่า หน้าที่ที่คู่ความฝ่ายหนึ่งจะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาล ให้ศาลเห็นจริงหรือเชื่อตามที่ตนกล่าวอ้างภาระการพิสูจน์ จึงมีความสำคัญแก่คดีมากกว่าหน้าที่นำสืบ เพราะเป็นเรื่องที่จะทำให้คดีแพ้ชนะกันได้ทีเดียว⁴ ลักษณะการพิสูจน์ความผิดหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงใด ๆ จึงกำหนดให้เป็นภาระการพิสูจน์ต้องเป็นไปตามหลัก ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ การกำหนดภาระการพิสูจน์จึงต้องพิจารณาจากประเด็นพิพาทเป็นสำคัญ⁵

¹ธานี สิงหนาท, คู่มือการศึกษาพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยามการพิมพ์, 2548), หน้า 54.

²ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 84.

³พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 51.

⁴เริงธรรม ลัดพลี, คำอธิบายกฎหมายพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2545), หน้า 29.

⁵สมพร พรหมพิตร และศรีนิดา พรหมพิตร, พยานหลักฐานในคดีแพ่ง, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2543), หน้า 71.

5. ความเป็นมาของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้าน

อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

ปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นปัญหาสำคัญต่อประชาชนโลกรวมทั้งประเทศไทย เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในรูปแบบของอาชญากรรมที่มีลักษณะซับซ้อนและปกปิดวิธีดำเนินการและเกี่ยวพันถึงเครือข่ายเชื่อมโยงในหลาย ๆ ประเทศจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่งและมีรูปแบบของอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอกลุ่มอาชญากรได้กระทำความผิดอย่างเป็นกระบวนการ และมีผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ในหลายประเทศที่เราเรียกกันว่า “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Organized Crime)”

ประเภทของกลุ่มอาชญากรรมที่กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรข้ามชาติได้ก่อขึ้น เช่น ขบวนการค้ายาเสพติด การค้าผู้หญิงและเด็ก การค้าอาวุธ การลักลอบนำแรงงานเถื่อนเข้าและออกประเทศ การค่าน้ำมันเถื่อน การฟอกเงินและการให้สินบน ทูจริต คอร์รัปชัน เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศไทย ซึ่งได้มีการประมาณการว่าองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมีรายได้จากการกระทำความผิดกฎหมายในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 200,000 ล้านบาทต่อปี อันเป็นตัวเลขประมาณ การความเสียหายทางเศรษฐกิจเท่านั้น ไม่รวมถึงความเสียหายทางด้านสังคม ซึ่งไม่อาจคำนวณเป็นมูลค่าเงินตราได้ ดังนั้น จึงถือได้ว่าปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติเป็นปัญหาหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศอย่างสูง องค์กรสหประชาชาติได้เล็งเห็นถึงความร้ายแรงที่เกิดจากการปฏิบัติการขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งเป็นการกระทำ ความผิดต่อกฎหมายอย่างร้ายแรงในหลายประเทศทั่วโลกก่อให้เกิดความเสียหายให้กับมนุษยชาติทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างมากมาย องค์กรสหประชาชาติจึงได้กำหนดข้อตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งจะมีผลเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อสร้างมาตรการใหม่ ๆ และเน้นด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยทำเป็นอนุสัญญาเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ และมี

พิธีสารอีกสองฉบับ กล่าว คือ พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการค้าผู้หญิงและเด็ก และพิธีสารต่อต้านการลักลอบนำคนเข้าเมือง¹

ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญา เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2543 แต่ยังมีได้ลงนามในพิธีสารทั้ง 2 ฉบับ เนื่องจากคณะรัฐมนตรีมีสถานะเป็นรัฐบาลรักษาการก่อนที่จะมีการเสนอให้พิจารณาพิธีสารทั้งสองฉบับ การที่ประเทศไทยลงนามในอนุสัญญาดังกล่าวจะเป็นโอกาสและภาระผูกพันให้ประเทศไทยต้องแก้ไขกฎหมายภายในที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งตรากฎหมายใหม่ เพื่อให้มีมาตรการที่ทันสมัย และเหมาะสมในการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในการให้และรับความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ในการปราบปราม การสืบสวนสอบสวน การฟ้องร้อง การดำเนินคดีกับสมาชิกองค์กรอาชญากรรม และการริบทรัพย์สิน เพื่อตัดกำลังขององค์กรอาชญากรรม รวมทั้งการได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาเจ้าหน้าที่และทรัพยากรในการต่อสู้ปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มาในรูปแบบต่าง ๆ อันจะทำให้การปราบปรามได้อย่างจริงจัง

Model Law on Money Laundering หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นกฎหมายแม่แบบในการฟอกเงินถูกสร้างขึ้นโดยองค์กรหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ คือ UNDCP (United Nations International Drug Control Program) ร่างขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างในการร่างกฎหมายฟอกเงินของประเทศต่าง ๆ ในเดือนพฤศจิกายนปี 1995 มีทั้งหมด 26 มาตรา ซึ่งมาตรการหนึ่งที่สำคัญ คือ Model Law on Money Laundering หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นกฎหมายแม่แบบในการฟอกเงินถูกสร้างขึ้นโดยองค์กรหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ คือ เป็นแบบอย่างในการร่างกฎหมายฟอกเงินของประเทศต่าง ๆ ในเดือนพฤศจิกายนปี ค.ศ. 1995 มีทั้งหมด 26 มาตราซึ่ง มาตรการหนึ่งที่สำคัญของการปราบปรามการฟอกเงิน คือมาตรการในการจำกัดจำนวนการใช้เงินสดที่ห้ามมิให้จ่ายเงินสดหรือใช้เงินสดเกินกว่า จำนวนที่กฎหมายกำหนดเนื่องจากเหตุผลที่ว่าเงินสดนั้นจะไม่ปรากฏร่องรอย

¹กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, นโยบาย ยุทธศาสตร์ และ มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2554-2555 (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2553), หน้า 1.

ทางสายเงินและไม่สามารถทราบที่มาที่ไปของเงินสดได้จึงทำให้เงินสดเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่บรรดาผู้กระทำความผิดนิยมนำไปใช้ในการหลบเลี่ยงการติดตามตรวจสอบร่องรอยการกระทำความผิดกฎหมาย จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น Model Law on Money Laundering จึงกำหนดมาตรการดังกล่าวขึ้นเพื่อป้องกันและสกัดกั้นการนำเงินสดสกปรกจำนวนมากที่เกิดจากการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด ซึ่งถือเป็นความผิดมูลฐานไปฟอกนั่นเอง

EC Council Directive กลุ่มประชายุโรปได้มีการตกลงกันว่า เห็นควรที่จะกำหนดหลักการสำคัญเพื่อป้องกันการฟอกเงินและส่งเสริมความร่วมมือในการสืบสวนสอบสวนและฟ้องคดีเพื่อการปราบปรามการฟอกเงิน โดยดำเนินการตามกฎหมายกับอาชญากรผู้ทำการฟอกเงิน ซึ่งรวมถึงกระบวนการอาชญากรรมทางในประเทศ สมาชิกและประเทศที่มีใช้สมาชิกคือการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาและสถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องให้ลูกค้าแสดงตนและเปิดเผยข้อมูลเมื่อเริ่มมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินส่วนในกรณีที่ลูกค้ากระทำการแทนในนามของผู้อื่นสถาบันการเงินจะต้องใช้มาตรการที่มีเหตุผลเพื่อทำให้ลูกค้าเปิดเผยถึงตัวของผูซึ่งอ้างว่าเงินนั้นได้โอนในนามของตน¹

Council of Europe Convention อนุสัญญานี้กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องกำหนดมาตรการบังคับให้สถาบันการเงินรายงานบัญชีส่งมอบบันทึกทางการเงินที่ต้องสงสัยว่ามีการฟอกเงินเกิดขึ้นและสถาบันการเงินไม่ควรนำกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองความลับของลูกค้ามาเป็นเหตุในการที่จะปฏิเสธการปฏิบัติตามมาตรการ

United Nations Vienna Convention Against Licit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substance of 1988 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทได้มีการตกลงก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2531 ณ กรุงเวียนนาประเทศออสเตรียจึงเรียกกันโดยทั่วไปว่า “อนุสัญญาเวียนนา” (Vienna Convention) เพื่อต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดซึ่งประเทศ

¹สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ศูนย์บริการข้อมูลทางกฎหมาย, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, เอกสารเผยแพร่ลำดับที่ 1 (สิงหาคม 2537).

ต่าง ๆ ยอมรับว่ามีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในการลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ จึงกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายของประเทศภาคีทั้งหลายรวมถึงการฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดด้วย¹

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime 2000) อนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000 นั้นได้มีการกำหนดถึงลักษณะของการประกอบอาชญากรรมว่าลักษณะของการกระทำความผิดอย่างไรที่จะถือว่าเป็นลักษณะขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งถือเป็นความผิดมูลฐานอันจะนำไปสู่การดำเนินการทางทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและทรัพย์สินที่มีการฟอก ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากนานาประเทศในการรวมร่วมกันต่อต้านการทำงานของบรรดาเหล่าอาชญากรที่มีการทำงานร่วมกันในหลายประเทศ หลักการของอนุสัญญาฉบับนี้มีการเสนอแนะแนวทางให้รัฐสมาชิกรับเอาไปปฏิบัติและออกกฎหมายภายในของรัฐตนไม่ว่าจะเป็นการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการติดตามความเคลื่อนไหวของเงินสกปรกที่ได้มาจากการกระทำความผิดมีอำนาจในการ กำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดมีอำนาจการยึดอายัดและริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือแม้กระทั่งทรัพย์สินที่มีที่มาถูกต้องตามกฎหมายแต่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการการกระทำความผิดก็ให้อำนาจในการบังคับเอากับทรัพย์สินนั้น ได้เพื่อเป็นการทำลายฐานการเงินของอาชญากรมีการกำหนดความร่วมมือระหว่างประเทศใน

¹วิศา ภูษมพู, “อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ศึกษาเฉพาะกรณี ข้อตกลงระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงิน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 20-21.

การนำเอามาตรการทางอาญามาใช้ในการบังคับเอาแก่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดรวมถึงทรัพย์สินที่เป็นไปได้หรือดอกผลจากการ กระทำความผิดด้วย¹

ศูนย์ปฏิบัติการสากลเพื่อต่อต้านการฟอกเงิน (Financial Action Task Force/ FATF) เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านการฟอกเงินที่ผ่านสถาบัน โดยการประชุมระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม 7 ประเทศ (กลุ่ม G7) เพื่อ พัฒนาแนวความคิดในการป้องกันการฟอกเงินซึ่งได้กำหนดหลักการสำคัญไว้และ เสนอข้อแนะนำ 40 ข้อเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายอาญาและกฎหมายเกี่ยวกับ การธนาคารตลอดจนมาตรการและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของสถาบันการเงินและกำหนด ความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยข้อเสนอเหล่านี้มีหลักการสอดคล้องกับอนุสัญญา สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท หรืออนุสัญญาเวียนนา² ซึ่งมีสาระสำคัญในการกำหนดให้มีการลงโทษการฟอกเงินทำ การยึดและอายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการฟอกเงินและหน้าที่ของสถาบันการเงินใน การรายงานและเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าอันเกี่ยวกับธุรกรรมล่าสุดเมื่อเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2003 ได้มีการเสนอแนะเกี่ยวกับความผิดมูลฐานไว้ว่าประเทศต่าง ๆ ควรจะถือว่า อาชญากรรมการฟอกเงินเป็นความผิดที่ร้ายแรงโดยให้รวมไปถึงขอบเขตกว้างที่สุดของ ความผิดมูลฐาน ซึ่งอาชญากรรมความผิดมูลฐานโดยอ้างอิงถึงบรรดาความผิดหรือถูก ถึง ความผิดขั้นต่ำซึ่งเชื่อมโยงถึงประเภทความผิดที่ร้ายแรงหรือถึงระหว่างโทษจำคุกที่ใช้ กับความผิดมูลฐานหรือถึงบัญชีรายการความผิดมูลฐานหรือถึงแนวทางเหล่านี้รวมกัน ในประเทศที่ใช้แนวทางความผิดขั้นต่ำ อย่างน้อยที่สุด ความผิดมูลฐานควรจะประกอบด้วย ความผิดทั้งปวงซึ่งอยู่ในประเภทความผิดร้ายแรงตามกฎหมายของประเทศหรือควรจะ

¹กระทรวงการต่างประเทศ, การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อ ต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะเด็กและสตรี [Online], available URL: <http://www.mfa.go.th/main/th/media-center/14/40175, 2561> (มิถุนายน, 07).

²ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปราม- การฟอกเงิน, หน้า 26.

รวมความผิดซึ่งต้องระวางโทษสูงสุดถึงจำคุกมากกว่าหนึ่งปีหรือสำหรับประเทศซึ่งกำหนดความผิดขั้นต่ำสุดสำหรับความผิดในระบบกฎหมายของตนความผิดมูลฐานควรประกอบด้วยความผิดทั้งปวงซึ่งมีระวางโทษต่ำสุดจำคุกมากกว่าหกเดือนไม่ว่าจะใช้นโยบายใดอย่างน้อยที่สุดแต่ละประเทศควรจะรวมกลุ่มความผิดไว้ในประเภทความผิดที่กำหนดไว้แต่ละประเภท

แถลงการณ์ว่าด้วยหลักการของคณะคณะกรรมการแห่งบาเซล (Basel Statement of Principles) หรือ Basel Committee Statenent ข้อกำหนดแนวทางของบาเซลเกิดขึ้นมาจากการประชุมของผู้แทนจากบรรดาธนาคารและผู้บริหารของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม 10 ประเทศ ณ กรุงบราซิล ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมั่นคงของสถาบันการเงินและป้องกันอาชญากรในการใช้ระบบธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการหาผลประโยชน์จากเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชีพกรรมโดยการกำหนดให้ลูกค้าแสดงตนงคให้บริการกับลูกค้าที่ไม่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ธุรกรรมและให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายในการให้ข้อมูลของลูกค้าเท่าที่จะทำได้ตามกฎหมายที่มีอยู่

ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อต่อต้านการฟอกเงินแห่งแคริบเบียน (Caribbean Financial Action Task Force--CFATF) กลุ่มประเทศในแถบแคริบเบียนได้ประชุมกันที่ Aruba ในเดือนมิถุนายนปี ค.ศ. 1990 ได้ยอมรับข้อเสนอแนะ 40 ประการของ FATF เกี่ยวกับมาตรการในการแก้ไขปัญหาการฟอกเงินและพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะ 19 ประการ (CFATF 19 Recommendations) เพื่อให้ประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเดียวกันในประเทศของตน¹ หลักการและสาระสำคัญของข้อเสนอแนะ 19 ประการ CFATF ส่วนใหญ่นำมาจากหลักการของ FATF ได้แก่ การให้แต่ละประเทศจัดตั้งองค์กร เพื่อต่อต้านการฟอกเงินโดยเฉพาะให้บัญญัติกฎหมาย การฟอกเงินและทรัพย์สินจากการกระทำความผิดมูลฐานที่ร้ายแรงเป็นความผิดอาญาให้มีมาตรการในการยึดอายัดและริบทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมเป็นของรัฐให้สถาบันการเงินมีระบบการตรวจสอบการทำธุรกรรม ซึ่งใช้เงินจำนวนมากและการเก็บรักษาข้อมูลการตรวจตราการนำ

¹นิกร เกตุกุล, เรื่องเดิม, หน้า 35-36.

สินค้าข้ามพรมแดน รวมทั้งการร่วมมือ กันระหว่างประเทศในการใช้ข้อมูลร่วมกัน โดยประเทศสมาชิกจะดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาเวียนนาและจะนำมาตรการตามข้อแนะ 40 ข้อ ของ FATF และข้อแนะนำ 19 ประการของ CFATF ไปใช้ปฏิบัติให้เกิดผล ดังนั้น กลุ่มประเทศที่เป็นสมาชิกจะต้องกำหนดความผิดมูลฐานตามอนุสัญญาดังกล่าว คือ การลักลอบค้ายาเสพติดและความผิดอาญาที่มีระวางโทษจำคุกขั้นสูงมากกว่า 1 ปี หรือ ระวางโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 6 เดือนเป็นความผิดมูลฐาน

5.1 วัตถุประสงค์ของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

1) ระดับฐานรากอันเดียวกันกับผลประโยชน์ที่เกิดจากการก่ออาชญากรรมข้ามชาติโดยอนุสัญญาฯ ได้กำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายป้องกันและปราบปรามที่ อนุญาติให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถอายัดและยึด (Freezing and Seizure) ทรัพย์สินและผลประโยชน์ที่ได้มาจากการกระทำผิดอาญา (Proceeds of Crime) หรือ การริบทรัพย์สิน (Confiscation) มาตรการในการปราบปรามกระบวนการฟอกเงิน และ มาตรการในการคุ้มครองพยาน

2) ขจัดความเหลื่อมล้ำของมาตรฐานในทางกฎหมาย อันเนื่องมาจากระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน และส่งเสริมความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางกฎหมายของประเทศต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

3) กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการยกร่างกฎหมายภายใน เพื่อดำเนินการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ โดยผลของอนุสัญญานี้ ได้กำหนดให้มีการเข้าร่วม หรือมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร การฟอกเงิน การทุจริตคอร์รัปชัน และการกระทำความผิดอันเป็นการขัดขวางความยุติธรรม เป็น ความผิดอาญาเมื่ออนุสัญญามีผลบังคับใช้

5.2 สารสำคัญของหลักการทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

อนุสัญญาฯ¹ ได้บัญญัติคำจำกัดความและให้ความหมายของถ้อยคำที่สำคัญเพื่อกำหนดขอบเขตของกลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กรและการกระทำอันเป็นความผิดข้ามชาติไว้ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร หรือองค์กรอาชญากรรม (Organized Criminal Group) “กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป มีการดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและมี การประสานการดำเนินงานระหว่างกันโดยมีเป้าหมายในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงฐานใดฐานหนึ่งหรือมากกว่า หรือการกระทำความผิดมูลฐานตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ นี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม¹

มีการดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่ง หมายถึง การจัดตั้งมาเป็นระยะเวลาหนึ่งโดยไม่จำกัดว่าต้องมีระยะเวลามากหรือน้อยเพียงไร ดังนั้นหากบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปมารวมตัวกันชั่วระยะเวลาหนึ่งเวลาใด เพื่อกระทำความผิดก็ถือว่าอยู่ในเกณฑ์องค์กรอาชญากรรมแล้ว สำหรับองค์ประกอบ ข้อ 3 การจะถือว่าเป็นองค์กรอาชญากรรมนั้นจะต้องมีจุดมุ่งหมายในการกระทำความผิดร้ายแรงหรือกระทำผิดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ นี้ ได้แก่ ความผิดฐานมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (มาตรา 5) ความผิดฐานฟอกเงินหรือฟอกทรัพย์สิน (มาตรา 6) ความผิดฐานฉ้อราษฎร์บังหลวง (มาตรา 8) และความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรม (มาตรา 23) คำว่า “กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” มีลักษณะคล้ายคลึงกับคำว่า “กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้าง” ซึ่งคำว่า “กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้าง” หมายถึง กลุ่มที่ไม่ได้จัดตั้งขึ้นด้วยความบังเอิญเพื่อกระทำความผิดอย่างทันทีทันใด และไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทของสมาชิก

¹United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, Article 2 (a).

อย่างเป็นทางการ ไม่จำเป็นต้องมีความต่อเนื่องของการเป็นสมาชิก หรือไม่จำเป็นต้องเป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างซึ่งพัฒนาแล้ว¹

5.2.1 อาชญากรรมร้ายแรง (Serious Crime)

อาชญากรรมร้ายแรง หมายถึงกระทำการที่เป็นความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ซึ่งสามารถลงโทษ โดยการทำให้สูญเสียเสรีภาพขั้นสูงสุด เป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือมีโทษที่รุนแรงกว่าได้² สามารถแยกองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การกระทำที่เป็นความผิดอาญา
- 2) มีบทกำหนดโทษจำคุก ตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป

3) ความผิดมูลฐาน³ หมายถึง ความผิดอาญาใด ๆ อันก่อให้เกิดผลประโยชน์ ซึ่งอาจกลายเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามความในอนุสัญญาฯ มาตรา 6³ สามารถแยกองค์ประกอบได้ดังนี้ (1) เป็นการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง (2) ก่อให้เกิดผลประโยชน์หรือทรัพย์สิน ซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานฟอกเงินหรือฟอกทรัพย์สินตามมาตรา 6⁴

5.2.2 ความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติ (An Offences is Transnational)

อนุสัญญาฯ ฉบับนี้มีได้บัญญัติความหมายของ “ความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติ” ไว้ในกลุ่มหมวดหมู่ของคำจำกัดความ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 2 ในหัวข้อ “Use of Terms” แต่กลับให้ความหมายของการกระทำความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติไว้ในวรรคที่ 2 ของมาตรา 3 ซึ่งเป็นเรื่องขอบเขตของการนำอนุสัญญาฯ นี้ไปปรับใช้ หรือขอบเขตของการใช้บังคับ (Scope of Application) โดยกำหนดให้การกระทำความผิดในลักษณะข้ามชาติ ได้แก่ ความผิดดังนี้ (1) เป็นการกระทำความผิดอาญาที่เกิดขึ้นในรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ (2) เป็นการกระทำความผิดอาญาที่เกิดขึ้นในรัฐหนึ่ง แต่การเตรียมการเพื่อกระทำความผิด การวางแผน การชี้้นำ หรือความคุ้มครองการกระทำผิดได้กระทำในรัฐอื่น (3)

¹United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, Article 2 (c).

²Ibid., Article 2 (b).

³Ibid., Article 2 (h).

⁴Ibid., Article 2 (h).

เป็นการกระทำความผิดอาญาที่เกิดขึ้นในรัฐหนึ่ง แต่พัวพันกับกลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมผิดกฎหมายที่มีการดำเนินการในรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ หรือ (4) เป็นการกระทำความผิดอาญาในรัฐหนึ่ง แต่มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อรัฐอีกรัฐหนึ่ง¹

การที่อนุสัญญานี้ได้ให้คำนิยาม “องค์กรอาชญากรรม” และบัญญัติความหมายของ คำว่า ความผิดที่กระทำในลักษณะข้ามชาติ ดังกล่าวเป็นผลดีต่อรัฐภาคีเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการจำกัดขอบเขตการกระทำผิดของอาชญากรรมแล้ว ทั้งนี้เท่ากับเป็นการนำเครือข่ายการทำงานของกลุ่มอาชญากรที่ถูกปกปิดและแอบแฝงอยู่นั้นมาจัดเขียนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น ทำให้ความมุ่งหวังปราบปรามองค์กรอาชญากรรมสัมฤทธิ์ผล

5.2.3 ขอบเขตของการใช้บังคับ (Scope of Application)

อนุสัญญานี้ได้กำหนดขอบเขตของการใช้บังคับไว้ ดังนี้²

1) เว้นแต่อนุสัญญาฯ จะมีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น อนุสัญญานี้จะใช้บังคับในการป้องกัน การสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดี (1) การกระทำที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 5, 6, 8 และ มาตรา 23 ของอนุสัญญานี้ (2) ความผิดอาญาร้ายแรงที่ได้มีการให้นิยามไว้ตามความในมาตรา 2 ของอนุสัญญานี้ เมื่อความผิดดังกล่าวมีลักษณะข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

5.2.4 การกำหนดความผิดมูลฐาน

นอกจากการกำหนดขอบเขตและการให้ความหมายของถ้อยคำสำคัญต่าง ๆ แล้วอนุสัญญานี้ยังได้กำหนดให้การจัดทำและการดำเนินกิจกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามชาติตลอดจนการกระทำที่มีลักษณะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้เป็นความผิดมีบทลงโทษในทางอาญาอันเป็นการกำหนดความผิดมูลฐานโดยใช้ความผิดอาญาเป็นความผิดมูลฐานให้กำหนดความผิดอาญาเพื่อเป็นมาตรฐานให้ประเทศภาคีนำไปบัญญัติกฎหมายภายในให้

¹United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, Article 3 (2).

²Ibid., Article 3 (1).

สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันหากประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติฐานความผิดดังกล่าวไว้ในกฎหมายของของตนซึ่งจะได้พิจารณาตามลำดับต่อไปนี้

การกำหนดให้การมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรเป็นความผิดอาญา กรณีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างดังกล่าวต่อไปนี้ถือเป็นความผิดอาญา การตกลงกับบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าเพื่อกระทำอาชญากรรมร้ายแรง คือ เจตนา ผู้ดำเนินการต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ โดยรู้ถึง เป้าหมายและกิจกรรมทั่วไปที่เป็นความผิดอาญาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร คือ เจตนาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่จะกระทำอาชญากรรม รู้ถึงเป้าหมายและการกระทำทั่วไปที่เป็นความผิดอาญาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรหรือ โดยรู้ถึงเจตนาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่จะก่ออาชญากรรมดังกล่าว การดำเนินการของบุคคลผู้มีส่วนร่วมกระทำการดังกล่าว ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรโดยผู้กระทำรู้เป้าหมายและเจตนาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร การจัดตั้งในลักษณะองค์กรการกระทำกิจกรรมอื่น เพื่อส่งเสริมให้กิจกรรมหลักที่เป็นความผิดอาญาของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรบรรลุเป้าหมาย มีความรู้เจตนาและเป้าหมาย อนุมานได้จากพฤติการณ์ของข้อเท็จจริงที่เป็นภาวะวิสัย และรัฐภาคีมีหน้าที่ไปบัญญัติกฎหมายภายในให้ครอบคลุมความผิดในลักษณะนี้¹

5.2.5 การกำหนดให้การฟอกทรัพย์สิน ที่ได้จากอาชญากรรม เป็นความผิดอาญา

- 1) กำหนดให้การกระทำได้ต่อไปนี้ ถือว่าเป็นความผิด ฐานฟอกทรัพย์สิน
 - 2) การแปรรูปหรือโอนทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรม
 - 3) การปกปิดอำพรางทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรม
 - 4) การมีส่วนร่วมการมีส่วนเกี่ยวข้องช่วยเหลือสนับสนุนในการกระทำ
- ความผิดใดใดตามข้อนี้ ความผิดฐานฟอกทรัพย์สิน ได้แก่การกระทำต่าง ๆ ซึ่งแยกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (1) การแปรรูปหรือโอนทรัพย์สิน (2) ปกปิดอำพรางลักษณะอันแท้จริง แหล่งที่มาสภาพที่ตั้งของทรัพย์สิน (3) การได้มาการครอบครองการใช้ทรัพย์สิน การกระทำทั้งสามกลุ่มนี้จะต้องมีเจตนาพิเศษด้วย

¹United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, Article 5.

การกระทำทั้งสามกลุ่มนี้จะต้องมีเจตนาพิเศษด้วย ตัวอย่างเช่น

- (1) การแปรสภาพและโอนทรัพย์สินต้องกระทำโดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวมาจากการก่ออาชญากรรมและกระทำเพื่อปกปิดอำพราง แหล่งกำเนิดซึ่งผิดกฎหมายของทรัพย์สิน หรือเพื่อช่วยเหลือบุคคล ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานเพื่อหลบเลี่ยงผลตามกฎหมายอันเกิดจากการกระทำของตน (2) การได้มา การครอบครอง การใช้ทรัพย์สิน โดยในขณะรับทรัพย์สิน รู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการก่ออาชญากรรม (3) การปกปิดอำพราง ลักษณะอันแท้จริงแหล่งที่มา สภาพที่ผิดกฎหมาย การเคลื่อนย้าย หรือ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือสิทธิเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินได้จากอาชญากรรม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 วรวุฒิ ภูเพียนเลิศ¹

เรื่อง การควบคุมการใช้อำนาจของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

การทำหน้าที่ของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในบางครั้ง อาจจะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ดังนี้ สิทธิเสรีภาพในการตรวจค้น การสื่อสาร และสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน และสิทธิและเสรีภาพในการเลือกประกอบอาชีพ เมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานที่ใช้อำนาจใกล้เคียงกันแล้วคือ เลขาธิการ ป.ป.ส. หรือหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศแล้ว พบว่า อำนาจหน้าที่ของเลขาธิการ

¹วรวุฒิ ภูเพียนเลิศ, “การควบคุมการใช้อำนาจของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2550), หน้า 126-136.

ป.ป.ง. มีมากกว่า ซึ่งทำให้ในบางกรณีอาจใช้อำนาจที่มีอยู่ไปในทางที่ไม่ถูกต้องได้ ดังนั้น จึงต้องมีการควบคุมการใช้อำนาจของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่มีมาตรฐานและประสิทธิภาพตลอดความเป็นกลางและอิสระในการทำหน้าที่ของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อมี การกำหนดความผิดมูลฐานเพิ่มมากขึ้น เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็มีอำนาจหน้าที่เป็นอย่างมากในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ดังนั้น เมื่อเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจอย่างมากในการดำเนินการตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงมีความจำเป็นต้องมีการควบคุมการใช้อำนาจเลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อไม่ให้ใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ถูกต้อง

6.2 ทักษอร สุวรรณสาละ¹

เรื่อง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
ศึกษากรณีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่

การดำเนินงานรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่สำนักป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในฐานแพ่ง และการดำเนินการทางอาญากับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ในส่วนของกระบวนการเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในทางแพ่งของพนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ เมื่อได้รับรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หรือการกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้รับจากการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ สุลกากร สถาบันการเงิน หน่วยงานภายนอกอื่นๆ หรือข้อมูลที่ได้รับ การร้องเรียนจากประชาชน หรือสายลับของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รายงานและข้อมูลดังกล่าว จะถูกแบ่งแยกออกเป็นประเภทดี แล้วส่งมอบให้พนักงาน

¹ทักษอร สุวรรณสาละ, “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ศึกษากรณีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่,” (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 191-193.

เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ผู้รับผิดชอบ พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ต้องดำเนินการตรวจสอบก่อน โดยรวบรวมข้อมูล พยานหลักฐาน เพื่อแสดงให้เห็นว่าบุคคลในคดีนั้น กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้กระทำความผิดฐาน หรือกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เมื่อได้พยานหลักฐานที่แสดงได้เช่นนี้แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็จะเสนอข้อมูลและพยานหลักฐานต่อคณะกรรมการธุรกรรม เพื่อให้คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าทำการตรวจสอบบุคคลดังกล่าว และบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ เช่น บิดา มารดา ภรรยาและบุตร รวมถึงทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว ก็สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าบุคคลนั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด มิเช่นนั้น คณะกรรมการธุรกรรมจะไม่มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เข้าทำการตรวจสอบ เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาสำนวนคดีข้อมูล พยานหลักฐานที่พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมข้อเสนอ หากเป็นที่เชื่อได้ว่าบุคคลในคดีมีการกระทำที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรมก็จะมิได้มอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าตรวจ ซึ่งต่อมาเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ก็จะลงนามในคำสั่งมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือที่เรียกกันว่าคำสั่งปฏิบัติว่า คำสั่ง “ม” เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว ก็จะมีอำนาจในการตรวจสอบธุรกรรมและทรัพย์สินของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เช่น การเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ รวบรวมพยานหลักฐานเสนอต่อคณะกรรมการธุรกรรม จัดทำสำนวน เป็นต้น โดยมีเป้าหมายคือ เรื่องของทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ กล่าวคือ พยานหลักฐานที่ได้มาในขั้นตอนนี้จะต้องแสดงให้เห็นได้ว่า ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เมื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานจนเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เกี่ยวกับการกระทำความผิด และมีเหตุอันเชื่อได้ว่า อาจมีการโอน จำหน่าย ยักยอก ปกปิด หรือ

ซ่อนเร้น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินก็จะประมวลเรื่องดังกล่าวเข้าที่ประชุมกรรมการธุรกรรม เพื่อพิจารณายึดและหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว

6.3 ญัตติฯ เหล่ารังกวศ¹

เรื่อง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ศึกษากรณีอำนาจหน้าที่ของศาลกรณีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีมาตรการ มุ่งเน้นที่จะดำเนินเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดด้วยการยึด อายัดทรัพย์สิน เพื่อป้องกันมิให้มีการนำทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมไปหมุนเวียน เป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมอื่นอีก โดยการประกอบอาชญากรรมได้มีการ พัฒนารูปแบบในการกระทำความผิดให้มีความซับซ้อนมากขึ้น มีหลากหลายใน การปกปิดแหล่งที่มาและเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม ทำให้ยากต่อการติดตามมาดำเนินคดี ปัจจุบันผู้ประกอบอาชญากรรมซึ่งกระทำความผิด กฎหมายบางประเภทได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นมา กระทำในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงินเพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินไปใช้เป็นประโยชน์ ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดเหล่านั้น ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงได้มีการแก้ไข เพิ่มความผิดมูลฐานฟอกเงินให้มากกว่าเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของ การเกิดอาชญากรรม ดังนั้น ตามกฎหมายฟอกเงิน ศาลมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หาก ใช้อำนาจได้อย่างเหมาะสมและยุติธรรมก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินเป็นไป ด้วยดี ส่งผลทำให้ด้วงจรการก่ออาชญากรรมได้ แต่กฎหมายและวิธีดำเนินงานของศาล ยังไม่ชัดเจน หรือไม่เหมาะสมกับกฎหมายฟอกเงิน จึงควรได้รับการแก้ไข ในเรื่องของ

¹ ญัตติฯ เหล่ารังกวศ, “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ศึกษากรณีอำนาจหน้าที่ของศาลกรณีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), หน้า 101-193.

ข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หากมีการเกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดมูลฐานฟอกเงินหรือเคยฟอกเงินมาก่อน ซึ่งเป็น การใช้ข้อสันนิษฐานทางกฎหมายแต่ไม่สอดคล้องกับระบบการตรวจสอบข้อมูลคำพิพากษาของ ศาลที่เคยตัดสินคดีดังกล่าวมาก่อน เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงการตรวจสอบข้อมูลว่าบุคคล นั้นเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน หรือเคยมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาเกี่ยวกับบุคคลนั้นอย่างไร

6.4 วารสารรัตน์ กลับชนะ¹

เรื่อง การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้กฎหมายป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลัก ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ยังไม่ชัดเจน และยังไม่ครอบคลุมทุกส่วน และยังไม่มีความชัดเจนในบางมาตรา ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติ ดังนั้น ควรกำหนด วิธีการและบทบัญญัติทางกฎหมายที่สามารถคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมให้มากที่สุด เนื่องจากสิทธิและเสรีภาพมีความสำคัญ ไม่น้อยกว่าการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีความสมดุลกัน ระหว่างการบังคับใช้กฎหมายและการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

ดังนั้นจึงควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ดังนี้ การกำหนดรายชื่อบุคคลที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ขอทำการตรวจสอบทรัพย์สิน จะต้องเป็นคำสั่งของเลขาธิการที่มอบหมาย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบทรัพย์สินของบุคคล เพื่อตรวจสอบทรัพย์สินของ บุคคลเป้าหมายแล้วยังให้อำนาจการตรวจสอบบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำ ความผิดด้วย ซึ่งการออกคำสั่งดังกล่าวเป็นการเปิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจเกินไป

¹วารสารรัตน์ กลับชนะ, “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้กฎหมาย ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า 105-107.

ดังนั้นในการตรวจสอบรายชื่อผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด แม้จะขึ้นอยู่กับดุลพินิจเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ตาม การตรวจสอบเฉพาะบุคคลที่คาดว่าจะเป็นไปได้ที่จะมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายทรัพย์สินให้เท่านั้น เช่น ความผูกพันทางสายเลือดอย่างใกล้ชิด ได้แก่ บิดา มารดา คู่สมรสทั้งที่ชอบและมีชอบด้วยกฎหมาย และบุตรทั้งที่ชอบและมีชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้มีพฤติการณ์อื่นที่น่าจะเป็นไปได้ซึ่งทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด มิใช่เป็นการตรวจสอบแบบสุ่มว่าเป็นญาติ หรือเพื่อของผู้กระทำความผิดเท่านั้น ซึ่งรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกับหลักสากล และเป็นต้นแบบในการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้อย่างแท้จริงในทางปฏิบัติ และการป้องกันอาชญากรรมก็ต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่เชื่อถือของประชาชน โดยเฉพาะปัจจุบันมีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด หรือการรวมกลุ่มจนกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมทำให้วิธีป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับอาชญากรรมในรูปแบบหรือวิธีการที่ซับซ้อนขึ้น

รัฐธรรมนูญจึงเปิดโอกาสให้รัฐจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ในกฎหมายพิเศษหลายฉบับ มักจะให้ความสำคัญกับมาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยลงเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจมากขึ้นในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เนื่องจากมีความจำเป็นและความยากลำบากในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานหากใช้วิธีเดียวกันกับคดีอาญาทั่วไป กฎหมายฟองเงินก็เป็นกฎหมายพิเศษที่มีบทบัญญัติในลักษณะเป็นการใช้อำนาจเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเช่นกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการตัดกระแสการเงินของอาชญากร นำมาสู่การตัดวงจรอาชญากรรมมิใช่เงินหมุนเวียนในการก่ออาชญากรรมครั้งต่อไปได้ และการนำเงินอาชญากรรมมาใช้ในการกระทำความผิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของชาติ กลับคืนสู่แผ่นดิน ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้อำนาจแก่เลขาธิการ รองเลขาธิการ คณะกรรมการธุรกรรม และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการ ปฏิบัติงานโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

ของกฎหมายฉบับดังกล่าว จึงต้องจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางประเภททำให้บุคคลได้รับผลกระทบจากหลายมาตรการในการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการสื่อสาร เสรีภาพในการประกอบอาชีพ สิทธิในทรัพย์สิน และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ซึ่งสิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นล้วนได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบันทั้งสิ้น ในชั้นการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่บุคคลเช่นกัน เช่น การค้น การจับ โดยหลักจะต้องออกหมายจากศาล ซึ่งเป็นการคุ้มครองมิให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจตามอำเภอใจ หรือการใช้สิทธิผู้มีส่วนได้เสียในการโต้แย้ง การคัดค้านการยึด หรือการอายัดทรัพย์สินในการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้มีองค์กรกลางในกระบวนการยุติธรรมและองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ เมื่อถึงการพิจารณาเกี่ยวกับทรัพย์สินในชั้นศาล พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังให้ความคุ้มครองสิทธิแก่บุคคลในเรื่องการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียได้รับทราบถึงการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินโดยการปิดประกาศไว้ที่ศาลแพ่ง ประกาศลงหนังสือพิมพ์อย่างน้อย 2 วันติดต่อกัน รวมถึงการติดประกาศที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ และมีหนังสือแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับให้ผู้ที่ยังอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นทราบ เพื่อให้โอกาสยื่นคำร้องโต้แย้งสิทธินั้นได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสโต้แย้งสิทธิได้ก็จริง แต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาซึ่งใช้วิธีเดียวกับการพิจารณาคดีแพ่งทั่วไป คู่ความทั้งสองฝ่ายจะอยู่ในฐานะเท่าเทียมกัน ต่างฝ่ายต่างนำพยานหลักฐานเข้ามาพิสูจน์ว่าใครมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากกว่ากัน แต่ในความเป็นจริงผู้โต้แย้งสิทธิเป็นฝ่ายถูกดำเนินการโดยรัฐไม่มีอำนาจต่อรองใด ๆ ได้ การเข้าสู่ชั้นพิจารณาของศาลก็จึงจัดหาทนายความเพื่อช่วยเหลือทางคดีด้วยตนเอง ซึ่งในบางครั้งหากทรัพย์สินที่ถูกดำเนินการมีจำนวนไม่มากนัก แม้จะมีการโต้แย้งสิทธิในชั้นศาลก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับค่าว่าจ้างทนายความแล้วไม่ให้เกิดความคุ้มค่าแต่อย่างใด จึงต้องยอมปล่อยให้ศาลพิจารณาไปฝ่ายเดียว จึงเป็นการกระทบต่อสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องให้สิทธิในการต่อสู้คดีความได้อย่างเต็มที่

6.5 ลัทธิสัญญา เพียร์สมถาร์¹

เรื่อง การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การยึดทรัพย์สินที่สามารถยึดหรืออายัด หรือริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเท่านั้น กล่าวคือ จะต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือจากการกระทำความผิดซึ่งเป็นการผิดมูลฐาน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่ายโอน ด้วยประการใด ๆ โดยให้รวมถึงดอกผลของทรัพย์สินนั้น ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะจำหน่าย ง่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้ง ไม่ว่าจะอยู่ในการครอบครองของผู้ใด หรือโอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด และทรัพย์สินอื่นนอกจากนั้น คณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือศาลแล้วแต่กรณีไม่สามารถที่จะสั่งให้ยึดหรืออายัดได้ และศาลไม่มีอำนาจที่จะสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ถึงแม้การกระทำความผิดที่เป็นสาเหตุให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินนั้นจะเกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีผลบังคับใช้ แต่หากทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น ยังคงอยู่ในวันที่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินใช้บังคับ ก็สามารถดำเนินการต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ โดยไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งมาตรา 48-55 กำหนดไว้ว่าจะต้องมีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่ามีการโอน จำหน่าย ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดก่อนจึงจะสามารถสั่งให้มีการอายัดทรัพย์สินนั้นได้ ซึ่งการที่จะสั่งให้มีการอายัดทรัพย์สินนั้น จะต้องทำการตรวจสอบให้ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

¹ลัทธิสัญญา เพียร์สมถาร์, “มาตรการยึด อายัดและริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติ-ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), หน้า 126-136.

การพิสูจน์ ว่าทรัพย์สินนั้นใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น ให้เป็นภาระของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ส่วนการริบทรัพย์ ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต อันเป็นมาตรการเสริมเพื่อให้การริบหรือขอให้ศาลสั่งริบหรือการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.6 ปฤษฎี สุนทะศักดิ์

เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542: ศึกษาเฉพาะกรณีอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 38 (3)¹

การดำเนินการของเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ ในการค้นเคหสถานเพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 38 (3) เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งกระทำทางปกครอง ในการค้นในเคหสถาน เพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา 38 (3) จะต้องใช้ดุลพินิจในการออกคำสั่งและกระทำการทางปกครองจะต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริง และมีความพยานหลักฐานมาสนับสนุน “เหตุอันควรสงสัย” และ “เหตุอันควรเชื่อได้ว่า” จะมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามบทบัญญัติดังกล่าว เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งตามมาตรา 38 (3) ปฏิบัติหน้าที่

¹ปฤษฎี สุนทะศักดิ์, “ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ศึกษาเฉพาะกรณีอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 38(3),” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556), หน้า 103-115.

ด้วยความบริสุทธิ์และยุติธรรมด้วยความถูกต้องภายใต้กฎเกณฑ์แห่งหลักความเสมอภาค และความชอบธรรม ในเรื่องบทบัญญัติ “เหตุอันควรสงสัย” และ “เหตุอันควรเชื่อได้ว่า” กรรมการธุรกรรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจดังกล่าวจะต้องใช้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามเจตนารมณ์ของตัวกฎหมาย กล่าวคือต้องตีความโดยเคร่งครัด โปร่งใส สร้างความมั่นใจ และความเป็นธรรมตามหลักนิติธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจจะตีความตามอำเภอใจให้เกิดประโยชน์แก่ตนหรือ เกิดประโยชน์แก่ฝ่ายใดไม่ได้เลย เพราะทำให้เกิดผลกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนดังกล่าว

การจะดำเนินตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่การค้น การเข้าไป ในเคหสถาน การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา 38 (3) นั้นควรจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้

- 1) ต้องพึงได้ว่ามีการกระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้นก่อน
- 2) มีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้นแล้ว
- 3) มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฟอกเงิน
- 4) กรณีมีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่า หากเน้นซ้ำกว่า ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน นั้นจะถูกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ทรัพย์สินใดที่เป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จากเหตุอันควรสงสัยว่า ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด เป็นทรัพย์สินที่มาจากมูลฐาน ความผิดในเบื้องต้นนั้น หากเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เห็นว่า มีเหตุอันควรสงสัย ก็สามารถเข้าไปในเคหสถานเพื่อทำการตรวจสอบหรือค้น เพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นได้เลย ทำให้ประชาชนผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถชี้แจงทาง เอกสารหรือวาจาได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นมาจากการทำงานโดยสุจริต ย่อมทำให้ ละเมิดสิทธิเสรีภาพ ในด้านทรัพย์สินโดยตรง

6.7 ชัษ วงศ์สิงห์

เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การฟอกเงิน: ศึกษาเฉพาะกรณีทรัพย์สินและเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด¹

การบังคับใช้กฎหมายย้อนหลังกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กล่าวคือ มีกรณีที่พนักงานอัยการได้มีคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของจำเลยในความผิดมูลฐานเกี่ยวกับยาเสพติดที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน แต่เจ้าของทรัพย์สินหรือจำเลยอ้างว่าตนได้ทรัพย์สินนั้นมาก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะมีผลบังคับใช้ต่อมา เจ้าของทรัพย์สินหรือจำเลยในความผิดมูลฐานได้ยื่นคำร้องคัดค้านว่า ทรัพย์สินเป็นของตน โดยจะต้องมีการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของทรัพย์สินนั้นว่าตนได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริต ซึ่งภาระการพิสูจน์นั้นจึงตกแก่เจ้าของทรัพย์สินหรือจำเลย ทั้งในชั้นตรวจสอบทรัพย์สินและในชั้นศาล ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องนำสืบในชั้นแรกว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีทรัพย์สินเกินกว่าฐานะจากการประกอบอาชีพโดยสุจริต และเจ้าของทรัพย์สินหรือจำเลยเคยมีประวัติ เกี่ยวข้องกับความผิดยาเสพติดหรือไม่ และถ้าเจ้าของทรัพย์สินหรือจำเลยพิสูจน์ไม่ได้ ศาลจึงจะมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้ทรัพย์สินที่อาจขอให้ตกเป็นของแผ่นดินได้แก่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด รวมทั้ง ดอกผลของทรัพย์สินนั้นด้วย

ในกรณีเจ้าของทรัพย์สินหรือจำเลย ได้ร้องคัดค้านว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของตนเอง และตนได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะมีผลบังคับใช้ หรือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานยาเสพติด ก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะประกาศบังคับใช้ กล่าวคือ ได้ต่อสู้อ้างว่าตนได้ทรัพย์สินมาในระหว่างวันที่ 23-24 มกราคม 2542 คือ ก่อนกฎหมายป้องกันและปราบปรามมีผลบังคับใช้ ซึ่งในที่สุด

¹ชัษ วงศ์สิงห์, “มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การฟอกเงิน: ศึกษาเฉพาะกรณีทรัพย์สินและเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547), หน้า 126-134.

ศาลแพ่ง ก็ได้มีคำสั่งขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา 51 วรรคหนึ่ง ในคำสั่งศาลแพ่งดังกล่าว¹ ศาลแพ่งได้ยกคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ² ซึ่งได้เคยวินิจฉัยไว้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีมาตรการดำเนินการต่อต้านการฟอกเงิน คือ มาตรการทางอาญาที่ดำเนินคดีต่อบุคคล และมาตรการที่ดำเนินคดีต่อทรัพย์สิน ซึ่งเป็นมาตรการพิเศษที่รัฐกำหนดขึ้น และมาตรการทั้งสองเป็นการดำเนินการที่เป็นคนละส่วนกัน และมีการกำหนดการกระทำความผิดที่มีบทสันนิษฐานแตกต่างกัน ดังนั้น เมื่อการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินไม่ได้เป็นการดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลแล้ว การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน จึงไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 32 แต่อย่างใด

พิจารณาจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 สามารถดำเนินการได้กับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดในความผิดมูลฐานที่มีอยู่ หรือที่ได้กระทำก่อนที่พระราชบัญญัตินี้จะประกาศบังคับใช้ เนื่องจากการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ ไม่ใช่การดำเนินคดีอาญาต่อบุคคล หากใช้การบังคับใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังแต่อย่างใดไม่ ส่วนสิทธิที่จะไม่ต้องถูกบังคับใช้กฎหมายย้อนหลัง ในทางอาญายังมีการรับรองไว้แจ้งชัดในรัฐธรรมนูญแล้ว และยังมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ด้วยว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญา ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” การดำเนินการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ได้มาก่อนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะมีผลบังคับใช้ จึงไม่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ

¹คำสั่งศาลแพ่ง หมายเลขแดงที่ ฟ. 41/2546 ลงวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2546.

²คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 40-41/2546 ลงวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2546.

7. คดีตัวอย่าง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8345/2560

เรื่องคดีปกครอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดิน สามารถยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินย้อนหลังก่อนวันที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะมีผลบังคับใช้ได้หรือไม่

ศาลฎีกา ได้พิเคราะห์และให้เหตุผลว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่กำหนดโทษในทางอาญาและมาตรการทางแพ่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินในกรณีที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลและศาลเชื่อว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน แม้ว่าการร้องขอดังกล่าวจะสืบเนื่องมาจากการกระทำความผิดมูลฐานอาญา กล่าวคือ จะต้องเกิดจากการกระทำความผิดมูลฐาน แต่มาตรการทางแพ่งไม่ผูกติดกับคดีอาญา แยกออกจากกันต่างหาก โดยความผิดและโทษทางอาญามุ่งบังคับกับตัวบุคคล ส่วนมาตรการทางแพ่งมุ่งบังคับแก่ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งที่จะป้องกันและปราบปรามไม่ให้ผู้กระทำความผิดมูลฐานเพราะถึงอย่างไรทรัพย์สินที่ได้มา หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็ไม่เป็นของผู้กระทำความผิดผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้ใด เพื่อตัดวงจรการกระทำความผิดมิให้นำทรัพย์สินนั้นไปใช้สนับสนุนการก่ออาชญากรรมต่อไป

แม้เจ้าของ หรือผู้รับโอนทรัพย์สินไม่ได้ร่วมกระทำความผิดไม่ได้ถูกฟ้อง และได้ทรัพย์สินนั้นมาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดอยู่ก่อนแล้ว ก่อนพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะมีผลบังคับก็ใช้มาตรการให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และมาตรการดังกล่าวก็มีใช้โทษในทางอาญาจึงมีผลย้อนหลังได้

จากคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นนั้น จะเป็นฎีกาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจดูแลอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย แม้คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะไม่ใช้กฎหมาย แต่ก็ยึดถือเป็นแนวบรรทัดฐาน เพื่อใช้ปฏิบัติกันมาโดยตลอด การที่ศาลฎีกาพิพากษาให้มาตรการยึดทรัพย์สินในส่วนแพ่งย้อนหลังได้ ก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะมีผลบังคับ

ใช้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ยังไม่มีกฎหมาย เมื่อมีกฎหมายและบัญญัติกฎหมายเป็น
 ความผิดมูลฐานก็สามารถ ยึดทรัพย์ย้อนหลังได้นั้น จะเป็นธรรมกับประชาชนหรือไม่
 แม้มาตรการในทางแพ่ง จะไม่ใช่มาตรการในทางอาญา แต่ความผิดมูลฐานฟอกเงินนั้น
 ล้วนก็มาจากความผิดทางอาญาทั้งสิ้น หากเป็นความผิดในทางอาญาก็จะ ไม่มีการลงโทษ
 ย้อนหลัง หากเป็นส่วนแพ่งสามารถลงโทษย้อนหลังได้นั้น ยิ่งไม่มีความเสมอภาคใน
 การบังคับใช้กฎหมาย หากในขณะที่ผู้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานที่เกิดขึ้นใน
 ปัจจุบัน แต่ในอดีตนั้น ผู้กระทำความผิดไม่ทราบว่าสิ่งที่กำลังนั้นเป็นความผิด จึงได้
 กระทำเพราะเข้าใจว่ากระทำไปแล้วไม่มีความผิด เมื่อมาบัญญัติกฎหมายให้การกระทำ
 ดังกล่าวเป็นความผิด แล้วจะมาบังคับใช้กับประชาชนย้อนหลัง ย่อมไม่มีความเป็นธรรม
 การบัญญัติกฎหมายนั้น ผู้ออกกฎหมายจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็น
 หลัก หากคำนึงถึงประโยชน์ของรัฐเป็นหลัก การบังคับใช้กฎหมายที่เคร่งครัด นอกจาก
 จะหยุดยั้งการกระทำความผิดมิได้แล้ว ยังเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ เมื่อการบังคับ
 ใช้กฎหมาย การพิพากษาคดีไม่มีความเป็นธรรมแล้ว กฎหมายก็จะไม่มีความศักดิ์สิทธิ์
 จะทำให้ประชาชนเกิดความเครียดแค้น ยิ่งกระทำความผิดมากขึ้น สังคมก็จะเป็นสังคมที่
 ไม่มีความสุข เลวเช่นเดียวกับเหตุความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายระบบลายลักษณ์อักษรหรือที่เรียกกันว่า
 ซีวิลลอว์ หมายความว่า จะต้องมีการบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือมีกฎหมายบัญญัติ
 ให้มีการยึดทรัพย์ย้อนหลังได้ถึงสามารถจะทำการยึดทรัพย์ หรือร้องขอให้ทรัพย์ตกเป็น
 ของแผ่นดินย้อนหลังได้ แต่การที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าสามารถยึดทรัพย์ย้อนหลังได้
 แต่มีการนำเอาคำพิพากษาศาลฎีกามาเป็นหลักกฎหมาย ย่อมขัดต่อระบบกฎหมายที่
 ประเทศไทยมีอยู่ ทำให้เกิดความสับสนว่าประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์
 อักษรหรือจารีตประเพณี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือว่าใช้ระบบคอมมอนลอว์หรือ
 ซีวิลลอว์

ดังนั้นการนำเอาคำพิพากษาศาลฎีกามาเป็นบรรทัดฐานและใช้ในการปฏิบัติ
 เพื่อให้การยึดหรือให้ทรัพย์ตกเป็นของแผ่นดินย้อนหลังได้ นอกจากจะไม่เป็นธรรมแล้ว
 ยังขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 37 บัญญัติว่า บุคคลย่อม
 มีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก

ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิ เช่นว่านี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2560 มาตรา 37 จะชี้ให้เห็นว่า การที่จะจำกัดสิทธิในทรัพย์สินต้องมีกฎหมายบัญญัติ ดังนั้นการให้ยึดทรัพย์ย้อนหลัง กฎหมายฟอกเงินไม่ได้บัญญัติไว้ว่าให้ย้อนหลังได้แค่ไหน เพียงใด การที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วให้ย้อนหลังได้ไปจนถึง ก่อนวันที่กฎหมายฟอกเงินใช้บังคับ จึงมิใช่กรณีที่มีกฎหมายบัญญัติ แต่เป็นการเอาคำพิพากษามาเป็นกฎหมาย ซึ่งขัดกับ รัฐธรรมนูญมาตรา ดังกล่าว

8. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฟอกเงินประเทศไทยและต่างประเทศ

8.1 กฎหมายของประเทศไทย

8.1.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ปี พ.ศ. 2537 ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการปกปิด หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. เพื่อเสนอพิจารณาต่อคณะรัฐมนตรี ใน ปี พ.ศ. 2538 คณะกรรมการร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการปกปิด ดังกล่าวได้เสนอร่าง “ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด พ.ศ.” ต่อคณะรัฐมนตรีในเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2542 สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติเห็นชอบกับร่างกฎหมายฉบับนี้ จึงทำการเสนอต่อวุฒิสภา ซึ่งวุฒิสภาก็ได้ให้ความเห็นชอบร่างฉบับดังกล่าว เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2542 โดยรัฐสภายังคงไว้ซึ่งสาระสำคัญตามร่างกฎหมายเดิมเกือบทุกประการ แต่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งในที่สุดแล้วกฎหมายฉบับนี้ก็ได้ใช้ชื่อว่า “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542” มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้น¹

¹ไชยยศ เหมะรัชตะ, “รวมบทความและสาระน่ารู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน,” ใน เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด,” (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), หน้า 18.

กฎหมายฉบับนี้ระยะเริ่มแรกได้ระบุความผิดทางอาญาที่เป็นความผิดมูลฐานไว้ 7 มูลฐาน ประกอบด้วยความผิดมูลฐาน (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไป เพื่อการอนาจารหญิงและเด็กเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี (3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดว่าด้วยการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน (4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือนื้อโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดย กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบ หรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น (5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การ หรือหน่วยงาน ของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น (6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา (7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และให้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2542¹ และมีพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ-

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 29 ก (21 เมษายน 2542): 1-3.

ฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้เพิ่มเติมความผิดมูลฐาน ต่อไปนี้ (8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญา ให้มีผลบังคับใช้ในวันที่ประกาศคือ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2546¹ ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) ให้เพิ่มเติมความผิดมูลฐานที่ 9 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป้ ผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่นแต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิด รวมกันมีมูลค่าเกินกว่าสิบล้านบาทขึ้นไป โดยให้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2551² ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) ได้เพิ่มเติมความผิดมูลฐานฟอกเงิน อีก 12 ความผิดมูลฐาน ดังนี้ (10) ความผิดเกี่ยวกับการเป็น สมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมที่มี กฎหมายกำหนดเป็นความผิด (11) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรตามประมวลกฎหมาย อาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการช่วยจำหน่าย ซ้อ รับจํานำ หรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์สิน ที่ได้มาโดย การกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า (12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอม หรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋ว ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะ เป็นการค้า (13) ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการ ปลอม หรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการ กู้ยืมครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า (14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอม เอกสารเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญา อันมีลักษณะเป็นธุระ หรือเพื่อการค้า (15) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อม โดยการไ้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรชาติ หรือกระบวนกรแสวงหา ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า (16) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิต หรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัส

¹“พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ-ฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 76ก (11 สิงหาคม 2546): 1.

²“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 40ก (1 มีนาคม 2551): 1.

ตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน (17) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยว หรือกักขังผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะกรณีเพื่อเรียก หรือรับผลประโยชน์ หรือต่อรองให้ได้ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง (18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กระชาก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญา อันมีลักษณะเป็นปกติธุระ (19) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดตามประมวลกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด (20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (21) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธ หรือเครื่องมืออุปกรณ์ของอาวุธที่ใช้ หรืออาจนำไปใช้ใน การรบ หรือการสงคราม ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ โดยให้มีผลบังคับใช้ ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556¹

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) มาตรา 3 ให้ยกเลิกความผิดมูลฐานฟอกเงิน (2) ซึ่งเป็นบทนิยามความผิดมูลฐานฟอกเงิน ตามมาตรา 3 แล้วให้ใช้ความดังต่อไปนี้ (2) ความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ ตามประมวลกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศเฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปพาไป หรือรับไว้เพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิงเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น หรือความผิดพรากเด็กและผู้เยาว์ เฉพาะที่เกี่ยวกับการกระทำการเพื่อหากำไร หรือเพื่ออนาจาร หรือโดยทุจริต ชื่อ จำหน่าย หรือรับตัวเด็ก หรือผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากก้นั้น หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไป เพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแล หรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณี

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2542,”

ในสถานการณ์ค่าประเวณี¹ (4) ความผิดเกี่ยวกับการชักยอก หรือนื้อโงง หรือประทุษร้าย ต่อทรัพย์หรือกระทำการโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดยกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็น ผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยมีวงเงินในการกระทำผิดรวมกันมีมูลค่าตั้งแต่ห้า ล้านบาทขึ้นไป หรือมีการจัดให้มีการเล่นการพนันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่ชอบธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่ชอบธรรมเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่ชอบธรรมที่มีผลกระทบต่อราคาซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าหรือเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภายในตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (21) ความตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ เฉพาะที่เป็นการค้าอาวุธ เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ เฉพาะที่เป็นการค้ายุทธภัณฑ์ เพื่อนำไปใช้ก่อการร้าย การรบ หรือการสงคราม มาตรา 3 นิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” (21) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 โดยให้หมายความรวมถึง การกระทำความผิดอาญาอันกราชอาณาจักร ซึ่งหากการกระทำ ความผิดนั้นได้กระทำลงในราชอาณาจักร จะเป็นความผิดมูลฐานด้วย² และได้แก้ไขคำนิยามของกฎหมายฟอกเงินให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นดังนี้

คำว่าธุรกรรม จึงมีความหมายว่า กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรม สัญญา ไม่ว่าจะดำเนินการใด ๆ กับผู้อื่น ทั้งทางการเงิน ทางธุรกิจ หรือการดำเนินการเกี่ยวกับ

¹พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.”

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 92 ก (8 ตุลาคม 2558): 1-17.

²“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558,” หน้า 1.

ทรัพย์ จึงเป็นความหมายที่มีความครอบคลุมตามกฎหมายฟอกเงิน¹ เมื่อกฎหมายได้ให้ความหมายของธุรกรรมแล้ว เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ปปง. และเพื่อไม่ให้เกิดการใช้อำนาจเกินขอบเขตเมื่อมีเหตุสงสัย จึงต้องให้คำนิยามของ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย หมายความว่า ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า กระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้อง หรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือการสนับสนุน หรือความช่วยเหลือการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงิน และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงิน²

ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หมายความว่า เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน หรือจากการสนับสนุน หรือให้การช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานฟอกเงิน และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานฟอกเงิน ตลอดจน เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามมูลฐานฟอกเงิน หรือดอกผลของเงิน หรือทรัพย์สินตาม ที่ได้มาจากการกระทำความผิด ทั้งนี้ไม่ว่าทรัพย์สินนั้น จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าของบุคคลใด³

¹กานติมา มัชฌากิจ, การรายงานธุรกรรม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, ม.ป.ป.), หน้า 3.

²สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, แนวทางปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เรื่อง การรายงานธุรกรรมและการจัดให้มูลค่าแสดงตนสำหรับสถาบันการเงินประเภทธนาคาร (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2555), หน้า 3.

³อนุชา คงมาลัย, ความผิดฐานฟอกเงินและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท, 2558), หน้า 6.

ทรัพย์ จึงเป็นความหมายที่มีความครอบคลุมตามกฎหมายฟอกเงิน¹ เมื่อกฎหมายได้ให้ความหมายของธุรกรรมแล้ว เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ปปง. และเพื่อไม่ให้เกิดการใช้อำนาจเกินขอบเขตเมื่อมีเหตุสงสัย จึงต้องให้คำนิยามของ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย หมายความว่า ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า กระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้อง หรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือการสนับสนุน หรือความช่วยเหลือการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงิน และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงิน²

ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หมายความว่า เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน หรือจากการสนับสนุน หรือให้การช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานฟอกเงิน และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานฟอกเงิน ตลอดจน เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามมูลฐานฟอกเงิน หรือดอกผลของเงิน หรือทรัพย์สินตาม ที่ได้มาจากการกระทำความผิด ทั้งนี้ไม่ว่าทรัพย์สินนั้น จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าของบุคคลใด³

¹ กานติมา มัชฌากิจ, การรายงานธุรกรรม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, ม.ป.ป.), หน้า 3.

² สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, แนวทางปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เรื่อง การรายงานธุรกรรมและการจัดให้ลูกค้าแสดงตนสำหรับสถาบันการเงินประเภทธนาคาร (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2555), หน้า 3.

³ อนุชา คงมาลัย, ความผิดฐานฟอกเงินและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท, 2558), หน้า 6.

สถาบันการเงิน หมายความว่า ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัท
เครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
ที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ¹ บริษัทหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และ
ตลาดหลักทรัพย์² บริษัทประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต และบริษัท
ประกันวินาศภัย ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย³ สหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วย
สหกรณ์ เฉพาะสหกรณ์ที่มีทุนดำเนินการซึ่งมีมูลค่าหุ้นรวมตั้งแต่สองล้านขึ้นไป และมี
วัตถุประสงค์ดำเนินการกิจการเกี่ยวกับการรับฝากเงินให้กู้ยืมเชื่อ รับจ้างหรือรับจำนำ
ทรัพย์สิน หรือจัดให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินต่าง ๆ โดยวิธีใด ๆ นิติบุคคลที่ดำเนิน
ธุรกิจอื่นเกี่ยวกับการเงินตามที่กฎกระทรวง

กองทุน หมายความว่า กองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
กรรมการ หมายความว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และ
ให้หมายความรวมถึงประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้
เลขาธิการ หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ
ฟอกเงิน

รองเลขาธิการ หมายความว่า รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน

สำนักงาน หมายความว่า สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
รัฐมนตรี หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้⁴ โดยให้มี
ผลบังคับใช้ในวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ซึ่งปัจจุบันจึงมีความผิดมูลฐาน⁵ ทั้ง 21 มูลฐาน

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558,” หน้า 3.

²เรื่องเดียวกัน.

³“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” หน้า 4.

⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-5.

⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

ที่อยู่ในกฎหมายฟอกเงิน และยังมีความผิดมูลฐาน อีก 5 มูลฐานที่ยังไม่ได้บัญญัติไว้เป็น ความผิดมูลฐาน ในตัวของกฎหมายฟอกเงินโดยตรงแต่มีการนำมาบังคับใช้กับประชาชน ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม เพราะไม่อยู่ในกฎหมายฟอกเงินโดยตรงแต่ไปอยู่ใน กฎหมายอื่น และในตัวของกฎหมายฟอกเงินเองก็ไม่ได้เขียนไว้ให้อำนาจกฎหมายอื่น สามารถเข้ามาเพิ่มความผิดมูลฐานได้ ซึ่งอาจทำให้ประชาชนนั้นไม่ได้รับความเป็น ธรรมจากการเพิ่มความผิดมูลฐาน ดังนี้

มูลฐานความผิดที่ 22 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิก วุฒิสภา พ.ศ. 2561 ตามมาตรา 73 ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือ พรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการต่อไปนี้¹

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถาน สงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด

(3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือ จูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

¹สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, ตารางแสดงความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน [Online], available URL: <http://www.amlo.go.th/index.php/th/2016-05-10-08-05-56/2016-05-22-08-08-51/2017-05-08-04-41-14, 2561> (เมษายน, 21).

ความใน (3) มิให้ใช้บังคับแก่ผู้สมัครที่ใช้ความรู้ความสามารถในทางศิลปะของตนหาเสียงให้แก่ตนเองโดยไม่ใช้อุปกรณ์ในการแสดงมหรสพ

ความผิดตาม (1) หรือ (2) ให้ถือว่าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มาตรา 77 ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เพื่อจูงใจผู้อื่นสมัครเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือถอนการสมัคร หรือกระทำการใด ๆ อันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะเลือก หรือรับเลือก หรือเพื่อบุญใจให้ผู้สมัครหรือผู้มีสิทธิเลือกลงคะแนนหรือไม่ลงคะแนนให้แก่ผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดยี่สิบปี

(1) จัด ทำ ให้ เสนอ ให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

(2) ทำการแนะนำตัวด้วยการจัดให้มีมหรสพ หรือการรื่นเริงต่าง ๆ

(3) เลี้ยง หรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(4) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดในคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถ หรือชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้สมัครใด

ความผิดตาม (1) ให้ถือเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และให้คณะกรรมการมีอำนาจส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจได้

ความผิดมูลฐานที่ 23 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ให้การกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมกับใน

องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติตามพระราชบัญญัติ¹ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹

ความผิดมูลฐานที่ 24 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 ผู้ใดจัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อการก่อการร้าย หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับผลประโยชน์ทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือจากการดำเนินการนั้นเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สิน หรือการดำเนินการนั้นถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนด หรือของบุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ผู้ใดจัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับผลประโยชน์ทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือจากการดำเนินการนั้น เป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สิน หรือการดำเนินการนั้นถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนด หรือของบุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง

ผู้สนับสนุน หรือ ผู้สมคบกันในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งวรรคสอง ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในการกระทำความผิดนั้น

นิติบุคคลใดกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง หรือเป็นผู้สนับสนุน หรือผู้สมคบในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาท

¹ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, เรื่องเดียวกัน.

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดของนิติบุคคลตามวรรคสี่เกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือนิติบุคคลใดซึ่งต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด

ความในมาตรานี้ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹

ความผิดมูลฐานที่ 25 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ตาม มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 ผู้ใดจัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อการก่อการร้าย หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับผลประโยชน์ทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือจากการดำเนินการนั้นเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สิน หรือจากการดำเนินการนั้นถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนด หรือของบุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ผู้ใดจัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับผลประโยชน์ทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือจากการดำเนินการนั้น เป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สิน หรือจากการดำเนินการนั้น ถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนด หรือของบุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง

¹สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, เรื่องเดียวกัน.

ผู้สนับสนุน หรือ ผู้สมคบกันในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งวรรคสอง ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในการกระทำความผิดนั้น

นิติบุคคลใดกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง หรือเป็นผู้สนับสนุน หรือผู้สมคบในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาท

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดของนิติบุคคลตามวรรคสี่เกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือนิติบุคคลใดซึ่งต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการ หรือ กระทำการและละเว้นไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด

ความในมาตรานี้ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ความผิดมูลฐานที่ 26 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการหลีกเลียงภาษีหรือโกง ภาษีตามประมวลกฎหมายรัษฎากร ตามมาตรา 37 ตรี แห่งประมวลกฎหมายรัษฎากร ความผิดตามมาตรา 37 มาตรา 37 ทวิ หรือมาตรา 90/4 ที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีหน้าที่ เสียภาษีอากร หรือนำส่งภาษีอากร และเป็นความผิดที่เกี่ยวกับจำนวนภาษีอากรที่ หลีกเลียง หรือน้อยโกงตั้งแต่สิบล้านบาทต่อปีภาษีขึ้นไป หรือจำนวนภาษีอากรที่ขอคืน โดยความเท็จ โดยน้อยโกง หรืออุบาย หรือโดยวิธีการอื่นใดทำนองเดียวกัน ตั้งแต่ สองล้านบาทต่อปีภาษีขึ้นไป ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร หรือนำส่งภาษีอากรดังกล่าว ได้ กระทำในลักษณะที่เป็นกระบวนการหรือเครือข่าย โดยสร้างธุรกรรมอันเป็นเท็จจริง หรือปกปิดเงินได้พึงประเมิน หรือรายได้ เพื่อหลีกเลียง หรือน้อยโกงภาษีอากร และ พฤติกรรมปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อมิให้ติดตาม ทรัพย์สินนั้นได้ ให้ถือว่าความผิดดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน เมื่ออธิบดีให้ความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณา กลั่นกรองความผิดทางภาษีอากรที่เข้าข่าย ความผิดมูลฐานส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹

8.1.2 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

1) หน่วยงานพิเศษในการสืบสวนคดีฟอกเงิน

การกระทำความผิดฐานฟอกเงินในบางคดีถือว่าเป็นคดีพิเศษ เนื่องจากลักษณะของคดียุทธศาสตร์มีความซับซ้อน มีผลกระทบในทางเศรษฐกิจ สังคม และความเชื่อมั่นของประเทศ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้จึงกำหนดให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจในการสอบสวนการกระทำความผิดอาญานั้นได้ เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังนี้

(1) กรมสอบสวนคดีพิเศษ (Department of Special Investigation --DSI) เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนและปราบปรามการกระทำความผิดที่มีลักษณะพิเศษ โดยใช้วิธีสอบสวนที่มีการพัฒนารูปแบบและมาตรการพิเศษในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมโดยบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการสอบสวนให้มีประสิทธิภาพที่สมบูรณ์แบบ โดยพนักงานสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจ เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการสืบสวนหรือการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งนี้หากมิได้กำหนดวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนไว้โดยเฉพาะแล้ว ก็ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันเป็นกฎหมายพื้นฐานที่บัญญัติเกี่ยวกับการสืบสวน อย่างไรก็ตามการดำเนินการเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีพิเศษต้องไม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเป็นการกระทำที่รัฐธรรมนูญไม่ได้ให้อำนาจไว้ และในการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษนี้จะต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการคดีพิเศษเป็นผู้กำหนดด้วย

(2) คณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) เพื่อให้การดำเนินการในการสอบสวนคดีพิเศษเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการสอบสวน

¹สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, เรื่องเดียวกัน.

คดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จึงบัญญัติให้มีคณะกรรมการคดีพิเศษ เรียกโดยย่อว่า “กคพ.” ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เจ้ากรมพระธรรมนูญ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย นายกสภานายความ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนเก้าคน และในจำนวนนี้ต้องมีบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านเศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร เทคโนโลยีสารสนเทศหรือกฎหมาย อย่างน้อยด้านละหนึ่งคนเป็นกรรมการ¹

ให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นกรรมการคดีพิเศษและเลขานุการ และให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษแต่งตั้งข้าราชการในกรมสอบสวนคดีพิเศษจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยกำหนดให้คณะกรรมการคดีพิเศษมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงกำหนดคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามกฎหมาย มีมติเกี่ยวกับคดีความผิดทางอาญาอื่นตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) กำหนดข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์ตามที่มีบทบัญญัติกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคดีพิเศษ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ให้ความเห็นชอบหลักสูตรสอบสวนคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547²

2) พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้การดำเนินการสอบสวนการกระทำความผิดทางอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจดังต่อไปนี้ ให้พนักงานสอบสวนกรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้น กรณีมีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่มีเหตุสงสัยว่า

¹“พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนที่ 8 ก (19 มกราคม 2547): 2.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 2-3.

กระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มา โดยการกระทำความผิด หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นบุคคลที่กระทำความผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเนื่องจากการเน้นข่าวกว่าจะเอาหมายค้นมาได้บุคคลนั้นจะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลายหรือทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม และในการตรวจค้นนั้นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น

รายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นต่อผู้บังคับบัญชา พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถค้นบุคคลหรือยานพาหนะที่มีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ สามารถมีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้ธนาคาร ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ หรือส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ พร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ สามารถเรียกบุคคลใด ๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือพร้อมเอกสารพยานหลักฐานใด ๆ เพื่อประกอบการพิจารณา และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ค้นพบ หรือที่ส่งมาตามข้อ (1) (2) (3) และ (4) ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางใด ๆ ก็ตามถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจในการยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารนั้นได้ กรณีที่มีเหตุจำเป็นและเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสั่งให้บุคคลใดจัดทำเอกสารหรือหลักฐานใดขึ้นหรือเข้าไปแฝงตัวในองค์กรหรือกลุ่มคนใดเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนได้ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจเก็บรักษาของกลางหรือมอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้เก็บรักษาได้ แต่หากของกลางนั้นไม่เหมาะสมที่

จะเก็บรักษาหรือเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสั่งให้นำของกลางนั้นออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้ประโยชน์ของทางราชการ โดยอาจหักค่าใช้จ่ายได้ นอกจากนี้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษยังมีอำนาจเพิ่มเติมในการสืบสวนเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานสำหรับดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดโดยในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใดถูกใช้หรืออาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้

8.1.3 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า คณะกรรมการ ปปง. ประกอบด้วย

- (1) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหกคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งตามผลการคัดเลือกตามมาตรา 24/1 โดยความเห็นชอบของวุฒิสภา เป็นกรรมการ
- (2) ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์¹

(3) เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการทั้งสิบห้าคนเลือกกรรมการผู้ทรงคุณตาม (1) เป็นประธานกรรมการหนึ่งคนและรองประธานอีกคนหนึ่ง

กรรมการตาม (2) อาจมอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งรอง หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับอธิบดี หรือเทียบเท่าซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการมาเป็นกรรมการแทนก็ได้

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558,” หน้า 6.

ให้มีคณะกรรมการสรรหาบุคคลเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้แทนศาลฎีกา ผู้แทนศาลรัฐธรรมนูญ และผู้แทนศาลปกครอง โดยเลือกกันเองให้คณะกรรมการคนหนึ่ง เป็นประธานกรรมการสรรหา และให้คณะกรรมการสรรหามีหน้าที่สรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีการรับสมัครบุคคลที่มีคุณสมบัติและไม่ลักษณะเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 24/2 และให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากรายชื่อบุคคลที่มีการสมัครดังกล่าว ให้ได้จำนวนหกคน แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 24 (1) ทั้งนี้ ภายในเก้าสิบวันแต่วันที่มิเหตุทำให้ต้องมีการคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว¹

กรรมการสรรหาตามวรรคหนึ่ง จะต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และไม่มีประโยชน์ หรือส่วนได้เสียที่ขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ในขณะที่ได้รับการแต่งตั้ง และในระหว่างปฏิบัติหน้าที่

ให้สำนักงานรับผิดชอบงานเลขานุการและงานธุรการ ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง และคณะกรรมการสรรหาได้รับเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนด

ส่วนของการปฏิบัติงานนั้น กฎหมายได้ให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเข้ามาใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องที่เกี่ยวข้องการริบทรัพย์สิน ตามมาตรา 49 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อันเป็นการตรวจสอบใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ และเลขาธิการ อีกทางหนึ่ง² และให้มีอำนาจหน้าที่ดังนี้ เสนอมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยจัดวางระเบียบเกี่ยวกับการส่งคืนทรัพย์สิน การเก็บรักษา การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด การนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ และการประเมิน

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558,” หน้า 6.

²สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, หน้า 133.

ค่าเสียหายค่าเสื่อมสภาพและวางระเบียบเกี่ยวกับกองทุน และมีการส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และ วางระเบียบในการดำเนินการกับข้อมูลหรือเอกสารเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในการปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือกฎหมายอื่นหรือระเบียบอื่นใดในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

8.2 ผู้ให้อำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ มีองค์กรผู้ให้อำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้อำนาจในเชิงบริหารจัดการ การวางมาตรการและหลักเกณฑ์ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในขณะที่อำนาจหน้าที่ในระดับปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรการที่องค์กรฝ่ายบริหารกำหนดไว้ ได้แก่ คณะกรรมการธุรกรรม เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ การทำงานขององค์กรผู้ให้อำนาจแต่ละองค์กรยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในการตรวจสอบการทำงาน การตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจด้วย

8.2.1 คณะกรรมการธุรกรรม

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีคณะกรรมการธุรกรรม อันประกอบด้วยกรรมการธุรกรรมจำนวนห้าคน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งได้รับการเสนอชื่อจากคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและ คณะกรรมการอัยการคณะละหนึ่งคน ในกรณีที่คณะกรรมการผู้มีสิทธิเสนอชื่อคณะใด ไม่สามารถเสนอชื่อบุคคลในส่วนของตนเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการธุรกรรมได้ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากสำนักงาน ให้เสนอชื่อให้คณะกรรมการแต่งตั้งบุคคล

อื่นที่เหมาะสมเป็นกรรมการธุรกรรมแทนการเสนอชื่อจากคณะกรรมการคณะนั้น และให้กรรมการธุรกรรมที่คณะกรรมการแต่งตั้งคัดเลือกกันเองเป็นประธานกรรมการธุรกรรมคนหนึ่ง โดยให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการธุรกรรมจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในด้าน เศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง กฎหมาย และต้องไม่มีคุณสมบัติเป็นการต้องห้ามต่อไปนี้¹ มีอายุไม่เกินเจ็ดสิบปี หรือเคยเป็นข้าราชการในตำแหน่งราชการตั้งแต่ระดับสิบหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือเคยเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐที่มีตำแหน่งรองหรือเทียบเท่ารองหัวหน้าหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นหรือเคยเป็นอาจารย์ในสาขาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ที่มีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่รองศาสตราจารย์ขึ้นไป และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง และไม่เป็นนักการเมือง หรือข้าราชการการเมือง และไม่เคยเป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐ และไม่เคยเป็นกรรมการที่ปรึกษาของนิติบุคคล หรือสถาบันการเงินต่าง ๆ

คณะกรรมการธุรกรรมเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่สำคัญองค์กรหนึ่ง โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) เสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายต่อคณะรัฐมนตรี

2) กำกับดูแล ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติของสำนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแก่การก่อการร้าย

3) กำกับ ดูแล และควบคุมให้คณะกรรมการธุรกรรม สำนักงาน และเลขาธิการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นอิสระ และสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งระงับ หรือยับยั้งการกระทำใดของคณะกรรมการธุรกรรมสำนักงาน และเลขาธิการที่เห็นว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558,” หน้า 6.

4) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน หรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายที่อาจเกิดขึ้นจากธุรกรรมของหน่วยงานของรัฐ หรือกิจการบางประเภทที่ไม่ต้องรายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติ¹ และเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันความเสี่ยงดังกล่าว

5) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือกำหนดหลักเกณฑ์ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอำนาจของคณะกรรมการธุรกรรม รวมตลอดทั้งออกระเบียบ หรือประกาศอื่นใดที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือหลักเกณฑ์ใดที่กำหนดให้ประชาชนต้องปฏิบัติตามราชกิจจานุเบกษา ก่อนจึงจะใช้บังคับได้

6) คัดเลือกบุคคลที่สมควรดำรงตำแหน่งเลขาธิการเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป

7) วางระเบียบในการดำเนินการกับข้อมูล หรือเอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

8) ปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ¹

8.2.2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เรียกโดยย่อว่า “สำนักงานปปง.” เป็นส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง ปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระและเป็นกลาง มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้²

1) ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ คณะกรรมการธุรกรรม และปฏิบัติงานธุรการอื่น

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558,” หน้า 6-8.

²“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 40.

2) รับรายงานการทำธุรกรรมที่ส่งให้ และแจ้งตอบการรับรายงาน รวมทั้งการรับรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมที่ได้มาโดยทางอื่น

3) รับหรือส่งรายงานหรือข้อมูลเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น หรือตามข้อตกลงที่ได้จัดทำขึ้นระหว่างหน่วยงานในประเทศหรือต่างประเทศ

กำหนดแนวทางปฏิบัติ กำกับ ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานตามหลักเกณฑ์วิธีการ และแนวปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

4) เก็บ รวบรวมข้อมูล สถิติ ตรวจสอบ และติดตามประเมินผลการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และวิเคราะห์รายงานหรือข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรม และประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

5) เก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

6) จัดให้มีโครงการที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ การให้การศึกษา และฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือช่วยเหลือหรือสนับสนุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้มีการจัดโครงการดังกล่าว

7) ปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น

8.2.3 เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ให้มีเลขานุการคนหนึ่ง มีหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงานและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี โดยจะให้มีรองเลขานุการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติงานตามที่เลขานุการมอบหมายก็ได้ เลขานุการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นอิสระตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้¹ ให้เลขานุการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ซึ่งคณะรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อโปรดเกล้า แต่งตั้งตามผลการคัดเลือกตามมาตรา 25 (6) โดยความ

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558,” หน้า 12.

เห็นชอบของวุฒิสภา¹ ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญในทางเศรษฐศาสตร์การเงิน การคลัง หรือกฎหมาย และต้องเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ ไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวกับองค์กรใด กล่าวคือ ไม่เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐ ไม่เป็น กรรมการผู้จัดการ ที่ปรึกษา หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายกัน หรือมี ผลประโยชน์เกี่ยวข้องในห้างหุ้นส่วนบริษัท สถาบันการเงิน หรือประกอบอาชีพหรือ วิชาชีพอย่างอื่นที่ขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน² มี วาระการดำรงตำแหน่งสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว เมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วจะแต่งตั้งให้ ดำรงตำแหน่งอีกไม่ได้³

เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจ หน้าที่หลายประการทั้งในทางธุรกรรมที่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ควบคุมดูแลข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ภายในสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และมีหน้าที่ใน เชิงปฏิบัติการให้มีผลเป็นรูปธรรมในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตลอดจน มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมเมื่อมีกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน โดยมี “เหตุอันควรสงสัย” ว่า ธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ฐานฟอกเงิน ซึ่งสามารถสั่งยับยั้งได้แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสามวันทำการ และต้องรายงาน ต่อคณะกรรมการธุรกรรมด้วย⁴

อำนาจหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน คือ อำนาจในการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ฐานฟอกเงิน โดยเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจ มอบหมายเป็นหนังสือหรือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่ง เพื่อให้มี

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558,” มาตรา 42.

²“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 43.

³เรื่องเดียวกัน, มาตรา 44.

⁴เรื่องเดียวกัน, มาตรา 35.

คำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าถึงบัญชี ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ได้ เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เมื่อศาลพิจารณาและสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นคำขอสามารถดำเนินการโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใด ๆ ตามที่เห็นสมควรได้แต่ศาลจะอนุญาตให้ได้ไม่เกินคราวละเก้าสิบวัน¹ อำนาจในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินเป็นการชั่วคราว ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เมื่อมี “เหตุอันควรเชื่อได้ว่า” อาจมีการโอน จำหน่าย ยักยัก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยสั่งยึดหรืออายัดไว้ได้ไม่เกินเก้าสิบวัน และต้องรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรมให้ทราบด้วย² และเลขาธิการยังมีหน้าที่สำคัญในการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อมีคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว นอกจากนี้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังมีอำนาจหน้าที่เหมือนคณะกรรมการธุรกรรมในเรื่องการเรียกเจ้าหน้าที่หรือบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือเรียกส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ และเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะที่มี “เหตุอันควรสงสัย” ว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เช่นเดียวกับคณะกรรมการธุรกรรม

8.2.4 ศาล

กรณีเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา 49 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังมิได้มีการสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้ เพราะยังไม่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักยัก ปกปิดหรือ

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 46.

²เรื่องเดียวกัน, มาตรา 48 วรรคสอง.

ซ่อนเร้นทรัพย์สินนั้น แต่ปรากฏในภายหลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องขอศาล เพื่อให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินแล้วว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินนั้น หากไม่มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ก่อน เมื่อ ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินแล้วอาจไม่สามารถติดตามทรัพย์สินเหล่านั้น ให้ตกเป็นของแผ่นดินได้ ดังนั้น เลขาธิการสามารถส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้อง ขอฝ่ายเดียวต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวได้ การสั่งยึดหรือ อายัดทรัพย์สินโดยศาลดังกล่าวไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่ศาลมีอำนาจยึดหรืออายัดเอาไว้ เพียงแต่กำหนดให้ยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวจนกว่าศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็น ของแผ่นดินหรือไม่ แต่ต้องปรากฏพยานหลักฐานของพนักงานอัยการเป็นที่เชื่อได้ว่า คำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ศาลจึงจะมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว เนื่องจาก เป็นคำขอฝ่ายเดียว ตามมาตรา 21 (3) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ศาลจะไม่สอบถามเจ้าของทรัพย์สิน หรือ ผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น แต่จะ พิจารณาจากคำร้องขอ และพยานหลักฐานของพนักงานอัยการฝ่ายเดียวแล้วพิจารณาสั่ง ได้เลย²

8.2.4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรผู้ใช้อำนาจ การพิจารณา

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรผู้ใช้อำนาจทั้งสามองค์กร ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรม และเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะทำการพิจารณาความสัมพันธ์ในแง่ของการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรการต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นสำคัญ การทำงานของแต่ละองค์กรผู้ใช้อำนาจโดยเฉพาะคณะกรรมการธุรกรรม และเลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะมีการตรวจสอบการทำงานโดย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งเป็นคณะกรรมการในระดับ นโยบายอีกชั้นตอนหนึ่ง มาตรการที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์กร

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 55.

²พิพัฒน์ จักรราษฎร์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณการ, 2543), หน้า 350.

ผู้ใช้อำนาจในการตรวจสอบการทำงานในระดับปฏิบัติการได้แก่ มาตรการยับยั้งการทำธุรกรรม และมาตรการในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินเป็นการชั่วคราว

8.2.4.2 มาตรการการยับยั้งการทำธุรกรรม มาตรการยับยั้งการทำธุรกรรม แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีทั่วไป และกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน กล่าวคือ กรณีทั่วไป คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจในการสั่งยับยั้งการทำธุรกรรม ได้ไม่เกินสามวันทำการ ในกรณีที่ “เหตุอันควรสงสัยและมีพยานหลักฐานอันสมควร” ว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน¹ และในกรณีที่ “หลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า” ธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือกระทำความผิดฐานฟอกเงินมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ชั่วคราวได้ไม่เกินสิบวันทำการ²

กรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการมีอำนาจสั่งยับยั้งการทำธุรกรรม ได้ไม่เกินสามวันทำการ ในกรณีที่ “เหตุอันควรสงสัยและมีพยานหลักฐานอันสมควร” ว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงิน แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม³ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรผู้ใช้อำนาจได้เกิดขึ้นในกรณีนี้คือ เมื่อเลขาธิการ ใช้อำนาจสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมแล้วจะต้องรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรมให้รับทราบว่าการสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมเกิดขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมไม่ว่าจะเกิดจากกรณีทั่วไปหรือกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน และไม่ว่าจะสั่งยับยั้งโดยมี “เหตุอันควรสงสัยและมีพยานหลักฐานอันสมควร” หรือ “มีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า” คณะกรรมการธุรกรรมจะต้องรายงานต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย ซึ่งคณะกรรมการฯ เป็นองค์กรกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ถึง 26 คน จะพิจารณาตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการธุรกรรมและ

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 35 วรรคหนึ่ง.

²เรื่องเดียวกัน, มาตรา 36.

³เรื่องเดียวกัน, มาตรา 35 วรรคสอง.

เลขาธิการอีกชั้นหนึ่ง อันเป็นการถ่วงดุลและตรวจสอบการใช้อำนาจเพื่อมิให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ประชาชน

8.2.4.3 มาตรการยึดอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว มาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวนั้นแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีทั่วไป และกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน กล่าวคือ

กรณีทั่วไปเมื่อมี “เหตุอันควรเชื่อได้” ว่า อาจมีการโอน จำน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คณะกรรมการธุรกรรมสามารถสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวได้ไม่เกินเก้าสิบวัน¹

กรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เมื่อมี “เหตุอันควรเชื่อได้” ว่าอาจมีการโอน จำน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการสามารถสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไปก่อนได้ แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม²

8.3 มาตรการยึด อายัด และริบทรัพย์สิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ได้บัญญัติคำว่าริบทรัพย์สินเอาไว้ แต่ใช้คำว่า ให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน อำนาจในการสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินจึงเป็นอำนาจของศาล กล่าวคือ เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินของพนักงานอัยการแล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องขอเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็น

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 48.

²เรื่องเดียวกัน, วรรคสอง.

ของแผ่นดิน โดยให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แบ่งออกเป็นมาตรการริบทรัพย์สินทางอาญา และมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกัน แต่การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของพนักงานสอบสวนในทางอาญา มีข้อจำกัดในการดำเนินการริบทรัพย์สินเหมือนเช่นคดีอาญาทั่วไป กล่าวคือ ต้องมีคำพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิดและทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยพนักงานอัยการโจทก์จะต้องขอมาในฟ้องศาลจึงมีอำนาจริบทรัพย์สินดังกล่าวนี้ได้ ดังนั้นพนักงานสอบสวนจึงหันไปใช้ช่องทางการริบทรัพย์สินทางแพ่ง ซึ่งเป็นวิธีการโดยตรง และมีประสิทธิภาพมากกว่าขั้นตอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของพนักงานสอบสวนจึงเป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินเบื้องต้นก่อนที่จะนำไปสู่กระบวนการริบทรัพย์สินทางแพ่งตามกฎหมายฟอกเงินต่อไป

8.3.1 มาตรการยึด อายัด และริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

มาตรการการยึดหรืออายัด และริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีหลักการที่แตกต่างจากการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ การริบทรัพย์สินตามกฎหมายฉบับนี้เป็นการริบทรัพย์สินทางแพ่ง แม้จำเลยจะถูกยกฟ้องในคดีอาญา หากปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดแล้ว ก็จะมีการดำเนินการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกแก่แผ่นดิน ทั้งนี้เพื่อเป็นการตัดโอกาสผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินมิให้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นมาตรการที่เสริมกับมาตรการในทางอาญา

8.3.2 ความหมายของการยึดและอายัด

การยึด ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่ายึด หมายถึง ถือเอาไว้เหนี่ยวรั้ง เข้าครอบครอง ใช้อำนาจ

กฎหมายรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งมา เช่น ยึดใบขับขี่ ยึดทรัพย์สิน การที่เจ้าพนักงานเอาทรัพย์สินไปจากการครอบครองของบุคคล เพราะเหตุที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายหรือเพื่อบังคับคดี¹

ความหมาย ของการยึดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หมายถึง การเอาทรัพย์สินมาอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือเจ้าพนักงานอื่น ๆ โดยพิจารณาที่กรรมสิทธิ์ของทรัพย์สิน ไม่ว่ากรรมสิทธิ์จะอยู่ที่จำเลย หรืออยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น² การสั่งให้บุคคลภายนอกซึ่งมีหน้าที่ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินให้แก่จำเลยแต่ให้ส่งมอบแก่เจ้าพนักงานบังคับคดี จะพิจารณาที่กรรมสิทธิ์กรรมสิทธิ์เป็นของบุคคลภายนอกซึ่งต้องชำระแก่จำเลย ซึ่งคำว่าอายัดในที่นี้จะแตกต่างจากกฎหมายอื่น เช่น ในประมวลกฎหมายที่ดิน หมายถึง การห้ามทำนิติกรรมใดเพื่อให้ข้อความที่มีข้อพิพาทกันนั้นมาฟ้องร้องต่อศาล³

การอายัด ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

ให้ความหมาย ของคำว่า อายัด หมายถึง ห้ามจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินหรือสิทธิ เรียกร้อง⁴การอายัดทรัพย์สินก็คือการห้ามจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินและสิทธิเรียกร้องอื่น ๆ ทรัพย์สินที่ถูกอายัดได้ เช่น เงิน สังกหามทรัพย์ที่มีรูปร่าง อสังหามทรัพย์ สิทธิ ทั้งปวงอันมีอยู่ในทรัพย์สิน

8.3.3 การยึดหรืออายัดทรัพย์สิน

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นมาตรการชั่วคราวเพื่อประกันให้มีการริบทรัพย์สิน โดยมีมาตรา 48 เป็นมาตราหลักในการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินซึ่งมาตรา 48 ในกรณีที่มีการตรวจสอบพบข้อมูลการทำธุรกรรมที่เชื่อได้ว่า มีการปกปิดซ่อนเร้น จำหน่าย

¹ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

(กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2525), หน้า 676.

²สำนักฝึกอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, รวมคำบรรยายภาคสองสมัยที่ 52 ปีการศึกษา 2542, เล่ม 3 (กรุงเทพมหานคร: กรุงสยาม, 2542), หน้า 70.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 71.

⁴ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, หน้า 942.

หรือ ถ้ายาเสพติดที่ได้มาจากการกระทำความผิดคณะกรรมการธุรกรรมสามารถยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ตรวจสอบชั่วคราว มีกำหนด 90 วัน¹ หากมีเหตุเร่งด่วน เลขานุการปปง. สามารถอายัดทรัพย์สินไว้ก่อนได้ แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ผู้ทำธุรกรรม ผู้ถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้ในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้น ไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึด หรืออายัดนั้นก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เมื่อคณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขานุการแล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือสั่งเพิกถอนการยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

8.3.4 ประเภทของทรัพย์สินที่จะยึด

ทรัพย์สินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่จะต้องถูกริบ คือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ดังต่อไปนี้

เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงิน และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐาน ของบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” หรือการกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายด้วย

ทรัพย์สินหรือเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด แล้วมีการยกย้าย จำหน่าย จ่ายโอน ทรัพย์สินหรือเงิน ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นดอกผลของเงิน หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ไม่ว่าเงินนั้น หรือทรัพย์สินนั้น จะมีการ โอน ย้าย หรือจำหน่ายไปให้ผู้ใด หรือแปลสภาพเป็นอย่างอื่น ไม่ว่าจะอยู่ใน

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 48.

การครอบครองของผู้ใด หรือโอนไปหาผู้ใด หากปรากฏหลักฐานทางทะเบียนที่เชื่อมโยงได้ว่าทรัพย์สินไปอยู่กับบุคคลอื่น¹

8.3.5 การยึดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว

การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินกำหนดให้มีมาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวก่อนที่ศาลแพ่งจะมีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินเพื่อเป็นหลักประกันว่าทรัพย์สินที่จะถูกริบนั้นไม่ถูกยกย้าย จำหน่าย จ่ายโอนไปยังบุคคลที่สาม แบ่งได้เป็น 2 ช่วงระยะเวลา คือ ระหว่างการตรวจสอบทรัพย์สินและระหว่างการพิจารณาคดีของศาล

1) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวระหว่างการตรวจสอบทรัพย์สิน คณะกรรมการธุรกรรมได้รับรายงานการทำธุรกรรมโดยสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน หรือผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุน และหากคณะกรรมการมีเหตุอันควรสงสัยและมีหลักฐานอันสมควรว่า ธุรกรรมใดเกี่ยวข้อง หรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ไม่เกินสามวันทำการ หากเป็นกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วนเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ก่อนได้

กรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยกย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้น ทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึด หรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน² หากเป็นกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วนเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ก่อนได้³

2) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดี

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 3.

²เรื่องเดียวกัน, มาตรา 48.

³เรื่องเดียวกัน.

หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควรให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า¹ บุคคลใดก็ตามที่ครอบครอง รับโอน หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลนั้น คณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการ หรือศาลแล้วแต่กรณีสามารถยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นได้ทั้งสิ้น หากมีเหตุอันจะทำให้สามารถยึดหรืออายัดได้ตามมาตรา 48 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 55 โดยไม่ต้องพิจารณาว่าบุคคลนั้นได้มีส่วนในการกระทำ สนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือไม่ก็ตาม การยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวจึงพิจารณาเฉพาะตัวทรัพย์สินเป็นหลักโดยไม่พิจารณาถึงตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้มีชื่อทางทะเบียนแต่อย่างใด ดังนั้นผู้ใดเป็นเจ้าของ ผู้ครอบครอง ผู้รับโอน ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องหรือผู้มีชื่อทางทะเบียนเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดย่อมอยู่ในบังคับว่าด้วยการยึดหรืออายัดของพระราชบัญญัตินี้

8.3.6 มาตรการคุ้มครองชั่วคราว

ผู้ซึ่งอ้างว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์อาจยื่นคำร้องเพื่อขอคุ้มครองสิทธิ ก่อนศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินได้ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควร ในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ มาตรการนี้กฎหมายกำหนดให้เฉพาะผู้ซึ่งอ้างว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์เท่านั้น กล่าวคือ เป็นบุคคลที่สามมิใช่ผู้ซึ่งอ้างตนว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ตรงกับหลักการคุ้มครองสิทธิบุคคลภายนอกผู้สุจริตซึ่งคุ้มครองทรัพย์สินของจำเลยซึ่งได้มาก่อนการกระทำความผิดโดยสุจริต²

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 55.

²เรื่องเดียวกัน, มาตรา 49.

8.3.6.1 การริบทรัพย์สินหรือการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

เมื่อปรากฏพยานหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ให้เลขาธิการ ปปง. ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน¹

กรณีที่ศาลได้พิจารณาไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการแล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือกรณีที่มี ผู้ซึ่งอ้างตนว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือหากมีผู้ซึ่งอ้างตนว่าเป็นผู้โอนทรัพย์สินโดยถูกต้องและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยถูกต้อง หรือกรณีที่มีผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ โดยตนได้รับมาถูกต้องและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยถูกต้อง เมื่อศาลพิจารณาไต่สวนคำร้องดังกล่าวแล้วฟังไม่ขึ้น ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน²

เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินแล้ว ต่อมาปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินเพิ่มเติม หลังจากทีพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้ตกเป็นของแผ่นดิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการ โอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสีย ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว นั้น เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนได้³

8.3.6.2 การริบทรัพย์สินในทางแพ่ง

กรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตาม

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 50 วรรคสอง.

²เรื่องเดียวกัน, มาตรา 51.

³เรื่องเดียวกัน, มาตรา 55.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไป¹

การริบทรัพย์สินทางแพ่งจะไม่ผูกติดกับคำพิพากษาในคดีอาญา ทำให้สามารถดำเนินมาตรการทางแพ่งควบคู่กับมาตรการทางอาญาได้ (Parallel Proceeding) นอกจากนี้ หากดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วไม่ได้ผล ก็สามารถดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นได้ตามมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง โดยไม่ถือว่าเป็นการดำเนินคดีซ้ำ (Double Jeopardy) เพราะมาตรการดังกล่าวเป็นการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด (Property in Rem) มิใช่เป็นการดำเนินการกับตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของผู้ครอบครอง หรือผู้มีส่วนได้เสียแต่อย่างใด

8.3.6.3 ภาระการพิสูจน์การริบทรัพย์สินในทางแพ่ง

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีบทสันนิษฐานทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดว่า หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด มูลฐานหรือความผิดฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตแล้วแต่กรณี² จะเห็นได้ว่าเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับทรัพย์สินมิได้มุ่งไปที่ตัวบุคคลจึงมีบทสันนิษฐานที่แตกต่างจากในคดีอาญาที่มุ่งเน้นไปที่ตัวบุคคล โดยกำหนดภาระการพิสูจน์ให้แก่ผู้ซึ่งอ้างตนว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้พิสูจน์ที่มาของทรัพย์สิน เนื่องจากการฟอกเงินมีลักษณะเป็น “อาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย” (Victimless Crime) พยานหลักฐานต่าง ๆ อยู่ในความครอบครองและรู้เห็นของอีกฝ่ายหนึ่ง จึงเป็นการยากต่อการพิสูจน์และการเข้าถึงพยานหลักฐานต่าง ๆ เหล่านั้น ประกอบกับลักษณะการกระทำความผิดฟอกเงินมักเกี่ยวข้องกับข้อมูลความลับของผู้มีวิชาชีพด้วยเสมอ เช่น นักบัญชี นักการธนาคาร ทนายความ เป็นต้น จึงจำเป็นต้องมีการผลักภาระการพิสูจน์ให้กับผู้ที่อ้างตนว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เพราะบุคคลเหล่านั้นจะสามารถนำพยานหลักฐานของตนเข้าพิสูจน์

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 54.

²เรื่องเดียวกัน, มาตรา 51 วรรคสาม.

ความบริสุทธิ์ของทรัพย์สินของตนเองให้ศาลเห็นได้โดยไม่ยาก พนักงานอัยการโจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานสืบพิสูจน์ให้เข้าข้อสันนิษฐานตามกฎหมายว่าจำเลยเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน จึงจะถือว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตแล้วแต่กรณี

8.3.6.4 ผลของการยึดหรืออายัดและริบหรือศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือศาลแล้วแต่กรณีมีคำสั่งยึดหรืออายัด หรือริบทรัพย์สินแล้วผลจากคำสั่งดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

8.3.6.5 การยึดหรืออายัดทรัพย์สินเมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้สั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดไว้เป็นการชั่วคราวตามมาตรา 48 แล้ว จะต้องดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินเหล่านั้น

1) ประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน¹

2) การเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าทรัพย์สินดังกล่าวไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกัน หรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ แล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้ หากปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือที่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ มีใช้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งค่าใช้จ่ายเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ให้ชดเชยราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่ประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยใน

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 56.

อัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดเชยราคาแล้วแต่กรณี¹

8.3.6.6 การริบหรือศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

เมื่อศาลมีคำพิพากษามีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินมีผลให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน นับตั้งแต่วันที่ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้มีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพไปกี่ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใดหรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้² ซึ่งผลของคำพิพากษาดังกล่าวจะมีลักษณะเหมือนกับการริบทรัพย์สินทางแพ่งตามกฎหมาย Common Law โดยใช้หลักเจ้าของผู้สุจริต กล่าวคือถ้าผู้อ้างสิทธิว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและไม่มีส่วนรู้เห็นกับการกระทำความผิด และไม่รู้ด้วยว่ามีการทำธุรกรรมที่ผิดกฎหมาย หากพิสูจน์ไม่ได้ทรัพย์สินตกเป็นของรัฐนับตั้งแต่มีการกระทำความผิด กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะไม่โอนไปยังบุคคลภายนอก

8.3.6.7 การขอคืนทรัพย์สินที่ถูกริบ

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่งและให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขาธิการ เพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อใช้สิทธิดังกล่าว เพื่อให้ใช้สิทธิในการต่อสู้เพื่อปกป้องทรัพย์สิน

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 57.

²เรื่องเดียวกัน, มาตรา 54.

หรือประโยชน์ของตนหรือที่ตนมีส่วนได้เสียก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน¹

กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น โดยศาลได้สวนแล้วเห็นแล้วว่าเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือตนเป็นผู้รับโอนทรัพย์สินโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ศาลจะสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี คำร้องดังกล่าวต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด โดยผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านได้ทัน เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการฯ หรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น ทั้งนี้ก่อนศาลมีคำสั่งคืนทรัพย์สินให้กับเจ้าของ หรือผู้รับโอน หรือคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ ศาลจะแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้

จากการศึกษา ผู้วิจัย พบว่า การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินของไทยนั้น จะอาศัยเหตุอันควรเชื่อว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เมื่อเชื่อว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดแล้วมีลักษณะที่จะทำการชัก ย้าย โอน หรือจำหน่าย ก็จะมีการอายัดทรัพย์สินดังกล่าวไว้ชั่วคราวเป็นระยะเวลา 90 วัน เมื่อปรากฏพยานหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ให้เลขาธิการ ป.ง. ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งกฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า การที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สิน

¹“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” มาตรา 49 วรรคห้า.

²เรื่องเดียวกัน, มาตรา 53.

ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด จะต้องปรากฏหลักฐานขนาดไหน จึงเพียงพอต่อการร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

9. กฎหมายของต่างประเทศ

9.1 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษ เป็นศูนย์กลางของตลาดทางการเงิน ที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยเฉพาะในกรุงลอนดอน ซึ่งรองรับการให้บริการตลาด ทุกขนาดและความซับซ้อน ทั้งภายในอังกฤษและต่างประเทศ ทั่วทุกภูมิภาค กรุงลอนดอน เป็นศูนย์กลางตลาดหุ้นที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ร้อยละ 40 ของกิจกรรมการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ ทั่วโลก เกิดขึ้นที่มหานครแห่งนี้ ธนาคารและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สินของโลกล้วนแล้วแต่มีสาขา หรือ สำนักงานผู้แทนแห่งหนึ่งที่นี่ นอกจากนี้ กรุงลอนดอนยังมีอุตสาหกรรม การประกันภัยที่ใหญ่และหลากหลายด้วย ดังนั้น อังกฤษจึงเป็นผู้ให้บริการตามความต้องการของทั่วโลก และเป็นศูนย์กลางชั้นนำในการเปลี่ยนแปลงทางการเงิน¹ ทำให้ประเทศอังกฤษ เป็นเป้าหมายที่ดึงดูดใจแก่นักฟอกเงินด้วย เพราะตลาดทางการเงินของลอนดอน มีมิติทั้งด้านกว้างและลึก และเปิดกว้าง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งใน การฟอกเงิน ในทุกขั้นตอนของอาชญากรแรงดึงดูดใจ ดังกล่าวยังเพิ่มมากขึ้นเมื่อสหภาพยุโรป (European Union) จะนำระบบธนาคารการลงทุนและการประกันภัยที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาใช้ รวมทั้งการควบคุมและอุปสรรคที่ลดลงในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ กำลังคน และเงินทุนอย่างเสรีในยุโรป

หน่วยงานรัฐของอังกฤษ ได้ตระหนักว่าตลาดทางการเงินของลอนดอนมีความสำคัญยิ่งตั้งแต่เศรษฐกิจของอังกฤษ และแก่ตลาดทางการเงินของโลก จึงได้พิจารณาเห็นความจำเป็นในการปกป้องความมั่นคงของตลาด ดังกล่าว หน่วยงานรัฐของอังกฤษ

¹นิกร เกริกกุล, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางการปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร: กองตรวจสอบและวิเคราะห์ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2543), หน้า 67.

มีส่วนร่วมโดยมีบทบาทเป็นแกนนำในการต่อต้านการฟอกเงินระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่า อังกฤษเป็นประเทศแรก ที่ให้สัตยาบันอนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1988 และอนุสัญญา The Council of Europe Convention รวมทั้งได้ดำเนินการและมีส่วนร่วมในข้อตกลงระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการต่อต้านการฟอกเงิน นอกจากนี้อังกฤษยังเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้ง Financial Action Task Force (FATF) ด้วย

กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในการตอบโต้กับภัยคุกคามจากอาชญากรรม การฟอกเงิน อังกฤษมีโครงสร้างทางกฎหมาย 3 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย¹

1) กฎหมายหลักที่บัญญัติโดยรัฐสภา (Primary Legislation Principal Acts of Parliament) ก่อนปี ค.ศ. 1968 และ Misuse of Drug Act 1971 หลังจากนั้น จึงตรากฎหมาย ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ขึ้นมาโดยเฉพาะเป็นครั้งแรก ซึ่งมุ่งเน้นในการดำเนินการ กับผู้ลักลอบค้ายาเสพติด (Drug Trafficking) ต่อมามุ่งไปที่กลุ่มผู้ก่อการร้าย (Terrorism) และ ในปัจจุบันขอบเขตของกฎหมายนี้ ได้ขยายรวมไปถึงการฟอกเงินที่ได้มาจากอาชญากรรม โดยทั่วไป (General Crime)²

ปัจจุบันยังไม่มีกรรรวมเพื่อทำเป็นฉบับเดียวกัน เนื่องจากเห็นว่ามีความสำคัญแตกต่างกัน และควรคงไว้โดยแยกออกเป็นกลุ่มตามความผิดมูลฐานทั้งสามประการดังกล่าว สำหรับความผิดฐานฟอกเงินโดยทั่วไปของประเทศไทยอังกฤษ แบ่งออกได้เป็น 5 ความผิด ดังนี้

(1) การช่วยเหลือให้ผู้อื่นรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้จากอาชญากรรม (Assisting Another to Retain the Benefit of Crime)

(2) การได้มาการครอบครองและการใช้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจาก อาชญากรรม (Acquisition, Possession and Use of Criminal Proceeds)

¹นิกร เกร์กุล, เรื่องเดียวกัน, หน้า 68.

²Heba Shams, "Using Money Laundering Control to Fight Corruption: An Extraterritorial Instrument," in **Essays in International Financial & Economic Law** No. 27 (London: n.p., 2000 (Mimeographed)), p. 35.

(3) การปกปิดอำพราง หรือการโอนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรม เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดีหรือคำสั่งริบทรัพย์สิน (Concealing or Transferring Proceeds to Avoid Prosecution or a Confiscation Order)

(4) การฝ่าฝืนไม่รายงานสิ่งที่ตนรู้หรือเหตุที่น่าสงสัยเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Failure to Disclose Knowledge or Suspicion of Money Laundering)

(5) การเปิดเผยความลับของผู้ซึ่งรู้หรืออาจรู้ความลับในราชการอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการของรัฐตามกฎหมาย (Tripping off)

2) กฎหมายลำดับรอง ระเบียบว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ค.ศ. 1993 กำหนดให้สถาบันการเงินเกือบทั้งหมด และบุคคลอื่นบางกรณี ต้องจัดตั้งระบบเพื่อต่อต้านการฟอกเงิน การฝ่าฝืนระเบียบนี้ โดยการไม่จัดตั้งและดูแล กระบวนการในการต่อต้านการฟอกเงิน เป็นความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะมีการฟอกเงินจริง ๆ เกิดขึ้นในสถาบันการเงินนั้นหรือไม่ก็ตาม หน้าที่ในการต่อต้านการฟอกเงินซึ่งสถาบันการเงินและผู้มีหน้าที่อื่น ได้แก่

(1) จัดให้มีระบบควบคุม (Control Systems) ได้แก่ การควบคุมดูแลให้มี กระบวนการควบคุมภายในและการติดต่อสื่อสารตามสมควร เพื่อยับยั้งหรือป้องกันการ ฟอกเงิน

(2) การบ่งชี้ และการตรวจพิสูจน์ตัวตนของลูกค้า (Identification and Verification) ได้แก่ การสามารถระบุตัวตนของลูกค้า และผู้ซึ่งลูกค้าทำธุรกรรมด้วยได้

(3) การตรวจสอบธุรกรรม (Transaction Examination) ได้แก่ การฝึกอบรม ให้พนักงานแยกแยะ และจัดการกับธุรกรรมซึ่งอาจปรากฏเป็นการฟอกเงินได้

(4) การเก็บรักษาข้อมูล (Record Keeping) ได้แก่ การเก็บรักษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้ตัวตนของลูกค้า และข้อมูลเกี่ยวกับธุรกรรมของลูกค้า

(5) การรายงาน (Reporting) ได้แก่ การรายงานภายในเกี่ยวกับการบ่งชี้ ตัวตนของลูกค้า และความรู้หรือความสงสัยว่ามีการฟอกเงิน ต่อพนักงานดูแล ให้ เป็นไปตามกฎหมาย ของสถาบันการเงินนั้น ซึ่งเรียกว่า Money Laundering Compliance Officer (MLCO) ซึ่ง MLCO จะพิจารณาและรายงานแก่หน่วยงานกลาง (National Crime Intelligence หรือ NICS) ทราบต่อไป อย่างไรก็ตามการรายงานแก่หน่วยงานกลาง

ดังกล่าวในกรณีของประเทศอังกฤษไม่ถือเป็นการบังคับให้ต้องกระทำแต่อย่างใด (Voluntary Notification)

(6) การให้ความรู้และฝึกอบรม (Education and Training) ได้แก่ การให้การศึกษาและฝึกอบรม โดยเฉพาะแก่พนักงานของสถาบันการเงิน ซึ่งต้องดำเนินการรับธุรกรรมการเงินให้รู้ถึงการต่อต้านการฟอกเงิน

3) แนวทางของหน่วยงานกำกับดูแลและของสมาคมการค้า (Guidance of Regulatory Authorities and Trade Associations) ซึ่งได้แก่ แนวทางปฏิบัติที่ออกโดย Joint 3 Money Laundering Steering Group เพื่อใช้สำหรับธนาคารธุรกิจการประกันและธุรกิจการลงทุน นอกจากนี้ องค์กรอื่น ๆ ก็ได้แนวทางปฏิบัติด้วยเช่นกัน The Law Society, Institute of Chartered Accountants in England and Wales และ The Finance and Leasing Association

แนวทางปฏิบัติเหล่านี้เป็นการตีความระเบียบว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ค.ศ. 1993 เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติ แต่ไม่มีผลบังคับเป็นกฎหมาย

4) The Money Laundering Regulations 2007

การฟอกเงินเป็นกระบวนการที่ได้รับเงินตามอาชญากรรมหรือทรัพย์สินอื่นถูกแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่สะอาดไม่มีการเชื่อมโยงที่ชัดเจนกับต้นกำเนิดทางอาญาของพวกเขา นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงเงินที่ได้มาจากการก่อการร้าย การฟอกเงินจึงมีหลายรูปแบบ เช่น จัดการเงินที่ได้จากการก่ออาชญากรรม หรือมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับทรัพย์สินทางอาญาหรือผู้ก่อการร้าย โดยการจัดเตรียมเพื่ออำนวยความสะดวกในการฟอกเงินของอาชญากรหรือทรัพย์สินของผู้ก่อการร้าย เงินทุนที่ได้จากการก่ออาชญากรรมลงในผลิตภัณฑ์ทางการเงินอื่น ๆ หรือเข้าการซื้อขายทรัพย์สิน / ทรัพย์สิน ดังนั้น ประเทศอังกฤษจึงมีกฎหมายหลักเกี่ยวกับการต่อต้านการฟอกเงินและการก่อการร้าย การจัดหาเงินทุนคือ การดำเนินการตามพระราชบัญญัติความผิดทางอาญา พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติการก่อการร้าย 2000 การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการกระทำอาชญากรรม 2002 (POCA)

กฎระเบียบเกี่ยวกับการฟอกเงิน ค.ศ. 2007 (ข้อกำหนด) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบการควบคุมและขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อคาดการณ์ล่วงหน้า และป้องกันการฟอกเงินหรือการจัดหาเงินทุนของผู้ก่อการร้าย ต่อไป ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างระบบการตรวจสอบภายในและการควบคุม การทำธุรกรรมทุกครั้งเจ้าหน้าที่จะต้องขอข้อมูลประจำตัวลูกค้าก่อนเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์หรือลักษณะของความสัมพันธ์ทางธุรกิจ โดยเจ้าหน้าที่จะต้องเก็บบันทึกที่ได้รับในการกำหนดตัวตนของลูกค้า ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ เป็นเวลา 5 ปี

9.1.1 การริบทรัพย์ในอังกฤษ

กฎหมายคอมมอนลอว์ของสหราชอาณาจักร ได้รับอิทธิพลการริบทรัพย์สิน โดยผ่านทางศาสนาคริสต์ การริบทรัพย์สิน คือ เครื่องมือเครื่องใช้ประหารผู้อื่นให้ถึงแก่ความตาย และอาจใช้ทำร้ายผู้อื่นต่อไป โดยจะไม่พิจารณาความผิด หรือความบริสุทธิ์ของทรัพย์สิน ซึ่งเป็นที่มาของแนวคิดในการริบทรัพย์สินในสมัยกลาง ใช้หลัก Deodand เพื่อยุติปัญหา การริบทรัพย์ ในสมัยนี้จึงเป็นสาเหตุแห่งการตาย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน ให้กับญาติพี่น้องของผู้ตายและเชื่อว่า จะทำให้ผู้ตายนอนตายตาหลับ ต่อมาการริบทรัพย์สินที่เป็นสาเหตุการตายของบุคคลอื่น เป็นโทษที่ร้ายแรงเกินไปจึงได้ยกเลิกไป

นอกจากการริบทรัพย์ เป็นสาเหตุการตายของบุคคลอื่น และมีการริบทรัพย์อีก 2 ประเภท คือ การริบทรัพย์ตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร ระบุให้ริบทรัพย์เฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิด และการริบทรัพย์สิน ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ เป็นการริบทรัพย์สินผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิต ที่ผู้กระทำความผิดทางอาญาร้ายแรง หรือ ผู้ทรยศต่อชาติ ทรัพย์สินทั้งหมดของผู้กระทำความผิดถูกริบให้ตกเป็นของกษัตริย์ ผู้ที่กระทำความผิดนี้ ให้ถือว่าเป็นผู้มีสายเลือดชั่ว ไม่มีสิทธิครอบครองทรัพย์สินและไม่สามารถโอนทรัพย์สินไปยังทายาท ซึ่งมีผลร้ายตกแก่ครอบครัวผู้ต้องโทษมากเกินไปกฎหมายได้ถูกยกเลิกเมื่อปี ค.ศ. 1870

ปัจจุบันการริบทรัพย์สิน ตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร การริบทรัพย์สินทั้ง 2 ประเภท มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้อื่นที่จะริบทรัพย์ ตามความหมาย Confiscation แนวความคิดพื้นฐานในการริบทรัพย์ ตามหลัก Deodand ไม่คำนึงถึงความบริสุทธิ์ หรือ

ความผิดของเจ้าของทรัพย์สิน แต่จะพิจารณาตัวทรัพย์สินที่จะก่อให้เกิดความผิดต่างจากริบทรัพย์สิน ตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร และการริบทรัพย์สินผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิต ซึ่งพิจารณาความผิดของบุคคลและจะริบทรัพย์สินใดต่อเมื่อมีคำพิพากษาของศาลลงโทษผู้กระทำความผิด กระบวนการพิจารณาริบทรัพย์สิน¹ ดังกล่าว จึงแตกต่างกัน ดังนั้นกระบวนการพิจารณาริบทรัพย์สินแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) กระบวนการพิจารณาต่อบุคคล การริบทรัพย์สินตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร และการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง และทรยศต่างชาติ เป็นการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษบุคคลดังกล่าว

2) การดำเนินคดีต่อทรัพย์สิน หมายถึงการดำเนินคดีที่มีผลต่อทรัพย์สิน และมีผลต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่อยู่ในเขตอำนาจศาล โดยไม่มีการดำเนินคดีกับเจ้าของทรัพย์สิน คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลในชั้นตอนนี้ จะมีผลต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเท่านั้น ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ และคำพิพากษามีผลผูกพันบุคคลภายนอก ผู้อ้างว่ามีสิทธิในทรัพย์สิน

อำนาจการยึดทรัพย์สินของประเทศอังกฤษนั้น จะเริ่มจากพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานสอบสวนด้านการเงิน ได้ยื่นคำร้องต่อ Crown Court ว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด ซึ่ง Crown Court ได้วางหลักเกณฑ์การออกคำสั่ง หรือการอายัดเป็นลายลักษณ์อักษรโดยไม่ต้องเตือนก่อน เมื่อมีพยานหลักฐานว่าคำร้องขอยึดหรืออายัดมีมูล และทรัพย์สินที่ระบุให้ยึด หรืออายัดอยู่ในความครอบครองของบุคคลที่ระบุไว้ ศาลจะออกคำสั่งยึด หรืออายัดก็ต่อเมื่อมีเหตุอันเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับประโยชน์ จากการกระทำความผิดแต่ไม่มีคำสั่งริบทรัพย์สิน หรือศาลทรัพย์สินดังกล่าวนั้นอยู่ในการครอบครองของจำเลยที่กระทำความผิดนั้นอาจถูกริบทรัพย์สินได้ เพราะทรัพย์สินเหล่านั้นอาจจะถูกจำหน่ายโอนไปได้ ผลของคำสั่งอาจจะทำให้บุคคลที่ครอบครองทรัพย์สินนั้นอาจจะถูกริบทรัพย์สินโดยการห้ามบุคคลที่ครอบครองทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องสงสัย หรือจำเลย ห้ามจำหน่าย โอน ทรัพย์สินออกไปไม่ว่าในประเทศ หรือต่างประเทศ เช่น การส่งมอบบัญชีธนาคารไว้กับศาล หรืออัยการหรือหาก

¹Stessens, op. cit., p. 33.

จำเป็น เพื่อมิให้ทรัพย์สินพ้นไปจากเขตอำนาจศาลก็อาจจะยึดเพื่อรักษาไว้แทนชั่วคราว และคำสั่งดังกล่าวต้องไม่กระทบ ทำให้บุคคลที่ถูกยึดทรัพย์ หรืออายัดทรัพย์มีความเดือดร้อนจากคำสั่งนั้น หรืออาจจะแต่งตั้งเจ้าพนักงานขึ้นมาดูแลทรัพย์สินที่ถูกอายัดไว้ชั่วคราว ซึ่งจะต้องมีการร้องขอต่างหากหลังจากมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์ในกรณีที่จำเลยมีพฤติกรรมในการกระทำความผิดคิดเป็นนิสัย จำเลยจะต้องเป็นผู้นำสืบหักล้างพยานหลักฐาน เช่น ทรัพย์สินที่จำเลยได้รับมาช่วง 6 ปี ย้อนหลัง นับจากวันเริ่มต้นการพิจารณาคดีให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยได้รับทรัพย์สินมาจากการกระทำความผิดตั้งแต่ที่จำเลยครอบครองทรัพย์สินเป็นครั้งแรก และทรัพย์สินที่จำเลยยึดถือไว้หลังจากการกระทำความผิด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยได้รับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตั้งแต่ที่จำเลยครอบครองทรัพย์สินเป็นครั้งแรก และทรัพย์สินที่จำเลยใช้จ่ายในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นการใช้จ่ายทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

ดังนั้นทรัพย์สินที่ถูกยึด หรืออายัด ไม่ว่าจะเป็นเงิน หรือทรัพย์สินอย่างอื่น หากทรัพย์สินนั้นเป็นเงิน จะต้องตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติว่าด้วยเงินสด โดยจะต้องมีเจ้าหน้าที่สุลการ และเจ้าพนักงานตำรวจที่มีอำนาจค้นหาเงินอันเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เมื่อพบและมีการยึดเงินไว้แล้วสามารถยึดหน่วงไว้ได้ทราบเท่าที่มีเหตุอันสมควรสงสัย ได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง และระยะเวลาดังกล่าวสามารถขยายได้อีกครั้ง และไม่เกิน 3 เดือน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 2 ปี นับแต่มีคำสั่งอันแรก โดยมีเงื่อนไขในการยึดเงินที่ใช้ในการกระทำความผิด และการได้มายังคงอยู่ในระหว่างสอบสวน หรือกระบวนการสอบสวนไม่ได้สิ้นสุดลง หากเหตุอันเป็นข้ออ้างในการยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นหมดสิ้นไปก็จะต้องคืนเงินให้กับผู้ที่ถูกยึดเงิน หรือเงินนั้นเป็นเงินของบุคคลภายนอกสามารถร้องขอให้ศาลปล่อยเงินที่ยึดมาได้ โดยจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเงินนั้นเป็นเงินของผู้ร้องไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน หรือบางส่วนอาจจะถูกยึดไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเงินนั้นไม่ใช่เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด โดยกฎหมายประเทศอังกฤษ กำหนดให้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากการถูกยึดเงินได้ด้วย

9.1.2 การบังคับริบทรัพย์ย้อนหลัง

กฎหมาย Drug Trafficking Offences Act ค.ศ. 1989 กำหนดให้การริบทรัพย์หรือผลประโยชน์จากการกระทำความผิด สามารถริบทรัพย์ย้อนหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษา ไปแล้ว 6 ปี นับจากวันที่เริ่มต้นพิจารณาพิพากษาคดีให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยได้รับมาจากการกระทำความผิดติดนิสัยตั้งแต่ที่จำเลยครอบครองทรัพย์สินนั้นเป็นครั้งแรก หรือทรัพย์สินที่ยึดไว้หลังจากวันที่กระทำความผิด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยได้รับมาจากการกระทำความผิด ตั้งแต่ที่จำเลยครอบครองทรัพย์สินนั้นเป็นครั้งแรก หรือทรัพย์สินที่ใช้จ่ายไปในช่วง 6 ปี ที่ผ่านมา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นการใช้จ่ายทรัพย์สินที่มาจากกระทำความผิด หากไม่มีก็ดำเนินการริบทรัพย์ทั้งหลายที่มีภายใน 10 ปี

9.1.3 ภาระในการพิสูจน์

ตามกฎหมายฟอกเงินประเทศอังกฤษ นั้น กำหนดให้ภาระในการพิสูจน์ความผิดนั้น ตกแก่ฝ่ายโจทก์ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และไม่อาจดำเนินคดีได้ หากไม่สามารถหาพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ว่าเจ้าของทรัพย์สิน ได้รู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

ในกรณีที่ทรัพย์สินถูกดำเนินการให้หมายความรวมถึงเงินและทรัพย์สินทุกชนิด แต่ถ้าหากทรัพย์สินดังกล่าวเป็นเพียงแค่งเงิน ไม่มีทรัพย์สินอื่น ๆ จะตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติเฉพาะว่าด้วยการยึดเงิน โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรและตำรวจมีอำนาจค้นหาเงินอันเป็นทรัพย์สินที่อาจเรียกคืนได้ หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิดในพยานหลักฐานหรือตัวบุคคล หากมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีเงินจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 ปอนด์ เมื่อพบและมีการยึดเงินเอาไว้ก็สามารถยึดเหนี่ยวได้ตราบเท่าที่มีเหตุอันสมควรโดยปกติแล้วไม่เกิน 48 ชั่วโมง แต่ระยะเวลาดังกล่าวศาลสามารถสั่งให้ขยายออกไปได้อีกครั้ง ๆ ละ 3 เดือน แต่ไม่เกิน 2 ปี นับแต่มีคำสั่งแรก โดยมีเงื่อนไขทรัพย์นั้นจะต้องเป็นทรัพย์ที่อาจเรียกคืนให้แก่แผ่นดิน หรือที่ใช้ในการกระทำความผิด และการได้มายังคงอยู่ในระหว่างสืบสวน หรือการสอบสวนไม่เสร็จสิ้นหากเหตุอันเป็นข้ออ้างในการยึดเงินเสร็จสิ้น ก็ต้องคืนเงินให้แก่บุคคลที่ถูกยึดเงินมา

9.1.4 ความผิดมูลฐานในประเทศอังกฤษ

1) ประเทศอังกฤษ กำหนดความผิดมูลฐาน ไว้ 2 ความผิดมูลฐาน คือ ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับยาเสพติด และความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการก่อการร้าย¹

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของประเทศอังกฤษนั้น การริบทรัพย์หรือผลประโยชน์จากการกระทำความผิด สามารถริบทรัพย์ย้อนหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาไปแล้ว 6 ปี นับจากวันที่เริ่มต้นพิจารณาพิพากษาคดีให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยได้รับมาจากการกระทำความผิด ซึ่งจะแตกต่างจากประเทศไทยที่ไม่ได้กำหนดไว้ว่าการยึดทรัพย์ย้อนหลังสามารถกระทำได้หรือไม่ และสามารถย้อนหลังได้กี่ปี ในกฎหมายฟอกเงินประเทศอังกฤษนั้น การจะกล่าวได้ว่าผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน รัฐจะต้องมีหน้าที่พิสูจน์จนได้ซึ่งพยานหลักฐานเพียงพอจึงจะสามารถกล่าวหาบุคคลที่อาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินได้

9.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกานั้นประกอบด้วยมลรัฐต่าง ๆ ห้าสิบมลรัฐรวมตัวเข้าเป็นประเทศเดียวกัน เรียกว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา (United States of America) แต่อย่างไรก็ดี บรรดามลรัฐทั้งปวงยังคงมีความเป็นอิสระในบางเรื่อง โดยอำนาจของมลรัฐ (State) จะแตกต่างจากอำนาจของรัฐบาลกลาง (Federal Government) ซึ่งมีอำนาจส่วนใหญ่เกี่ยวกับกรณีระหว่างมลรัฐต่อมลรัฐ และกรณีระหว่างประเทศ ดังนั้น หากเป็นเรื่องภายในมลรัฐเองแล้ว แต่ละมลรัฐจะจัดการกันเอง เนื่องจากมีระบบการบริหาร เช่น ผู้ว่าการมลรัฐ ศาลแต่ละลำดับชั้นของมลรัฐเอง และมีการออกกฎหมายของตนเองได้ แต่ต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ แต่ในบางกรณีอาจก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายได้ เนื่องจากการกระทำความผิดในรัฐหนึ่งอาจไม่ผิดในอีกรัฐหนึ่งก็ได้ ซึ่งทำให้ระบบกฎหมายและระบบศาลของสหรัฐอเมริกามีความซับซ้อนและแตกต่างจากประเทศอื่น²⁴ ตามทฤษฎีแบ่งอำนาจอธิปไตยของมลรัฐแต่ละมลรัฐ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้เป็นตัวขับเคลื่อนธุรกิจในระบบเศรษฐกิจ ภายใต้ระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่แบ่งกฎหมาย

¹วีรพงษ์ บุญโญภาส, สุพัตรา แผนวิจิต และจิรวุฒิ ลิปิพันธ์, รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร (ระยะที่ 2) (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอัยการสูงสุด, 2542), หน้า 37-38.

ออกเป็นสองระดับ คือ กฎหมายมลรัฐ (State Law) และกฎหมายรัฐบาลกลาง (Federal Law) การฟอกเงินเป็นปัญหาที่ร้ายแรงในสหรัฐอเมริกา ต้นตอหรือแหล่งที่มาของเงินส่วนใหญ่มาจากอาชญากรรมยาเสพติด ซึ่งแต่ละปีมีมูลค่ามหาศาล เนื่องจากสหรัฐอเมริกาถือเป็นตลาดยาเสพติดที่ใหญ่มากนั่นเอง ประมาณกันว่าคนอเมริกันมีการซื้อขายเสพติดมากถึงปีละ 100,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เกือบจะทั้งหมดเป็นการซื้อด้วยเงินสด และเงินสดปรกเหล่านี้มีมากถึง 80% จะถูกนำเข้าสู่สถาบันการเงินไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง¹ ส่วนที่เหลือจะถูกลักลอบนำออกนอกประเทศโดยตรงไม่เพียงอาชญากรรมการค้ายาเสพติดเท่านั้นที่มีได้การฟอกเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวแต่อาชญากรรมอื่น ๆ เช่น การพนัน การฉ้อโกง การขู่เชิด ฆาตกรรม และอาชญากรรมร้ายแรงอื่น ๆ ก็เป็นความผิดที่อยู่เบื้องหลัง (Underlying Offenses) ทำให้อาชญากรรมจำเป็นต้องกระทำการฟอกเงินทั้งสิ้น² ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้ทำการต่อสู้กับปัญหาการฟอกเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างแข็งขัน โดยได้พัฒนาแผนการ มาตรการและแนวทางในการป้องกันและตรวจสอบการฟอกเงินมาโดยตลอด ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกที่กำหนดให้การฟอกเงิน (Money Laundering) เป็นความผิดทางอาญา แยกออกมาโดยเฉพาะ (Specific Crime) นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1986 เรียกว่า Money Control Act of 1986 ซึ่งในตอนแรก มุ่งหมายที่จะต่อต้านปัญหาการฟอกเงิน ที่ได้มาจากอาชญากรรมยาเสพติดเท่านั้น แต่ต่อมา มีการปรับปรุงให้ครอบคลุมถึงการฟอกเงินที่ได้มาจากกระทำความผิดกฎหมายตามที่ระบุเฉพาะ (Specified Unlawful Activity) หรือความผิดมูลฐาน (Predicate Crimes) ทั้งนี้ ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาหรือรู้ (Knowing) ว่าเป็นเงินสกปรกการเจตนาหรือรู้ในที่นี้ หมายความว่ารวมถึงการจงใจละเลยหรือไม่กระทำการ ที่เรียกว่า Willful Blindness หรือ Deliberate Lognorance หรือ Conscience Avoidance ด้วย หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกา กระทรวงการคลังแห่งสหรัฐอเมริกาได้ก่อตั้ง The Financial Crime Enforcement Network หรือ Fin CEN ขึ้นมา

¹ สีนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติสนเทศ, 2544), หน้า 78.

² นิกร เกริกกุล, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางการปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ Tranlator at law.com, 2543), หน้า 58-59.

ในปี ค.ศ. 1990 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารและการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อส่งเสริมการตรวจสอบการสืบสวน และดำเนินคดีกับการฟอกเงินและคดีอาชญากรรมทางการเงินอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการออกกฎหมายและควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามนโยบายในการต่อต้านการฟอกเงิน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการให้สถาบันการเงินรายงานธุรกรรมบางประเภทและให้จัดเก็บรักษาข้อมูลเพื่อเป็นร่องรอยทางการเงิน (Financial Trail) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ในการสืบสวนดำเนินคดีได้ซึ่ง Fin CEN จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเงินดังกล่าว แก่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ใช้เป็นประโยชน์ด้วย ในปัจจุบัน Fin CEN กลายเป็นแกนนำในกระบวนการต่อสู้กับปัญหาการฟอกเงินในระดับระหว่างประเทศ ในการศึกษากฎหมายที่เป็นความผิดมูลฐาน เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงินนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกา¹ ถือได้ว่าเป็นต้นตำรับ ของแนวคิดในเรื่องการให้มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการฟอกเงินขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก²

9.2.1 Money Laundering Control Act of 1986

กฎหมายฉบับนี้สามารถเรียกได้อย่างหนึ่งว่า “กฎหมายควบคุมการฟอกเงิน” ได้บัญญัติไว้ใน บรรพ 18 ของกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา 1956 ของ The USA Patriot Act of 2001 ซึ่งการกระทำความผิดฐานฟอกเงินนี้ ถือว่าเป็นการทำธุรกรรมทางการเงินอีกรูปแบบหนึ่ง และเป็นการต่อต้านอาชญากรรมทางเศรษฐกิจด้วยลักษณะที่เป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน³ โดยการเปลี่ยนสภาพเงินที่ผิดกฎหมายให้กลายเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย สามารถอ้างอิงแหล่งที่มาของเงินได้⁴ โดยอาศัยการทำธุรกรรมทางการเงิน ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมการฟอกเงิน ซึ่งกำหนดห้ามการเกี่ยวข้องในการฟอกเงินในลักษณะของการโอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยผู้กระทำความ

¹สุทธิชัย จิตรวานิช, เรื่องเดิม, หน้า 151-152.

²James R. Richards, *Transnational Criminal Organizations, Cybercrime, and Money Laundering* (FL: CRC Press, 1999), pp. 137-140.

³สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินภายใต้กรอบกฎหมายที่บังคับอยู่ในปัจจุบัน, หน้า 3-5.

มีเจตนาที่ต้องสนับสนุนการกระทำความผิด หรือรู้ว่าการโอนมีวัตถุประสงค์ที่จะปกปิดแหล่งที่มาหรือเจ้าของเงิน หรือหลบเลี่ยงรายงานการโอนเงิน¹ จึงได้บัญญัติถึงการกระทำความผิดฐานฟอกเงินและบดบังโทษ โดยมีรายละเอียดดังนี้

สาระสำคัญของกฎหมาย

The Money Laundering Control Act of 1986 ได้กำหนดลักษณะและพฤติกรรมอันเกี่ยวกับการกระทำอันมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินปรากฏใน Title 18, Part 1, Chapter 95, Section 1956 ทั้งนี้ยังได้กำหนดนิยามที่สำคัญไว้ดังนี้

The Term “Transaction” หมายความว่า การซื้อ ขาย กู้ยืม จำนำ ให้ โอน ส่งหรือการฝากโดยวิธีอื่นต่อสถาบันการเงิน รวมถึงการฝาก ถอน โอนระหว่าง บัญชี การแลกเปลี่ยนเงิน การกู้ยืม การขอสินเชื่อ การซื้อหรือขายหลักทรัพย์ ตราสาร ใบรับฝากเงินหรือตราสารทางการเงินอื่น ๆ การฝากโดยเก็บไว้ในตู้নিরภัยของธนาคาร หรือการชำระเงินด้วยวิธีอื่น การโอนหรือส่งผ่านสถาบันการเงิน

The Term “Financial Transaction” หมายความว่า การทำธุรกรรมทางการเงินซึ่งเป็นการทำธุรกรรมทางใดทางหนึ่ง การทำธุรกรรมซึ่งเกี่ยวข้องและมีผลกระทบระหว่างรัฐหรือทางการค้าระหว่างประเทศ อาทิเช่น ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายเงินทุนทางอากาศหรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับตราสารหรือเอกสารทางการเงินธุรกรรมเดียวหรือหลายธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับตราสารหรือเอกสารทางการเงินธุรกรรมเดียวหรือหลายธุรกรรม การทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการโอนอสังหาริมทรัพย์ ยานพาหนะ เรือ เครื่องบิน การทำธุรกรรมภายในประเทศอันเกี่ยวข้องกับการใช้สถาบันการเงินหรือการทำธุรกรรมระหว่างรัฐหรือทางการค้าระหว่างประเทศหรือโดยวิธีอื่น ๆ²

The Term “Monetary Instruments” หมายความว่า ตราสารหรือเอกสารทางการเงิน อาทิเช่น เหรียญหรือเงินตราของสหรัฐอเมริกาหรือของประเทศอื่น

¹ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 10.

²Money Laundering Control Act, Title 18, Part 1, Chapter 95, Section 1956 (C) (4)

ใด เช็ก ตัวเงิน เอกสารทางการเงิน ใบสั่งจ่ายเงินหรือการลงทุนในหุ้นหรือหลักทรัพย์ หรือธุรกรรมที่สามารถต่อรองกันได้และเช็กผู้ถือ¹

The Term “Specified Unlawful Activity” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ที่ทำต่อสถาบันการเงินซึ่งผลที่เกิดขึ้นนั้นอาจเกิดขึ้นทั้งหมดหรือบางส่วนในประเทศ สหรัฐอเมริกา²

The Term “Financial Institution” หมายความว่า ธนาคารพาณิชย์ บริษัทหลักทรัพย์ ผู้จัดการจำหน่ายหลักทรัพย์ซึ่งจดทะเบียนต่อ Securities and Exchange Commission ภายใต้ The Securities Exchange Act of 1934³ บริษัทหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ ตามที่ระบุไว้ใน The United States Code Title 31 มาตรา 53 12 (a)

The Money Laundering Control Act of 1986 ยังได้กำหนดลักษณะ การกระทำความผิดฐานฟอกเงินและโทษในการฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลักษณะการกระทำความผิด

1) กรณีล่วงรู้การกระทำอันเกี่ยวกับการฟอกเงิน

กรณีที่บุคคลใดดำเนินการหรือพยายามที่จะดำเนินธุรกรรมใด ๆ ซึ่งเกี่ยวกับเงินที่ได้มาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยรู้ถึงที่มาของเงินที่ได้มาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีเจตนาในการปกปิดการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือมีเจตนาในการหลีกเลี่ยงการรายงานการทำธุรกรรมตามที่กำหนดไว้ในข้อ 7201

¹ Money Laundering Control Act, Title 18, Part 1, Chapter 95, Section 1956 (C) (5)

² Ibid., Section 1956 (7) (B)

³ The United State Code, Title 31, Section 5312 (2) (B)

⁴ Ibid., Section 5312 (2) (G)

⁵ Ibid., Section 5312 (2) (H)

หรือ 7206 ของ Internal Revenue Code (1986) ซึ่งเป็นกระทำโดยเจตนาหลีกเลี่ยงการชำระภาษีอากร โดยการทุจริตหรือการใช้เอกสารปลอม¹

บุคคลใดรู้ถึงการทำธุรกรรมใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิด ลวงสภาพที่มาแหล่งที่มา เจ้าของหรือการควบคุมเงินที่ได้มาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือมีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิดรายงานการทำธุรกรรมตามที่กฎหมายกำหนดทั้งกฎหมายมลรัฐและกฎหมายรัฐบาลกลาง²

บุคคลใดกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในข้อนี้ จะต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนเหรียญสหรัฐหรือปรับเป็นจำนวนสองเท่าของมูลค่าของทรัพย์สินแล้วแต่จำนวนใดมากกว่า หรือจำคุกไม่เกินยี่สิบปี หรือทั้งจำทั้งปรับ³

2) กรณีเคลื่อนย้ายเงินตราหรือเอกสารทางการเงิน

บุคคลใดส่งหรือพยายามส่งตราสารหรือเอกสารทางการเงิน หรือเงินทุนจากภายในประเทศสหรัฐอเมริกาออกไปยังภายนอกประเทศสหรัฐอเมริกา หรือไปยังที่อื่น ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีเจตนาในการทำธุรกรรมทางการเงินอันเกี่ยวเนื่องกับเงินที่ได้มาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁴

บุคคลใดรู้ถึงการส่งเงินใด ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิด ลวงสภาพที่มา แหล่งที่มา เจ้าของหรือควบคุมเงินที่ได้มาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานการทำธุรกรรมตามที่กฎหมายมลรัฐและกฎหมายระดับรัฐบาลกลางกำหนด

บุคคลใดกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในข้อนี้ จะต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนเหรียญสหรัฐหรือปรับเป็นจำนวนสองเท่าของมูลค่าตราสาร

¹ Money Laundering Control Act, Title 18, Part 1, Chapter 95, Section 1956 (a) (1)

² Ibid., Section 1956 (a) (1) (B)

³ Ibid., Section 1956 (a) (2) (A)

⁴ Ibid., Section 1956 (a) (2) (A)

หรือเอกสารทางการเงินหรือเงินทุนที่ส่งออก แล้วแต่อย่างใดมากกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกินยี่สิบปี หรือทั้งจำทั้งปรับ¹

3) บทลงโทษ

บุคคลใดมีเจตนาทำธุรกรรมทางการเงินอันเกี่ยวเนื่องกับเงินที่ได้มาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย²

บุคคลใดมีเจตนาเพื่อปกปิด ลวงสภาพที่มา แหล่งที่มา เจ้าของ หรือควบคุมทรัพย์สิน ซึ่งเชื่อได้ว่าได้มาจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย³

บุคคลใดมีเจตนาในการหลีกเลี่ยงการรายงานการทำธุรกรรมตามที่กฎหมายกำหนดตามที่กฎหมายสหรัฐและกฎหมายรัฐบาลกลางกำหนด การดำเนินการหรือพยายามดำเนินการทำธุรกรรมทางการเงินอันเกี่ยวเนื่องกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือทรัพย์สินซึ่งได้ดำเนินการหรือใช้ในการให้การกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายสามารถกระทำได้โดยสะดวกขึ้น⁴

บุคคลใดกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในข้อนี้ ต้องระวางโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินยี่สิบปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีพยายามกระทำความผิด บุคคลใดดำเนินการหรือพยายามดำเนินการตามข้อ (1) หรือ (2) หรือมีการส่งเงินหรือโอนเงินตามข้อ (3) จะต้องรับผิดในทางแพ่งต่อรัฐเป็นจำนวนไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สิน เงินทุน หรือตราสาร หรือเอกสารทางการเงินอันเกี่ยวเนื่องกับธุรกรรมทางการเงินหรือเป็นจำนวนหนึ่งหมื่นเหรียญดอลลาร์สหรัฐอเมริกา⁵

9.2.2 The USA Patriot Act of 2001

¹Money Laundering Control Act, Title 18, Part 1, Chapter 95, Section 1956 (a) (2)

²Ibid., Section 1956 (a) (3) (B)

³Ibid., Section 1956 (a) (3) (B)

⁴Ibid., Section 1956 (a) (3) (C)

⁵Ibid., Section 1956 (a) (3)

⁶Money Laundering Control Act, Title 18, Part 1, Chapter 95, Section 1956 (b) (1)

กฎหมายฉบับนี้มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools to Restrict, Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001 หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่ากฎหมายต่อต้านการก่อการร้าย มีวัตถุประสงค์เพื่อขัดขวาง และลงโทษผู้ก่อการร้าย ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา และทั่วโลก ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มาตรการในการป้องกัน การปราบปราม การตรวจสอบและการสอบสวน การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ระหว่างประเทศและการก่อการร้ายมีประสิทธิภาพ รวมถึงทำให้มาตรการในการป้องกันการไหลเวียนของเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา¹ เพื่อกระทำการทุจริตมีความเคร่งครัดมากยิ่งขึ้น และกฎหมายฉบับนี้ยังช่วยอำนวยความสะดวกในการส่งคืนทรัพย์สินที่ถูกโจรกรรมหรือขโมยมาจากเจ้าของกลับคืนไปยังประเทศที่เจ้าของทรัพย์สินมีสัญชาติอยู่ และเป็นการกำหนดอำนาจในการพิจารณาตัดสินคดีคนต่างชาติ สถาบันการเงินของต่างประเทศ และการทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศหรือบัญชีทางการเงินประเภทอื่น ๆ ที่อาจต้องสงสัยว่ามีการกระทำความผิดอาญา นอกจากนี้ยังมีการกำหนดเงื่อนไขที่เหมาะสมในการรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินที่อาจมีการฟอกเงินให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งกฎหมายฉบับนี้ยังเพิ่มอำนาจให้แก่เจ้าหน้าที่ให้สามารถทำได้ทั้งในประเทศและนอกประเทศ โดยมีมาตรการพิเศษ อาทิเช่น การดักฟังโทรศัพท์ การตรวจสอบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น โดยเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ ดังนี้

- 1) อนุญาตให้ติดเครื่องดักฟังบนเครือข่ายโทรศัพท์ หรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องสงสัย
- 2) อนุญาตให้ศาลทั่วประเทศออกกฎหมายอนุญาตให้มีการดักฟัง และการเข้าตรวจสอบแหล่งเก็บรวบรวมที่ได้จากการติดต่อสื่อสารนั้น เช่น

¹วีระพงษ์ บุญโญภาส, “ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับความจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย,” วารสารกฎหมาย 21, 1 (2545): 350-351.

การบันทึกเสียงการติดต่อทางโทรศัพท์ หรือการตรวจสอบอีเมลที่บันทึกไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3) ให้ถือว่าพยานหลักฐานที่ได้จากการบันทึกการสนทนาทางโทรศัพท์ มีคุณสมบัติเทียบเท่าเพิ่มข้อมูลที่ได้จากการบันทึกอีเมล

4) ห้ามเจ้าหน้าที่เข้าไปดักฟังการติดต่อสื่อสารของบุคคลผ่านเครือข่ายสื่อสารใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ควบคุมเครือข่ายนั้นเสียก่อน¹

5) ให้เพิ่มการก่อการร้ายข้ามชาติและอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ให้เป็นความผิด

6) ให้มีมาตรการคุ้มครองพยานบุคคลที่อำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมาย

7) สร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานระหว่างเจ้าหน้าที่ในประเทศและหน่วยงานสืบสวนสอบสวนของต่างประเทศ

8) กรณีที่มีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ผู้เสียหายอาจฟ้องร้องเจ้าหน้าที่จากการปฏิบัติหน้าที่ได้

9) ให้ดำเนินคดีกับผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ หรือการทำงานของหน่วยงานต่างประเทศเพื่อประโยชน์ตามกฎหมายฉบับนี้

นอกจากกฎหมายฉบับนี้จะเพิ่มอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดแล้ว ยังเป็นหลักประกันคุ้มครองการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการใช้มาตรการนี้ด้วย ได้แก่

(1) ในหมายของศาลจะไม่มีภาระไปถึงประเภทของเครื่องมือที่ใช้และสถานที่ที่จะใช้ในการดักฟัง

¹Financial Crimes Enforcement Network (United States Department of the Treasury), **USA Patriot Act** [Online], available URL:<http://www.fincen.gov/statutesregs/Patriot/index.html?r=1&id=352> #352, 2012 (November,1).

- (2) เพิ่มจำนวนผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาในการออกหมายให้ดักฟังการกระทำตามกฎหมายจากเดิมเจ็ดคนเป็นสิบเอ็ดคน
- (3) เมื่อมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง ให้เจ้าหน้าที่สามารถรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานสืบสวนในต่างประเทศได้มาตรการนี้ใช้ได้กับการดักฟัง
- (4) เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเข้าถึงข้อมูลของนิติบุคคลหรือหน่วยงานที่อาจเป็นทางผ่านทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดตามกฎหมายฟอกเงินได้
- (5) รัฐมีอำนาจเข้ามาเป็นผู้แทนในคดี กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้องข้อหาละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

9.2.3 Bank Secrecy Act 1970

Bank Secrecy Act 1970 (BSA) หรือเป็นที่รู้จักในชื่ออื่น ๆ เช่น Currency and Foreign Transactions Reporting Act หรือ Anti Money Laundering Law-- AML Law หรือ AML/BSA¹ สหรัฐอเมริกาแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของสภาเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 1969 เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 1970 ประกาศใช้เมื่อปี 26 ตุลาคม ค.ศ. 1970 กฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดให้สถาบันการเงิน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เก็บบันทึก และรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินที่เป็นการทำธุรกรรม ที่เป็นเงินสดที่มีมูลค่ามากกว่าหนึ่งหมื่นเหรียญดอลลาร์ต่อวัน หรือการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรต้องสงสัย ซึ่งอาจมีการกระทำไปเพื่อการฟอกเงิน หลีกเลี่ยงภาษี หรือกฎหมายประเภทอื่น ๆ² ทั้งนี้เนื่องจากมีบางประเทศได้ออกกฎหมายคุ้มครองความลับของธนาคาร โดยถือว่าข้อมูลของธนาคารเป็นความลับ ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีของลูกค้าได้ เจ้าหน้าที่สหรัฐอเมริกาจึงไม่ได้รับความร่วมมือ จากธนาคารต่างประเทศ เพื่อให้เป็น

¹Chris Howard, "Comparative Analysis: The United States," in **Butterworths Money Laundering Law**. (London: Antony Rowe, 2003), p. 6.

²Financial Crimes Enforcement Network (United States Department of the Treasury), op. cit.

ประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวน การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน¹ และการประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างร่องรอยทางเอกสาร (Paper Trail) หรือร่องรอยทางการเงิน (Money Trail) เพื่อติดตามเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไปยังแหล่งที่มาของเงินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดย Bank Secrecy Act เป็นการอธิบายรายละเอียดถึง การกำหนดให้สถาบันการเงิน มีหน้าที่ในการรายงาน และบันทึกการทำธุรกรรมทางการเงินเท่านั้น แต่รายละเอียดและวิธีการในการปฏิบัติจะต้องพิจารณา The Code of Regulations ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมจาก โดย Bank Secrecy Act ไว้ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้²

- 1) Currency Transaction Report (CTR) การทำธุรกรรมทางการเงินประเภทนี้ หมายถึง การทำธุรกรรมทางการเงินประเภทฝาก ถอน แลกเปลี่ยน ชำระโอนผ่านทางสถาบันการเงิน ซึ่งมีจำนวนมูลค่าในการทำธุรกรรมหนึ่งหมื่นเหรียญสหรัฐต่อหนึ่งธุรกรรม หรือการทำธุรกรรมหลายๆ ธุรกรรม แต่ให้ถือว่าเป็นการทำธุรกรรมเดียว เช่น การทำธุรกรรมโดยบุคคลคนเดียวกันหรือการทำธุรกรรมอันเป็นผลให้สถาบันการเงินได้รับเงินเป็นจำนวนมูลค่ามากกว่าหนึ่งหมื่นเหรียญสหรัฐ
- 2) International Transpirations of Currency or Monetary Instrument (CMIR) การทำธุรกรรมทางการเงินประเภทนี้ หมายถึง กรณีที่บุคคลใด ๆ ซึ่งทำธุรกรรมทางการเงิน โดยมีการส่งเงินเข้ามาหรือส่งเงินออกไปจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีจำนวนมูลค่าแต่ละธุรกรรมมากกว่าหนึ่งหมื่นเหรียญสหรัฐ
- 3) Foreign Bank and Foreign Account (FBAR) การรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินประเภทนี้ ใช้กับกรณีที่บุคคลซึ่งมีสัญชาติอเมริกันได้รับผลประโยชน์ใด ๆ จากบัญชีทางการเงินในต่างประเทศ หากธุรกรรมนั้นมีจำนวนมูลค่ามากกว่าหนึ่งหมื่นเหรียญสหรัฐต่อไป

¹U.S. Department of Justice, **Investigation and Prosecution of Legal Money: A Guide to The Bank Secrecy Act** (Washington: U.S. Dept of Justice, 1983) pp. 1-2.

²Ibid., pp. 34-58.

4) Suspicious Activity Report (SAR) Fin CEN กำหนดให้สถาบันการเงินหลาย ๆ ประเภทมีหน้าที่ในการบันทึกข้อมูลและรายงานการทำธุรกรรมทางการเงิน รวมถึงธุรกรรมที่มีเหตุอันควรต้องสงสัยตามที่ Bank Secrecy Act กำหนด ซึ่งสถาบันการเงินเหล่านั้น หมายความว่ารวมถึง ธนาคาร บริษัทหลักทรัพย์ ผู้จัดการนายหลักทรัพย์ และกองทุนรวมด้วย ซึ่ง Suspicious Activity Monitoring and Reporting นั้น Bank Secrecy Act มิได้กำหนดลักษณะของการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรต้องสงสัยไว้ SAR จึงต้องพิจารณาตาม Bank Secrecy Act Regulations Title: Banks and Banking มาตรา 208.62 ซึ่งประกาศโดย Board of Governors the Federal Reserve System ที่กำหนดให้รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรต้องสงสัยตามที่คณะกรรมการเป็นผู้กำหนด โดยลักษณะของธุรกรรมที่มีเหตุอันควรต้องสงสัยที่ต้องรายงานต่อ Fin CEN มีดังนี้¹

(1) ในกรณีที่สถาบันการเงินตรวจสอบแล้วพบการกระทำความผิด โดยมีการกระทำที่ต้องสงสัยว่ามีการหลีกเลี่ยงความผิดทางอาญา กระทำหรือพยายามกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือการทำธุรกรรมทางการเงินกับสถาบันการเงิน หรือการทำธุรกรรมผ่านทางสถาบันการเงิน โดยมีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าสถาบันการเงินจะเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด หรือสถาบันการเงิน มีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิด โดยผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลภายในของสถาบันการเงินนั้น อาทิ เช่น ผู้อำนวยการ พนักงาน ลูกจ้าง ตัวแทน หรือผู้ได้รับมอบหมายจากสถาบันการเงิน²

(2) ในกรณีที่สถาบันการเงินตรวจสอบแล้วพบการกระทำความผิด โดยมีการกระทำที่ต้องสงสัยว่ามีการหลีกเลี่ยงความผิดทางอาญา กระทำหรือพยายามกระทำในการทำธุรกรรมทางการเงิน หรือเงินทุน หรือทรัพย์สิน ซึ่งมีจำนวนมูลค่าห้าพันเหรียญสหรัฐ ซึ่งเป็นการทำธุรกรรมทางการเงินกับสถาบันการเงินหรือการทำธุรกรรมผ่านทางสถาบันการเงิน ซึ่งมีลักษณะการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรต้องสงสัย โดยมีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าสถาบันการเงินจะเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด หรือ

¹The Code of Federal Regulations, Section 208.62(3) Definitions

²Ibid., Section 208.62 (C) (1)

สถาบันการเงินมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิด โดยผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลภายในของสถาบันการเงิน¹

(3) ในกรณีที่สถาบันการเงินตรวจสอบแล้วพบการกระทำความผิด โดยมีการกระทำที่ต้องสงสัยว่ามีการหลีกเลี่ยงความผิดทางอาญา กระทำหรือพยายามกระทำในการทำธุรกรรมทางการเงิน หรือเงินทุนหรือทรัพย์สินซึ่งมีจำนวนมูลค่าสองหมื่นห้าพันเหรียญสหรัฐ ซึ่งเป็นการทำธุรกรรมทางการเงินกับสถาบันการเงิน หรือกระทำธุรกรรมผ่านทางสถาบันการเงิน ซึ่งมีลักษณะการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรต้องสงสัยโดยมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าสถาบันการเงินจะเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด หรือสถาบันการเงินมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิด หรือเป็นส่วนหนึ่งในการกระทำความผิดอาญา²

(4) การทำธุรกรรมที่มีจำนวนมูลค่ารวมห้าพันเหรียญสหรัฐ หรือธุรกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน หรือธุรกรรมที่มีการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตาม Bank Secrecy Act ธุรกรรมเหล่านี้ หมายถึง การฝากเงิน การถอนเงิน การโอนเงินระหว่างบัญชี การแลกเปลี่ยนเงิน การกู้ยืมเงิน การเพิ่มสินเชื่อ การซื้อหรือขายหลักทรัพย์ ตราสาร บัตรเงินฝาก หรือตราสารทางการเงินอื่น ๆ การลงทุนในหลักทรัพย์หรือการชำระเงิน โอนเงินหรือการส่งเงิน โดยหรือส่งผ่านทางสถาบันการเงิน กระทำหรือพยายามกระทำในการทำธุรกรรมทางการเงินหรือเงินทุน หรือทรัพย์สินซึ่งมีจำนวนมูลค่าห้าพันเหรียญสหรัฐ โดยสถาบันการเงินรู้ถึงการกระทำที่มีเหตุอันควรต้องสงสัย หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำที่มีเหตุอันควรสงสัย³

(5) การทำธุรกรรมเกี่ยวข้องกับเงินทุน ซึ่งได้รับมาจากการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายหรือเจตนา หรือกระทำการเพื่อซ่อนหรือปกปิดเงิน หรือทรัพย์สิน

¹Money Laundering Control Act, Title 18, Part 1, Chapter 95, Section 208.62

(C) (2)

²Ibid., Section 208.62 (C)

³The Code of Federal Regulations, Section 208.62 (C) (4)

ที่ได้รับมาจากการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย โดยมีเจตนาเพื่อฝ่าฝืน หรือหลีกเลี่ยงกฎหมาย หรือข้อบังคับในการรายงานการทำธุรกรรมภายใต้กฎหมายของส่วนกลาง¹

(6) การทำธุรกรรมที่มีลักษณะเป็นการเลี่ยงกฎข้อบังคับซึ่งได้ถูก ประกาศใช้ภายใต้ Bank Secrecy Act²

(7) การทำธุรกรรมซึ่งไม่มีการดำเนินธุรกิจอย่างแท้จริง หรือ มีจุดประสงค์ให้ผลปรากฏว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือสถาบันการเงิน ไม่ทราบถึงที่มาของลูกค้ำและภายหลังสถาบันการเงินได้ตรวจสอบแล้ว พบว่า ไม่ทราบ ถึงเหตุผลที่แท้จริงในการทำธุรกรรม รวมถึงประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการทำ ธุรกรรมอย่างแท้จริง การรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรต้องสงสัยที่ The Code of Federal Regulation กำหนดนั้น เป็นการรายงานการทำธุรกรรมที่มีลักษณะเป็นการทำ ธุรกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามที่ Bank Secrecy Act กำหนด ซึ่งถือ เป็นมาตรการเบื้องต้นในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ เอกสารของการรายงานธุรกรรมดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานหากตรวจสอบได้ ว่าการทำธุรกรรมอันมีเหตุอันควรต้องสงสัยนั้นเข้าข่ายเป็นการกระทำทำความผิดฐาน ฟอกเงิน³

9.2.3.1 Designation of Exempt Person สถาบันการเงินจะต้อง รายงานการทำธุรกรรมทางการเงินของบุคคลใด ๆ ซึ่งมีการทำธุรกรรมที่มีจำนวนมูลค่า ในการทำธุรกรรมหนึ่งหมื่นเหรียญสหรัฐต่อหนึ่งธุรกรรม หรือการทำธุรกรรมหลาย ๆ ธุรกรรมแต่ให้ถือว่าเป็นการทำธุรกรรมเดียวของบุคคลบางประเภทที่ได้รับการยกเว้นไม่ ต้องรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินในแต่ละครั้ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้ได้แก่ สถาบัน การเงิน องค์กรของรัฐ ผู้มีอำนาจของรัฐบาล บริษัทจดทะเบียน บริษัทย่อยของบริษัท

¹Money Laundering Control Act, Title 18, Part 1, Chapter 95, Section 208.62
(C) (4) (i)

²Ibid., Section 208.62 (C) (4) (ii)

³Financial Crimes Enforcement Network (United States Department of the Treasury), op. cit.

จดทะเบียนลูกค้ายี่มีเงินเดือนประจำ แต่อย่างไรก็ดีแม้ว่าบุคคลดังกล่าวจะได้รับ
การยกเว้นจากสถาบันการเงินในการไม่ต้องรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินต่อ Fin
CEN ก็ตาม แต่เพื่อเป็นการป้องกันการฟอกเงินที่อาจเกิดขึ้น สถาบันการเงินก็ยังคงมีความ
จำเป็นที่จะต้องส่งข้อมูลการทำธุรกรรมทางการเงินและข้อมูลของบุคคลผู้ทำธุรกรรมให้แก่
Fin CEN เพื่อให้ Fin CEN มีระบบฐานข้อมูลของลูกค้ายี่รายนั้นอยู่ในระบบข้อมูลของ
Fin CEN ด้วย ถึงแม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่ต้องผ่านการตรวจสอบลูกค้ายี่อย่างเข้มงวดจาก
สถาบันการเงินและไม่ต้องรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินต่อ Fin CEN ก็ตาม รวมถึง
สถาบันการเงินจะต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติของบุคคลที่ได้รับการยกเว้นทุก ๆ สองปีด้วย
การรายงานการทำธุรกรรมทางการเงิน Fin CEN กำหนดให้บุคคลดังต่อไปนี้มีหน้าที่ในการ
รายงานการทำธุรกรรมทางการเงิน

- 1) สถาบันรับฝากเงิน เช่น ธนาคาร เครดิตยูเนียน
- 2) บริษัทหลักทรัพย์หรือผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์
ในตลาดทุน หรือตลาดซื้อขายล่วงหน้า
- 3) ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการทางการเงิน เช่น ผู้โอนเงิน
- 4) กองทุนรวม
- 5) บุคคล ซึ่งส่งเงินสดหรือตราสารทางการเงินเป็นจำนวน
มูลค่ามากกว่าหนึ่งหมื่นเหรียญสหรัฐเข้า หรือออกจากประเทศสหรัฐอเมริกา
- 6) กรณีที่มีการส่งหรือรับเงิน หรือตราสารทางการเงินเข้า
หรือออกจากสหรัฐอเมริกาที่มีจำนวนมูลค่ามากกว่าหนึ่งหมื่นเหรียญสหรัฐ
- 7) บุคคลสัญชาติอเมริกัน รวมถึงธนาคารที่ได้รับ
ผลประโยชน์ทางการเงินและเป็นผลประโยชน์จากบัญชีธนาคารต่างประเทศ ซึ่งมีจำนวน
มูลค่ามากกว่าหนึ่งหมื่นเหรียญสหรัฐ ไม่ว่าในช่วงระยะเวลาใดของปีตามปฏิทิน

กฎหมาย Bank Secrecy Act ได้กำหนดมาตรการการ
ติดตามการฝากเงินผ่านทางสถาบันการเงิน ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) กำหนดให้สถาบันการเงินต้องรู้จักลูกค้ายี่มาติดต่อ
ทำธุรกรรมหรือผ่านสถาบันการเงิน โดยลูกค้ายี่ต้องแสดงตนและที่อยู่จริงไม่อนุญาตให้มี
การเปิดบัญชีโดยมีการใช้ชื่อปลอมหรือใช้นามแฝง

2) กำหนดให้สถาบันการเงินจัดทำและเก็บรักษาบันทึกข้อมูลทางการเงินไว้เป็นเวลา 5 ปี ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเป็นไปตามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้กำหนด

3) กำหนดให้ธนาคาร หรือสถาบันการเงิน รวมทั้งบุคคลธรรมดา รายงานข้อมูลทางการเงินประเภทต่าง ๆ ต่อหน่วยงานของรัฐ ได้แก่

(1) กำหนดให้สถาบันการเงินภายในประเทศ รายงานธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงิน การรับเงิน การโอนเงิน (หรือตราสารทางการเงินอื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด) ซึ่งมีจำนวนตามที่กฎหมายกำหนด คือ เกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐขึ้นไป

(2) กำหนดให้บุคคลใดหรือตัวแทน หรือผู้รับฝากเงิน รายงานการเงิน หรือตราสารทางการเงิน ซึ่งมีจำนวนเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐขึ้นไป เข้ามาหรือออกนอกสหรัฐ

(3) กำหนดให้บุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายสหรัฐ อเมริกา รายงานธุรกรรม หรือความสัมพันธ์ที่มีต่อสถาบันการเงินในต่างประเทศ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด

(4) กำหนดให้มีการกระจายข้อมูลทางการเงิน โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจในการกระจายข้อมูลรายงานประเภทต่าง ๆ ให้กับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อใช้ในการสืบสวนดำเนินคดีอาญาหรือคดีภาษีอากร ข้อมูลที่รับนี้ต้องเก็บรักษาไว้เป็นความลับและเปิดเผยให้กับบุคคลที่นำไปใช้ประโยชน์ทางราชการที่เกี่ยวกับการสืบสวนดำเนินคดี

(5) กำหนดให้ธนาคารหรือสถาบันการเงิน จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดให้ลูกค้า แสดงตน การจัดทำบันทึก การรายงานข้อมูลทางการเงิน รวมทั้งการให้ความร่วมมือในการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ

(6) มีบทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายทั้งทางแพ่ง และทางอาญา ความรับผิดชอบทางแพ่ง คือ กรณีสถาบันการเงินภายในประเทศรวมทั้งหุ้นส่วนผู้จัดการ พนักงาน หรือลูกจ้างของสถาบันการเงิน จงใจฝ่าฝืนกฎหมาย หรือ

ระเบียบที่ออกภายใต้กฎหมาย จะถูกปรับมากกว่าจำนวนเงินที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรม ไม่เกิน 100,000 เหรียญสหรัฐ หรือปรับ 25,000 เหรียญสหรัฐ ส่วนความรับผิดทางอาญา คือ ในกรณีที่ผู้ใดเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายหรือระเบียบที่ออกภายใต้กฎหมาย จะถูกปรับ ไม่เกิน 250,000 เหรียญสหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีที่จำเลย กระทำความผิดตามกฎหมายนี้ พร้อมกับกระทำความผิดเกี่ยวกับธุรกรรมที่มีจำนวนเกินกว่า 100,000 เหรียญสหรัฐ ภายในระยะเวลา 12 เดือน ผู้กระทำความผิดจะถูกปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญสหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

ระบบการควบคุมภายในหน่วยงานกำกับดูแล ธนาคารทุกแห่ง จะบังคับให้สถาบันการเงินภายใต้เขตอำนาจของตนจัดให้มีและดำเนินการ ตามกระบวนการ เพื่อประกันการดำเนินการและส่งเสริมการปฏิบัติตาม Bank Secrecy Act ซึ่งได้แก่ มาตรการเกี่ยวกับการบ่งชี้ตัวตนของลูกค้า หลักการรู้จักลูกค้าของตน การรายงานการกระทำที่น่าสงสัย Money Laundering Control Act 1986--MLCA¹ ประกาศใช้ฐานความผิดใหม่ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยสภาองเกรส มีวัตถุประสงค์ที่จะให้เป็นกฎหมายกำหนดความผิดมูลฐานเพื่อควบคุมการฟอกเงิน ซึ่งได้กำหนดห้ามการเกี่ยวข้องในการฟอกเงินในลักษณะกว้าง ๆ ของการโอนเงินที่ได้ จากการประกอบอาชญากรรม โดยผู้กระทำนั้นต้องมีเจตนาที่จะปกปิดแหล่งที่มา หรือ เจ้าของเงินหรือการควบคุมเงินหรือหลบเลี่ยงการรายงานการ โอนเงิน นอกจากนี้กฎหมาย ฉบับนี้ยังเน้นเจตนาในใจของผู้กระทำความผิด ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินตาม MCLA แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1) การฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางการเงิน (Financial Transaction) คือ ความผิดในการพยายามทำธุรกรรมโดยใช้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้ จากการกระทำความผิดมูลฐานที่ระบุ หรือที่เรียกว่า Specified Unlawful Activity ซึ่งปัจจุบันมีประมาณ 200 ความผิดมูลฐาน

¹ Amy G. Rudnik, **United States in Butterworths International Guide to Money Laundering Law and Practice** (London: Butterworth, 1995), p. 236.

2) การผ่านข้ามเขตแดนสหรัฐอเมริกาโดยไม่แจ้ง
รายงานตราสารการเงินเป็นความผิดในการพยายามเคลื่อนย้ายเงินที่ได้จากการกระทำ
ความผิดฐานข้ามเขตแดนสหรัฐอเมริกา

3) การฟอกเงินโดยปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่
เพื่อหลอกลวงนักฟอกเงิน หรือที่เรียกว่า Sting Operation ซึ่งคล้ายคลึงกับการฟอกเงิน
ที่เกี่ยวกับธุรกรรมตามประเภทแรก แต่มีข้อแตกต่างกัน คือ เงินหรือทรัพย์สินไม่จำเป็นต้อง
ต้องมาจากความผิดมูลฐานจริง ๆ แต่เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ใช้ล่อให้นักฟอกเงิน
โดยแสดงให้เห็นและผู้กระทำเชื่อว่า จะทำธุรกรรมได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน
ความผิดมูลฐานตามกฎหมายฉบับนี้ จึงเป็น
ความผิดเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางการเงินกับทางสถาบันการเงินรวมถึงตราสารทางการเงิน
ทั้งสิ้นมีข้อน่าสังเกตว่ากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศ
สหรัฐนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายฉบับมีวัตถุประสงค์และวิธีการบังคับใช้ประสานสอดคล้อง
กัน เช่น การกำหนดให้เก็บรักษา บันทึกทางการเงินไว้ 5 ปี รวมทั้ง ให้แสดงผลแห่งที่มา
ปริมาณและการเคลื่อนย้ายเงินตรา ของสหรัฐ ซึ่งส่งภายในประเทศหรือออกนอกประเทศหรือ
สัตว์ในสถาบันการเงินเพื่อประโยชน์ทางการสืบสวนทางอาญาและการดำเนินคดีของ
เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามเพื่อแก้ไขปัญหาในการที่เจ้าหน้าที่ปราบปรามประสบปัญหาข้อ
กฎหมายเกี่ยวกับความลับทางธนาคารในหลายประเทศ

9.2.4 Federal Crimes And Criminal Procedure มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การกระทำหรือพยายามกระทำการ สนับสนุน ช่วยเหลือในการ
กระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน ปกปิด ซ่อนเร้นในการกระทำความผิด หลีกเลียง
ไม่รายงานการโอนเงิน โทษปรับไม่เกิน 50,000 เหรียญสหรัฐหรือสองเท่าของมูลค่า
ของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องแล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่าหรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ

2) กระทำ หรือพยายามนำเข้าหรือนำออกซึ่ง Money Instrument คือ
เหรียญหรือเงินตราของสหรัฐหรือของประเทศอื่น เช็คเดินทาง เช็คส่วนตัว เช็คธนาคาร
ตัวเงิน เป็นต้น โทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญสหรัฐ หรือสองเท่าของมูลค่านั้นแล้วแต่
จำนวนใดจะสูงกว่า หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ จากสาระสำคัญของ

กฎหมายฉบับนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นบทกำหนดโทษเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเงินรวมถึงการนำเข้าหรือนำออกเงินหรือตัวเงิน ฯลฯ โดยเฉพาะยังมีได้เป็นข้อบ่งชี้ของความผิดมูลฐานอย่างชัดเจน

9.2.5 กฎหมายว่าด้วยการยึดทรัพย์สินในสหรัฐอเมริกา

มาตรา 4 บทแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ซึ่งรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (Bill of Rights) จากการที่ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐ ค้น และยึด โดยมีขอบ โดยมีใจความว่า “สิทธิของบุคคลที่จะมีความปลอดภัยในร่างกายเคหสถาน เอกสารและทรัพย์สินจากการถูกตรวจค้นหรือยึดโดยไม่มีสาเหตุอันควร จะถูกล่วงละเมิดมิได้ และห้ามมิให้มีการออกหมายเว้นแต่จะมีเหตุอันควร ซึ่งได้รับการยืนยันด้วยคำสาบาน หรือคำปฏิญาณและโดยเฉพาะหมายนั้นจะต้องระบุสถานที่ที่จะค้น หรือบุคคลที่จะถูกจับกุม หรือสิ่งของที่ จะยึด”

การยึด หมายถึง การเข้าครอบครองยานวัตถุหรือสิ่งของจากผู้ครอบครองคนก่อน และโดยทั่วไปมักกระทำโดยสิ้นใจผู้ครอบครองคนก่อน ทั้งนี้หาจำต้องกระทำโดยใช้กำลังไม่ ดังนั้น คำว่า “ยึด” ในกฎหมายสหรัฐอเมริกา มีความหมายกว้างมากกว่าการยึดทรัพย์สิน หรือสิ่งของ ตามกฎหมายไทย ซึ่งการยึดตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา ยังขยายความรวมถึงกรณีอื่น ๆ เช่น การหยุดบุคคลที่มีพฤติการณ์น่าสงสัยแล้วตรวจตราภายนอกร่างกาย โดยศาลถือว่าการที่เจ้าพนักงานหยุดผู้ต้องสงสัยไว้และผู้ต้องสงสัยสิ้นเสรีภาพในการ ไปที่ใด ตามที่ต้องการแม้เพียงชั่วระยะเวลาหรือชั่วคราวก็เป็นการ “ยึด” ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 4

9.2.6 การริบทรัพย์สินในประเทศสหรัฐอเมริกา

ตามหลัก Common Law ตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นเองเป็นทรัพย์สินที่ผิด และต้องริบให้แก่พระเจ้า ดังนั้นจึงเกิดความเข้าใจในสหรัฐอเมริกาว่าคดีฟ้องริบทรัพย์สิน เป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน (In Rem) มิได้นำหลักกฎหมายอาญามาใช้กฎหมายริบทรัพย์สินเป็นที่หวาดกลัวกันมาก เพราะในอดีตมีการใช้โดยมิชอบ เช่น การริบทรัพย์สินทุกอย่างของผู้กระทำผิดต่อรัฐ เป็นต้น หลักการริบทรัพย์สินในประเทศสหรัฐอเมริการากฐานมาตั้งแต่เมื่อสหรัฐอเมริกาได้เอกราช ก็ได้ออกกฎหมายในปี ค.ศ. 1790 ห้ามการลงโทษริบราชบาตร แต่อีกไม่กี่เดือนต่อมาในปี ค.ศ. 1790 นั้นเอง ก็มีการกำหนด

การริบทรัพย์ไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับการเดินเรือ และศุลกากรสำหรับเรือ และสินค้าที่ขนส่งโดยผิดกฎหมาย โดยกฎหมายให้อำนาจอัฐบาลในการยึดเรือ และสินค้าบนเรือที่ฝ่าฝืนกฎหมายศุลกากรและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าในกรณีที่เจ้าของเรือที่ถูกริบนั้นจะไม่ได้รู้เห็นกับการกระทำความผิดก็ตามหลักการดังกล่าวแสดงให้เห็นชัดว่ารัฐบาลมุ่งเน้นวัตถุที่เป็นเรือที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมากกว่าที่จะมุ่งเน้นลูกเรือหรือกัปตันเรือ ต่อมาคดีริบทรัพย์จึงมีการวางหลักให้เป็นคดีแพ่ง (In Rem Action) กฎหมายริบทรัพย์จึงเรียกกันว่า การริบทรัพย์ทางแพ่ง (Civil Forfeiture)

ปี ค.ศ. 1969 สภาองเกรสได้นำหลักการหลักการริบทรัพย์ดั้งเดิมนี้มาใช้เป็นเครื่องมือต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรมและปราบปรามขบวนการค้ายาเสพติด โดยสภาองเกรส มีความมุ่งประสงค์ที่จะใช้กฎหมายดังกล่าว เพื่อเป็นเครื่องมือในการตัดทอนอำนาจทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ กำไรและทรัพย์สินที่ใช้ในขบวนการอาชญากรรมดังกล่าว ต่อมาช่วงประมาณปี ค.ศ. 1970 สภาองเกรสได้ผ่านกฎหมาย 3 ฉบับ ซึ่งเน้นให้เห็นถึงการออกกฎหมายของสหพันธรัฐ ในการริบทรัพย์ทางอาญาและการริบทรัพย์ทางแพ่ง กล่าวคือ กฎหมายว่าด้วยองค์กรเกี่ยวกับอั้งยี่ และการประพฤติมิชอบ (Racketeer Influenced and Corrupt Organization--RICO) และกฎหมายยาเสพติดว่าด้วยธุรกิจอาชญากรรมต่อเนื่อง (Continuing Criminal Enterprise--CCE) และกฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการเงิน (Bank Secrecy Act 1970--BSA) โดยกฎหมาย RICO มุ่งเน้นการปราบปรามและริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม กฎหมาย CCE มุ่งเน้นการริบทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด ในขณะที่ BSA มุ่งเน้นการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินทรัพย์สินที่เข้าข่ายที่จะถูกริบได้ ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา มีดังนี้

- 1) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติด
- 2) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน
- 3) ทรัพย์สินที่อาจถูกริบได้ตามกฎหมายอื่น

ทรัพย์สินที่ใช้ในการอำนวยความสะดวก ในการกระทำความผิดบางอย่างก็อาจเข้าข่ายที่จะถูกริบได้ อย่างไรก็ตามจะต้องปรากฏหลักฐานว่า ทรัพย์สินนั้นจะต้อง “เกี่ยวข้อง” หรือ “มีส่วนร่วม” ในอาชญากรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายสหพันธรัฐ เช่น การที่รัฐบาลจะริบเรือของผู้ค้ายาเสพติดได้นั้น รัฐบาลต้องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าเรือลำ

ดังกล่าว ถูกใช้ในการกระทำความผิดครั้งใด หรือถูกมุ่งประสงค์ที่จะใช้ในการกระทำความผิดครั้งใด หรือทำให้การสืบสวนขยายผลไปยังการกระทำความผิดได้¹

การริบทรัพย์ด้วยกระบวนการแพ่งมี อยู่ 2 กรณี กล่าวคือ

การริบทรัพย์ทางฝ่ายบริการ กระบวนการนี้ใช้กับทรัพย์สินทางฝ่ายบริหารราคาไม่เกิน 50,000 เหรียญสหรัฐ เช่นรถยนต์ เงิน เรือ ยกเว้นอสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถที่จะยึดได้ จะต้องใช้สิทธิในทางศาล การยึดทรัพย์สินของฝ่ายบริหารจะเริ่มต้นจากการที่เจ้าหน้าที่สงสัยว่า บุคคลนั้นได้ทรัพย์สินมาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อยึดทรัพย์สินไว้แล้วจะต้องแจ้งไปยังบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินทางไปรษณีย์ และจะต้องประกาศหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่อยู่ในเขตอำนาจศาลภายใน 3 สัปดาห์ติดต่อกัน เพื่อให้บุคคลที่มีส่วนได้เสียทราบเรื่องการยึดทรัพย์สินนั้น หากไม่มีผู้มีส่วนได้เสียมาโต้แย้งภายใน 21 วัน เจ้าหน้าที่รัฐจะดำเนินการขายทอดตลาด หากมีผู้มีส่วนได้เสียโต้แย้งการริบทรัพย์ดังกล่าวผู้มีส่วนได้เสียจะต้องยื่นคำร้องภายใน 20 วัน นับแต่วันประกาศพร้อมวางเงินประกัน 5,000 เหรียญสหรัฐ หรือ 10 เปอร์เซ็นต์แต่ไม่น้อยกว่า 250 เหรียญสหรัฐ

การริบทรัพย์สินทางศาล จะริบอสังหาริมทรัพย์ทุกชนิดไม่ว่าจะมูลค่าเท่าใด หรือการริบทรัพย์สินซึ่งมีราคาเกินกว่า 50,000 เหรียญสหรัฐ หากมีผู้โต้แย้งการยึดทรัพย์สิน จะต้องส่งเรื่องให้พนักงานอัยการฟ้องคดีริบทรัพย์สินต่อศาล ภายหลังกายึดทรัพย์สินรัฐจะต้องประกาศในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่อยู่ในเขตอำนาจศาลภายใน 10 วัน ภายหลังจากที่ได้มีการยึดทรัพย์สินจะต้องยื่นคำคัดค้านภายใน 20 วัน

การยึดทรัพย์สินนั้น หากเป็นการยึดเงินสด เงินนั้นต้องถูกฝากเข้าบัญชีกองทุนรับฝากทรัพย์สินที่ถูกยึดภายใน 60 วัน นับแต่วันยึด หรือภายใน 10 วันนับแต่วันที่มีคำสั่ง ทรัพย์สินที่ถูกยึดไม่สามารถนำไปใช้ได้จนกว่าจะมีการยืนยันถึงการริบทรัพย์สิน

¹ Alexander R. Cain, **New England International & Comparative Law Annual** [Online], available URL: <http://www.nesl.edu/intljournal/vol.2/rico.htm>, 2005 (December, 28).

9.2.7 การบังคับทรัพย์สินย้อนหลัง (Relation Back Doctrine) ในประเทศสหรัฐอเมริกา

หลัก Relation Back Doctrine ถือว่า การริบทรัพย์มีผลย้อนหลังไปยังเวลาที่ทรัพย์ที่ถูกริบนั้นถูกใช้โดยผิดกฎหมาย หรือย้อนหลังไปถึงเวลาที่มีการกระทำให้เกิดการริบทรัพย์ได้ หลักดังกล่าว นี้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อป้องกันกรณีที่ผู้กระทำความผิดเคลื่อนย้ายซ่อนทรัพย์สินเพื่อมิให้ถูกยึดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยผลของหลัก Relation Back Doctrine นี้ ทรัพย์ที่ถูกริบจะตกเป็นของรัฐบาลตั้งแต่วันที่มีการกระทำให้เกิดการริบทรัพย์นั้น ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่อาจซ่อนให้พ้นจากการริบทรัพย์¹

Innocent Owner โดยหลักแล้วจะต้องเป็นบุคคลที่ไม่รู้เห็นหรือไม่ได้ยินยอมกับการกระทำความผิด และรวมไปถึงจะต้องไม่สามารถที่จะรู้ถึงการกระทำความผิดนั้นได้ ทั้งนี้ Innocent Owner จะต้องพิสูจน์ความเป็นเจ้าของผู้บริสุทธิ์ในทรัพย์ที่ถูกริบในชั้นศาล โดยมาตรฐานการนำสืบประเภท Preponderance of the Evidence ซึ่งเป็นมาตรฐานการนำสืบที่ต่ำกว่า Beyond Reasonable Doubt แต่สูงกว่า Probable Cause กระบวนการริบทรัพย์สินทางแพ่ง และกระบวนการริบทรัพย์สินทางอาญามีแนวคิดพื้นฐานและหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันแต่สามารถนำมาใช้ด้วยกันได้ โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำกระบวนการทั้งสองมาใช้ในการกระทำความผิดอาญา เพื่อมุ่งหมายที่จะทำลายเศรษฐกิจของอาชญากรรม ซึ่งกระบวนการทั้งสองจะแยกเป็นอิสระต่อกัน การลงโทษทางอาญาไม่เป็นเงื่อนไขในการริบทรัพย์สิน การริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งไม่เป็นเงื่อนไขให้ลงโทษบุคคลในคดี

9.2.8 ภาระในการพิสูจน์

การริบทรัพย์ทางแพ่ง คือ กระบวนการทางกฎหมายมุ่งที่กระทำต่อตัวทรัพย์ มิใช่ต่อบุคคลที่เป็นอาชญากรรม โดยทฤษฎีแล้วถือว่า ตัวทรัพย์สินเองที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย เพราะสนับสนุนให้เกิดอาชญากรรมขึ้น การริบทรัพย์ทางแพ่งนี้กำหนด

¹สำนักงานอัยการสูงสุด, สำนักงานต่างประเทศ, บทวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศ [Online], available URL: <http://www.inter.go.th/botkawm/page42.htm/>, 2549 (พฤศจิกายน, 15).

ให้รัฐเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ “เหตุอันควรสงสัย” (Probable Cause) ว่าทรัพย์สินนั้นฝ่าฝืนกฎหมายสหพันธรัฐ จากนั้นภาระการพิสูจน์ก็จะตกเป็นของผู้อ้างขอคืนทรัพย์สินที่ถูกริบ (Claimant) โดยจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวไม่เข้าข่ายที่จะถูกริบตามกฎหมาย อย่างไรก็ตามการริบทรัพย์สินทางแพ่ง ดังนี้

1) การริบทรัพย์สินชั้นศาล (Judicial Civil Forfeiture Actions) การริบทรัพย์สิน ชั้นศาลนี้ จะใช้ระยะเวลานานและมีขั้นตอนยุ่งยากกว่าการริบทรัพย์สินของฝ่ายบริหาร โดยมีขั้นตอน โดยสรุปดังนี้

เริ่มด้วยการยึดทรัพย์สินก่อนการสอบสวน (Pre-Seizure) และการยึดทรัพย์สินโดยการออกหมายยึดทรัพย์สิน (Seizure Warrant US District Court Magistrate) หรือ US Marshals Service และต่อมาจะมีการเก็บรักษาและประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดไว้ โดย US Marshals Service รัฐจะต้องแจ้งการยึดทรัพย์สินให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นเป็นเวลา 3 อาทิตย์ ต่อเนื่องกัน ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีความมุ่งหมายในการริบทรัพย์สินและยึด หากมีผู้มีส่วนได้เสียก็สามารถยื่นคำร้องขอคัดค้านตามกระบวนการที่กำหนดไว้ได้ หากมีผู้คัดค้านยื่นคำร้องเพื่อขอคืนทรัพย์สิน อัยการสหพันธรัฐจะมีหน้าที่ที่จะต้องตอบกลับผู้คัดค้านดังกล่าวภายใน 20 วัน ตั้งแต่วันได้รับคำร้อง'

9.2.9 ความผิดมูลฐานในประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดไว้ประมาณ 200 มูลฐานความผิด คือ ความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานหรือที่เรียก Specified Unlawful Activity ซึ่งกำหนดไว้ภายใต้ 21 U.S.C. มาตรา 981¹ การกำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทยจะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดความผิดมูลฐานที่มีพื้นฐานมาจากอาชญากรรมทางการเงินแทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะกระบวนการในการสร้างรายได้จากอาชญากรรมที่สำคัญ คือ ยาเสพติด การหลบเลี่ยงภาษี การก่อการร้าย รวมตลอดถึงการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง การกระทำความผิดอาญาที่รัฐได้กำหนดไว้ รวมตลอดถึงความผิดมูลฐาน

¹Richards, op. cit., pp. 194-195.

²Ibid., p. 41.

ที่รัฐเห็นว่าเป็นภัยหรือคุกคามและเกี่ยวข้องทางการเงิน ซึ่งความผิดที่รัฐกำหนดนั้น จะเห็นได้ชัดเจนว่า ส่วนใหญ่จะทำในรูปของขบวนการขนาดใหญ่และมีลักษณะที่สลับซับซ้อนยากต่อการตรวจสอบ จึงได้ออกกฎหมายในลักษณะดังกล่าวนี้

จากการศึกษา ผู้วิจัย เห็นว่า การริบทรัพย์ด้วยกระบวนการแพ่งมีอยู่ 2 กรณี คือการ ริบทรัพย์ทางฝ่ายบริการ กระบวนการนี้ใช้กับทรัพย์สินทางฝ่ายบริหาร ราคาไม่เกิน 50,000 เหรียญสหรัฐ การริบทรัพย์สินทางศาล จะริบอสังหาริมทรัพย์ทุกชนิด ไม่ว่าจะมีมูลค่าเท่าใด หรือการริบทรัพย์สินซึ่งมีราคาเกินกว่า 50,000 เหรียญสหรัฐ ภายหลังยึดทรัพย์รัฐจะต้องประกาศในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่อยู่ในเขตอำนาจศาล ภายใน 10 วัน ภายหลังที่ได้มีการยึดทรัพย์สินจะต้องยื่นคำคัดค้านภายใน 20 วัน โดยรัฐจะต้องเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ เหตุอันควรสงสัย จนเป็นที่แน่ชัดแล้วว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

9.3 ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียถือว่าเป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเป็นอย่างมากของโลกประเทศหนึ่ง¹ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้องค์กรอาชญากรรมอาชญากรรมเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน ทำให้การทำธุรกรรมมีความสลับซับซ้อน ยากต่อการตรวจสอบ โดยโครงสร้างทางสภาพภูมิศาสตร์ ที่เอื้ออำนวยต่อการหลบซ่อนพักพิงผู้กระทำความผิด มักจะนำเงินหรือทรัพย์สินสกปรกที่ได้จากการกระทำความผิด ไปใช้จ่ายหรือกระทำให้เปลี่ยนสภาพ เพื่อปกปิดแหล่งที่มาหรือความผิด² การออกกฎหมายเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศออสเตรเลียเพื่อใช้บังคับ³ อาชีพหรือกิจการที่ถูกใช้เป็นช่องทางหรือเครื่องมือในการฟอกเงิน ได้แก่

¹ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” วารสารนิติศาสตร์ 16, 2 (เมษายน 2539): 50.

²วีระพงษ์ บุญโญภาส, กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2550), หน้า 72.

³Baldwin and Munro, op. cit., p. 3.

สถาบันการเงิน อสังหาริมทรัพย์ บริษัทบงกชารวมทั้งธุรกิจเกี่ยวกับเงินสด¹ นอกจากนี้ แหล่งสำคัญดังกล่าว แล้วยังมีแหล่งอื่น ๆ อีก เช่น ทรัสต์ แหล่งที่เป็นสวรรค์ของนักฟอกเงิน (Tax Havens) ธนาคารใต้ดิน (Underground Banking) นักบัญชี นักกฎหมาย การซื้ออสังหาริมทรัพย์เพื่ออำพรางชื่อ การฝากเงินโดยปกปิดตัวตนที่แท้จริง การลักลอบส่งเงินออกนอกประเทศ เป็นต้น² ประเทศออสเตรเลีย ได้ผ่านกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิด (The Proceeds of Crime Act) ซึ่งเป็นประเทศแรกในเอเชีย ที่มีกฎหมายยึดทรัพย์ประกาศใช้³ และการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรม ทำให้ประเทศออสเตรเลีย ได้ชื่อว่า เป็นประเทศที่มีระบบการป้องกันและปราบปรามการเงินที่เข้มแข็งที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง⁴

9.3.1 The Criminal Code Act 1995

The Criminal Code Act 1995 กำหนดถึงบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดในการฟอกเงินและการก่ออาชญากรรมทางการเงิน ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1) คำจำกัดความ

“Import Money or Other Property” หมายความว่า การเงินหรือทรัพย์สินเข้าสู่ประเทศออสเตรเลียโดยทางอิเล็กทรอนิกส์

“Instrument of Crime” หมายความว่า เงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการก่ออาชญากรรม ซึ่งได้ถูกใช้หรือใช้ในการอำนวยความสะดวกในการก่ออาชญากรรม

¹สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548), หน้า 48-49.

²นิกร เกริกกุล, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมายและแนวทางปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: กองตรวจสอบและวิเคราะห์สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2543), หน้า 62-63.

³Baldwin and Munro, op. cit., p 3.

⁴นิกร เกริกกุล, เรื่องเดิม, หน้า 57.

Proceeds of Crime” หมายความว่า เงินหรือทรัพย์สินทั้งหมดหรือบางส่วนที่ได้รับมาจากหรือได้ใช้หรือได้รับมาโดยตรงจากการกระทำความผิด¹

“Deals With Money or Other Property” หมายความว่า บุคคลที่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินในกรณี ดังต่อไปนี้

- ได้รับหรือครอบครองหรือจัดการเงินหรือทรัพย์สิน
- นำเข้าเงินหรือทรัพย์สินเข้าสู่ประเทศออสเตรเลีย
- ส่งเงินหรือทรัพย์สินออกจากประเทศออสเตรเลีย
- จัดการธุรกรรมทางธนาคารอันเกี่ยวข้องกับเงินหรือทรัพย์สิน²

2) การกระทำความผิดและบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

ตาม The Criminal Code Act 1995 กำหนดถึงลักษณะการกระทำความผิดและบทลงโทษไว้สำหรับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินด้วย ซึ่งการคำนวณบทลงโทษในการกระทำความผิดแต่ละลักษณะนั้น จะขึ้นอยู่กับจำนวนมูลค่าของเงินหรือทรัพย์สินของธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ดังนี้

(1) การกระทำความผิดอันเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งมีจำนวนมูลค่าหนึ่งล้านเหรียญออสเตรเลีย หรือมากกว่า³

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีเจตนาใช้เงินหรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกยี่สิบห้าปี หรือปรับเป็นจำนวนหนึ่งพันห้าร้อยเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรมหรือมีความเสี่ยงที่จะใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม และบุคคลนั้นโดยมิได้มีเจตนาในการใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้น

¹The Criminal Code Act 1995, Section 400.1

²Ibid., Section 400.2

³Ibid., Section 400.3

ในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกสิบสองปี หรือปรับเป็นจำนวน
เจ็ดร้อยยี่สิบเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือ
ทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงที่จะใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการ
ก่ออาชญากรรม โดยกระทำโดยประมาทในการใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการ
ก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกห้าปี หรือปรับเป็นจำนวนสามร้อยเหรียญ
ออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) การกระทำความผิดอันเกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งมีจำนวน
มูลค่าหนึ่งแสนเหรียญออสเตรเลียหรือมากกว่า¹

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือ
ทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีเจตนาใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการ
ก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกสี่สิบปี หรือปรับเป็นจำนวนหนึ่งพันสองร้อย
เหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือ
ทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงที่จะใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการ
ก่ออาชญากรรม และบุคคลนั้นโดยมิได้มีเจตนาในการใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการ
ก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกสิบปี หรือปรับเป็นจำนวนหกร้อยเหรียญออสเตรเลีย
หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงินหรือ
ทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงที่จะใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการ
ก่ออาชญากรรม โดยกระทำโดยประมาทในการใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการ
ก่ออาชญากรรมจะต้องระวางโทษจำคุกสี่ปีหรือปรับเป็นจำนวนสองร้อยสี่สิบเหรียญ
ออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) การกระทำความผิดอันเกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งมีจำนวน
มูลค่าห้าหมื่นเหรียญออสเตรเลีย หรือมากกว่า¹

¹The Criminal Code Act 1995, Section 400.4

(3) การกระทำความผิดอันเกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งมีจำนวนมูลค่าห้าหมื่นเหรียญออสเตรเลีย หรือมากกว่า¹

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีเจตนาใช้เงินหรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกสิบห้าปี หรือปรับเป็นจำนวนเก้าร้อยเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงที่จะใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม และบุคคลนั้นโดยมิได้มีเจตนาในการใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกเจ็ดปี หรือปรับเป็นจำนวนสี่ร้อยยี่สิบเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงที่จะใช้เงินหรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม โดยกระทำโดยประมาทในการใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรมจะต้องระวางโทษจำคุกสามปี หรือปรับเป็นจำนวนหนึ่งร้อยแปดสิบเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

(4) การกระทำความผิดอันเกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สิน ซึ่งมีจำนวนมูลค่าหนึ่งหมื่นเหรียญออสเตรเลีย หรือมากกว่า²

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีเจตนาใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกสิบปี หรือปรับเป็นจำนวนหกร้อยเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงที่จะใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่อ

¹The Criminal Code Act 1995, Section 400.5

²Ibid., Section 400.6

อาชญากรรม และบุคคลนั้นโดยมิได้มีเจตนาในการใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกห้าปีหรือปรับเป็นจำนวนสามร้อยเหรียญออสเตรเลียหรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงที่จะใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม โดยกระทำโดยประมาทในการใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกสองปี หรือปรับเป็นจำนวนหนึ่งร้อยยี่สิบเหรียญออสเตรเลียหรือทั้งจำทั้งปรับ

(5) การกระทำความผิดอันเกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สิน ซึ่งมีจำนวนมูลค่าหนึ่งพันเหรียญออสเตรเลีย หรือมากกว่า¹

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีเจตนาใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกห้าปี หรือปรับเป็นจำนวนสามร้อยเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงที่จะใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม และบุคคลนั้นโดยมิได้มีเจตนาในการใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกสองปีหรือปรับเป็นจำนวนหนึ่งร้อยยี่สิบเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงที่จะใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม โดยกระทำโดยประมาทในการใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกสิบสองเดือน หรือปรับเป็นจำนวนหกสิบเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹The Criminal Code Act 1995, Section 400.7

(6) การกระทำความผิดอันเกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สิน ไม่ว่ามูลค่าน้อยกว่าตามที่กล่าวมา¹

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีเจตนาใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกสิบสองเดือน หรือปรับเป็นจำนวนหกสิบเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงที่จะใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม และบุคคลนั้นโดยมิได้มีเจตนาในการใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษจำคุกหกเดือน หรือปรับเป็นจำนวนสามสิบเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินและใช้เงิน หรือทรัพย์สินในการก่ออาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงที่จะใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม โดยกระทำโดยประมาทในการใช้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นในการก่ออาชญากรรม จะต้องระวางโทษปรับเป็นจำนวนสิบเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ

(7) ผู้ใดดำเนินการใด ๆ อันเกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สิน ซึ่งมีเหตุอันควรต้องสงสัยว่าเงิน หรือทรัพย์สินนั้นอาจเกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมซึ่งเงิน หรือทรัพย์สินนั้นมีจำนวนมูลค่าหนึ่งแสนเหรียญออสเตรเลีย มากกว่า จะต้องระวางโทษจำคุกสามปี หรือปรับเป็นจำนวนหนึ่งร้อยแปดสิบเหรียญออสเตรเลีย หรือทั้งจำทั้งปรับ²

3) การกระทำความผิดและบทลงโทษในการก่ออาชญากรรมทางการเงินตาม The Criminal Code Act 1995 Division 103 ยังได้กำหนดลักษณะการกระทำความผิดและบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดในการก่ออาชญากรรมทางการเงินไว้ดังนี้

¹The Criminal Code Act 1995, Section 400.8

²Ibid., Section 400.9

(1) ผู้ใดดำเนินการ หรือเก็บเงินโดยมิได้มีเจตนาในการใช้ หรือจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการก่อการร้าย จะต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต¹

(2) ผู้ใดดำเนินการเก็บ หรือดำเนินการอันเกี่ยวกับเงินส่งไปยังบุคคลอื่น ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในต่างประเทศโดยมิได้มีเจตนาในการใช้ หรือดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกในการก่อการร้าย จะต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต²

9.3.2 The Financial Transaction Report Act 1988

Financial Transaction Report Act 1988 (FTR Act) มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน ค.ศ. 1988³ ได้กำหนดหน้าที่ให้ผู้ประกอบธุรกิจการให้บริการทางการเงินและบุคคลอื่น ตามที่กำหนดในกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งมีการทำธุรกรรมทางการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินที่เป็นเงินสดที่มีจำนวนหนึ่งหมื่นเหรียญออสเตรเลียหรือที่มีจำนวนมากกว่าหนึ่งหมื่นเหรียญออสเตรเลีย ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรต้องสงสัย และการทำธุรกรรมที่มีการโอนเงินทุนระหว่างประเทศต่อ AUSTRAC โดยมีสาระสำคัญกล่าวคือ การรายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้ Cash Dealer ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบธุรกิจการให้บริการทางการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินและธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อ AUSTRAC โดย Cash dealer มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมที่เป็นเงินสด ดังนี้⁴

- 1) Cash Dealer มีหน้าที่ต้องจัดเตรียมรายงานการทำธุรกรรม
- 2) Cash Dealer จะต้องรายงานการทำธุรกรรมที่ Cash Dealer เป็นคู่สัญญา
- 3) Cash Dealer จะต้องติดต่อประสานงานในการเก็บข้อมูลการทำธุรกรรมเพื่อรายงานต่อ CEO ของ AUSTRAC เว้นแต่ธุรกรรม ดังนี้

¹The Criminal Code Act 1995, Section 103.1

²Ibid., Section 103.2

³วิระพงษ์ บุญโญภาส, กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปราม-การฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 73-75.

⁴Financial Transaction Reports Act 1988, Part II.

(1) ธุรกรรมนั้นเป็นประเภทการทำธุรกรรมที่ไม่ต้องรายงานการทำธุรกรรม

(2) ธุรกรรมนั้นเป็นธุรกรรมที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องรายงานการทำธุรกรรมก่อนและหลังสิ้นสุดการการทำธุรกรรม

Cash Dealer เป็นผู้อนุมัติให้ทำธุรกรรมนั้น หรือการทำธุรกรรมนั้นเป็นการทำธุรกรรมของผู้ประกอบธุรกิจการให้บริการทางการเงิน

FTA Act 1988 ยังได้กำหนดให้บุคคลใดที่มีการโอนเงินเข้าหรือโอนเงินออกนอกประเทศมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมทางการเงิน หากธุรกรรมทางการเงินที่มีการโอนเงินนั้นเป็นธุรกรรมที่มีมูลค่าไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นเหรียญออสเตรเลียนอกจากการรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินแล้ว ผู้ให้บริการทางการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยแก่ AUSTRAC ดังนี้¹

กรณีที่มีการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย บริษัทหลักทรัพย์จะต้องรายงานการทำธุรกรรมในกรณีที่เห็นว่าธุรกรรมนั้นมีลักษณะดังนี้²

1) การทำธุรกรรมนั้นมีเจตนาหรือพยายามหลีกเลี่ยงการสอบสวน หรือมีการหลีกเลี่ยงกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร

2) การทำธุรกรรมนั้นมีเจตนาหลีกเลี่ยงการสอบสวน หรือถูกบุคคลใดฟ้องร้อง หรือมีการต่อสู้ตามกฎหมาย

3) การทำธุรกรรมนั้นเป็นการหลีกเลี่ยงในการบังคับใช้กฎหมาย Proceeds of Crime Act 1987 หรือกฎข้อบังคับอื่นภายใต้พระราชบัญญัตินี้

9.3.3 Telecommunication Act 1997

กฎหมายที่ให้บุคคลสามารถประกอบกิจการโทรคมนาคมแข่งขันกันในตลาดได้อย่างเสรี นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยังเพิ่มอำนาจในการติดตามและรับข่าวสารทางอุปกรณ์สื่อสาร เช่น การดักฟังทางโทรศัพท์ ซึ่งแต่เดิมเจ้าหน้าที่ขอหมายศาลเพื่อดักฟังโทรศัพท์ได้ โดยเฉพาะคดีที่สำคัญ เช่น ฆาตกรรม ลักพาตัว เป็นต้น แต่ต่อมาได้

¹ Financial Transaction Reports Act 1988, Part II.

² Ibid., Section 15.

กำหนดให้หน่วยงานที่จำเป็นต้องติดตามและตอบฟังการสื่อสารสามารถขออนุญาตในการปฏิบัติหน้าที่ได้¹

กฎหมายของประเทศออสเตรเลียส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปในด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยการออกกฎหมายที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นส่วนใหญ่ มิได้มุ่งเน้นถึงการกำหนดลักษณะหรือความผิดของอาชญากรรม แต่ก็ยังมีข้อสังเกตว่ากฎหมายของประเทศออสเตรเลียได้กำหนดถึงการกระทำความผิดที่เป็นข้อหารุนแรง (Serious Offence) พร้อมทั้งมีการยกฐานความผิดคือ การค้ายาเสพติด การเลียงภาษี เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ความผิดมูลฐานของประเทศออสเตรเลีย จึงหมายถึง ความผิดที่เป็นลักษณะการกระทำความผิดข้อหารุนแรง แต่ก็ได้ไม่ได้กำหนดโดยเฉพาะเจาะจง เพียงแต่กำหนดไว้ในลักษณะครอบคลุมกว้าง ๆ แต่ทั้งนี้ยังหมายรวมถึงความผิดในลักษณะที่เป็นอาชญากรรมรุนแรง (Serious Crime) ซึ่งปัจจุบัน คือความผิดอาญาที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปในการพิจารณาว่าความผิดอาญาใดบ้างที่ถือเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย

9.3.4 การยึดหรืออายัดทรัพย์สิน

ประเทศออสเตรเลียเป็นที่มีความเจริญก้าวหน้าทางการเงินประเทศหนึ่งในโลกและมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมแก่การเป็นที่หลบซ่อนพักพิงของผู้กระทำความผิดต่าง ๆ ดังนั้นเหล่าอาชญากรจึงมักนำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดดังกล่าวไปใช้จ่ายหรือทำการเปลี่ยนสภาพเพื่อปกปิดการกระทำความผิดและเพื่อหาผลประโยชน์เพิ่มขึ้น ในประเทศรัฐบาลของประเทศจึงได้ตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวม 4 ฉบับ ได้แก่ Customs Act 1901 กฎหมายฉบับนี้ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ให้รัฐมีอำนาจยึดรายได้ ซึ่งมีที่มาจากการซื้อขายยาเสพติดไม่ว่ารายได้นั้น จะเป็นเงินสด เช็ค หรือทรัพย์สินก็ตาม รวมทั้งกำหนดให้อำนาจศาลสั่งปรับ

¹วีระพงษ์ บุญโญภาส, กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 75.

ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ในจำนวนที่สูงเท่ากับผลประโยชน์ที่ได้จากการซื้อขายยาเสพติด¹

Proceeds of Crime Act 1987 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยึดทรัพย์สินไว้ว่าให้อำนาจศาลสั่งยึดทรัพย์สินที่ใช้หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

1) ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขออำนาจศาล สั่งให้สถาบันการเงินส่งข้อมูลของบุคคลใดให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น เมื่อมีเหตุอันควรสงสัย หรือเชื่อว่าข้อมูลที่สถาบันการเงินนั้น แสดงว่าบุคคลนั้นกำลังจะกระทำ หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดข้อหาขั้นรุนแรง (Serious Offence) อันได้แก่ การค้ายาเสพติด การร่วมกันฉ้อโกง การเลี้ยงภาษี และการฟอกเงิน หรือแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับหรือกำลังจะได้รับผลประโยชน์ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการกระทำความผิด²

2) ให้สถาบันการเงินต้องทำการเก็บรักษาหลักฐานทางการเงินไว้อย่างน้อยเจ็ดปี

3) ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขอหมายค้นจากศาลได้ หรือให้ขอหมายค้นจากศาลโดยทางโทรศัพท์ได้ ในกรณีมีเหตุเร่งด่วนหากเจ้าหน้าที่ตำรวจเชื่อว่าผู้ใดมีทรัพย์สิน ซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดไว้ในครอบครอง

4) บทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการฟอกเงิน ได้แก่ ในกรณีผู้กระทำเป็นบุคคลธรรมดาให้ปรับไม่เกิน 200,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีผู้กระทำนิติบุคคล ให้ปรับไม่เกิน 600,000 เหรียญ

กฎหมาย Proceeds of Crime Act 1987 ดังที่ได้กล่าวมาเป็นกฎหมาย ธิบทรัพย์สิน ซึ่งกฎหมายในลักษณะเดียวกันนี้ได้ถูกนำไปใช้ในระดับรัฐด้วย กฎหมายนี้กำหนดให้มีมาตรการการยึดอายัด และทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดอาญา หรือได้รับจากการกระทำความผิดอาญาที่กำหนดไว้โดยเฉพาะมาตรา 81 และมาตรา 82 ของกฎหมายนี้ ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินไว้ กฎหมายกำหนดด้วยว่าสถาบันการเงินจะต้องรักษาร่องรอยทางการเงินเอาไว้โดยการเก็บรักษาเอกสารที่

¹วีระพงษ์ บุญโญภาส, เรื่องเดียวกัน, หน้า 72-73.

²เรื่องเดียวกัน.

เกี่ยวข้องไว้เป็นเวลา 7 ปี กล่าวไว้ว่าความผิดมูลฐานของการฟอกเงินตามกฎหมายฉบับนี้ คือ การกระทำความผิดซ้ำร้ายแรง โดยผสมผสานไปกับมาตรการของรัฐในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน Financial Transaction Report Act 1988 มีวัตถุประสงค์และหลักการครอบคลุมถึงธุรกรรมเกี่ยวกับการเงินทุกประเภทและมีเจตนาเพื่อเป็นเครื่องมือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสอบสวนการกระทำความผิดต่าง ๆ เช่น การหลีกเลี่ยงภาษี การกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัทการฟอกเงินจากการค้ายาเสพติด และจากองค์การอาชญากรรม เป็นต้น โดยกำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่รายงานคำสั่งการโอนเงินระหว่างประเทศ¹

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเดิมที่ออกสเตรเลียมี่กฎหมายสำคัญสำหรับป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ Cash Transaction Report Act 1988-CTR Act แต่เนื่องจากมีความจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายและการดำเนินการของหน่วยงานกลาง ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงได้มีการพัฒนากฎหมาย CTR Act และกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ Proceeds of Crime Act 1987, Telecommunications (Interception) Amendment Act 1987 และ Mutual Assistance in criminal Matters Act 1987 ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางรายงานของคณะกรรมการ Royal Commission เมื่อต้นปี ค.ศ.1987 รายงานงานดังกล่าวได้ระบุถึงการเคลื่อนย้ายเงินจากแหล่ง “เศรษฐกิจใต้ดิน” (Underground Economy) ไปสู่แหล่งเศรษฐกิจที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งแทบเป็นไปไม่ได้ที่จะติดตามแหล่งของเงินที่ถูกฟอกแล้ว รายงานระบุด้วยว่าการฟอกเงินได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากการใช้บัญชีธนาคารซึ่งใช้ชื่อปลอมและใช้วิธีการนี้กับสถาบันการเงินอื่น ๆ ด้วย

Telecommunications Act 1991 มีวัตถุประสงค์และหลักการครอบคลุมถึงธุรกรรมเกี่ยวกับการเงินทุกประเภทและมีเจตนาเพื่อเครื่องมือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสอบสวนการกระทำความผิดต่าง ๆ จึงกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถขอหมายศาลเพื่อดักฟังทางโทรศัพท์ได้ในคดีที่สำคัญ ๆ เช่น คดีฆาตกรรม ยาเสพติด การลักพา การหลบเลี่ยงภาษี การกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัทการ

¹ปกรณัม ไพธองกูร, เรื่องเดิม, หน้า 51.

ฟอกเงินจากการค้ายาเสพติด และจากองค์กรอาชญากรรม เป็นต้น โดยกำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ รายงานคำสั่งการ โอนเงินระหว่างประเทศจะเห็นว่ากฎหมายว่าด้วยการยึดทรัพย์ในประเทศออสเตรเลีย การค้น และการยึด โดยมากเป็นเรื่องที่กระทำต่อเนื่องกันไปตามคอมมอนลอว์ หรือหลักกฎหมายที่ศาลพิพากษาเอาไว้

9.3.5 การริบทรัพย์สินในประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียมีกฎหมายที่เรียกว่า “Proceeds of Crime Act 1987” ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ระบบ Conviction-Based Model กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการติดตามยึด อายัด และริบทรัพย์ของผู้กระทำความผิด (Criminal Asset) เนื่องจากการใช้แนวความคิด Conviction-Based Model นี้เองจึงห้ามมิให้มีคำสั่งริบทรัพย์หรือคำสั่งใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์ จนกว่าบุคคลผู้กระทำความผิดจะถูกตัดสินว่าผิด หรือมีการพิสูจน์แล้วฟังได้ว่ามีความผิดเกิดขึ้นอย่างไรก็ตาม กฎหมายของประเทศออสเตรเลียให้อำนาจอัยการสูงสุด (Director of Public Prosecution) ในการระงับการเคลื่อนไหวในสิทธิของทรัพย์ที่ถูกยึด หลังจากผู้กระทำความผิดถูกแจ้งข้อหาทางอาญา หรือภายใน 48 ชั่วโมง ก่อนที่จะมีการแจ้งข้อกล่าวหากับบุคคล ดังกล่าว¹

มาตรา 4 คำนิยาม “ผลประโยชน์เกี่ยวกับทรัพย์สิน” หมายถึง

- 1) ทรัพย์สินตามกฎหมาย หรือทรัพย์สินที่เท่าเทียมกันหรือผลประโยชน์ในทรัพย์สิน หรือ
- 2) สิทธิ อำนาจ หรือสิทธิพิเศษเกี่ยวกับทรัพย์สินไม่ว่าปัจจุบัน หรืออนาคต และไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่แล้ว หรือทรัพย์สินที่อาจเกิดขึ้นได้ก็ตาม “ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด” (Proceeds of Crime) หมายถึง (1) ทรัพย์สินที่กระทำความผิด (2) ทรัพย์สินที่ได้รับมาโดยตรง หรือโดยอ้อม จากบุคคลใด ๆ จากการกระทำความผิดซึ่ง
 - ก. เกิดขึ้นนอกประเทศออสเตรเลีย
 - ข. เกี่ยวเนื่องกับยาเสพติด
 - ค. เกิดขึ้นในประเทศและเป็นความผิดตามกฎหมายออสเตรเลีย

¹สำนักงานอัยการสูงสุด, สำนักงานต่างประเทศ, เรื่องเดิม.

“ทรัพย์สิน” (Property) หมายถึง ทรัพย์สินส่วนบุคคล หรือ ทรัพย์สินที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ที่อยู่ในประเทศ หรือที่ใด ๆ ก็ตาม ที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ และให้รวมถึงดอกผลของทรัพย์สินนั้นด้วย

การริบทรัพย์สิน และการควบคุมความรับผิดชอบของทรัพย์สินที่ถูกริบนี้ ไม่ใช้กับการพิพากษาลงโทษความผิดของบุคคล ถ้าบุคคลถูกพิพากษาว่า มีความผิดก่อนพระราชบัญญัตินี้เริ่มใช้บังคับ

ในกรณีต่อไปนี้จะใช้กับการริบทรัพย์สิน และการควบคุมความรับผิดชอบของบุคคลที่จะถูกริบ มาตรา 13

1) การกระทำความผิด หรือเชื่อว่าได้กระทำความผิดในเวลาใด ๆ (ไม่ว่าก่อนหรือหลังพระราชบัญญัตินี้เริ่มใช้บังคับ)

2) การพิพากษาความผิดของบุคคลในเวลาใด ๆ (ไม่ว่าก่อนหรือหลังพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ)

มาตรา 14

1) เมื่อบุคคลถูกฟ้อง (Convicted of) แล้วให้อัยการยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ศาลมีคำสั่งดังนี้

ก. มีคำสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือ

ข. มีคำสั่งลงโทษปรับบุคคล เนื่องจากบุคคลนั้นได้รับ

ผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการกระทำความผิด

2) อัยการจะแจ้งให้บุคคลตามคำร้องทราบ เพื่อให้บุคคลนั้นมาศาล เพื่อให้สิทธิเสนอพยานหลักฐาน และพิสูจน์หักล้างคำขอของอัยการ

9.3.6 มาตรฐานการพิสูจน์ (Standard of Proof) (มาตรา 99)

การได้ส่วนข้อเท็จจริงของศาลตามคำขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เป็นการตัดสินโดยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเท่าที่จะเป็นไปได้

กฎหมาย Proceeds of Crime Act 1987 เป็นกฎหมายริบทรัพย์สินของประเทศเครือจักรภพอังกฤษ กฎหมายนี้กำหนดให้รัฐมีอำนาจใช้มาตรการยึดอายัด และริบทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดอาญา หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญาตามที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะในมาตรา 81 และ 82 ของกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดความผิด

เกี่ยวกับการฟอกเงินไว้ โดยกำหนดด้วยว่า สถาบันการเงินจะต้องรักษา “ร่องรอยการเงิน” เอาไว้โดยต้องเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้เป็นเวลาเจ็ดปีโดย

มาตรา 81 กำหนดความผิดหลักสำหรับความผิดฐานฟอกเงิน โดยกำหนดโทษจำคุก 20 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 เหรียญออสเตรเลีย สำหรับบุคคลธรรมดา สำหรับนิติบุคคลปรับไม่เกิน 600,000 เหรียญออสเตรเลีย

มาตรา 82 กำหนดความรับผิดในลักษณะไม่ร้ายแรงสำหรับการรับหรือการครอบครองเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งต้องสงสัยว่าเป็นรายได้จากการกระทำความผิดอาญา โดยกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และ/หรือปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญออสเตรเลีย สำหรับบุคคลธรรมดา หรือไม่เกิน 15,000 เหรียญออสเตรเลีย สำหรับนิติบุคคลโดยรวมแล้วเป้าหมายของกฎหมายฉบับนี้เพื่อให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการติดตามทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และบันทึกอำนาจทางเศรษฐกิจของอาชญากร โดยอาศัยการรับทรัพย์สินเป็นเครื่องมือทางกฎหมาย¹

พระราชบัญญัติ AML/CTF ได้รับการรับรอง Royal Assent เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2549 พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้องค์กรที่รายงานเป็นผู้ดำเนินการเพื่อยืนยันตัวตนของลูกค้าก่อนที่จะให้บริการที่กำหนดให้กับลูกค้า นอกจากนี้หน่วยงานที่รายงานต้องให้รายงานธุรกรรมและศูนย์วิเคราะห์ของออสเตรเลีย (AUSTRAC)

รายงานเกี่ยวกับเรื่องที่น่าสงสัย และต้องมีการพัฒนาและปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการฟอกเงินและการจัดหาเงินทุนสนับสนุนการต่อต้านการก่อการร้าย พระราชบัญญัติ AML/CTF เป็นผลมาจากกระบวนการปรึกษาหารืออย่างกว้างขวาง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2548 เอจิดี้ได้เผยแพร่ร่างพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการก่อการร้าย พร้อมร่างกฎ AGD ได้รับ 120 การยื่นเรื่อง Bill การเปิดเผยบิลเผยถูกเรียกไปที่คณะกรรมการกฎหมายและรัฐธรรมนูญ วุฒิสภา คณะกรรมการรายงานการสอบสวน เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2549 คณะกรรมการสรุปว่าควรมีการจัดทำ PIA อิสระของร่างพระราชบัญญัติ คณะกรรมการยังแนะนำให้บิล

¹ปกรณัม ไพรอังกูร, “มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ,” วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, หน้า 51.

ควรมีข้อความที่สะท้อนถึงเจตนารมณ์ที่จะอนุญาตให้หน่วยงานของรัฐบาลกลางรัฐและ
มณฑลสามารถเข้าถึงและใช้ข้อมูลของ AUSTRAC เพื่อวัตถุประสงค์ที่อาจไม่เกี่ยวข้อง
กับการจัดหาเงินทุนเพื่อต่อต้านการฟอกเงินหรือการต่อต้านการก่อการร้าย เช่น การ
ตรวจสอบการถือครองทางภาษีและทางสังคมร่างพระราชบัญญัติการป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการก่อการร้ายฉบับปรับปรุง 2006 (Cth)
(ฉบับปรับปรุง AML/CTF Bill 2006) และร่างข้อบังคับสำหรับการให้คำปรึกษา
ระยะยาวซึ่งสิ้นสุดเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2549 กรมได้รับการตอบรับต่อ AML/CTF Bill
2006 เพิ่มเติมอีก 70 ฉบับ การเสนอต่อการแก้ไข AML/CTF Bill 2006 ได้ยกประเด็น
เรื่องความเป็นส่วนตัวขึ้น ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 ได้มีการจัดทำ PIA ซึ่งเป็นอิสระ
ซึ่งมีข้อเสนอแนะ 96 ข้อ

รัฐบาลออสเตรเลียได้เผยแพร่แถลงการณ์ผลกระทบด้านความเป็น
ส่วนตัวซึ่งตอบสนองต่อข้อค้นพบและคำแนะนำของ PIA รัฐบาลได้รับข้อเสนอแนะ 30
ข้อ จาก 96 คำแนะนำ ในรัฐสภาออสเตรเลียเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2549 รัฐสภา
ออสเตรเลียได้เปิดตัวร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้าน
การก่อการร้าย (2006) ฉบับล่าสุด (ฉบับที่ AML/CTF Bill 2006) โดยปิดฉบับสุดท้าย
กำหนดให้หน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ หน่วยงานของรัฐและเขตพื้นที่ให้
สอดคล้องกับ IPP ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูล AUSTRAC ที่เข้าถึงได้ หลังจากที่ได้มี
การเปิดตัวร่างพระราชบัญญัติ AML/CTF ได้ถูกส่งต่อไปยังคณะกรรมการกฎหมายและ
รัฐธรรมนูญศึกษา

การเสนอต่อคณะกรรมการวุฒิสภายังคงเพิ่มประเด็นเรื่องความเป็น
ส่วนตัว คณะกรรมการได้รายงานเกี่ยวกับการสอบสวนเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน
พ.ศ. 2549 คณะกรรมการได้แนะนำให้รัฐบาลออสเตรเลียพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติม
เพื่อรวมขีด จำกัด ของค่าขีดจำกัด เพื่อยกเว้นความเสี่ยงต่ำบริการที่มีมูลค่าต่ำ (เช่นการจัดหา
เช็กเดินทางและธุรกรรมเงินตราต่างประเทศ)

จากคำจำกัดความของ “บริการที่ได้รับมอบหมาย” และพิจารณาว่าจะ
จัดทำดัชนีเกณฑ์เหล่านี้ทุก ๆ 5 ปี คณะกรรมการยังแนะนำให้ OPC ตรวจสอบเป็นระยะ
ๆ ว่าการปฏิบัติตามภาระหน้าที่ความเป็นส่วนตัวของ AUSTRAC ในการบริหารงานของบิล

พระราชบัญญัติ AML/CTF มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ธุรกิจแต่ละรายสามารถจัดการความเสี่ยงด้านการเงินและการฟอกเงิน พระราชบัญญัติระบุหน้าที่หลัก หน่วยรายงาน เมื่อให้บริการที่ได้รับมอบหมายสถาบันการรายงาน คือสถาบันการเงินหรือบุคคลอื่นที่ให้บริการที่กำหนด จำนวนมากของ บริการที่กำหนด มีการระบุไว้ในพระราชบัญญัติรวมทั้งการเปิดบัญชีการทำเงินกู้และการจัดหาสินค้าโดยการเช่าซื้อ ตามที่ระบุไว้ข้างต้นพระราชบัญญัติกำหนดให้องค์กรรายงานต้องดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อยืนยันตัวตนของลูกค้าก่อนที่จะให้บริการที่กำหนดให้กับลูกค้า หน่วยงานที่รายงานต้องแจ้ง AUSTRAC เกี่ยวกับเรื่องที่น่าสงสัย และต้องมีการพัฒนาและปฏิบัติตามนโยบายการจัดการเงินทุนเพื่อต่อต้านการฟอกเงินและการต่อต้านการก่อการร้ายพระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดข้อกำหนดในการเก็บรักษาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับหน่วยงานรายงาน ตัวอย่างเช่นนิติกรรณต้องสร้างเรกคอร์ดทุกครั้งที่มีการให้บริการที่กำหนดและต้องเก็บรักษานั้นไว้เป็นเวลาเจ็ดปี

พระราชบัญญัติเกี่ยวข้องกับความลับและการเข้าถึงยกเว้นบางอย่างที่ได้รับอนุญาตโดยพระราชบัญญัติบุคคลบางคนซึ่งรวมถึงเจ้าหน้าที่ของ AUSTRAC เจ้าหน้าที่ศุลกากรหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลหรือเอกสารที่ได้รับตามพระราชบัญญัติ นอกจากนี้กิจการที่รายงานต้องไม่เปิดเผยว่าได้รายงานหรือต้องรายงานข้อมูลต่อ AUSTRAC หรือว่ามันก่อให้เกิดความสงสัยเกี่ยวกับการทำธุรกรรมหรือเรื่องส่วนที่ระบุว่า ATO และ หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายบางแห่งอาจได้รับสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของ AUSTRAC หน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย ถูกกำหนดไว้ใน ข้อ 5 เพื่อรวมหน่วยงานรัฐบาลออสเตรเลียจำนวนมากรวมถึงหน่วยงานของรัฐและเขตแดนบางแห่งหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายสามารถเข้าถึงข้อมูลของ AUSTRAC เพื่อวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานนั้นและใช้อำนาจของเอเจนซี

พระราชบัญญัติกำหนดให้หน่วยงานที่กำหนดรวมทั้งหน่วยงานของรัฐและมณฑลเพื่อปฏิบัติตาม IPP ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของ AUSTRAC พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการก่อการร้าย (บทบัญญัติชั่วคราวและการแก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. 2549 (Cth) ได้รับการยอมรับในวันเดียวกับพระราชบัญญัติ AML/CTF การป้องกันการฟอกเงินและการต่อต้านการก่อการร้ายทางการเงินได้ เปิดตัวพระราชบัญญัติ ความเป็นส่วนตัวฉบับที่ 63 (1A) บทบัญญัตินี้มีผลทำให้

ผู้ประกอบธุรกิจรายย่อยซึ่งเป็นผู้รายงาน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ ความเป็นส่วนตัว เพื่อให้แน่ใจได้ว่าหน่วยงานที่รายงานทั้งหมดอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยความเป็นส่วนตัว ในส่วนที่เกี่ยวกับภาระหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้พระราชบัญญัติ AML/CTF พระราชบัญญัติการป้องกันการฟอกเงินและการต่อต้านการก่อการร้ายในปี 2550 มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย AML/CTF และกฎหมายอื่น ๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการแก้ไข Commonwealth Electoral Act 1918 เพื่อระบุว่าบุคคลหรือองค์กรที่กำหนดไว้ว่าภายใต้ข้อตกลงกับหน่วยงานที่รายงาน หรือตัวแทนของกิจการรายงานจะให้ข้อมูลเพื่อจุดประสงค์ในการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการระบุลูกค้าภายใต้พระราชบัญญัติ AML/CTF จะสามารถเข้าถึงกระบวนการเลือกตั้ง เทียบเท่ากับที่ปัจจุบันซึ่งมีให้เพื่อจุดประสงค์ของพระราชบัญญัติรายงานธุรกรรมทางการเงิน พ.ศ. 2531

พระราชบัญญัติ AML/CTF หมายถึง ชุดแรกของการปฏิรูปภายใต้โครงการต่อต้านการฟอกเงินและการต่อต้านการก่อการร้ายซึ่งครอบคลุมภาคการเงินและการพนัน ชุดที่สองของการปฏิรูปกำลังได้รับการพัฒนาการดำเนินการโดยตัวแทนอสังหาริมทรัพย์การทำธุรกรรมที่ดำเนินการโดยตัวแทนจำหน่ายในโลหะมีค่าและอัญมณี และการบัญชีตามกฎหมายการบัญชีและความไว้วางใจและบริการของ บริษัทที่ระบุ ชุดที่สองจะขยายขอบเขตของข้อบังคับที่มีอยู่ร่างกฎหมายที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติ AML/CTF เพื่อดำเนินการชุดที่สองของการปฏิรูปได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณชนในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550 การยื่นคำร้องต่อสาธารณะ ได้ถูกปิดลงแล้ว และ AGD กำลังให้คำปรึกษากับองค์กรระดับสูงที่เป็นตัวแทนของวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับร่างบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จากการศึกษา พบว่า การริบทรัพย์สินในประเทศออสเตรเลีย จะกระทำได้อีกต่อเมื่อศาลพิพากษาให้บุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด จึงจะสามารถทำการยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นได้ แต่หากเห็นว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด กำลังจะถูกจำหน่ายจ่าย โอน กฎหมายในประเทศออสเตรเลียได้ให้อำนาจอัยการสูงสุด

ในการระงับการเคลื่อนไหวในสิทธิของทรัพย์สินที่ถูกยึด หลังจากผู้กระทำความผิดถูกแจ้งข้อหาทางอาญา หรือภายใน 48 ชั่วโมง ก่อนที่จะมีการแจ้งข้อกล่าวหากับบุคคล

9.4 ประเทศญี่ปุ่น

การฟอกเงินที่ประเทศญี่ปุ่นที่ผ่านมา ไม่ปรากฏว่าเป็นปัญหาที่ร้ายแรงแต่อย่างใด ทั้งมีการควบคุมดูแลบัญชีนิรนามและบัญชีที่ไม่ใช่ชื่อจริงของลูกค้าเป็นอย่างดี เนื่องจากบัญชีเหล่านี้มักถูกใช้ในการหลบเลี่ยงภาษี อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีความวิตกกังวลในชุมชนระหว่างประเทศเกี่ยวกับการฟอกเงิน ทำให้การฟอกเงินได้กลายเป็นประเด็นสำคัญขึ้นทันที ที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศแรกสุดที่ให้สัตยาบันอนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1998 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ตัดสินใจ วางกรอบขึ้นพื้นฐานสำหรับกฎหมายที่ออกแบบมาเพื่อต่อสู้กับธุรกรรมการเงินที่น่าสงสัย เช่น การฟอกเงินและการจัดหาเงินทุนของผู้ก่อการร้าย ในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่กว้างขึ้น วางข้อกำหนดให้มีอาชีพที่หลากหลายขึ้น ที่จะต้องรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยรวมถึงตัวแทนจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ หนายความและนายหน้า โดยสถาบันการเงิน จะต้องตรวจสอบข้อมูลประจำตัวของลูกค้าของตนและจัดเก็บบันทึกข้อตกลงไว้ ดังนั้นรัฐบาลมีแผนจะเสนอกฎหมายต่อสภาผู้แทนราษฎรจึงได้หารือเกี่ยวกับกรอบดังกล่าวเนื่องจากกลุ่มงานปฏิบัติการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงินเป็นองค์กระระหว่างประเทศที่เป็นอิสระที่ส่งเสริมนโยบายที่จะต่อสู้กับการฟอกเงินในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งประเทศญี่ปุ่นนั้นมีธุรกรรมที่น่าสงสัยอยู่ที่ประมาณ 98,900 เยน รัฐบาลญี่ปุ่นตัดสินใจประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อบังคับใช้กฎหมายป้องกันการฟอกเงินอย่างเต็มที่ในวันที่ 1 มีนาคม จนปัจจุบันกฎหมายบังคับให้สถาบันการเงินแจ้งหน่วยงานกำกับดูแลของธุรกรรมที่เชื่อมโยงกับกฎหมายที่ผิดกฎหมาย เงินและกองทุนผู้ก่อการร้ายและเพื่อยืนยันตัวตนของลูกค้าตั้งแต่เดือนมีนาคมเป็นต้นไปจะใช้บังคับกับธุรกิจอื่น เช่น นายหน้าผู้ค้าอสังหาริมทรัพย์ จัดการกล่องจดหมายส่วนตัว นักวิชาชีพเช่น Scriveners ตุลาการและบัญชีที่ได้รับการรับรองจะต้องตรวจสอบตัวตนของลูกค้า การระบุบัตรที่ออกโดยประชาชนเช่นใบขับขี่จะต้องใช้ในธุรกรรมทางบการการค้าเครื่องประดับมูลค่า 2 ล้านเยนขึ้นไป และทำสัญญาการใช้กล่องจดหมายส่วนตัว บันทึกธุรกรรมต้องเก็บไว้เป็นเวลาเจ็ดปี ผู้กระทำ

ความผิดตามกฎหมายอาญาอาชญาโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปีหรือปรับไม่เกิน 3 ล้านบาท บริษัท ที่ถูกเพิกเฉยจะถูกปรับ 300 ล้านบาท สำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่ได้บังคับให้ทนายความรายงานข้อผูกมัดดังกล่าวเนื่องจากการปะทะกันอย่างรุนแรงจากสมาคมบาร์แห่งประเทศไทย¹

ญี่ปุ่นมีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินครั้งแรกในปี ค.ศ. 1991 (The Law on Special Measures Regarding the Law on the Control of Narcotics and Psychotropic Substances for the Purpose of Preventing Acts Which Facilitate Legal Activities Related to Controlled Drugs under International Cooperation, Law No. 94) นอกจากนี้ ยังมีการแก้ไขกฎหมาย The Law on the Control of Narcotics and Psychotropic Substances เพื่อให้สอดคล้องกัน และเพื่อให้สามารถให้สัตยาบันอนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1988 ได้¹

กฎหมายใหม่นี้ทำให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา ซึ่งการฟอกเงินที่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญาของญี่ปุ่น ต้องเป็นการฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับความผิดในการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทเท่านั้น ไม่รวมถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร การก่อการร้าย หรือความผิดอาญาทั่วไปแต่อย่างใด นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยังบังคับให้สถาบันการเงินต้องรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยด้วย ซึ่งต้องระบุข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของธุรกิจทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมชื่อที่อยู่ของคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเหตุผลในการที่สงสัย นอกจากนี้ ขอบเขตของกิจกรรมการฟอกเงินภายใต้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในเรื่องอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดที่กำหนดโดยกฎหมายเท่านั้น FATF ยังกล่าวอีกว่าจำนวนรายงานจากสถาบันการเงินเกี่ยวกับธุรกรรมที่น่าสงสัยมีน้อยมากในญี่ปุ่นเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ

¹The Law on the Control of Narcotics and Psychotropic Substances

[Online], available URL: http://www.unodc.org/res/cld/document/omn/law-on-the-control-of-narcoticdrugs_html/Law_on_the_Control_of_Narcotic_Drugs_and_Psychotropic_Substances_oman.pdf, 2018 (June, 07).

สำนักงานกำกับดูแลธนาคารแห่งกระทรวงการคลังญี่ปุ่น (The Banking Bureau of the Ministry of Finance) ได้ออกหนังสือเวียน (Circulars) ให้ธนาคารบริษัท ประกันภัยและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ซึ่งมีผลบังคับใช้ในเดือน ตุลาคม ค.ศ. 1990 โดยพื้นฐานแล้ว หนังสือเวียนเช่นนี้ในประเทศญี่ปุ่นถือเป็นการ ดีความอย่างเป็นทางการ รวมทั้งเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามกฎหมาย แม้ทางทฤษฎี จะไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติ การดีความกฎหมายนั้น ๆ ก็เป็นไป ตามหนังสือเวียนเหล่านี้ หน่วยงานที่ได้รับหนังสือเวียนจะปฏิบัติตามแนวทางของ หนังสือเวียนโดยไม่มีข้อยกเว้น สำหรับเนื้อหาสำคัญที่ระบุในหนังสือเวียนดังกล่าว การฟอกเงินมีความหมายถึง¹

1) ผู้ได้รับประโยชน์จากการลักลอบค้ายาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิต ประสาท ซึ่งเปิดบัญชีธนาคาร โอนเงินระหว่างบัญชี หรือซื้อตราสารการเงิน เพื่อปกปิด ที่มาของเงินได้หรือเจ้าของที่แท้จริง และ

2) สถาบันการเงิน และ/หรือ พนักงานของสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องกับการ กระทำเช่นว่านี้ โดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้น ได้มาจากการค้าขายยาเสพติด

นอกจากนี้ หนังสือเวียนดังกล่าวยังได้ระบุประเด็นสำคัญประการอื่นอัน ได้แก่

(1) ในการเปิดบัญชี ตู้เซฟ หรือการทำธุรกรรมเงินสดปริมาณมาก ต้องมี การตรวจสอบตัวตนของลูกค้าโดยใช้เอกสารทางราชการ สถาบันการเงินต้องหลีกเลี่ยง ไม่เปิดบัญชีนิรนามหรือบัญชีที่ไม่ใช่ชื่อของลูกค้า

(2) ควรรายงานเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ตัวตนของลูกค้าทุกรอบครึ่งปีต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

(3) ควรให้ความใส่ใจเป็นพิเศษในกรณีที่คุณกรณีในธุรกรรมเป็นบริษัท แต่ในนาม (Paper Company) หรือบริษัทที่ไม่มีการดำเนินธุรกิจจริง ธุรกรรมที่ผิดปกติ

¹New York State, **Department of Financial Services** [Online], available URL: <https://financia lservices.gov.in/banking-divisions>, 2018 (June, 07).

หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับเงินสดซึ่งมีความน่าสงสัยว่ามีวัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(4) ข้อมูลเกี่ยวกับตัวตนของลูกค้าและรายละเอียดของบัญชีควรเก็บรักษาไว้อย่างน้อย 5 ปี

(5) สมาคมการค้าควรประชุมหารือกัน เพื่อหามาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการฟอกเงิน

(6) สถาบันการเงินควรดำเนินการตามมาตรการเหล่านี้ โดยให้มีระบบกำกับให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายระบบการตรวจสอบและโครงการฝึกอบรม

หน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรับรายงานการทำธุรกรรมที่น่าสงสัยของญี่ปุ่น รวมทั้งคือ Japan Financial Intelligence Office หรือที่เรียกกันว่า JAFIO กองบัญชาการการดำเนินการทางการเงินซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่เป็นอิสระ

ในการปราบปรามการฟอกเงินมีแผนจะตรวจสอบหน่วยงานรัฐบาลและสถาบันการเงินในญี่ปุ่นในฤดูใบไม้ผลิหน้า การตรวจสอบในสถานที่ดังกล่าวสะท้อนถึงความกังวลว่าญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่มีกิจกรรมการก่อการร้ายค่อนข้างน้อยอาจเป็นส่วนหนึ่งของการฟอกเงินในเครือข่ายการจัดหาเงินทุนก่อการร้ายที่ถูกแทรกแซงกันมากขึ้น สมาชิก 34 คน ของ FATF ได้ตรวจสอบญี่ปุ่นสองครั้งในช่วงปี ค.ศ. 1990 แต่ไม่ใช่ตั้งแต่การโจมตีของผู้ก่อการร้ายในสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 FATF จะตรวจสอบการกำกับดูแลของหน่วยงานบริการทางการเงินกรอบการสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานตำรวจแห่งชาติและการปฏิบัติตามข้อกำหนดของธนาคารและการเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ รัฐบาลญี่ปุ่นเชื่อว่าผลของการสอบซึ่งจะมีการประกาศให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นในปีหน้าอาจส่งผลกระทบต่อนโยบายของประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากปัญหาการฟอกเงินมีน้ำหนักมากขึ้นในนโยบายต่างประเทศทั่วโลกดังที่แสดงไว้ในบทลงโทษของสหรัฐฯ ในธนาคารอิหร่านที่กำหนดไว้ในเดือนตุลาคม กฎหมายญี่ปุ่น

บังคับให้สถาบันการเงินแจ้งผู้ควบคุมการทำธุรกรรมที่ดูเหมือนเชื่อมโยงกับเงิน
ที่ผิดกฎหมายและกองทุนผู้ก่อการร้าย¹

นอกจากนี้สถาบันการเงินจะต้องยืนยันการระบุตัวตนของผู้ที่
ดำเนินการโอนเงินมากกว่า 100,000 เยน ยังคงเป็นแหล่งที่มาของอุตสาหกรรมการเงิน
กล่าวว่า ญี่ปุ่นค่อนข้างหละหลวมในระบบและการควบคุมภายในสำหรับการฟอกเงิน
หน่วยงานของสหรัฐฯ ได้เรียกร้องให้ยักษ์ใหญ่ของธนาคารแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น
ดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับการติดตามการฟอกเงินเช่นการเฝ้าระวัง
ลูกค้าและการควบคุมภายในโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริการด้านการติดต่อกับธนาคารของ
New York SMBC ต้องยื่นแผนการปรับปรุงระบบการเฝ้าระวังและเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม
ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ธนาคารมิตซูบิชิยูเอฟเอไฟแนนเชียลกรุ๊ปป้องกัน
และสาขาของนิวยอร์กในเดือนธันวาคมปีที่แล้วได้รับคำสั่งในการปรับปรุงธุรกิจอย่าง
กว้างขวางจากเจ้าหน้าที่ของสหรัฐฯ เพื่อปรับปรุงมาตรการป้องกันการฟอกเงิน เมื่อหลัง
คำสั่งซื้อคือการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมธนาคารเหล่านี้ในตลาดต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น
เมื่อเร็ว ๆ นี้หลังจากที่พวกเขาแยกแยะปัญหาสินเชื่อที่ไม่ดีออกไปนานหลายสิบปีแล้ว

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้กระตุ้นให้ญี่ปุ่นเร่งรัดการปราบปรามการ
ฟอกเงินด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด กระทรวงการต่างประเทศกล่าวว่า
ญี่ปุ่นถือเป็น “ศูนย์ฟอกเงินที่สำคัญ” ในรายงานยุทธศาสตร์การควบคุมยาเสพติดแหล่ง
เงินทุนที่สำคัญของการฟอกเงิน ได้แก่ การค้ายาเสพติดและอาชญากรรมทางการเงิน
รวมทั้งเงินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมรุนแรงซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับองค์กร
อาชญากรรมของญี่ปุ่นการสืบสวนเรื่องการฟอกเงินในยาเสพติดที่ริเริ่มขึ้นใน
สหรัฐอเมริกา เป็นระยะ ๆ แสดงถึงการเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมการฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับ
ยาเสพติดในประเทศสหรัฐอเมริกาและบัญชีธนาคารในญี่ปุ่น รัฐบาลญี่ปุ่นควรบังคับใช้

¹Haruo Kunieda, **Japan Financial Intelligence Center** [Online], available
URL: https://www.npa.go.jp/sosikihanzai/jafic/en/nenzihokoku_e/data/jafic_2013e.pdf,
2018 (June, 07).

อย่างเข้มงวด กฎหมายต่อต้านอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในปี พ. ศ. 2542 ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของญี่ปุ่นในการต่อสู้กับกิจกรรมการฟอกเงิน

9.4.1 มาตรฐานการพิสูจน์

เป็นทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายเป็นของบุคคลใดคนหนึ่งจากจำเลย เรียกว่าบุคคลที่สาม ศาลอาจสั่งให้รับทรัพย์ได้ เว้นแต่บุคคลที่สามนั้นได้รับอนุญาตให้เป็นคู่ความในคดีของจำเลย ดังนั้น การยึดทรัพย์ของผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินประเทศญี่ปุ่นนั้น ภาระการพิสูจน์ก็จะตกเป็นของผู้อ้าง คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าทรัพย์ดังกล่าวไม่เข้าข่ายที่จะถูกริบตามกฎหมาย

9.4.2 การยึดทรัพย์สินประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นนั้น จะทำการยึดทรัพย์สินย้อนหลังไปถึงทรัพย์นั้นได้ กระทำความผิด ตลอดจนยึดทรัพย์บุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการกระทำความผิดทั้งหมดหากเจ้าหน้าที่ของรัฐ สงสัยและมีหลักฐานเพียงพอว่าผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นสามี ภรรยา หรือบุตร

จากการศึกษา พบว่า การยึดทรัพย์ของผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินประเทศญี่ปุ่นนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นผู้พิสูจน์ให้เป็นที่แน่ชัดว่าบุคคลดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน และจะต้องมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะทำการยึด หรืออายัดทรัพย์สินผู้กระทำความผิดดังกล่าว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทยกับกฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย
4. เพื่อเสนอร่างแก้ไขกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่หนึ่ง ศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยวิธีดังต่อไปนี้

1.1 การค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research)

การศึกษานิติปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยค้นคว้าจากเอกสารนั้น ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสารเกี่ยวกับ แนวคิดทฤษฎีและความเป็นมาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพและการฟอกเงิน

และทฤษฎีเกี่ยวกับการฟอกเงิน หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ หลักนิติรัฐ แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการริบทรัพย์ มาตรฐานในการพิสูจน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กฎหมายของต่างประเทศ อันได้แก่ ประเทศประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศญี่ปุ่น โดยผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความทางสื่อออนไลน์ หนังสือพิมพ์ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ฯลฯ จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น ศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สภานายความ ฯลฯ ตลอดจนหน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ห้องสมุดของสถาบันการศึกษา ร้านจำหน่ายหนังสือ ฯลฯ โดยทำการซื้อ คัดลอก ทำสำเนา สรุปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการอ้างอิง เรียบเรียงและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1.1 กำหนดประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมาย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

1.1.2 สืบหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

1.1.3 คัดเลือกเอกสารตามข้อ 1.1.2 ไว้จำนวนหนึ่ง

1.1.4 ศึกษาเอกสารที่คัดเลือกได้ตามข้อ 1.1.3 อย่างละเอียด

1.1.5 สรุปประเด็นปัญหาการปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และสาเหตุของปัญหาดังกล่าว

1.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Dept Interview)

ผู้ทำวิจัยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะลึก (In-Dept Interview) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย หรือด้านกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นผู้ปฏิบัติงาน หรือเคยปฏิบัติงานในสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด ตำรวจ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ทนายความ นักวิชาการด้านกฎหมาย ตลอดจนทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฟอกเงิน เป็นต้น

การเก็บข้อมูลตามวิธีนี้ ผู้วิจัยประสงค์จะค้นพบถึงสภาพปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อค้นพบถึงข้อดี และข้อด้อยของการการปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ตลอดทั้งข้อดี และข้อด้อยของหลักการ การปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทยและต่างประเทศ จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ซึ่งท่านเหล่านั้นได้เขียนตำรา หรือเขียนหนังสือหรือมีประสบการณ์จากการทำงาน อันจะทำให้ผู้วิจัยค้นพบถึง สภาพปัญหาเกี่ยวกับการการปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และแนวทางการปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยจะดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งได้แก่

1.2.1.1 ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม

1.2.1.2 พนักงานอัยการ

1.2.1.3 เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

1.2.1.4 กรมสอบสวนคดีพิเศษ

1.2.1.5 ตำรวจ

1.2.1.6 ทนายความ

1.2.1.7 นักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย

1.2.2 คัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ตามข้อ 1.2.1 อย่างน้อยฝ่ายละ 5 คน

1.2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับปัญหาผู้พิพากษา หรือผู้ที่เคย

ทำหน้าที่เกี่ยวกับฟอกเงิน พนักงานอัยการ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

กรมสอบสวนคดีพิเศษ ตำรวจ ทนายความ นักวิชาการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เพื่อสอบถามถึงสภาพปัญหาในปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในทุก ๆ ด้าน

1.2.4 ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ตามข้อ 1.2.3 โดยอาจารย์ที่

ปรึกษา 3 ท่าน โดยรายละเอียด

1.2.5 ทำการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 1.2.1 อย่างน้อยฝ่ายละ 5 คน
ดังนี้

1.2.5.1 ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ผู้พิพากษาหรือผู้ที่เคยทำหน้าที่เป็น
ผู้พิพากษาคดีฟอกเงิน ซึ่งประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- 1) ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ภัทรศักดิ์ วรรณแสง อดีตเลขาธิการ
สำนักงานศาลยุติธรรม
- 2) นายอาคม รุ่งแจ้ง รองประธานศาลอุทธรณ์ ภาค 1
- 3) นายทวิณัฐ พรหมพวงพันธุ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ
ในศาลอุทธรณ์ภาค 1
- 4) นายประสงค์ กระจำวฤณชัย ผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์ ภาค 1
- 5) นายวงศพันธ์ วัชนะจันทน์ ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ประจำกอง
ผู้ช่วยศาลอุทธรณ์ ภาค 1

1.2.5.2 พนักงานอัยการหรือผู้ที่เคยทำหน้าที่เป็นพนักงานอัยการ

- 1) นายกิตตินันท์ รัชประมุข อธิบดีอัยการ สำนักสอบสวน
สำนักงานอัยการสูงสุด
- 2) นายสาวิตร บุญประสิทธิ์ อธิบดีสำนักงานอัยการเยาวชน
และครอบครัว
- 3) นายสุริยา จิวสืบพงษ์ อัยการจังหวัด ประจำสำนักงาน
อัยการสูงสุด
- 4) นายมันเกียรติ ธนวิจิตรพันธ์ รองอธิบดีอัยการสำนัก
สอบสวนสำนักอัยการสูงสุด
- 5) นายเชาว์รัตน์ วงศ์นะบุรณ์ อัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 9

1.2.5.3 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

- 1) นายพรศักดิ์ ศรีณรงค์ คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม-
การฟอกเงิน
- 2) นายพีระพัฒน์ อิงพงษ์พันธ์ ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกัน-
และปราบปรามการฟอกเงิน

3) นายสุทธศักดิ์ สุมณ นักสืบสวนชำนาญการพิเศษ

4) นายสุรียา สุขสำราญ นักสืบสวนชำนาญการ

5) นายชนรรค์ ผสมทรัพย์ นักสืบสวนชำนาญการ

1.2.5.4 กรมสอบสวนคดีพิเศษ

1) พ.ต.ท. วรรณพงษ์ คชรักษ์ รองผู้อำนวยการสถาบัน
นิติวิทยาศาสตร์, อธิบดีรองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

2) พ.ต.อ. สุชาติ วงศ์อนันต์ชัย ผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม
อธิบดีรองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีอัยการราชทัณฑ์

3) พ.ต.ท. วิชัย สุวรรณประเสริฐ ผู้อำนวยการกองคดีเทคโนโลยี
และสารสนเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

4) พ.ต. อรรถกริน สิทธิศักดิ์ศิริ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญ
การพิเศษปฏิบัติการ ผู้อำนวยการส่วนความมั่นคง 3

5) นางสาวลลิตา ดำรงค์ศักดิ์ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษปฏิบัติการ

1.2.5.5 ตำรวจ

1) พลตำรวจโทรอย อิงคไพโรจน์ ผู้บัญชาการศึกษา สำนักงาน
ตำรวจแห่งชาติ อธิบดีผู้บัญชาการสันติบาล

2) พลตำรวจตรีพรชัย เจริญวงศ์ รองผู้บัญชาการปราบปราม
ยาเสพติด

3) พลตำรวจตรี พิสิฐ ตันประเสริฐ รองผู้บัญชาการศึกษา

4) พลตำรวจตรีปริดา เปี่ยมวารี ผู้บังคับการตำรวจภูธร
จังหวัดสงขลา

5) พลตำรวจตรีอนุศักดิ์ โกมลศาสตร์ รองผู้บัญชาประจำ
สำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

1.2.5.6 ทนายความ

1) นายสุริยะ ดาวแจ้ง ทนายความ

2) นางสาวอารีย์ ใจอิมสิน ทนายความ

3) นายณัฐพงษ์ ชวงส์เจริญกิจ ทนายความ

4) นางสาวจิตติมา ครุสรรค์ ทนายความ

5) นายชนานนท์ คมเสวต ทนายความ

1.2.5.7 นักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย

1) พลเอกวิเชียร ศิริสุนทร อดีตรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด

2) พลตำรวจตรีปฏิพัทธ์ สุบรรณ ณ อยุธยา ผู้บังคับการตรวจ

คนเข้าเมือง 1

3) พลตำรวจตรีวัฒนา ยี่จิ้น ผู้บังคับการตำรวจภูธร

จังหวัดนครนายก

4) พลตำรวจตรีสายเพชร ศรีสังข์ ผู้บังคับการอำนวยการ

สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

5) พลตำรวจตรีพงษ์ศร สุโสมิต ผู้บังคับการประจำสำนักงาน

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

1.2.6 เตรียมการสัมภาษณ์โดยใช้เทปบันทึกเสียงหรือบันทึกภาพและเสียง

1.2.7 ประสานงานกับอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสามท่านและโครงการปรัชญา-
คุณภิวัตน์ทางสังคมศาสตร์เพื่อออกหนังสืออนุญาตเข้าสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ตามข้อ 1.2.1

2. ขั้นตอนที่สอง ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย

การฟอกเงินของประเทศไทยกับกฎหมาย

การฟอกเงินของต่างประเทศ

ภายหลังจากที่ผู้วิจัย ได้ทำการค้นคว้าจากเอกสาร และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตาม
ขั้นตอนที่หนึ่งแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร และที่ได้จากการสัมภาษณ์
มาทำการเปรียบเทียบให้เห็นทั้งข้อดี และข้อด้อยเกี่ยวกับการปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกัน-
และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทยและต่างประเทศ อันได้แก่
ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศญี่ปุ่น จากนั้น
นำมาอภิปรายผลต่อไป

3. ขั้นตอนที่สาม เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุง

กฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย

ภายหลังจากที่ผู้วิจัย ทำการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย หรือบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการยุติธรรมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลต่าง ๆ ตามขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยตามขั้นตอนที่หนึ่ง และขั้นตอนที่สองแล้ว ผู้วิจัยจะทำการยกร่างกฎหมายเพื่อ แก้ไขปัญหากฎหมายฟอกเงินกับการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความเป็นธรรม โดย ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 กำหนดประเด็น แนวทางปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม-การฟอกเงิน พ.ศ. 2542

3.2 สืบค้นกฎหมายของต่างประเทศในส่วนของบทบัญญัติเกี่ยวกับการปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

3.3 คัดเลือกแนวคิดทฤษฎี หลักการ หรือบทบัญญัติของกฎหมายของต่างประเทศตามข้อ 3.2 ซึ่งน่าจะเป็นแบบอย่างในการนำมาปรับใช้กับประเทศไทยไว้จำนวนหนึ่ง

3.4 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการ หรือกฎหมายของต่างประเทศที่คัดเลือกได้ตามข้อ 3.3 อย่างละเอียด

3.5 นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนเอกสารและจากการสัมภาษณ์ตลอดทั้งที่ได้ศึกษาจาก ข้อ 3.4 มาทำการยกร่างกฎหมาย

3.6 เปรียบเทียบร่างกฎหมายเฉพาะที่จะทำการแก้ไขหรือเพิ่มเติมกับป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของไทยที่มีอยู่เดิม

3.7 ตรวจสอบร่างกฎหมายตามข้อ 3.5 โดยอาจารย์ที่ปรึกษา 3 ท่าน

4. ขั้นตอนที่สำคัญ เพื่อเสนอร่างแก้ไขกฎหมาย

การฟอกเงินของประเทศไทย

ภายหลังจากที่ผู้วิจัยดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยตามขั้นตอนที่หนึ่ง ขั้นตอนที่สอง และขั้นตอนที่สามแล้ว ผู้วิจัยจะจัดให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายหรือผู้เชี่ยวชาญตลอดทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อค้นพบ และประเมินร่างกฎหมายเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญและบุคคลที่มีคุณสมบัติสำหรับการประเมินร่างกฎหมาย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1.1 กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสนทนากลุ่ม ดังนี้

4.1.1.1 ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม

4.1.1.2 พนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานอัยการ

4.1.1.3 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

4.1.1.4 กรมสอบสวนคดีพิเศษ

4.1.1.5 ตำรวจ

4.1.1.6 ทนายความ

4.1.2 คัดเลือกบุคคลผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวตาม ข้อ 4.1.1 รวม 10 คน ซึ่งประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

4.1.2.1 ศาสตราจารย์ (พิเศษ) มล. ไกรฤกษ์ เกษมสันต์ อดีตรองประธานศาลฎีกา

4.1.2.2 นายสุทธิสาร ภัทรรังษี อัยการผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานอัยการ ภาค 2

4.1.2.3 นางสาวฐนันทน์ มาบุญมี นักสืบสวนปฏิบัติการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

- 4.1.2.4 พันตำรวจโทจักรกฤษณ์ วิเศษเขตการณ์ รักษาการแทน
ผู้อำนวยการกองกฎหมาย กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- 4.1.2.5 นายพงศ์ศักดิ์ ลำภา เจ้าหน้าที่คดีพิเศษชำนาญการ
- 4.1.2.6 พันตำรวจโท ดร. สมนึก เขมทองคำ อัยการจังหวัด สำนักงาน-
อัยการสูงสุด
- 4.1.2.7 นายนันทวัฒน์ วิริยเวชกุล รองอัยการจังหวัดสระแก้ว
- 4.1.2.8 นายกิตติบดี จุมปูโล นักสืบสวนปฏิบัติการสำนักงานป้องกัน-
และปราบปรามการฟอกเงิน
- 4.1.2.9 พันตำรวจโทอนุรักษ์ โรจนนิรันดร์ ผู้อำนวยการกองเทคโนโลยี
และศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- 4.1.2.10 นางสาวศรีจันทร์ บุญญาลัย เจ้าหน้าที่คดีพิเศษปฏิบัติการ
กรมสอบสวนคดีพิเศษ

4.2 การประเมินร่างกฎหมายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการประเมินร่างกฎหมาย ผู้วิจัยจะประสานงานกับอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสามท่าน และโครงการปรัชญาคุษุภัตินิตทางสังคมศาสตร์ เพื่อออกหนังสือเชิญ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย หรือผู้เชี่ยวชาญตลอดทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมประเมินร่างกฎหมายที่ผู้วิจัยได้จัดส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ระดมความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

4.3 ประเด็นการประเมินร่างกฎหมาย

- 4.3.1 ผู้วิจัยจะนำเสนอ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อ 2.1 และ ข้อ 2.2
- 4.3.2 ผู้วิจัยจะนำเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ-
ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

4.3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายหรือผู้เชี่ยวชาญตลอดทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมได้วิพากษ์ หรือวิจารณ์ หรือแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะ หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างกฎหมายดังกล่าว

4.3.4 ผู้วิจัยสรุปผลการประเมินร่างกฎหมาย ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย หรือผู้เชี่ยวชาญตลอดทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมได้วิพากษ์ หรือวิจารณ์ หรือแสดงความคิดเห็น

ทั้งนี้ ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบไปเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และเสนอแนะต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทยกับกฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ
3. เพื่อการปรับปรุงกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย

ทั้งนี้ ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย ทั้ง 4 ขั้นตอน ดังกล่าว เป็นข้อเท็จจริงที่ผู้วิจัยได้จากการค้นคว้าเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และประเมินร่างโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่มีประโยชน์ และสามารถนำข้อค้นพบมาอภิปรายผลได้ หลังจากที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และมีการแก้ไขในปี พ.ศ. 2534 การดำเนินงานเพื่อปราบปรามยาเสพติดก็ยังไม่มีความคืบหน้า เนื่องจากอิทธิพลของผู้ค้ายาเสพติดมีอิทธิพลได้ขยายเครือข่ายกว้างขึ้นและเป็นการยากที่จะนำตัวหัวหน้าใหญ่ในการค้ายาเสพติดมาลงโทษ เพื่อให้การปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงเป็นมาตรการหนึ่งที่มีความจำเป็นในการป้องกันการนำเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำความผิด หรือได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย มาเปลี่ยนสภาพให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างถูกต้องหรือเรียกได้ว่ากระบวนการทำเงินสกปรกให้เปลี่ยนสภาพเป็นเงินสะอาด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการนำเงินสะอาด หรือการนำเงินไปซื้ออสังหาริมทรัพย์ รวมถึงวิธีการต่าง ๆ สุดแล้วแต่ผู้กระทำความผิดจะนำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นมาแปรสภาพให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดย

ถูกต้องตามกฎหมาย วิธีการเหล่านี้ เรียกว่า การฟอกเงิน (Money Laundering) การกระทำที่เข้าลักษณะการฟอกเงินมีความซับซ้อนและรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีเงินผิดกฎหมายเล็ดลอดเข้ามาในระบบการเงิน ผู้กระทำผิดกฎหมายย่อมจะต้องพยายามหาทางใช้เงินนั้นปกป้องตนเอง พร้อมทั้งแสวงหาความร่ำรวยต่อไปอันจะเกิดผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และชื่อเสียงของประเทศ โดยทางด้านการเมืองนั้นการที่ผู้ได้เงินมาด้วยการลักลอบค้ายาเสพติด ขาของเถื่อน ค้าประเวณี หรืออาชญากรรมร้ายแรงใด ๆ ก็ตามมักจะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับระบบอุปถัมภ์ในทางการเมือง ส่วนทางด้านเศรษฐกิจนั้นถือว่าเงินเหล่านั้น ไม่ได้เกิดจากการผลิตผลทางการผลิตก็ไม่ต่างจากการพิมพ์ธนบัตรมาใช้เอง ผลที่ตามมา คือผลผลิตเท่าเดิมแต่ปริมาณเงินเพิ่มมากขึ้นอันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ อีกทั้งอำนาจทางการเงินที่เกิดจากการร่ำรวยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมทำให้สถานะทางเศรษฐกิจไม่มีความมั่นคงและความผันแปรได้ง่าย ซึ่งการนำเอากฎหมายฟอกเงินมาใช้นั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ดีสำหรับการสร้างความเชื่อถือให้กับประชาชนชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้งนานาชาติโดยผู้วิจัยจะขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับของวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการร้องขอต่อศาล

ให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินย้อนหลัง

ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อค้นพบตามลำดับ ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาข้อค้นพบที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร

จากการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย พบว่า ผู้วิจัยได้ค้นพบสภาพปัญหาเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งให้ข้อยืนยันสภาพปัญหาการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทยไว้หลายประการ ดังต่อไปนี้

1.1.1 ปัญหาการยึดทรัพย์สินย้อนหลัง หรือการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินย้อนหลัง กล่าวคือ การยึดทรัพย์สินย้อนหลังตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ของไทยนั้น ไม่ใช่เป็นการยึดทรัพย์ในกระทำความผิด ตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อมีกฎหมายกำหนดไว้ แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐกลับใช้อำนาจในการยึดทรัพย์ของผู้ถูกกล่าวหา โดยไม่สนใจว่าทรัพย์นั้นจะได้มาในเวลาใด ทำให้ประชาชนได้รับความเสียหาย และไม่ได้รับความเป็นธรรมกับการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงิน ซึ่งกฎหมายควรกำหนดให้ชัดเจนว่า ควรให้กฎหมายฟอกเงินสามารถยึดทรัพย์ย้อนหลังได้หรือไม่ หากได้จะสามารถยึดทรัพย์ย้อนหลังได้กี่ปี ก็ควรบัญญัติให้ชัดเจนปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น มักจะใช้อำนาจตามอำเภอใจในการยึดทรัพย์ โดยไม่สนใจว่าทรัพย์นั้นจะได้มาก่อนหรือหลังที่กฎหมายฟอกเงินบัญญัติ โดยอ้างคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญและคำพิพากษาศาลอื่น

1.1.2 ปัญหาการระงับการนำพิสูจน์ กล่าวคือ เมื่อทรัพย์สินที่ถูกยึดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว การระงับการนำพิสูจน์นั้นจะต้องตกอยู่ที่เจ้าของทรัพย์สิน ว่าทรัพย์นั้นได้มาอย่างไร ซึ่งปัจจุบัน รัฐอาศัยเหตุอันควรเชื่อว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดแล้วทำการยึด หรืออายัดทรัพย์สินไว้เป็นการชั่วคราว แล้วให้การพิสูจน์ตกแก่จำเลยเป็นผู้พิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาเช่นไร ซึ่งไม่เป็นธรรมกับจำเลย การที่พนักงานอัยการจะยื่นการร้องขอให้ทรัพย์นั้นตกเป็นของแผ่นดินได้นั้นต้องปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด คำว่า ปรากฏหลักฐานนั้น หมายความว่า ต้องมีหลักฐานเพียงพอว่าทรัพย์นั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

1.1.3 ปัญหาเรื่องความผิดมูลฐานในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่ กล่าวคือ ความผิดมูลฐานในปัจจุบันนั้น ยังมีความไม่เหมาะสม เช่น ความผิดว่าด้วยการพนัน เนื่องจากจะ ไม่ได้รับความร่วมมือกับต่างประเทศ เพราะต่างประเทศนั้น การพนันนั้น เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย หรือมีกฎหมายรองรับนั่นเอง ส่วนความผิดมูลฐานที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กำหนดขึ้นเองควรนำมาบัญญัติไว้เป็นกฎหมาย

1.1.4 ปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการธุรกรรม กล่าวคือ ปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการธุรกรรมที่เอาบุคลากรของสำนักงานศาลยุติธรรมเข้ามาเป็นคณะกรรมการธุรกรรมเป็นการป้องกันการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีซึ่งไม่ควรนำบุคลากรของสำนักงานศาลยุติธรรมมาเป็นคณะกรรมการธุรกรรม เพราะจะทำให้ศาลไม่กล้าตัดสินลงโทษพวกเดียวกันเอง ซึ่งศาลยุติธรรมควรจะอยู่ในสถานะเดียว คือ การตัดสินคดีหาใช่เป็น

ผู้ปฏิบัติในการยึด หรืออายัดทรัพย์สินบุคคลอื่น แม้จะชั่วคราวก็ตาม ในขณะที่อีกสถานะหนึ่งเป็นผู้ตัดสินคดี

1.1.5 ปัญหาเรื่องยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราว กล่าวคือ พยานหลักฐานในชั้นยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวกับพยานหลักฐานที่ใช้ยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินควรมีพยานหลักฐานน้ำหนักมากกว่าในชั้นยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราว

1.1.6 ปัญหาเรื่องการเรียกรับสินบนของเจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กล่าวคือ กรณีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ถูกแจ้งความดำเนินคดีว่าเรียกรับสินบนและปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ มีการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวตามกฎหมายฟอกเงินหรือไม่ เพราะเป็นเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในด้านนี้โดยตรง แต่การกระทำทุจริตมิชอบเสียเองควรต้องถูกยึดทรัพย์สินหรือควรจะถูกร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเหมือนกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรง และมีการเร่งรัดการดำเนินคดีเหมือนคดีอื่น ๆ หรือไม่

1.1.7 ปัญหาการลักลอบการค้ายาเสพติดซึ่งได้ใช้เงินและทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเพื่อการลักลอบค้า ยาเสพติดให้กว้างขวางออกไป ก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติด ทั้งยังเป็นมูลฐานของการประกอบอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ อีกทั้งปัจจัยสำคัญของการดำรงอยู่และความเจริญเติบโตของเหล่าอาชญากรหรือองค์กรอาชญากรรม คือการมีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้สนับสนุนในการปกปิดการกระทำความผิด และเพื่อขยายขอบเขตอิทธิพลของการประกอบอาชญากรรมให้มั่นคงและกว้างขวางจนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ แต่อาชญากรเหล่านั้นก็มีความเกรงกลัวมาตรการในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด จึงมีการปกปิดการกระทำความผิดของตนไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ รวมถึงการนำผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไปทำการเปลี่ยนสภาพให้กลายเป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่บุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

1.1.8 ปัญหาการยึดอายัดทรัพย์สินชั่วคราว กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องพึงได้ว่าการกระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้นก่อน คือ การกระทำความผิดนั้นจะต้องมีความผิดมูลฐานบัญญัติไว้เป็นกฎหมาย หากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ก็ไม่สามารถทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดตามกฎหมายฟอกเงินได้ และต้องมี

ตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน และมีเหตุอันควรเชื่อว่า อาจมีการโอน จำหน่าย ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สิน เช่น เจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้ว ผู้ต้องหาไม่ยอมทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด แต่ไม่มีพฤติกรรมที่จะโอน จำหน่าย ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สิน ก็ไม่ควรยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นชั่วคราว ซึ่งหากพิสูจน์ได้ว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดจริงก็สามารถขอให้ศาลยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินได้ โดยไม่ต้องยึดหรืออายัดชั่วคราวทุกกรณี

1.1.9 ปัญหาเรื่องความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ กล่าวคือ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงินนั้น จะต้องเกี่ยวในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินเท่านั้น หากไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกัน แต่เจ้าหน้าที่จะใช้บทสันนิษฐานว่าเกี่ยวพันในฐานสายโลหิตมาเป็นบทสันนิษฐานว่าบรรดาทรัพย์สินนั้น เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหาได้ไม่ เพราะจะเป็นการ ไม่เป็นธรรมกับผู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ เช่น พ่อ แม่ พี่น้องร่วมบิดามารดา หรือแม้แต่ภรรยาที่จดทะเบียนสมรส ถูกต้องตามกฎหมาย อาจจะไม่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับผู้กระทำความผิดในฐานมีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกันก็ได้ เพราะเขาอาจจะแยกครอบครัวไปแล้ว ดังนั้นบุคคลที่กระทำความผิดฐานฟอกเงิน หรือบุคคลที่ต้องถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราว หรือร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน แม้จะเป็นญาติพี่น้องอาจจะไม่เกี่ยวข้องเสมอไป

1.1.10 ปัญหาการยึดทรัพย์ย้อนหลัง ปัจจุบันการยึดทรัพย์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นไม่ได้ตีความกฎหมายให้เป็นประโยชน์กับจำเลย แต่กลับมุ่งจะลงโทษจำเลยสถานหนักเพียงอย่างเดียว ดังนั้น ในการยึดทรัพย์ทั้งหมดของผู้ต้องหาโดยไม่สนใจว่าทรัพย์สินได้มาก่อนที่จะกระทำความผิด หรือได้มาก่อนที่กฎหมายจะบัญญัติความผิดมูลฐาน ทำให้ปัจจุบันการยึดทรัพย์ในกฎหมายฟอกเงินนั้นก่อให้เกิดปัญหาเป็นอย่างมาก กับการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากไม่บัญญัติให้เกิดความชัดเจน ก็จะเปิดช่องว่างในการทุจริตได้

1.2 ผลการศึกษาข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย เพื่อนำข้อค้นพบมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบโดยสามารถสรุป ดังต่อไปนี้

1.2.1 ปัญหาการยึดทรัพย์ย้อนหลัง กล่าวคือ การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่ได้กำหนดขอบเขตในการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และไม่เป็นธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหา เพราะหากกฎหมายไม่กำหนดให้ชัดเจนในเรื่องของการยึดทรัพย์ย้อนหลัง ก็จะเป็นการเปิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ทำหน้าที่ปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายฟอกเงินใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ และเกิดการทุจริตได้ ในการที่จะยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ย้อนหลังกว่าที่กฎหมายกำหนด จนไม่ได้คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงตามพยานหลักฐานทำให้ประชาชนได้รับความเสียหายต่อความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ซึ่งเป็นการเปิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ในชั้นปฏิบัติการอาจใช้อำนาจตามอำเภอใจ หรือเรียกรับผลประโยชน์ได้ เพราะมีความเชื่อว่าตัวเองมีอำนาจการยึดทรัพย์ย้อนหลังโดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐตีความกฎหมายเอง ว่าสามารถยึดไปตรวจสอบได้ไม่จำกัด อาจทำให้พิจารณาได้ว่าการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินไม่ได้ก่อให้เกิดความเป็นธรรม ถึงแม้ว่าการยึดทรัพย์ ตามกฎหมายฟอกเงินนั้น จะต้องเป็นการใช้กฎหมายที่เด็ดขาด เพื่อทำให้เกิดความเกรงกลัวกับผู้กระทำความผิดว่าหากมีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินแล้ว ผู้กระทำความผิดจะถูกยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินย้อนหลังได้ทั้งหมด โดยไม่กำหนดระยะเวลา หรือช่วงเวลาในการยึดทรัพย์สินว่า รัฐสามารถยึดทรัพย์สินได้ขนาดไหน ย้อนหลังได้กี่ปี ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจใช้อำนาจเกินขอบเขตของกฎหมาย หรือการตีความของกฎหมายที่ผิดพลาดอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นธรรมได้

1.2.2 ปัญหาการระงับการพิสูจน์ การที่กฎหมายไม่ได้กำหนดการระงับการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นฝ่ายใดจะต้องมีหน้าที่พิสูจน์ก่อน ถึงขนาดไหนและฝ่ายใดพิสูจน์หลังถึงขนาดไหน หากไม่กำหนดกฎหมายให้มีความชัดเจน ก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายนั้นอยู่ในอำนาจของรัฐ ซึ่งรัฐซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีเจตนาทุจริต จะใช้อำนาจไปในทางที่มีชอบ ซึ่งอาจทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม เมื่อรัฐสงสัยว่าผู้กระทำความผิดก็สามารถที่จะใช้อำนาจเข้ามาทำ

การยึด อาศัยทรัพย์ จากนั้นก็จะให้ผู้กระทำความผิดมาเป็นผู้พิสูจน์ ซึ่งเป็นการไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ดังนั้น การที่รัฐจะใช้อำนาจของกฎหมาย ฟอกเงิน ตามความผิดมูลฐาน มายึด หรืออาศัยทรัพย์ ของประชาชน รัฐเองจะต้องพิสูจน์ ให้แน่ชัดก่อน โดยต้องปรากฏหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่าทรัพย์นั้น เป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด หาใช่สงสัยแล้วยึด แล้วให้ประชาชนชี้แจง การที่กฎหมายไม่ได้ บัญญัติให้ชัดเจนว่ารัฐควรเป็นผู้พิสูจน์ ก็จะไม่เป็นธรรมกับประชาชนอย่างร้ายแรง และ เป็นการเปิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในทางที่ทุจริตได้

1.2.3 ปัญหาความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ กล่าวคือ กฎหมายฟอกเงิน เป็นกฎหมายที่ ดำเนินการกับทรัพย์ ดังนั้น เพื่อไม่ให้เป็นข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ก็ควรจะบัญญัติให้ชัดเจนว่าบุคคล ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหมายถึงใครบ้าง คำว่า เกี่ยวข้องสัมพันธ์นั้นจะมีความสัมพันธ์กัน ขนาดไหน ตามสายโลหิตหรือไม่ การที่รัฐไม่ได้กำหนดขอบเขตความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ กันไว้ เมื่อรัฐทำการยึดทรัพย์สินบุคคลที่มีความใกล้ชิด หรือ เป็นญาติ พี่ น้อง แต่ไม่มี ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกันเลยก็จะทำให้บุคคลดังกล่าวที่ไม่เกี่ยวข้องต้องเดือดร้อนกว่าจะ พิสูจน์ว่าตัวเองบริสุทธิ์ ก็จะใช้เวลานาน ดังนั้น เพื่อความเป็นธรรมการในเรื่องของความ เกี่ยวข้องสัมพันธ์ จะต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินเท่านั้น ไม่ ควรเกี่ยวข้องสัมพันธ์สายโลหิต แต่ถ้าหากรัฐพิสูจน์ได้ว่า บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องระดับ สายโลหิต มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดในลักษณะที่มีทรัพย์สินเกี่ยวข้องกับ ทรัพย์ เช่น ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินร่วมกัน หรือเปิดบัญชีธนาคารร่วมกัน ก็สามารถดำเนินการ ตามกฎหมายได้ แต่รัฐจะต้องมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะกล่าวหาบุคคลผู้นั้นได้

1.2.4 ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐาน กล่าวคือ กฎหมายปัจจุบันนั้นไม่ สอดคล้องกับปัจจุบัน ซึ่งบางความผิดมูลฐานนั้น ไม่ควรบัญญัติไว้เป็นความผิดมูลฐาน เช่น ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการพนัน ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ซึ่งความผิดดังกล่าวเป็นการเปิดช่องว่างให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่ง มีความสามารถในการตั้งข้อหาหนัก ๆ เพื่อให้ข้อหาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งนั้น เป็นความผิดในมูลฐานความผิด มูลฐานฟอกเงิน อย่างเช่น ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ซึ่งปัจจุบันนี้ข้อหา ฉ้อโกงประชาชนนั้น ตำรวจได้ตั้งข้อหาเป็นจำนวนมาก โดยไม่สนใจสิทธิและเสรีภาพ

ของประชาชน หรือความผิดเกี่ยวกับการพนัน ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานที่ทั่วโลกไม่ยอมรับ เป็นความผิดมูลฐานในการฟอกเงินเพราะหลาย ๆ ประเทศเปิดให้มีการเล่นการพนัน แบบถูกกฎหมาย หลายประเทศมีบ่อนกาสิโน ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากต่างประเทศ เพราะความผิดมูลฐานไม่ตรงกัน แต่ประเทศไทยกลับนำมาใช้

1.2.5 ปัญหาระยะเวลาการยึดทรัพย์ชั่วคราว เวลา 90 วัน

ระยะเวลา 90 วัน เพียงพอต่อการยึดทรัพย์ไว้ชั่วคราวหรือไม่ หากรัฐ ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ทรัพย์ที่ยึดไว้นั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจะต้อง คืนทรัพย์ให้ เจ้าของทรัพย์นั้น ไป หรือหากภายในระยะเวลา 90 วัน รัฐไม่สามารถเชื่อมโยงได้ว่า ทรัพย์ที่ ยึดเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็ต้องคืนระยะเวลา 90 วันนั้น เพียงพอสำหรับ การทำงานของเจ้าหน้าที่หรือไม่ หากไม่เพียงพอจะสามารถขยายเวลาได้หรือไม่ ใครมีอำนาจ ขยายเวลา ผลการศึกษาระยะเวลา 90 วันเหมาะสมแล้ว

2. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบกฎหมายฟอกเงิน

ของประเทศไทยกับกฎหมายฟอกเงิน

ของต่างประเทศ

2.1 ผลของการปรับปรุงกฎหมายฟอกเงินประเทศไทยและของต่างประเทศ

จากทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถ เปรียบเทียบการปรับปรุงกฎหมายฟอกเงินประเทศไทยและของต่างประเทศ ดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการพัฒนากฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ-
ฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ประเทศไทยกับของต่างประเทศ

ประเทศ	การย้อนหลัง	ภาระการ พิสูจน์	การเกี่ยวข้องหรือเคย เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ ผู้กระทำความผิด	ความผิด มูลฐาน	การยึดทรัพย์ชั่วคราว
1. ไทย	สามารถ ย้อนหลังไปได้ ก่อนมีกฎหมาย ฟอกเงินใช้ บังคับ	หน้าที่ในการ พิสูจน์ คือ เจ้าของ ทรัพย์สิน	ให้สันนิษฐานไว้ก่อน ว่าบรรดาทรัพย์สิน ดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่ เกี่ยวกับการกระทำ ความผิด หรือได้รับ โอนมาโดยไม่สุจริต กฎหมายไม่ได้กำหนด ขอบเขตแห่งความ เกี่ยวข้องสัมพันธ์ไว้แค่ ไหนเพียงใด	21+5	90 วัน
2. สหรัฐ อเมริกา	ย้อนหลังไปถึง เวลาที่ทรัพย์สินถูก ริบนั้น ถูกใช้ โดยผิด กฎหมาย หรือ ย้อนหลังไปถึง เวลาที่มีการ กระทำให้เกิด การริบทรัพย์สิน ได้	รัฐเป็นผู้พิสูจน์ และจะต้อง พิสูจน์ให้เห็น ได้ว่าใช้กระทำ ความผิดใน ครั้งใด จากนั้น ภาระในการ พิสูจน์จะตก เป็นของผู้อ้าง ขอคืนทรัพย์สินที่ ถูกริบ	Innocent owner บุคคล ที่ไม่รู้ไม่เห็นหรือไม่ ได้รับความยินยอมจาก การกระทำความผิด และรวมถึงไม่สามารถ รู้ถึงการกระทำ ความผิดนั้นได้ จะต้อง พิสูจน์ความเป็น เจ้าของผู้บริสุทธิ์ ใน ทรัพย์สินที่ถูกริบในชั้น ศาล	200	ราคาทรัพย์สิน ไม่เกิน 50,000 เหรียญสหรัฐจะต้อง แจ้งไปยังบุคคล ผู้มีส่วนได้เสียใน ทรัพย์สินทาง ไปรษณีย์ และ จะต้องประกาศ หนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นที่อยู่ในเขต อำนาจศาลภายใน 3 สัปดาห์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเทศ	การย้อนหลัง	ภาระการพิสูจน์	การเกี่ยวข้องหรือเคย เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ ผู้กระทำความผิด	ความผิด มูลฐาน	การยึดทรัพย์ชั่วคราว
					ติดต่อกัน หากไม่มี ผู้มีส่วนได้เสียมา โต้แย้งภายใน 21 วัน เจ้าหน้าที่รัฐจะ ดำเนินการขาย ทอดตลาดหากมี ผู้โต้แย้งการยึด ทรัพย์สิน จะต้องส่ง เรื่องให้พนักงาน อัยการฟ้องคดีรับ ทรัพย์สินต่อศาล ภายหลังยึดทรัพย์รัฐ จะต้องประกาศใน หนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นที่อยู่ในเขต อำนาจศาลภายใน 10 วันภายหลังที่ได้ มีการยึดทรัพย์สิน จะต้องยื่นคำคัดค้าน ภายใน 20 วัน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเทศ	การย้อนหลัง	ภาระการพิสูจน์	การเกี่ยวข้องหรือเคย เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ ผู้กระทำความผิด	ความผิด มูลฐาน	การยึดทรัพย์ชั่วคราว
3. สหราชอาณาจักร	ย้อนหลังได้ไม่เกิน 6 ปี โดยสันนิษฐานได้ว่า ทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างนั้น เป็น ทรัพย์สิน และเป็นผลที่ได้มาระหว่างกระทำความผิด โดยให้ชำระเป็นตัวแทน หากไม่มีก็ ดำเนิน การริบ ทรัพย์สิน ทั้งหมดที่มีอยู่ ภายใน 10 ปี	ภาระการพิสูจน์ เกี่ยวกับการ กระทำความ เป็นตกอยู่ฝ่าย โจทก์หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และไม้อาจ ดำเนินคดีได้ หากไม่สามารถ หาพยาน หลักฐาน เพื่อ พิสูจน์ว่าเจ้าของ ทรัพย์สินได้รู้ว่า ทรัพย์สินนั้น ได้มาจากการ กระทำความผิด	เมื่อได้ทราบหรือ สงสัยว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มา จากการกระทำ ความผิด เจ้าหน้าที่มี อำนาจในการยึด ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง กับบุคคลภายนอกได้	2	ไม่เกิน 3 เดือน และ ถ้าเป็นเงินสด ไม่เกิน 48 ชม. และระยะ เวลาดังกล่าว สามารถขยายได้อีก ครั้งไม่เกิน 3 เดือน และถ้าเป็นเงินสด ไม่เกิน 48 ชม. และ ระยะเวลาดังกล่าว สามารถขยายได้อีก ครั้ง แต่ไม่เกิน 3 เดือน แต่ ทั้งนี้ต้อง ไม่เกิน 2 ปี นับแต่มี คำสั่งอันแรก
3. ออสเตรเลีย	การยึด อาัยด์ หรือ ริบ ทรัพย์สิน จะต้องมีการ พิจารณาการยึด อาัยด์ หรือ ริบ	การไต่สวน ข้อเท็จจริงของ ศาลตามคำ ขอให้ศาลสั่งริบ ทรัพย์สินนั้น	เมื่อได้ทราบหรือ สงสัยว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มา จากการกระทำ ความผิด เจ้าหน้าที่มี อำนาจในการยึด ทรัพย์สินที่	ไม่ได้ กำหนด ความ ผิดมูลฐาน	ไม่เกิน 3 เดือน และ ถ้าเป็นเงินสด ไม่เกิน 48 ชม. และระยะ เวลาดังกล่าว สามารถขยาย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเทศ	การย้อนหลัง	ภาระการพิสูจน์	การเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด	ความผิดมูลฐาน	การยึดทรัพย์ชั่วคราว
	ทรัพย์สินจะต้องมีการพิจารณาจะต้องมีการพิจารณาพิพากษาตัดสินความผิดของผู้กระทำ ความผิดมาก่อน โดยพนักงานอัยการ สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเมื่อจำเลยถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดกฎหมายกำหนดให้สถาบันการเงินต้องเก็บหลักฐานทางการเงินไว้อย่างน้อย 7 ปี การริบ	เป็นการตัดสินโดยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกอยู่ฝ่ายโจทก์หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ	เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกได้ กฎหมาย Proceeds of Crime Act 1987 เป็นกฎหมายริบทรัพย์สินของประเทศ เครือจักรภพอังกฤษ กฎหมายนี้กำหนดให้รัฐมีอำนาจใช้มาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน	เหมือนประเทศอื่นแต่ระบุเพียงว่าความผิดประเภทไหนเป็นความผิดฐานฟอกเงิน ไม่ได้กำหนดความผิดมูลฐานเหมือนประเทศอื่นแต่ระบุเพียงว่าความผิด	ได้อีกครั้งไม่เกิน 3 เดือน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเทศ	การย้อนหลัง	ภาระการพิสูจน์	การเกี่ยวข้องหรือเคย เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ ผู้กระทำความผิด	ความ ผิดมูลฐาน	การยึดทรัพย์ ชั่วคราว
	ทรัพย์สินทาง แพ่ง ไม่สิ้นสุด ลง เมื่อผู้กระทำ ความผิดถึงแก่ ความตาย			ประเภไทหน เป็นความ ผิดฐานฟอก เงิน	
ประเทศญี่ปุ่น	สามารถ ย้อนหลังไปถึง ก่อนที่กฎหมาย บัญญัติไว้เป็น ความผิด	การยึดทรัพย์ ของผู้กระทำ ความผิดฐาน ฟอกเงิน ประเทศญี่ปุ่น นั้น ภาระการ พิสูจน์ก็จะตก เป็นของผู้อ้าง คือ เจ้าหน้าที่ ของรัฐโดย จะต้องพิสูจน์ให้ ได้ว่าทรัพย์สิน ดังกล่าวไม่เข้า ข่ายที่จะถูกริบ ตามกฎหมาย	ประเทศญี่ปุ่นนั้น จะ ทำการยึดทรัพย์สิน ย้อนหลังไปถึงทรัพย์สิน นั้นได้กระทำ ความผิด ตลอดจนยึด ทรัพย์สินบุคคลที่ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ การกระทำความผิด ทั้งหมดหาก เจ้าหน้าที่ของรัฐ สงสัยและมีหลักฐาน เพียงพอว่าผู้ที่ เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น สามี ภรรยา หรือ บุตร นั้นมีทรัพย์สิน ที่เกี่ยวข้องกับการ กระทำความผิด		

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินของต่างประเทศกับของ
ประเทศไทยนั้นมีความแตกต่างกันดังนี้

ประเทศญี่ปุ่นนั้น การร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินย้อนหลังนั้น สามารถทำได้ โดยการย้อนหลังสามารถย้อนได้เฉพาะที่มีการบัญญัติความผิดเอาไว้ แค่นั้น หากไม่มีกฎหมาย ก็ไม่มีความผิด และเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นผู้มีการพิจารณา พิสูจน์ให้ได้ว่าทรัพย์ดังกล่าวนั้น เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และหากทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวข้างต้นเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การที่กฎหมายฟอกเงินประเทศญี่ปุ่นจะยึดอายัด สามารถกระทำได้ไม่ว่าบุคคลผู้นั้น จะเป็นสามี ภรรยา หรือบุตร จะต้องมีการพยานหลักฐานเพียงพอว่าบุคคลนั้นมีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

ส่วนประเทศออสเตรเลีย การยึดอายัด หรือ ริบทรัพย์สิน จะต้องมีการพิจารณา การยึดอายัด หรือ ริบทรัพย์สินจะต้องมีการพิจารณาจะต้องมีการพิจารณาพิพากษาคัดสิน ความผิดของผู้กระทำความผิดมาก่อน โดยพนักงานอัยการสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาล มีคำสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เมื่อจำเลยถูกพิพากษาว่า กระทำความผิดกฎหมายกำหนดให้สถาบันการเงินต้องเก็บหลักฐานทางการเงินไว้อย่างน้อย 7 ปี การริบทรัพย์สินทางแพ่งไม่สิ้นสุดลง เมื่อผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตาย ส่วน การพิจารณาพิสูจน์นั้นประเทศออสเตรเลียจะต้องมีการได้สวนข้อเท็จจริงของศาลตาม คำขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นเป็นการตัดสินโดยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยการพิจารณาพิสูจน์เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกอยู่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนการยึดทรัพย์สินบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์หากเจ้าหน้าที่รัฐทราบ หรือสงสัยว่าทรัพย์สิน นั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่มีอำนาจในการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกได้กฎหมาย Proceeds of Crime Act 1987 กำหนดให้รัฐมี อำนาจใช้มาตรการยึดอายัด และริบทรัพย์ และการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นจะกระทำได้ ไม่เกินไม่เกิน 3 เดือน และถ้าเป็นเงินสด ไม่เกิน 48 ชม. และสามารถขยายได้อีกครั้งไม่เกิน 3 เดือน

ส่วนประเทศสหราชอาณาจักร การยึดทรัพย์สินย้อนหลัง สามารถได้ไม่เกิน 6 ปี โดยสันนิษฐานได้ว่า ทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างนั้นเป็นทรัพย์สิน และเป็นผลที่ได้มาระหว่าง กระทำความผิด โดยให้ชำระเป็นตัวเงิน หากไม่มีก็ดำเนินการริบทรัพย์สินทั้งหลายที่มี อยู่ภายใน 10 ปี ส่วนการพิจารณาพิสูจน์เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกอยู่ฝ่ายเจ้าหน้าที่

ของรัฐ และไม่อาจดำเนินคดีได้หากไม่สามารถหาพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ว่าเจ้าของทรัพย์สินได้รู้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิด ส่วนการยึด หรืออายัดทรัพย์สินกับบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด และการยึด หรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวนั้นจะเหมือนกับประเทศออสเตรเลีย

ประเทศสหรัฐอเมริกา การยึดทรัพย์สินย้อนหลัง สามารถย้อนหลัง ไปถึงเวลาที่ทรัพย์สินถูกริบนั้น ถูกใช้โดยผิดกฎหมาย หรือย้อนหลัง ไปถึงเวลาที่มีการกระทำให้เกิดการริบทรัพย์สินได้ และรัฐจะต้องเป็นผู้พิสูจน์ และจะต้องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าใช้กระทำความผิดในครั้งใด จากนั้นภาระในการพิสูจน์จะตกเป็นของผู้อ้างขอคืนทรัพย์สินที่ถูกริบ และสามารถยึด หรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวได้ ดังนี้ ราคาทรัพย์สินไม่เกิน 50,000 เหรียญสหรัฐ จะต้องแจ้งไปยังบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินทางไปรษณีย์ และจะต้องประกาศหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่อยู่ในเขตอำนาจศาลภายใน 3 สัปดาห์

3. การปรับปรุงกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทย

จากการการสัมภาษณ์ และการค้นคว้าเอกสาร ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อค้น พบว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น บัญญัติกฎหมายไว้ไม่ชัดเจน ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัตินั้น อาจจะใช้อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินตามอำเภอใจ อันส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน ที่ถูกเจ้าหน้าที่รัฐกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน และส่งผลต่อการยึดและอายัดทรัพย์สิน ที่เจ้าหน้าที่รัฐสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือเกี่ยวข้องการกระทำความผิดฐานฟอกเงินโดยที่ไม่มี การตรวจสอบให้ชัดเจนก่อนที่จะทำการยึด หรืออายัดทรัพย์สิน แม้จะเป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้เป็นการชั่วคราว เพื่อทำการตรวจสอบ แต่ก็กระทบต่อสิทธิและกระทบต่อการดำรงชีวิตอันเป็นปกติสุขของประชาชนได้ เมื่อกฎหมายไม่มีความชัดเจน และการบังคับใช้กฎหมายนั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างก็ตีความใน ตัวบทกฎหมายว่ากฎหมายได้ให้อำนาจตนเองในการบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนต่าง ก็จะใช้อำนาจของกฎหมายอย่างเต็มที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นช่องว่างในการทุจริต ไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐเรียกรับเงิน หรือผู้ต้องหา พยายามดิ้นรนบน เพื่อแลกกับการไม่ให้

เจ้าหน้าที่ของรัฐทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ด้วยเหตุดังกล่าวพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงยังต้องปรับปรุงเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนดังนี้

3.1 ปัญหาการยึดทรัพย์สินย้อนหลัง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ยังคงก่อให้เกิดปัญหาแก่ประชาชน ดังนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่ได้บัญญัติไว้ให้ชัดเจนว่า กฎหมายให้อำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินย้อนหลังได้แค่ไหน และสามารถยึด หรืออายัดทรัพย์สินย้อนหลังไปถึงขณะที่กฎหมายฟอกเงินยังไม่บัญญัติ หรือประกาศให้บังคับใช้ หรือยึดทรัพย์สินได้ขณะที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด โดยอาศัยคำพิพากษาของศาลในการทำงานซึ่งประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรไม่ได้ถือเอาคำพิพากษาเป็นตัวกฎหมาย หากกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ หากจะให้ดำเนินการได้ สมควรที่จะบัญญัติให้ชัดเจนซึ่งความไม่ชัดเจนของกฎหมายทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการยึด หรืออายัดทรัพย์สินโดยไม่มีขอบเขตของการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยใช้หลักการสันนิษฐานว่า ทรัพย์สินนั้นน่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซึ่งการใช้หลักสันนิษฐานดังกล่าวทำให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่รัฐไม่ได้ทำการสืบสวนมาก่อน แล้วค่อยทำการยึด หรืออายัดทรัพย์สิน แต่ทำการยึด หรืออายัดทรัพย์สินก่อน แล้วค่อยทำการสอบสวน ดังจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ประกาศใช้เป็นครั้งแรก ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2542 เพียง 7 ความผิดมูลฐาน และใน ปี พ.ศ. 2546 เพิ่มเติม 1 ความผิดมูลฐาน ใน พ.ศ. ปี 2551 เพิ่มเติม 1 ความผิดมูลฐาน ใน ปี พ.ศ. 2552 เพิ่มเติม 12 ความผิดมูลฐาน ดังนั้นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินทรัพย์สินที่สามารถที่จะยึด หรืออายัดย้อนหลังไปเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดได้หรือไม่ หรือยึด อายัดทรัพย์สินได้ในขณะที่กฎหมายกำหนดไว้ เพียงใด ซึ่งปัญหาการยึด หรืออายัดทรัพย์สินย้อนหลัง ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ยังคงก่อให้เกิดปัญหาและสร้างความไม่เป็นธรรมให้กับผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด จากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ข้อสงสัย ในการยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทำให้ประชาชนผู้ถูกกล่าวหาได้ความเสียหายและอาจจะไม่มีแม้แต่โอกาสในการต่อสู้คดี เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง เพราะทรัพย์สินนั้นได้ถูก เจ้าหน้าที่ของรัฐอายัดจนหมดสิ้น แม้ว่าการอายัดนั้นจะเป็นการอายัดเพียงชั่วคราวแต่ก็ทำให้ประชาชนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานฟอกเงินสูญเสียเสรีภาพในการแสดงความสามารถ ดังนั้น จึงควรบัญญัติ

กฎหมายให้มีความชัดเจน และเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้ถูกกล่าวหา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่สามารถนำตัวบทกฎหมาย มาเป็นเครื่องมือในการยึด หรืออายัดทรัพย์สินของผู้ถูกกล่าวหาได้

3.2 ปัญหาการพิสูจน์ทรัพย์สินว่า ทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือไม่ ปัจจุบัน การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น จะกระทำโดยการยึดหรืออายัดก่อน แล้วค่อยสืบสวน โดยใช้บทสันนิษฐาน ว่า ทรัพย์สินนั้นอาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และให้ภาระการพิสูจน์นั้นตกแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่า ทรัพย์สินนั้น มีที่มาอย่างไร ซึ่งความจริงแล้ว การที่รัฐจะกล่าวหาว่า บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นผู้กระทำความผิด รัฐจะต้องสืบสวน ให้ได้ข้อเท็จจริงเป็นที่แน่ชัดก่อนว่า บุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด จึงจะทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหานำพยานหลักฐานมาชี้แจงว่าทรัพย์สินนั้นได้มาอย่างไร เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือไม่ การที่กฎหมายนั้นไม่มีความชัดเจน ก็ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกกล่าวหาเป็นอย่างมาก เพราะการอายัดทรัพย์สินของผู้ที่ถูกกล่าวหานั้น รัฐจะทำการยึดทรัพย์สินทั้งหมดไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้มาก่อนที่จะกระทำความผิดหรือไหมก็จะทำการยึดไว้ และให้ชี้แจง หากชี้แจงไม่ได้ก็จะขอให้ศาลนั้นยึดทำสินให้ตกเป็นของแผ่นดิน

3.3 ปัญหาการเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน กล่าวคือ การเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานนั้น กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจนว่าความเกี่ยวข้องสัมพันธ์นั้นจะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันขนาดไหน เช่น สามีภรรยา ภรรยาซื้อขาย ฟัน้องร่วมบิดามารดา หรือลูกพี่ลูกน้อง จะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือ หากกฎหมายไม่ได้บัญญัติในเรื่องดังกล่าวให้มีความชัดเจนก็จะเกิดปัญหาการใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง แล้วให้ผู้ที่ถูกอายัดทรัพย์สินนั้น พิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ยึดอายัดทรัพย์สินได้มาเช่นไร ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมาก ซึ่งธรรมชาติของคนไทยจะไม่ได้ทำรายการทรัพย์สิน หรือทรัพย์สิน หากเป็นทรัพย์สินที่มีหลักฐานทางทะเบียนก็จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าได้มาอย่างไร แต่ถ้าหากเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีทะเบียน เช่น เงินสด ทองคำ เครื่องประดับต่าง ๆ ก็เป็นเรื่องยากในการพิสูจน์ และหากเป็นฟัน้องร่วมบิดามารดา ที่ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้วต้องถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐอายัดทรัพย์สิน

อาจทำให้ธุรกิจได้รับความเสียหายจากการกระทำดังกล่าว กว่าที่จะพิสูจน์ได้ว่าตนเองเป็นผู้บริสุทธิ์ต้องใช้เวลาในการพิสูจน์ อาจทำให้ธุรกิจได้รับความเสียหายอย่างมากที่จะให้กลับมาเป็นเช่นเดิมได้ ดังนั้น กฎหมายควรจะบัญญัติให้ชัดเจนว่า ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ควรอยู่ในระดับไหน ซึ่งรัฐสามารถตรวจสอบเส้นทางการเงินได้ จึงไม่ใช่เรื่องยากที่รัฐจะกล่าวหา หากบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจริง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เฉพาะที่ต้องแก้ไข) กับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่....) พ.ศ.

พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เฉพาะที่ต้องแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับ ที่) พ.ศ.	เหตุผลในการขอแก้ไข
มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ ความผิดมูลฐาน หมายความว่า (9) ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็น ผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดย ไม่ได้รับอนุญาตโดยมีวงเงิน กระทำความผิดรวมกันมีมูลค่า ตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป หรือ เป็นการจัดการเล่นให้มีการ พนันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์	มาตรา 3 ให้ยกเลิกความตาม มาตรา 3 นิยามความผิดมูลฐาน (9)	การกำหนดความผิดมูลฐาน การพนันนั้น ไม่สอดคล้อง กับต่างประเทศ ที่การพนัน นั้นเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย หาก ประเทศไทยบัญญัติความผิด มูลฐานการพนันเป็นความผิด มูลฐานฟอกเงิน จะไม่ได้รับ ความร่วมมือกับต่างประเทศ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เฉพาะที่ต้องแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับ ที่) พ.ศ.	เหตุผลในการขอแก้ไข
มาตรา 48 ในการ ตรวจสอบรายงานและข้อมูล เกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมี เหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการ โอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิด ให้คณะกรรมการ ธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรือ อายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว มีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน ในกรณีจำเป็นหรือ เร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรือ อายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ไปก่อนแล้ว รายงานต่อ คณะกรรมการธุรกรรม การตรวจสอบรายงาน และข้อมูลเกี่ยวกับการทำ ธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้	มาตรา 48 ในการ ตรวจสอบรายงานและข้อมูล เกี่ยวกับการทำธุรกรรม ต้องมี รายละเอียดดังนี้ (1) ว่ามีการ กระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้น (2) มีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดมูลฐาน (3) มีเหตุอันควรเชื่อว่า (4) อาจมี การโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สิน (5) ทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สิน ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิด (6) คณะกรรมการ ธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรือ อายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมี กำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน (7) ใน กรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัด	การยึดหรืออายัด ทรัพย์สินของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ไว้ชั่วคราว 90 วัน นั้น จะต้องพึงได้ว่าการกระทำ ความผิดมูลฐานเกิดขึ้น และ มีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดมูลฐาน โดยมีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจ มีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้น ทรัพย์สินและทรัพย์สินใดที่ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดหากไม่มี พฤติการณ์ โอน จำหน่าย จะยึดหรืออายัดทรัพย์ ชั่วคราวไม่ได้ ซึ่งความไม่ ชัดเจนของกฎหมายทำให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐตีความ กฎหมายผิดว่า ยึดชั่วคราว ทุกกรณี

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เฉพาะที่ต้องแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับ ที่) พ.ศ.	เหตุผลในการขอแก้ไข
เป็นไปตาม หลักเกณฑ์วิธีการที่ กำหนดในกฎกระทรวง ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่ง ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มี ส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะ แสดงหลักฐาน ว่าเงินหรือ ทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้น มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่ง เพิกถอน การยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดในกฎกระทรวง	ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไป ก่อนแล้ว รายงานต่อ คณะกรรมการธุรกรรม	ไว้ทั้งหมด โดยไม่สนใจว่า ขณะกระทำความผิดนั้นมี กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ และหากผู้กระทำความผิด ไม่มีพฤติกรรมโอน จำหน่าย ยกย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้น ทรัพย์สิน ก็ไม่ควรที่จะยึด ทรัพย์สิน หากพิสูจน์ได้ว่า บุคคลดังกล่าวกระทำความ ตามมูลฐานฟอกเงิน ก็ สามารถร้องขอให้ทรัพย์สิน ตกเป็นของแผ่นดินได้
มาตรา 49 ภายใต้ บังคับมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ใน กรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่ เชื่อได้ว่า ทรัพย์สินใดเป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่อง ให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อ ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของ แผ่นดินโดยเร็ว ในกรณีที่พนักงาน	มาตรา 49 ภายใต้ บังคับมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ใน กรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่ ชัดเจนว่า ทรัพย์สินใดเป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่อง ให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อ ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของ แผ่นดินโดยเร็ว	การยึดทรัพย์สิน ชั่วคราวตามมาตรา 48 กับ การให้พนักงานอัยการยื่น คำร้องต่อศาลขอให้ทรัพย์สิน ตกเป็นของแผ่นดิน การยื่นคำร้องต้อง ปรากฏหลักฐาน คำว่า หลักฐาน ต้องมีความหนัก แน่นมากกว่า การยึดชั่วคราว ตามมาตรา 48 หากไม่ปรากฏ หลักฐานไม่สามารถยื่น

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เฉพาะที่ต้องแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับ ที่) พ.ศ.	เหตุผลในการขอแก้ไข
อัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อ ดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน ให้เลขาธิการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อส่งเรื่องให้	และการยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของ แผ่นดินนั้น สามารถยึดทรัพย์สินย้อนหลังได้เท่าที่มีกฎหมายบัญญัติความผิดมูลฐานไว้เท่านั้น	คำร้องได้ เพราะส่งผลเสียหาย ต่อสิทธิในทรัพย์สิน
คณะกรรมการวินิจฉัย ชี้ขาด ให้คณะกรรมการ พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายใน กำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับ		

ตารางที่ (ต่อ)

พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เฉพาะที่ต้องแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับ ที่) พ.ศ.	เหตุผลในการขอแก้ไข
เนื่องจากเลขาธิการ และเมื่อ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาด เป็นประการใดให้พนักงาน อัยการและเลขาธิการปฏิบัติ ตามนั้น หากคณะกรรมการ มิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายใน กำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติ ตามความเห็นของพนักงาน อัยการ เมื่อคณะกรรมการมี คำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้อง หรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายใน กำหนด ระยะเวลาและได้ ปฏิบัติตามความเห็นของ พนักงานอัยการตามวรรคสาม แล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้ มีการดำเนินการ เกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สิน เดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้ พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญ ซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็น ของแผ่นดินได้และในกรณีเช่น ว่านี้ ถ้าไม่มีผู้ใดขอรับคืน ทรัพย์สินดังกล่าวภายในสองปี นับแต่วันที่ คณะกรรมการมี		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เฉพาะที่ต้องแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับ ที่) พ.ศ.	เหตุผลในการขอแก้ไข
คำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้อง หรือไม่วินิจฉัยชี้ขาด ภายใน กำหนดระยะเวลา ให้สำนักงาน ดำเนินการนำทรัพย์สินนั้นส่ง เข้ากองทุน และในกรณีที่มีผู้มา ขอรับคืน โดยใช้สิทธิขอรับคืน ตามกฎหมายอื่นซึ่งสามารถทำ ได้ถึงแม้จะเกินกว่ากำหนดสอง ปีให้สำนักงานส่งคืน ทรัพย์สิน นั้นแก่ผู้มาขอรับคืน หากไม่ อาจส่งคืนทรัพย์สินได้ให้คืน เป็นเงินจากกองทุนแทน หาก ยังไม่มีผู้มารับคืน เมื่อล่วงพ้น ห้าปีให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็น ของกองทุน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ การเก็บรักษาและการ จัดการ ทรัพย์สินหรือเงินใน ระหว่างที่ยังไม่มีผู้มารับคืน ให้เป็นไปตามระเบียบที่ คณะกรรมการกำหนด เมื่อศาลรับคำร้องที่ พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ ศาลนั้น และ ประกาศอย่างน้อย		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เฉพาะที่ต้องแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับ ที่) พ.ศ.	เหตุผลในการขอแก้ไข
สองวันติดต่อกันใน หนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่าย แพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็น เจ้าของหรือ มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่น คำร้องขอถอนศาลมีคำสั่งกับ ให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศ ไปยัง เลขานุการเพื่อปิด ประกาศไว้ที่สำนักงานและ สถานตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สิน นั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐาน แสดงว่า ผู้ใดอาจอ้างว่าเป็น เจ้าของหรือมีส่วนได้เสียใน ทรัพย์สิน ก็ให้เลขานุการมี หนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อใช้สิทธิ ดังกล่าว การแจ้ง นั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ ครั้งสุดท้ายของผู้นั้นเท่าที่ ปรากฏในหลักฐาน ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่ามี ผู้เสียหายในความผิดมูลฐานให้ เลขานุการขอให้ พนักงาน		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เฉพาะที่ต้องแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับ ที่) พ.ศ.	เหตุผลในการขอแก้ไข
อัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมี คำสั่งให้นำทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ การกระทำความผิดไปคืนหรือ ชดเชยคืน ให้แก่ผู้เสียหายแทน การสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตก เป็นของแผ่นดินด้วยในคราว เดียวกัน และเมื่อศาลมีคำสั่ง ให้คืนทรัพย์สินหรือชดเชยให้ ผู้เสียหายตามวรรคนี้แล้วให้ สำนักงานดำการให้เป็นไปตาม คำสั่งศาลโดยเร็ว มาตรา 51 เมื่อศาลทำ การไต่สวนคำร้องของพนักงาน อัยการตามมาตรา 49 แล้ว หาก ศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้อง เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิด และคำร้องของ ผู้ซึ่ง อ้างว่าเป็น เจ้าของ ทรัพย์สินหรือผู้รับโอน ทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรค หนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่ง ให้ทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของ แผ่นดิน ทรัพย์สินตามวรรค	มาตรา 51 เมื่อพนักงานอัยการ ยื่นคำร้องตาม มาตรา 49 แล้ว พนักงานอัยการมีหน้าที่พิสูจน์ ให้ได้ตามคำร้องก่อนว่า ปรากฏหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่า ทรัพย์สินที่ยื่นคำร้องเป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิดมูลฐาน หลัก จากนั้นให้ผู้คัดค้าน มีหน้าที่ พิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่พนักงาน อัยการยื่นคำร้อง ไม่ได้เป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ	การร้องขอให้ทรัพย์สินที่มี เหตุอันควรเชื่อว่าเป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการ กระทำความผิด ตกเป็นของ แผ่นดิน พนักงานจะต้องมี หน้าที่พิสูจน์ให้ได้ตาม คำร้องและมีพยานหลักฐาน เป็นที่แน่ชัดว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดมูลฐาน หลักจากนั้นจึงจะเป็นหน้าที่ ของผู้คัดค้านที่จะต้องมี หน้าที่พิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่ พนักงานอัยการยื่นคำร้อง ไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง กับการกระทำความผิด หากพนักงานอัยการไม่มี หลักฐานที่ชัดเจนว่าเป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการ กระทำความผิด ผู้คัดค้านไม่ จำเป็นต้องพิสูจน์ว่า ทรัพย์สินนั้น ได้มาอย่างไร

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เฉพาะที่ต้องแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับ ที่) พ.ศ.	เหตุผลในการขอแก้ไข
หนึ่งที่เป็นเงินสดและเงินที่เกิด จากการบริหารจัดการทรัพย์สิน ที่ยึด หรืออายัดไว้ ให้สำนักงาน ส่งเข้ากองทุนถึงหนึ่ง และส่ง ให้กระทรวงการคลังอีกถึงหนึ่ง ถ้าเป็นทรัพย์สินอื่น ให้ ดำเนินการตามระเบียบที่ คณะรัฐมนตรีกำหนด	กระทำความผิดเมื่อศาลทำการ ไต่สวนคำร้องของพนักงาน อัยการตามมาตรา 49 แล้ว หาก ศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้อง เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิด และคำร้อง ของผู้ซึ่ง อ้างว่าเป็นเจ้าของ ทรัพย์สินหรือผู้รับโอน	
เพื่อประโยชน์แห่ง มาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็น เจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน ตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง เป็น ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด มูลฐานหรือความผิดฐานฟอก เงิน มาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สิน ดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ การกระทำความผิดหรือ ได้รับ โอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่ กรณี	ทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรค หนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่ง ให้ทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของ แผ่นดิน ทรัพย์สินตามวรรค หนึ่งที่เป็นเงินสดและเงินที่เกิด จากการบริหารจัดการทรัพย์สิน ที่ยึด หรืออายัดไว้ ให้สำนักงาน ส่งเข้ากองทุนถึงหนึ่ง และส่ง ให้กระทรวงการคลังอีกถึงหนึ่ง ถ้าเป็นทรัพย์สินอื่น ให้ ดำเนินการตามระเบียบที่ คณะรัฐมนตรีกำหนด	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เฉพาะที่ต้องแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับ ที่) พ.ศ. (ฉบับที่) พ.ศ.	เหตุผลในการขอแก้ไข
มาตรา 53 แห่ง พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550	เพิ่มเติมความผิดมูลฐาน ที่ 22 ความผิดมูลฐาน เกี่ยวกับการเลือกตั้งตาม กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	ตารางแสดงความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน ของสำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน ไม่ได้บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่ง ความผิดมูลฐานฟอกเงินนั้น มีเพียง 21 มูลฐานแต่ใน เว็บไซต์ของสำนักงานป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน
มาตรา 22 แห่ง พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการมีส่วนร่วมใน องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556	ความผิดมูลฐาน ที่ 23 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการมี ส่วนร่วมในองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ	ในหมวดกฎหมายอื่นที่ เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐาน ตารางแสดงความผิดมูลฐาน กับปรากฏความผิดมูลฐาน
มาตรา 25 แห่ง พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการสนับสนุนทาง การเงินแก่การก่อการร้ายและ การเผยแพร่ขยายอาวุธที่มี อำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559	ความผิดมูลฐานที่ 24 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการ สนับสนุนทางการเงินแก่การ ก่อการร้าย	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (เฉพาะที่ต้องแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่) พ.ศ.	เหตุผลในการขอแก้ไข
มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559	ความผิดมูลฐานที่ 25 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง	ฟอกเงินที่นำมาบังคับใช้กับประชาชน ถึง 26 ความผิดมูลฐานโดยไม่ได้บัญญัติให้เป็นกฎหมาย ทำให้ประชาชนไม่สามารถทราบได้เลยว่า สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพิ่มความผิดมูลฐานเพื่อนำมาบังคับใช้กับประชาชนเอง โดยที่กฎหมายมิได้ให้อำนาจ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจสามารถออกกฎหมายเองได้ ซึ่งกฎหมายที่เพิ่มจะต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนเพื่อนำมาบังคับใช้กับประชาชน การกระทำได้กล่าวทำให้ประชาชนได้รับความเสียหายจากการใช้อำนาจโดยมิชอบของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
มาตรา 37 ตีร่ แห่งประมวลกฎหมายรัษฎากร	ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีหรือ โกงภาษีตามประมวลกฎหมายรัษฎากร	

4. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงกฎหมาย

การฟอกเงินของประเทศไทย

ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าเอกสารและทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย นักวิชาการ ตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ฟอกเงินมาแล้ว ผู้วิจัยได้จัดให้ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย นักวิชาการ ตลอดจน บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จึงได้ทำการปรับปรุงกฎหมายฟอกเงินของ ประเทศไทย เพื่อยืนยันข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) ท่านเห็นว่าควรให้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทยหรือไม่ เพราะเหตุใด

ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นออกเป็น 2 แนวทาง

เห็นควรปรับปรุง เพราะกฎหมายฟอกเงินในปัจจุบัน ในเรื่องของการยึดอายัด ทรัพย์ยังไม่มีความชัดเจน ส่งผลให้มีการตีความของกฎหมายไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย เปิดช่องว่างในการเรียกรับ ผลประโยชน์ได้

ไม่ควรปรับปรุง เพราะกฎหมายเดิมทำให้บุคคลที่คิดจะกระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวต่อการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงิน

2) ท่านเห็นว่าควรให้มีการปรับปรุงกฎหมายฟอกเงิน สามารถยึดทรัพย์ย้อนหลังได้หรือไม่ เพียงใด

ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นออกเป็น 2 แนวทาง

เห็นควรปรับปรุง เพราะความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ล้วนเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น การยึด หรืออายัดทรัพย์ย้อนหลัง จะกระทำได้ที่ความผิดมูลฐานเกิดขึ้น

ไม่ควรปรับปรุง เพราะการบังคับใช้กฎหมายเดิมนั้นดีอยู่แล้ว ทำให้ผู้กระทำความผิดและผู้คิดจะกระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก

3) ท่านเห็นว่าควรให้มีการปรับปรุงกฎหมายฟอกเงิน ควรจะกำหนดให้ชัดเจนเกี่ยวกับ ภาระการพิสูจน์ว่าใครมีหน้าที่ หรือภาระการพิสูจน์ก่อนหลัง

ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นออกเป็น 2 แนวทาง

ก. เห็นควรปรับปรุง เพราะการที่รัฐจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินผู้กระทำความผิด จะต้องพิสูจน์ให้แน่ชัดแล้วว่าทรัพย์สิน ผู้นั้นได้มาจากการกระทำความผิด ดังนั้นภาระ ในการพิสูจน์จึงต้องตกแก่ผู้กล่าวอ้าง โดยจะต้องมีพยานหลักฐานเพียงพอว่าทรัพย์สิน นั้น เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

ข. ไม่ควรปรับปรุง เพราะบุคคลที่ไม่ได้กระทำความผิดนั้นจะต้องพิสูจน์ได้ว่า ทรัพย์สินของตนได้มาอย่างไร และไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็น รัฐเป็นผู้พิสูจน์ หรือผู้ถูกกล่าวเป็นผู้พิสูจน์ ก็ไม่ใช่สาระสำคัญ

4) ท่านเห็นว่าควรให้มีการปรับปรุงใช้คำว่า ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด หรือเคยเกี่ยวข้อง แล้วนำความเกี่ยวข้องมาเป็นเหตุให้ยึดทรัพย์กับผู้เกี่ยวข้อง หรือเคย เกี่ยวข้องสัมพันธ์ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสายโลหิตเดียวกันหรือไม่ก็ตาม

ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นออกเป็น 2 แนวทาง

ก. เห็นควรปรับปรุง การจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ นั้นสามารถกระทำได้ แต่จะกระทำได้เพียงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ ในลักษณะที่เป็น ทรัพย์สินเท่านั้น หากรัฐไม่มีหลักฐานเพียงพอว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แม้ว่าจะเป็น บิดา มารดา หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา สามีภรรยาที่จดทะเบียนสมรส หรือภรรยานอกสมรส อาจจะไม่มี ความเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินก็ได้ ดังนั้น เพียงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในระดับสายโลหิตนั้น อาจจะ ไม่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดหรือมีส่วนร่วมกันในการกระทำความผิดก็ได้

ข. ไม่ควรปรับปรุง เพราะกฎหมายที่บังคับใช้นั้นมีความชัดเจนอยู่แล้ว

5) ท่านเห็นว่าความผิดมูลตามพระราชบัญญัติฟอกเงิน ที่มีอยู่ 21 ความผิดมูลฐาน แต่ไปแฝงอยู่ในกฎหมายอื่น อีก 5 ความผิด เช่น ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่อาจมีอำนาจทำลายล้างสูง ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลียงหรือฉ้อโกงภาษีตามประมวลกฎหมายรัษฎากร ทำให้ประชาชน

ทั่วไปอยากแก้การตรวจสอบ เห็นควรบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฟอกเงินโดยตรงหรือไม่

ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นออกเป็น 1 แนวทาง

ก. เห็นควรนำความผิดมูลฐานที่แทรกอยู่ในกฎหมายอื่น มารวมไว้ในกฎหมายฟอกเงินที่เดียว เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน เพิ่มเป็นความผิดมูลฐานให้ชัดเจน เพื่อความเป็นธรรม และการที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กำหนดความผิดมูลฐาน แล้วนำมาบังคับใช้กับประชาชน แต่ไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจนอยู่ในกฎหมายฟอกเงิน แต่ไปอยู่ในกฎหมายอื่นทำให้เกิดความสับสนและ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินบัญญัติกฎหมายมาบังคับใช้กับประชาชน อีกทั้ง ประชาชนไม่สามารถทราบได้เลยว่า ความผิดมูลฐานที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินบัญญัติขึ้นมีความผิดมูลฐานอะไรบ้าง

6) ท่านเห็นว่าควรให้มีการปรับปรุงการที่กฎหมายฟอกเงิน กำหนดให้มีการยึดทรัพย์หรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว มี กำหนดไม่เกิน 90 วัน เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากการถูกยึด หรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราว เป็นการถูกจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน ผู้ถูกยึด หรืออายัดได้รับความเสียหายไม่สามารถนำทรัพย์สินออกมาใช้สอยได้ ทั้งการใช้เพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน หรือการใช้ในเชิงธุรกิจ หากในภายหลังปรากฏว่าไม่ได้กระทำความผิด แต่การยึดหรืออายัดดังกล่าว อาจส่งผลให้ธุรกิจ ล้มละลาย และมีผลกระทบต่อชื่อเสียงในทางธุรกิจ และในฐานะส่วนตัว เพราะก่อนที่จะทำการยึดหรืออายัดชั่วคราวเจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบถึงแหล่งที่มาของทรัพย์สินมาก่อนแล้ว ท่านเห็นว่าระยะเวลาไม่เกิน 90 วัน เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นออกเป็น 1 แนวทาง

เห็นควรปรับปรุง เพราะ ระยะเวลา 90 วันนั้น เป็นระยะเวลานานเกินไปควรจะ มีระยะเวลาแค่เพียง 60 วัน เนื่องจากก่อนที่จะทำการยึด หรืออายัดต้องมีข้อมูล หรือหลักฐานพอสมควรแล้วทั้งการยึด หรืออายัดทรัพย์ชั่วคราวก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อเสียง ต่อทรัพย์สินประกอบกับการร้องขอให้ทรัพย์ตกเป็นของแผ่นดิน ไม่จำเป็นต้องยึด

หรืออายัดทรัพย์สินไว้เป็นการชั่วคราวทุกครั้ง เพราะหากไม่มีพฤติการณ์จำนำจ่ายโอน ก็ไม่สามารถที่จะยึด หรืออายัดไว้ชั่วคราวได้

จากการประเมินร่างผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ที่ผู้วิจัยได้ร่างกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์วิจารณ์เสนอแนะ เพื่อให้ร่างกฎหมายดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและเป็นธรรม ซึ่งกฎหมายฟอกเงินในปัจจุบันนี้ ไม่มีความชัดเจนทำให้เจ้าหน้าที่ตีความกฎหมายเข้าข้างรัฐ และนำกฎหมายนั้นมารังแกประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้โอกาสในการทุจริต เนื่องจากกฎหมายนั้นเอื้อให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเรียกรับสินบนได้ แลกกับการยึดทรัพย์เพียงบางส่วน ซึ่งการยึดทรัพย์ของกฎหมายฟอกเงินในปัจจุบัน ยังไม่ได้กำหนดว่าจะยึดถึงขนาดไหน เป็นต้น จึงเห็นด้วยกับร่างกฎหมายฉบับนี้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทยกับกฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย (4) เพื่อเสนอร่างแก้ไขกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จำนวน 35 คน ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2560 และการค้นคว้าเอกสารทั้งของไทยและต่างประเทศ โดยจัดให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย หรือที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จำนวน 10 คน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยืนยันว่ากฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย ยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนได้จริง การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฟอกเงินนั้น ยังกระทำตามอำเภอใจ เช่น การยึดทรัพย์ย้อนหลัง โดยเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกระทำการยึดทรัพย์โดยไม่มีที่สิ้นสุด โดยไม่ได้พิจารณาถึงความผิดมูลฐานว่าบัญญัติเริ่มต้นไว้เพียงความผิดมูลฐาน เมื่อ พ.ศ. 2542 แต่ผู้ต้องหาที่เกี่ยวข้องหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดมูลฐานกลับถูกยึดทรัพย์ย้อนหลังไปโดยไม่มีที่สิ้นสุด เช่น บางคนอาจได้ทรัพย์มรดกตกทอดมา ก็ถูกยึดทรัพย์ การตีความกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนั้น อาจทำก่อให้เกิดการกระทำโดยทุจริตได้ เช่น การเรียกรับสินบน เพื่อแลกกับการไม่ยึดทรัพย์บางส่วน การยึดทรัพย์สินซึ่งเป็นเงินสด ยังไม่มีความโปร่งใส เป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

1.1 ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1.1 การสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยสามารถสรุปสภาพปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินได้ ดังต่อไปนี้

1) ปัญหากฎหมาย คือ กฎหมายไม่มีความไม่ชัดเจน จึงทำให้เกิดปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นการตีความของกฎหมายที่แตกต่างกัน รัฐก็จะตีความกฎหมายเพื่อให้รัฐนั้นได้ประโยชน์และเพื่อให้เกิดความเกรงกลัว หากใครกระทำความผิดเข้าข่ายความผิดมูลฐานฟอกเงิน จะต้องถูกยึดทรัพย์ทั้งหมด ทำให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวนั้นไม่เป็นธรรมกับผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจจะกระทำโดยตั้งใจ หรือกระทำโดยไม่ตั้งใจ หรือกระทำความผิดโดยที่ตัวเองไม่รู้ว่าเป็นความผิด การยึดทรัพย์สินโดยไม่ได้นำถึงหลักสิทธิมนุษยชนนั้น ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนนั้นมีโอกาสในการที่จะหลงเหลือทรัพย์สินเพื่อใช้ในการว่าจ้างทนายความเพื่อทำการต่อสู้คดี เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง การบังคับใช้กฎหมายในลักษณะดังกล่าว ก็อาจจะทำให้เจ้าหน้าที่ใช้โอกาสนี้กระทำการโดยทุจริต เพื่อเรียกรับสินบน เพื่อแลกกับการไม่ยึดทรัพย์บางส่วนก็ได้

2) ปัญหาการบัญญัติกฎหมายที่ไม่มีความชัดเจน ทำให้เจ้าหน้าที่จะต้องตีความเอง และการตีความของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ไม่เคยที่จะตีความเข้าข้างจำเลยในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฟอกเงินนั้น เพื่อแค่สงสัย หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะยกย้ายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็จะทำการยึดไว้ก่อน แม้ตอนหลังจะปรากฏว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ไม่ได้มีพฤติกรรมเช่นนั้นแต่ก็ยังยึด เช่น การตีความของกฎหมาย โดยใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการยึดทรัพย์ของผู้ที่กระทำความผิดฐานฟอกเงิน แม้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าสามารถยึดทรัพย์ย้อนหลังผู้กระทำความผิดได้มากนักเพียงใด แต่หากตีความตามความผิดมูลฐานแล้วนั้น ล้วนมากจากความผิดมูลฐานที่มาจากกฎหมายอาญาทั้งสิ้น การยึดทรัพย์ย้อนหลังควรยึดได้เท่าที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิดมูลฐานในขณะนั้น หากไม่มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับความผิดมูลฐานไว้ว่าเป็นความผิด ก็ไม่สามารถยึดทรัพย์ไว้ชั่วคราว หรือไม่มีอำนาจร้องขอให้ทรัพย์ตกเป็นของแผ่นดินได้

อีกทั้ง การยึดทรัพย์ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดนั้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฟอกเงิน มักจะใช้ดุลพินิจโดยอาศัยเหตุอันความเชื่อว่า เป็นญาติพี่น้องกัน จะต้องช่วยกันปกปิดความผิด หรือร่วมกันกระทำความผิด โดยไม่ได้คำนึงถึง ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในลักษณะทรัพย์สิน เช่น การจะยึดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องทำการสืบเส้นทาง ๆ การเงินมาแล้วจนมีพยานหลักฐานแน่ชัดว่าบรรดาพี่น้องนั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดจึงทำการยึดทรัพย์สินนั้น เพื่อความเป็นธรรมกับผู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด

3) ปัญหาการพิจารณาพิสูจน์ นั้นเกิดจากความไม่ชัดเจนในการบัญญัติกฎหมาย ซึ่งในเรื่องของการพิสูจน์ว่าทรัพย์นั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือไม่ เมื่อรัฐเองเป็นผู้ตั้งข้อสงสัย รัฐจะต้องพิสูจน์ให้ชัดแจ้งว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอว่าทรัพย์นั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หาใช่อาศัยข้อสันนิษฐานของกฎหมายเพียงอย่างเดียวในทางตรงกันข้าม ถ้าจะยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์ตกเป็นของแผ่นดินนั้นต้องปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน จึงจะทำให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน พนักงานอัยการต้องมีหลักฐานเพียงพอเพื่อพิสูจน์ว่าทรัพย์นั้น เป็นทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานฟอกเงิน แล้วหลังจากนั้นให้การพิจารณาพิสูจน์ตกเป็นของผู้คัดค้าน แต่ในปัจจุบัน พบว่า เมื่อมีการยึดทรัพย์ หรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐานมา โดยอาศัยเหตุเพียงเชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจึงทำการยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์นั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยไม่ปรากฏหลักฐานแต่อาศัยเพียงสถานะความสัมพันธ์ทางสายโลหิตแล้วกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นเป็นผู้พิสูจน์ก่อน

4) ปัญหาการเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน กล่าวคือ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดนั้น กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า การยึดทรัพย์สินของผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กระทำได้ในระดับไหนบาง ซึ่งปัจจุบัน การยึดทรัพย์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมักจะตีความกฎหมายว่า คือบุคคลที่เกี่ยวข้องกันตามสายโลหิต หรือสามีภรรยา แต่การตีความดังกล่าวนี้ไม่เกิดความเป็นธรรมกับผู้เกี่ยวข้อง

สัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นสายโลหิต เช่น บุตร อาจถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน พ่อแม่อาจจะไม่รู้เรื่องก็ได้ หรือ พี่ กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน แต่น้องทำงานโดยสุจริต มีฐานร่ำรวย แล้วเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทำการยึดทรัพย์สินน้องด้วยทั้ง ๆ ที่ไม่มีทรัพย์เกี่ยวข้องกันเลย ก็อาจจะไม่เป็นธรรมกับบุคคลที่ทำมาหากินโดยสุจริต

5) ปัญหาการยึดอายัดทรัพย์ไว้ชั่วคราว 90 วัน เป็นระยะเวลาที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หรือไม่ สมควรที่จะขยายเวลาดังกล่าวออกไปหรือไม่อย่างไร เพราะในการทำงานของเจ้าหน้าที่ อาจจะไม่เพียงพอในการที่จะดำเนินการหาพยานหลักฐานเพื่อนำไปสู่การยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์นั้นตกเป็นของแผ่นดิน เพราะเจ้าของปกปิดทรัพย์

6) ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงิน ตามกฎหมายฟอกเงินของไทย เหมาะสมหรือไม่ สอดคล้องกับนานาอารยประเทศหรือไม่ เช่น ความผิดมูลฐานการพนัน ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้าน หรือประเทศสมาชิกในยุโรป และเอเชีย กำหนดให้ การพนันนั้นเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย มีกฎหมายรองรับ หากประเทศไทยมีการบัญญัติความผิดมูลฐานการพนัน ก็จะไม่ได้รับความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศที่กำหนดให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย และการกำหนดความผิดมูลฐานฉ้อโกงประชาชน ก็เป็นอีกความผิดมูลฐานหนึ่งที่ เปิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ใช้โอกาสนี้รังแกประชาชนในการตั้งข้อกล่าวหา เพื่อให้เกิดความเกรงกลัว และทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ เรียกทรัพย์สินบนผู้ถูกกล่าวหาได้ อีกทั้งการกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินนั้นยังไม่มี ความชัดเจน เพราะยังแทรกอยู่ในกฎหมายอื่นอีกไว้อีกความ 5 มูลฐาน ซึ่งไม่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นการไม่เป็นธรรมกับประชาชนเป็นอย่างยิ่ง

1.1.2 การค้นคว้าเอกสาร จากการค้นคว้าเอกสาร ดังนี้

1) ปัญหาการตีความกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เรื่องการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว โดยอาศัยเหตุผลในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินว่า มีเหตุอันควรเชื่อว่า ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและเข้าไปทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งการตีความ

ของเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นมีการตีความไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมายค่อนข้างมาก เพราะอาศัยเหตุอันควรเชื่อว่า จะมีการโอน จำหน่าย ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้น แต่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีพฤติกรรมเช่นนั้น การจะยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานจะต้องมีการกระทำความผิดมูลฐานมาแล้ว ถ้ายังไม่มีกระทำความผิดมูลฐาน ก็จะไม่สามารถรู้ได้เลยว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

2) ปัญหาการตีความกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในเรื่องการยึดย้อนหลัง ซึ่งการยึดทรัพย์สินย้อนหลังตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังมีปัญหาค่อนข้างมากเพราะความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ทำให้เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นตีความกฎหมายในลักษณะที่เป็นโทษกับบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งการยึดทรัพย์สินย้อนหลังนั้น กฎหมายมิได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการย้อนหลังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าสามารถย้อนหลังได้มากน้อยเพียงใด และมีขอบเขตในการย้อนหลังอย่างไร แต่การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น จะทำการยึดทรัพย์สินบุคคลที่คนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามความผิดมูลฐานฟอกเงินอย่างเด็ดขาด โดยการยึดทรัพย์สินทั้งหมด แม้ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้มาก่อนที่กฎหมายฟอกเงินจะมีผลประกาศใช้ หรือกฎหมายฟอกเงินยังไม่มีผลความผิดมูลฐานเกิดขึ้น ก็ตาม โดยใช้คำพิพากษามาเป็นแนวทางปฏิบัติทั้ง ๆ ที่คำพิพากษาไม่ใช่ตัวกฎหมาย และประเทศไทยเป็นประเทศกฎหมายลายลักษณ์อักษร ไม่นำเอาคำพิพากษามาเป็นตัวบทกฎหมาย หากต้องการให้ย้อนหลังได้ ควรจะบัญญัติให้ชัดเจน

3) ปัญหาการระงับการพิสูจน์ การร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนว่าบุคคลใดมีหน้าที่พิสูจน์ก่อน หรือพิสูจน์หลัง และพิสูจน์แค่ไหนอย่างไร สมควรที่จะกำหนดการระงับการพิสูจน์ให้ชัดเจนไว้ในกฎหมาย

4) การยึดทรัพย์สินผู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่ได้ทำการยึดทรัพย์สินบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน แต่กระทำการยึดทรัพย์สินบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นสายโลหิต โดยเชื่อว่า

คนที่เป็นสายโลหิตเดียวกันจะต้องให้ความช่วยเหลือกัน หรือมีความเกี่ยวข้องกัน ซึ่งไม่เป็นธรรมกับบรรดาญาติพี่น้องของผู้ถูกกล่าวหา

5) การกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศไทย มีความไม่ชัดเจน เช่น ความผิดมูลฐานเรื่องการฉ้อโกงประชาชนนั้นควรมีทุนทรัพย์ที่ฉ้อโกงนั้นสูงขนาดไหน หรือความผิดมูลฐานเรื่องการกู้ยืมเงินนั้นเป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้นต้องเป็นทุนทรัพย์เท่าใด ถึงจะถึงว่าเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งการตั้งความผิดมูลฐานดังกล่าวนี้ เป็นการเปิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีเจตนาที่ไม่ดี ทำการ เรียก รับ สืบบน เพื่อแลกกับการไม่ส่งเรื่องไปสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

6) ความผิดมูลฐานการพนัน ประเทศที่อยู่รอบ ๆ ประเทศไทย รวมถึงประเทศในยุโรป เอเชีย หรือสหรัฐอเมริกา นั้น ให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย และมีกฎหมายรองรับ การที่ประเทศไทยตั้งความผิดการพนันเป็นความผิดมูลฐานฟอกเงิน จะไม่ได้รับความร่วมมือกับต่างประเทศ

7) การเพิ่มความผิดมูลฐานฟอกเงินของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยไม่ได้นำมารวมไว้ในกฎหมายฟอกเงินทำให้เกิดความสับสนกับประชาชน และความผิดมูลฐานควรจะเพิ่มเติม หรือยุติเพียงเท่านี้ ความผิดมูลฐานในปัจจุบันเหมาะสมหรือไม่

1.2 การเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทยกับกฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ

จากการทบทวนเอกสารและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า กฎหมายการฟอกเงินของต่างประเทศ อันได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศญี่ปุ่น พบว่า กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศอังกฤษนั้น จะมีการดำเนินคดีต่อทรัพย์สินเท่านั้นจะไม่ดำเนินคดีกับเจ้าของทรัพย์ โดยจะเริ่มจากพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานสอบสวนด้านการเงิน ได้ยื่นคำร้องต่อ Crown Court ว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด ซึ่ง Crown Court ได้วางหลักเกณฑ์การออกคำสั่ง หรือการอายัดเป็นลายลักษณ์อักษร โดยไม่ต้องเตือนก่อนเมื่อมีพยานหลักฐานว่าคำร้องขอยึด หรืออายัดมีมูล และทรัพย์สินที่ระบุให้ยึด

หรืออายัดอยู่ในความครอบครองของบุคคลที่ระบุไว้ ศาลจะออกคำสั่งยึด หรืออายัดก็ต่อเมื่อมีเหตุอันเชื่อได้ว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับประโยชน์ จากการกระทำความผิด แต่ไม่มีคำสั่งริบทรัพย์ หรือศาลทรัพย์สินดังกล่าวนั้นอยู่ในการครอบครองของจำเลยที่กระทำความผิดนั้นอาจถูกริบทรัพย์ได้ เช่น การส่งมอบบัญชีธนาคารไว้กับศาล หรืออัยการ หรือหากจำเป็น เพื่อมิให้ทรัพย์สินพ้นไปจากเขตอำนาจศาลก็อาจจะยึดเพื่อรักษาไว้แทนชั่วคราว และคำสั่งดังกล่าว ต้องไม่กระทบทำให้บุคคลที่ถูกยึดทรัพย์ หรืออายัดทรัพย์มีความเดือดร้อนจากคำสั่งนั้น และทรัพย์สินที่จำเลยได้รับมาช่วง 6 ปี ย้อนหลังนับจากวันเริ่มต้นการพิจารณาคดีให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยได้รับทรัพย์สินมาจากการกระทำความผิด ตั้งแต่จำเลยครอบครองทรัพย์สินเป็นครั้งแรก และทรัพย์สินที่จำเลยยึดถือไว้หลังจากการกระทำความผิด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยได้รับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ตั้งแต่ที่จำเลยครอบครองทรัพย์สินเป็นครั้งแรก และทรัพย์สินที่จำเลยใช้จ่ายในช่วง 6 ปี ที่ผ่านมา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นการใช้จ่ายทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หากเป็นเงินสดสามารถยึดหน่วงไว้ได้ครบเท่าที่มีเหตุอันสมควร สงสัย ได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง และระยะเวลาดังกล่าวสามารถขยายได้อีกครั้ง แต่ไม่เกิน 3 เดือน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 2 ปี นับแต่มีคำสั่งอันแรก โดยมีเงื่อนไขในการยึดเงินที่ใช้ในการกระทำความผิด และการได้มายังคงอยู่ในระหว่างสอบสวน หรือกระบวนการสอบสวน ไม่ได้สิ้นสุดลง หากเหตุอันเป็นข้ออ้างในการยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นหมดสิ้นไปก็จะต้องคืนเงินให้กับผู้ที่ถูกยึดเงิน หรือเงินนั้นเป็นเงินของบุคคลภายนอกสามารถร้องขอให้ศาลปล่อยเงินที่ยึดมาได้ โดยจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเงินนั้นเป็นเงินของผู้ร้องไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน หรือบางส่วนอาจจะถูกยึดไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเงินนั้นไม่ใช่เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

โดยกฎหมายประเทศอังกฤษ กำหนดให้สามารถเรียกค่าเสียหายจากการถูกยึดเงินได้ด้วย ตามกฎหมายฟอกเงินประเทศอังกฤษ นั้น กำหนดให้ภาระในการพิสูจน์ความผิดนั้น ตกแก่ฝ่ายโจทก์ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และไม่อาจดำเนินคดีได้ หากไม่สามารถหาพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ว่าเจ้าของทรัพย์สิน ได้รู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดและประเทศอังกฤษ กำหนดความผิดมูลฐาน ไว้ 2 ความผิดมูลฐาน คือ ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับยาเสพติด และความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการก่อการร้าย ส่วน

ประเทศอเมริกัน การริบทรัพย์ด้วยกระบวนการแพ่งมีอยู่ 2 กรณี กล่าวคือ กระบวนการนี้ใช้กับทรัพย์สินทางฝ่ายบริหารราคาไม่เกิน 50,000 เหรียญสหรัฐ เช่นรถยนต์ เงิน เรือ ยกเว้นอสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถที่จะยึดได้จะต้องใช้สิทธิในทางศาล การริบทรัพย์สินทางศาลจะริบอสังหาริมทรัพย์ทุกชนิดไม่ว่าจะมูลค่าเท่าใด หรือการริบทรัพย์สินซึ่งมีราคาเกินกว่า 50,000 เหรียญสหรัฐ หากมีผู้โต้แย้งการยึดทรัพย์สิน จะต้องส่งเรื่องให้พนักงานอัยการฟ้องคดีริบทรัพย์สินต่อศาล ภายหลังกยึดทรัพย์รัฐจะต้องประกาศในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่อยู่ในเขตอำนาจศาลภายใน 10 วัน ภายหลังจากได้มีการยึดทรัพย์สินจะต้องยื่นคำคัดค้านภายใน 20 วัน

การยึดทรัพย์สินนั้น หากเป็นการยึดเงินสด เงินนั้นต้องถูกฝากเข้าบัญชีกองทุนรับฝากทรัพย์สินที่ถูกยึดภายใน 60 วัน นับแต่วันยึด หรือภายใน 10 วัน นับแต่วันที่มีคำสั่งทรัพย์สินที่ถูกยึดไม่สามารถนำไปใช้ได้จนกว่าจะมีการยืนยันถึงการริบทรัพย์สิน โดยการริบทรัพย์มีผลย้อนหลังไปยังเวลาที่ทรัพย์ที่ถูกริบนั้นถูกใช้โดยผิดกฎหมายหรือย้อนหลังไปถึงเวลาที่มีการกระทำให้เกิดการริบทรัพย์ได้ และให้ภาระการพิสูจน์กำหนดให้รัฐเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ “เหตุอันควรสงสัย” (Probable Cause) ว่าทรัพย์นั้นฝ่าฝืนกฎหมายสหพันธรัฐ จากนั้นภาระการพิสูจน์ก็จะตกเป็นของผู้อ้างขอคืนทรัพย์ที่ถูกริบ (Claimant) โดยจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าทรัพย์ดังกล่าวไม่เข้าข่ายที่จะถูกริบตามกฎหมาย และกำหนดความผิดมูลฐานไว้ 200 ฐานความผิด ส่วนประเทศออสเตรเลียนั้น การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายที่ใช้ระบบ Conviction Based Model กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการติดตามยึด อาศัย และริบทรัพย์ของผู้กระทำความผิด เนื่องจากการใช้แนวความคิด Conviction-Based Model นี้เองจึงห้ามมิให้มีคำสั่งริบทรัพย์หรือคำสั่งใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์ จนบุคคลผู้กระทำความผิดจะถูกตัดสินว่าผิด หรือมีการพิสูจน์แล้วฟังได้ว่ามีความผิดเกิดขึ้นอย่างไรก็ตาม กฎหมายของประเทศออสเตรเลียให้อำนาจอัยการสูงสุด ในการระงับการเคลื่อนไหวในสิทธิของทรัพย์ที่ถูกยึด หลังจากผู้กระทำความผิดถูกแจ้งข้อหาทางอาญา หรือภายใน 48 ชั่วโมง ก่อนที่จะมีการแจ้งข้อกล่าวหากับบุคคล

ผู้วิจัยเห็นว่า ประเทศอังกฤษ กำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินไว้เพียงสองความผิดมูลฐานเท่านั้น และการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการ-

ฟอกเงินของประเทศอังกฤษ จะทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามความผิดมูลฐานฟอกเงินนั้นจะต้องมีพยานหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน และรัฐจะต้องเป็นผู้พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด การยึดทรัพย์สินของประเทศอังกฤษนั้นจะต้องไม่ยึดถึงขนาดที่จะต้องทำให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องเดือดร้อน ซึ่งจะมีความแตกต่างกับประเทศไทย การยึดทรัพย์สินของประเทศไทยนั้นถ้าหากมีเหตุอันควรเชื่อว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็จะทำการยึดทั้งหมด โดยไม่สนใจว่าบุคคลที่ถูกยึดทรัพย์สินนั้นจะเดือดร้อนหรือไม่ และไม่สนใจว่าเมื่อถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินผู้ถูกกล่าวหาจะสามารถใช้ชีวิตโดยปกติสุขหรือ ภายหลังผู้ถูกกล่าวหาสามารถพิสูจน์ได้ว่า ทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ระยะเวลาที่ได้ล่วงเลยไปมาก กับระยะเวลาที่ต้องเตรียมเอกสารในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต และค่าทนายความ ต้องเป็นหนี้สิน และต้องสิ้นเนื้อประดาตัวการบังคับใช้กฎหมายที่ไร้ซึ่งมนุษยธรรมอาจจะทำให้คนที่ไม่เกี่ยวข้องกลับกลายมาเป็นคนไม่ดีเพราะกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม เพราะตนเองไม่มีอำนาจบาตรมีเพียงพอที่จะต่อสู้กับอำนาจของรัฐ การที่รัฐบัญญัติกฎหมาย ก็เพื่ออกกฎ กติกา ในการวางกรอบป้องกันความสงบเรียบร้อยของประเทศชาติ เพื่อป้องกันคนที่อยู่รวมกันในสังคมไม่ให้มีการละเมิดต่อกัน หากใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำกฎหมาย ซึ่งเป็นกฎกติกา มาทำร้ายประชาชนโดยที่ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอว่า บุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด

13 เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์ และการทบทวนเอกสาร ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พบว่า พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันอาชญากรรมที่ได้กระทำความผิดกฎหมาย และได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้กระทำความผิดนั้นมากระทำในรูปแบบต่าง ๆ ในการฟอกเงิน และนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปอีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิด ซึ่งกฎหมายที่มีอยู่นั้นไม่สามารถที่จะปราบปรามการฟอกเงิน หรือดำเนินการเกี่ยวกับเงิน หรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร เพื่อเป็นการตัด

วงการประกอบอาชญากรรม จึงให้มีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การกำหนดมาตรการที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ยังมีปัญหาว่า การกำหนดกฎหมายนั้นสามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้จริงหรือไม่ เพราะการกำหนดกฎหมาย ตามความผิดมูลฐานมีความไม่ชัดเจน และไม่เป็นที่ธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหา อีกทั้งการตีความของกฎหมายต่างก็เป็นการที่เข้าข้างตนเองเพื่อให้ตนเองนั้นได้ประโยชน์ โดยรัฐเองก็จะตีความเพื่อรัฐเองได้รับประโยชน์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานก็จะได้ผลในการป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน แต่การตีความนั้นได้ก่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้กล่าวหาหรือไม่ เพียงใด ซึ่งจากการค้นคว้า ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ยังมีปัญหา เรื่องความไม่ชัดเจนอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาการย้อนหลัง การร้องขอต่อศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ปัญหาการระงับการพิสูจน์การร้องให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ปัญหาการเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ปัญหาการกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงิน ตามกฎหมายฟอกเงินของไทยเหมาะสมหรือไม่ และสอดคล้องกับประเทศอื่นหรือไม่อย่างไร ระยะเวลา 90 วัน ตามมาตรา 49 ประกอบมาตรา 48 ที่ให้สำนักป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต้องรับยื่น หรือส่งเรื่องให้พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว นั้น เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมหรือไม่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวข้างต้นสร้างความไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกกล่าวหา กล่าวคือ การยึดทรัพย์สินย้อนหลังในปัจจุบันนั้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ได้ตีความกฎหมายโดยทำการยึดทรัพย์สินเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดมาก โดยชนิดที่ว่าไม่ให้ผู้ถูกกล่าวหาคงเหลือทรัพย์สินไว้เพื่อดำรงชีพ หรือเหลือไว้เพื่อทำการสู้คดีความ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย ดังนี้

1) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานฟอกเงิน ไว้ชั่วคราว 90 วัน จะต้องพึงได้ว่าการกระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้น และมีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน โดยมีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยกย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินและทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งความไม่ชัดเจนของกฎหมายทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตีความกฎหมายว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องการทำความผิดนั้นจะต้องทำการยึดหรืออายัดไว้ทั้งหมดโดยไม่สนใจว่า

ขณะกระทำความผิดนั้นมิกฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ และหากผู้กระทำความผิดไม่มีพฤติการณ์อื่น จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สิน ก็ไม่ควรที่จะยึดทรัพย์สิน หากพิสูจน์ได้ว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความตามมูลฐานฟอกเงิน ก็สามารถร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

2) การกำหนดมาตรการยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินนั้น ยังไม่มีความชัดเจน ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานใช้อำนาจตามอำเภอใจในการยึดทรัพย์สินของผู้ต้องหา ทำให้ผู้ต้องหาไม่มีความเสรีภาพในการต่อสู้คดี เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง ซึ่งอาจรวมถึงความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตตามปกติสุข ดังนั้น เมื่อบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อป้องกันและปราบปราม บุคคลที่เข้าข่ายบุคคลที่กำลังกระทำความผิด ซึ่งการกระทำดังกล่าว บุคคลนั้นอาจจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ แต่เพื่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในการยึดทรัพย์สินนั้นควรมีขอบเขตในการยึด ให้ชัดเจนว่าการยึดทรัพย์สินนั้นจะไม่สามารถยึดทรัพย์สินเกินกว่าที่มีความผิดมูลฐานกำหนดไม่ได้ ซึ่งหากพิจารณาแล้วความผิดมูลฐานส่วนใหญ่เป็นความผิดมูลฐานตามประมวลกฎหมายอาญา จึงไม่สามารถยึดทรัพย์สินย้อนหลังได้เกินกว่าที่มีความผิดมูลฐานกำหนด

3) การร้องขอให้ทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตกเป็นของแผ่นดิน พนักงานจะต้องมีหน้าที่พิสูจน์ให้ได้ตามคำร้องและมีพยานหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หลังจากนั้นจึงจะเป็นหน้าที่ของผู้คัดค้าน ที่จะต้องมีหน้าที่พิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่พนักงานอัยการยื่นคำร้อง ไม่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

4) การร้องขอให้ทรัพย์สินผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานฟอกเงิน จะต้องกระทำในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกันเท่านั้น ไม่ใช่กระทำในลักษณะที่เป็นสาโลหิต

5) ตามตารางแสดงความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งความผิดมูลฐานฟอกเงินนั้นมีเพียง 21 มูลฐานแต่ในเว็บไซต์ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในหมวดกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐาน ตารางแสดงความผิดมูลฐาน กับ

ปรากฏความผิดมูลฐานฟอกเงินที่นำมาบังคับใช้กับประชาชน ถึง 26 ความผิดมูลฐาน ทำให้ประชาชนไม่สามารถทราบได้เลยว่า สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แอบเพิ่มความผิดมูลฐานเพื่อนำมาบังคับใช้กับประชาชนเอง

1.4 เพื่อเสนอร่างแก้ไขกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย

จากการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย เห็นด้วยกับร่างกฎหมายที่ผู้วิจัยได้ยกร่างไว้ เพื่อแก้ไขการปรับปรุงกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทยที่ยังบกพร่องในเรื่องดังต่อไปนี้

1) การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม ต้องมีรายละเอียด ดังนี้ (1) ต้องพึงได้ว่าการกระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้น (2) มีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน (3) มีเหตุอันควรเชื่อว่า (4) อาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สิน (5) ทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด (6) คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน (7) ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้ว รายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

2) กรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่ชัดเจนว่า ทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว และการยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินนั้นสามารถยึดทรัพย์สินได้ในขณะที่มีความผิดมูลฐานเกิดขึ้นเท่านั้น

3) เมื่อพนักงานอัยการยื่นคำร้องตาม มาตรา 49 แล้ว พนักงานอัยการมีหน้าที่พิสูจน์ให้ได้ตามคำร้องก่อนว่า ปรากฏหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่าทรัพย์สินที่ยื่นคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หลักจากนั้นให้ผู้คัดค้าน มีหน้าที่พิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่พนักงานอัยการยื่นคำร้อง ไม่ได้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา 49 แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่ง อ้างว่าเป็น เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับ โอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง พังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน

4) เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือผู้รับโอน ทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกันเท่านั้น

5) เพิ่มเติมความผิดมูลฐาน ที่ 22 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ความผิดมูลฐาน ที่ 23 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ความผิดมูลฐานที่ 24 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ความผิดมูลฐานที่ 25 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ความผิดมูลฐานที่ 26 ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการหลอกลวงภาษีหรือโกงภาษีตามประมวลกฎหมายรัษฎากร

6) มาตรา 3 ให้ยกเลิกความตามมาตรา 3 นิยามความผิดมูลฐาน (9) ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการพนัน

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของไทยเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน ตลอดจนทั้งจากการสัมภาษณ์และจัดส่งร่างกฎหมายเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังไม่มีความชัดเจน ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้จากมาตรการการยึดหรืออายัดทรัพย์สินผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามความผิดมูลฐานฟอกเงินนั้น โดยเฉพาะการตีความของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการยึดทรัพย์สินย้อนหลังนั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดว่าสามารถยึดย้อนหลังได้มากน้อยเพียงใด ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องใช้อำนาจของตนเองที่มีอยู่ในการยึดทรัพย์สินทั้งหมดที่

เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้มาอย่างไร ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่จะสามารถพิจารณาด้วยสามัญสำนึกว่า ทรัพย์สินนั้น ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในครั้งนี้ แต่ก็ใช้อำนาจตามอำเภอใจ ยึดทรัพย์ โดยมักจะอ้างว่า ยึดไว้ตรวจสอบเป็นการชั่วคราว และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงว่าทรัพย์สินที่ถูกลิดรอนนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งก็เป็นเรื่องยากมากที่จะสามารถพิสูจน์ได้ ซึ่งบางคนทรัพย์สินอาจจะตกทอดมาจากรุ่น พ่อแม่ หรือปู่ย่า ตายาย การพิสูจน์จึงจะเป็นเรื่องที่ยากมาก

การที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติ เรื่องการยึดทรัพย์ให้มีความชัดเจน ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจที่มีอยู่กระทำการ โดยมิชอบ อาจจะเป็นการเรียกรับสินบน เพื่อแลกกับการไม่ยึดทรัพย์บางส่วน แต่ปัจจุบันการตีความกฎหมายเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐทำการตีความ เพื่อบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน การตีความของเจ้าหน้าที่นั้น ไม่ได้ตีความตามหลักนิติรัฐ ที่ว่าการปกครองโดยกฎหมาย ซึ่งกฎหมายที่นำมาใช้นั้นจะต้องมาจากประชาชน ไม่ใช่มาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง และเพื่อประโยชน์ของพลเมืองและมีวัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันและแก้ไขการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามอำเภอใจ การกระทำของรัฐทุกประเภทที่มิชอบ และที่ทำให้ประชาชนเสียหาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการตีความของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการยึดทรัพย์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นทำให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมูลฐานฟอกเงิน ต้องสูญเสียสิทธิเสรีภาพในการต่อสู้คดีความ เพราะไม่มีทรัพย์สินพอที่จะว่าจ้างทนายความ เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง

จะเห็นได้จากการยึดทรัพย์สินของบริษัท พี. เอส. เอส. เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด โดยนายประสงค์ สร้อยจิต เป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันและประทับตราสำคัญของบริษัทจดทะเบียนเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2541 ในขณะที่เปิดกิจการได้รับการตอบใบอนุญาตมาโดยตลอด และไม่เคยถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีแต่อย่างใด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การประกอบกิจการของบริษัทมีความถูกต้อง และไม่ผิดกฎหมาย จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2559 จึงถูกเจ้าหน้าที่สนธิกำลังเข้าจับกุมจับกุมในความผิดว่าด้วยการค้ำมนุษย์อันเป็นความผิดมูลฐานฟอกเงิน และได้มีมาตรการยึดทรัพย์สินบุคคลที่เกี่ยวข้องตามความผิดมูลฐานฟอกเงินทั้งหมด

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายว่า (2) ความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ หรือตามความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับเพศ ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ในการใช้มาตรการในการยึดทรัพย์จนสามารถยึดทรัพย์ของ นายประเสริฐ สุขจี หรือ โกลัก ที่เจ้าหน้าที่เชื่อว่าเป็นเจ้าของ โดยทำการยึดทรัพย์สินทุกชนิด โดยเฉพาะทรัพย์สินที่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยเอกสาร หลักฐาน หรือด้วยสามัญสำนึกของเจ้าหน้าที่ที่มาทำการยึดทรัพย์ว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต่อกฎหมายหรือไม่ เช่น ที่ดินที่มีโฉนด หรือ อสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่ปรากฏทางทะเบียนว่าได้มาก่อนจัดตั้งบริษัท ก่อนที่จะอ้างว่ามีการกระทำความผิดมูลฐาน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ หากไม่เกี่ยวข้องก็ไม่ควรจะทำกรยึด แต่ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทำการยึดทรัพย์สินนายประเสริฐ สุขจี หรือ โกลัก ทั้งหมดที่ทำมาหาได้ ย้อนหลังไปถึงทรัพย์สินที่ได้รับ การตกทอดทางมรดก ซึ่งเป็นที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ที่ปรากฏทางทะเบียนว่าได้มาเมื่อ ปี พ.ศ. 2520 แต่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรก พ.ศ. 2542 และไม่มี ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์บัญญัติเป็นความผิด พระราชบัญญัติดังกล่าวจึงบัญญัติและประกาศให้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2542 โดยกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินไว้ใน มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มี 7 ความผิดมูลฐาน และไม่ปรากฏว่า กฎหมายดังกล่าว บัญญัติความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์

ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 ได้มีพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 โดยให้เพิ่มความผิดมูลฐานฟอกเงินอีก 1 ความผิดมูลฐาน คือ ความผิดเกี่ยวกับก่อการร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญา รวมเป็น 8 ความผิดมูลฐานและให้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งก็ยังไม่มีกำหนดความผิดมูลฐานการค้ำมนุษย์เกิดขึ้น ในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในมาตรา 3 โดยให้เพิ่มความผิดมูลฐาน ที่ 9 คือ ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการพนันที่จะต้องมีคนเล่นการพนันเกินกว่า 100 คน และมีวงเงินการกระทำความผิดเกินกว่า 10 ล้านบาท

ต่อมา ปี พ.ศ. 2556 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 ในมาตรา 3 โดยให้เพิ่มความผิดมูลฐานฟอกเงิน อีก 12 ความผิดมูลฐาน รวมเป็น 21 มูลฐาน แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีความผิดอันเกิดจากการค้ำมนุษย์เกิดขึ้น ต่อมาปี พ.ศ. 2558 บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์เกิดขึ้นและให้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2558 บุคคลใดที่กระทำความผิดตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2558 จะถือว่ามีความผิดตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน มาตรา 3 (2) แต่บุคคลที่กระทำความผิดก่อนวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2558 จะต้องพิจารณาให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกกล่าวหา

การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ฝ่ายปกครอง ล้วนเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม ในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน การอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ในการให้ความเป็นธรรมย่อมเป็นสิ่งที่สำคัญ แม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด แต่ศาลยังไม่ได้พิพากษาให้ผู้ถูกกล่าวหาเหล่านั้นเป็นผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐจะปฏิบัติกับผู้ถูกกล่าวหาเสมอหนึ่งเป็นผู้กระทำความผิดหาได้ไม่ ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดควรมีโอกาสที่จะได้รับการต่อสู้คดีอย่างเป็นธรรม การทำให้หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องยึดหลักนิติรัฐในการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชนจะใช้อำนาจตามอำเภอใจหาได้ไหม การยึดทรัพย์ควรอยู่ภายใต้กฎหมายที่ให้อำนาจไว้ เมื่อไม่มีกฎหมาย ก็ไม่มีความผิด ตามที่ศาสตราจารย์ ดร.วรเจตน์ ภาศิริรัตน์ กล่าวว่า ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจการกระทำใด ๆ

ผู้เขียนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด รัฐก็ไม่สามารถกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดกับประชาชนได้ แต่การที่รัฐอาศัยเหตุผลตามกฎหมาย ที่ว่า มีเหตุอันควรเชื่อว่า ซึ่งเหตุดังกล่าวเป็นการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เชื่อว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิดจึงจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดกับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดก็ได้ ถึงแม้ว่ากฎหมายจะเป็นกฎ กติกาของสังคมที่ทุกคนจะไม่ละเมิดต่อกฎหมาย และถ้าละเมิดต่อกฎหมายก็จะต้องถูกลงโทษ แต่การลงโทษจะต้องไม่ลงโทษเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือไม่ลงโทษย้อนหลังไปเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ แม้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้ถึง 21 ความผิดมูลฐาน และมาตรการในการยึดอายัดทรัพย์จะกระทำในลักษณะ

ในทางแพ่งก็ตาม แต่ความผิดมูลฐานทั้งหมด ล้วนมาจากความผิดอันเกิดจากประมวลกฎหมายอาญา จึงไม่ควรให้มีการยึดทรัพย์ย้อนหลังเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้

เมื่อไม่มีกฎหมายก็ไม่มีความผิด ก็ควรปล่อยให้ผู้ถูกกล่าวหาพ้นข้อกล่าวหาไป เฉกเช่นเดียวกับมาตรการทางแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับมาตรการทางอาญาหากมาตรการทางแพ่งไม่มีกฎหมายที่ชัดเจน ก็ควรตีความกฎหมายให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกกล่าวหา เพื่อความเป็นธรรม หากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในวันนี้เห็นว่ากฎหมายมีความบกพร่องประการใด ก็ควรจะไปแก้ไขให้ถูกต้อง หาใช้ตีความกันเอาเองเฉกเช่นปัจจุบัน

ศาสตราจารย์ ดร. บรรเจิด สิงคะเนติ ได้กล่าวหลักมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง ไว้ในหนังสือหลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ว่า หลักห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง เป็นการห้ามมิให้กฎหมายมีผลใช้บังคับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งในกรณีของ นายประเสริฐ สุขชี ที่เชื่อว่าเป็นเจ้าของตึกนาตาลี ที่ให้บริการอาบ อบ นวด ในชื่อของบริษัทฯ ชื่อที่จดทะเบียนมิใช่ นายประเสริฐ สุขชี การที่ รัฐใช้อำนาจในการยึดทรัพย์ในอดีตที่ผ่านมา ทั้งหมด จนสิ้นเนื้อประดาตัว ไม่เหลือเหลือให้มีทรัพย์สินที่จะเพียงพอในการต่อสู้คดี เพื่อเรียกคืนความเป็นธรรม

การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากความไม่ชัดเจนของกฎหมาย แม้จะเป็นข้อดีของประเทศชาติในการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มข้น คือ เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อบุคคลที่คิดที่จะกระทำความผิด หรือเพื่อตัดวงจรอาชญากรรม หรือเส้นทางทางการเงินในการก่ออาชญากรรม แต่ก็ควรเป็นมาตรการที่ใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดจริง ๆ โดยมีหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่าบุคคลที่รัฐกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานฟอกเงินเป็นผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน หาใช่ใช้อำนาจที่มีตามกฎหมายมาบังคับใช้กับประชาชน ผู้บริสุทธิ์ หรืออาศัยเพียงเหตุอันควรเชื่อว่า บุคคลนั้นน่าจะกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน แต่รัฐอาจจะลืมไปว่า ประชาชนไม่มีอำนาจ ไม่มีปืน ไม่มีบาร์มีพอนที่จะไปต่อสู้กับอำนาจของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากปล่อยให้กฎหมายไม่ชัดเจน ก็จะเกิดการใช้กฎหมายในการถล่มถ่วงกันได้ หากประชาชนคนใดไม่มีเงิน ไม่มีสมัครพรรคพวกจะไปสู้รบตบมือกับกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจ และมีบาร์มีอย่างเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อย่างไร

เมื่อกติกาของสังคมที่เป็นเครื่องมือในการป้องกันความสงบเรียบร้อยอันดีงาม
 ของประชาชนยังไม่มีความเป็นธรรม และประชาชนจะหันหน้าไปพึ่งใคร ซึ่ง
 ศาสตราจารย์ ดร. วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ยังได้กล่าวว่า เมื่อมีกฎหมายมอบอำนาจให้แก่
 องค์กรฝ่ายปกครองในการกระทำนั้น และจะต้องไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย การกระทำ
 ของฝ่ายปกครอง ฝ่ายปกครองโดยการแสดงออกของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็น
 ตำรวจ ทหาร ข้าราชการฝ่ายปกครอง จะต้องมิฐานกฎหมายรองรับ เหตุผลเบื้องหลัง
 ของหลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ

ผู้เขียนเห็นด้วย เป็นอย่างยิ่งกับท่านอาจารย์วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ว่าฝ่ายปกครองจะ
 กระทำการใดจะต้องมีกฎหมายรองรับ เช่นเดียวกับการยึดทรัพย์ย้อนหลังในความผิดมูล
 ฐานฟอกเงิน จะกระทำได้อีกก็ต้องมีกฎหมายรองรับ จะยึดทรัพย์หลังไปกี่วัน กี่เดือน กี่ปี
 หรือยึดทรัพย์ทั้งวงศ์ตระกูลก็สามารถทำได้ ถ้ามีกฎหมายรองรับและให้อำนาจกระทำได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความผิดมูลฐานดังกล่าว ล้วนเป็นความผิดที่เกิดมาจาก
 ความผิดทางอาญาทั้งสิ้น ซึ่งกฎหมายอาญาจะไม่มีบทลงโทษบุคคลที่กระทำความผิด
 ย้อนหลัง แม้จะอ้างได้ว่าการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เป็นการกระทำในของเขตของ
 วิธีการทางแพ่ง แต่เมื่อผลของการกระทำความผิดตามกฎหมายที่กำหนดเป็นความผิดอันเกิด
 จากกฎหมายอาญา หากจะทำการยึดทรัพย์โดยไม่ได้กำหนดขอบเขตก็จะทำให้ประชาชน
 ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการบังคับใช้กฎหมาย และการเกิดการริบระมัดระวังจาก
 ประชาชนในการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ทำให้ประชาชนเกิดความเครียดแค้น
 และจะกระทำการในทางที่รัฐคาดไม่ถึง เช่น การประท้วง การเข้าร่วมกับกลุ่มผู้ก่อการร้ายเพื่อ
 กลับมาแก้แค้น

นอกจากการยึดทรัพย์ย้อนหลังแล้ว พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
 การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังมีปัญหาอีกเช่น ปัญหาการพิสูจน์ เมื่อพนักงานอัยการ
 ยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ใครจะต้องมีหน้าที่พิสูจน์ว่า ทรัพย์นั้น
 เป็นทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานฟอกเงินหรือไม่ ซึ่งความจริงแล้วรัฐ
 เป็นผู้กล่าวอ้าง รัฐจะต้องมีหน้าที่พิสูจน์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
 มาตรา 84/1 ว่า คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน

ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริง กล่าวคือ ผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นนำสืบ แต่กลับให้จำเลยเป็นผู้พิสูจน์ว่า จำเลยได้ทรัพย์สินนั้นมาอย่างไร

การกระทำเช่นนี้ เพียงอาศัยเหตุสงสัย หรือเหตุอันควรเชื่อว่า ของเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ทรัพย์สินของจำเลยนั้นตกเป็นของแผ่นดินแต่การพิสูจน์ความจริง หรือสิ่งที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นจุดเริ่มต้นแห่งกระบวนการยุติธรรมใช้ข้อสันนิษฐานเพียง เหตุอันเชื่อว่า และมีพยานหลักฐานอันควรเชื่อว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด แต่ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอว่าทรัพย์สินนั้น ได้มาในขณะที่กระทำความผิด ทำให้พนักงานอัยการผลการพิสูจน์มาให้จำเลยเพื่อพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเองมักจะอ้างว่า ถ้าทรัพย์สินไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต้องพิสูจน์ได้ ซึ่งข้อเท็จจริงการพิสูจน์แหล่งที่มาของทรัพย์สินที่ประชาชนนั้นเก็บสะสมไว้เป็นเวลานาน ๆ นั้น ส่วนใหญ่มักจะไม่ได้ทำบัญชีทรัพย์สิน และไม่ได้เก็บพยานหลักฐานเอาไว้

การที่ประชาชนจะหาหลักฐานมาแสดงความบริสุทธิ์นั้น เป็นเรื่องที่ยาก โดยเฉพาะทรัพย์สินที่ไม่มีทะเบียน เช่น เงินสด ทองคำ ที่เป็นลักษณะของรูปพรรณที่ได้รับมรดกตกทอด เป็นต้น ดังนั้น การที่รัฐเป็นผู้กล่าวอ้างว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด แล้วพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลยึดทรัพย์สินจำเลยเป็นของแผ่นดิน จะต้องมีพยานหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่า ทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หลังจากนั้นจึงให้จำเลยได้มีโอกาสพิสูจน์ว่า ข้อกล่าวอ้างของพนักงานอัยการไม่เป็นความจริง

อีกทั้ง ยังมีอีกปัญหาหนึ่งที่ควรได้รับการแก้ไขให้ชัดเจน คือการยึดทรัพย์สินบุคคลที่เกี่ยวข้องของสัมพันธ์ คำว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องของสัมพันธ์ อาจกล่าวได้ว่า คือ พ่อ แม่ ลูก พี่น้องร่วมบิดามารดา ปู่ ย่า ตา ยาย นี่คือการสัมพันธ์กันทางโลหิต และยังไม่รวมถึงภรรยา ภรรยานอกสมรส ญาติภรรยาในสมรส และนอกสมรส ส่วนนี้คือ ความสัมพันธ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับสายโลหิต ซึ่งการยึดทรัพย์สินบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐ มักจะให้ความสำคัญไปในการยึดทรัพย์สินบุคคลที่เป็นบรรดาเครือญาติ หรือในลักษณะที่เป็นสายโลหิตมากกว่า เพราะเชื่อว่าบุคคลที่เป็นญาติ หรือเป็น พ่อ แม่ พี่ น้อง

สามี ภรรยา ย่อมรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด เมื่อกฎหมายเอื้อให้ ผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้เหตุอันควรเชื่อว่าบรรดา ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์นั้นจะต้องมีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิด จึงทำการยึดทรัพย์ จากกรณีดังกล่าวผู้เขียนไม่เห็นด้วยเพราะการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นไปที่ตัวทรัพย์สินเพื่อเป็นการตัดวงจรทางการเงินในการก่ออาชญากรรม

ดังนั้น การที่บุคคลที่เป็นสายโลหิตเดียวกันอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเสมอไป เช่น พ่อ แม่ อาจจะมีฐานะร่ำรวยอยู่แล้ว หรือ พี่น้องอาจจะทำธุรกิจมีเงินมีทองอยู่แล้ว และไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หากทำการสืบเส้นทางการเงินก็จะทราบว่าเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดหรือไม่ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ จึงควรให้มีการยึด หรืออายัดทรัพย์ ก็ทำกับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน เช่น ทำการตรวจสอบแล้วมีการโอนเงิน เข้าออกให้แก่กันเป็นจำนวนมาก จึงจะทำการยึดทรัพย์ผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แต่หากบรรดาผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์ไม่มีเส้นทางการเงินให้แก่กัน แม้ว่าบุคคลผู้นั้นจะมีฐานะร่ำรวย ไม่อาจที่จะยึดหรืออายัดทรัพย์ของเข้าเหล่านี้ได้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และให้ความเป็นธรรมกับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด และการยึดทรัพย์เป็นการชั่วคราว 90 วัน โดยอาศัยเหตุอันควรเชื่อว่า จะมีการยกย้าย ถ้าย โอน หรือปิดบังซ่อนเร้นทรัพย์สิน ก็ยังมีปัญหาอยู่ว่า หากบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามความผิดมูลฐานฟอกเงินนั้น มีทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์เป็นจำนวนมาก แต่เมื่อถูกจับ หรืออยู่ระหว่างการตรวจสอบ ไม่มีพฤติกรรมที่จะทำการย้าย ถ้าย โอน หรือปิดบังซ่อนเร้นทรัพย์สินเพื่อให้พ้นจากการยึดทรัพย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความจำเป็นที่จะต้องยึดหรืออายัดทรัพย์ไว้เป็นการชั่วคราวหรือไม่ ซึ่งในทางปฏิบัติกลับไม่เป็นเช่นนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการยึดหรืออายัดทรัพย์ทั้งหมดโดยไม่สนใจว่าทรัพย์สินนั้น จะมีการยกย้าย ถ้าย โอน หรือปิดบังซ่อนเร้น หรือไม่ เจ้าหน้าที่จะทำการยึดทรัพย์สินไว้ก่อน 90 วัน และให้โอกาสผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน เข้ามาชี้แจงว่าทรัพย์สินที่ได้จากการอายัดทรัพย์ได้มาเช่นไร หากกรณีบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน มีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และไม่มีพฤติกรรมที่จะทำการยกย้าย ถ้าย โอน หรือปิดบังซ่อนเร้น ก็ไม่ควรที่จะทำการยึดทรัพย์ หรืออายัด

ทรัพย์สินนั้นไว้เป็นการชั่วคราว หากมีพยานหลักฐานเพียงพอ และมีความชัดเจนว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอย่างแน่นอน ก็สามารถที่จะร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ ซึ่งไม่มีความจำเป็นที่จะอายัดทรัพย์สินนั้นไว้เป็นการชั่วคราว

ประเทศไทยนั้น ได้มีการมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และบัญญัติความผิดมูลฐานฟอกเงินไว้ทั้งหมด 21 ความผิดมูลฐาน และไม่ได้รวมอยู่ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แต่ปรากฏอยู่ในตารางความผิดมูลฐานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ลงประกาศไว้ในเว็บไซต์ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อีก 5 ความผิดมูลฐานตามกฎหมายอื่น

ผู้เขียนเห็นว่า ในบางความผิดมูลฐานไม่ควรบัญญัติไว้เป็นความผิดมูลฐาน เช่นความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการพนัน ซึ่งการพนันนั้น ประเทศที่มีการพัฒนาและกำลังพัฒนาหลายประเทศรับรองว่าการพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายและประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทยก็ให้การพนันนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย ถึงแม้ว่าประเทศไทยนั้นเป็นประเทศที่มีการนับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาไว้ว่า การพนันเป็นอบายมุข เป็นทางเสื่อมแห่งความโศกทรัพย์ และเสื่อมจากคุณธรรมอื่น ๆ แม้ว่าการเล่นการพนันจะไม่ผิดศีล แต่ก็ไม่ควรเล่น เพราะจะทำให้ทรัพย์สินนั้นพินาศ ผู้ที่ติดการพนันนั้นย่อมไม่เจริญทั้งทางโลกและทางธรรม

หากประเทศไทยบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการพนันไว้เป็นความผิดมูลฐาน ก็จะไม่ได้รับความร่วมมือกับนานาอารยประเทศที่บัญญัติให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ก็มีข้อสังเกตว่าความผิดเกี่ยวกับการพนันนั้นเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและได้กำหนดวงเงินที่ผู้กระทำความผิดจะมีความผิดตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน เริ่มต้นที่ ห้าล้านบาท แต่ความอันมูลฐานฟอกเงินอื่น ๆ ที่เป็นการผิดตามประมวลกฎหมายอาญานั้นกลับไม่มีการกำหนดขอบเขตไม่กำหนดวงเงินในการพิจารณาว่าเป็นความผิดมูลฐานฟอกเงิน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการยักยอกทรัพย์ หรือฉ้อโกง ความผิดเกี่ยวกับการ ลักทรัพย์ กรร โชก รีดทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง หรือยักยอก อังยี่ ช้องโจร ซึ่งความผิดเหล่านี้เป็นความผิดตาม

ประมวลกฎหมายอาญาทั้งสิ้น แต่ไม่ปรากฏว่าจะมีการกำหนดจำนวนเงิน หรือเงื่อนไข ที่จะทำให้ผู้กระทำความผิด ถูกดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน และเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะมาทำการยึดหรืออายัด ทรัพย์สิน

การที่กำหนดความผิดมูลฐานดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานฟอกเงิน แต่ไม่ได้ กำหนดลักษณะความผิดให้มีความชัดเจน ก็จะเป็นช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือบุคคลที่ ต้องการกลั่นแกล้งกันสามารถนำความดังกล่าวมาแจ้งความเพื่อให้ความผิดมูลฐาน ฟอกเงินไปด้วย และเป็นการเปิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีเจตนาไม่ดี หรือมีเจตนา ในการทุจริต เรียก รับ สินบน เพื่อแลกกับการไม่ส่งเรื่องไปให้สำนักงานป้องกันและปราบ ปรามการฟอกเงิน เพื่อทำการยึดอายัดทรัพย์สิน

อีกทั้ง สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มีการแสดงตาราง ความผิดมูลฐานผ่านเว็บไซต์สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งมีถึง 26 ความผิดมูลฐาน ซึ่งมีความผิดมูลฐานเพิ่มขึ้นอีก 5 ความผิดมูลฐาน นอกเหนือจาก ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้แก่ (22) ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา 53 แห่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 และให้มีผลบังคับใช้ของพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ ดังกล่าวเป็นไปตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 57/2557 เรื่องให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบางฉบับมีผลบังคับใช้ต่อไป (23) ความผิด มูลฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 (24) ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตามมาตรา 25 แห่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและ การแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 (25) ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทาง ทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติ- ป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยาย

อาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 (26) ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลียงหรือนื้อโกง ภายใต้อาณัติตามประมวลรัษฎากร ตามมาตรา 37 ตรี แห่งประมวลกฎหมายรัษฎากร การบัญญัติ- ความผิดมูลฐานตามตารางแสดงความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ-ปราบปรามการฟอกเงินข้างต้น เมื่อพิจารณาถึงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม-การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ได้บัญญัติกฎหมายไว้ เพื่อให้สำนักงานป้องกันและปราบปราม-การฟอกเงินบัญญัติความผิดมูลฐานเอง การบัญญัติความผิดมูลฐานเป็นกฎหมาย ตามมาตรา 25 (5) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้อำนาจ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีอำนาจในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัอำนาจของคณะกรรมการ-ธุรกรรม รวมทั้งการออกระเบียบหรือประกาศอื่นใด ที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็น อำนาจคณะกรรมการ ทั้งนี้ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือกำหนดหลักเกณฑ์ที่ กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติตามต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก่อนจึงจะบังคับใช้ได้ ซึ่งการกำหนดความผิดมูลฐานเพิ่มเติมในตารางแสดงความผิดมูลฐานของสำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ไม่ใช่เป็นการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือกำหนดหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติตาม แต่เป็นการเพิ่มความผิด มูลฐาน ซึ่งเป็นกฎหมายเพื่อให้ประชาชนต้องปฏิบัติ ซึ่งจะออกกฎหมายจะต้องผ่าน ความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่มี อำนาจบัญญัติกฎหมายมาบังคับใช้กับประชาชนเอง โดยพลการ และออกกฎหมายตาม อำเภอใจ ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ถึงแม้ความผิดมูลฐานที่ เพิ่มขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ แต่จะต้องกระทำให้ออกต้องตามขั้นตอนที่ กฎหมายกำหนด

เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการและสำนักงาน ตามมาตรา 21 แห่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและ การแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 ก็ไม่ได้ให้อำนาจที่จะสามารถนำ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมาบัญญัติเป็นความผิดมูลฐานฟอกเงิน ถึงแม้ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะเป็นการกำหนดมาตรการป้องกัน การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและให้ครอบคลุมถึงการสนับสนุนทาง

การเงินแก่การแพร่ขยายอาชญากรรมที่มีอำนาจทำลายล้างสูง เพื่อรองรับมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Financial Action Task Force on Money Laundering--FATF) แต่การกำหนดกฎหมายนั้นเป็นการกำหนดเพื่อมาบังคับใช้กับประชาชนและประชาชนมีสิทธิที่จะต้องทราบว่า ความผิดใดบางเป็นความผิดมูลฐานหาใช่เป็นการให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กำหนดกฎหมายเอง และนำมาบังคับใช้กับประชาชน อีกทั้ง ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาชญากรรมที่มีอำนาจทำลายล้างสูง เป็นการเพิ่มความผิดมูลฐาน จำนวน 2 ความผิดมูลฐาน ซึ่งความผิดมูลฐานดังกล่าวก็มาจากความผิดมูลฐานที่มีอยู่เดิม (8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ซึ่งการเพิ่มความผิดมูลฐานดังกล่าว เป็นเพียงการเพิ่มเติม บทนิยาม ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการก่อการร้าย ซึ่งความทำการแก้ไขเพิ่มเติม บทนิยาม ความผิดมูลฐาน (8) มากกว่ามาเพิ่มเติมความผิดมูลฐานให้มากขึ้น ซึ่งการเพิ่มความผิดมูลฐานตามตารางแสดงความผิดมูลฐานฟอกเงินประชาชนไม่สามารถทราบได้เลยว่าความผิดมูลฐานดังกล่าวมีความผิด ดังนั้น การกำหนดความผิดมูลฐานจะกระทำตามอำเภอใจของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อนำมาบังคับใช้กับประชาชนโดยไม่มีกฎหมายรองรับให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถกระทำได้หากระทำได้ เพื่อความเป็นธรรมสำหรับประชาชน จึงควรให้นำความผิดมูลฐานดังกล่าวนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายเพื่อให้ประชาชนทราบ และไม่คิดที่กระทำความผิดต่อไป

ผู้เขียน เห็นว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันผู้ประกอบอาชญากรรม ได้เงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด มากระทำในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก เพื่อเป็นการตัดวงจรอาชญากรรม จึงได้กำหนดมาตรการป้องกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์เพียงต้องการตัดเส้นทาง ๆ การเงินเท่านั้น การบังคับใช้กฎหมายจึงต้องอยู่บนพื้นฐานเท่าที่กฎหมายกำหนด แต่กฎหมายที่กำหนดไม่มีความชัดเจนทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมาตีความเอง อีกทั้งเมื่อมีการยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดิน เงินจำนวนที่ยึดทรัพย์สินได้ทั้งหมด ครึ่งหนึ่งจะเป็นของกองทุน

จึงทำให้การตีความกฎหมายไม่ทำให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรม ซึ่งเจ้าหน้าที่ของ รัฐมุ่งที่จะยึดทรัพย์ทั้งเพียงอย่างเดียว โดยจะบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น โดยไม่ได้ สนใจเลยว่าบุคคลที่ถูกบังคับใช้กฎหมายจะเป็นอย่างไร จะไร้ซึ่งเสรีภาพในการที่จะมี ทรัพย์คงเหลือไว้ ในการดำรงชีวิตในระหว่างต่อสู้คดีหรือไม่ และจะเหลือทรัพย์สินใน การต่อสู้คดีหรือไม่ และความไม่ชัดเจนของกฎหมาย เป็นการเปิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ที่ เกี่ยวข้องในการยึดทรัพย์ มีเจตนาทุจริต หรือเรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการยึดทรัพย์สิน แคบางส่วนและเป็นการเปิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในการกลั่นแกล้งประชาชนใน การแจ้งข้อหาหนัก ๆ เพื่อในการควบคุมตัวได้นานขึ้นและเป็นความผิดมูลฐานฟอกเงิน อันเป็นการเปิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีเจตนาในการทุจริตประพฤติมิชอบ เรียก รับ สินบนเพื่อแลกกับการไม่ส่งเรื่องไป สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 การยึดทรัพย์ย้อนหลัง สามารถกระทำได้แต่จะยึดทรัพย์สินย้อนหลังได้ เฉพาะ(1) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำความผิดมูลฐาน (2) ในขณะที่มีกฎหมาย บัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิด

3.2 การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้เป็นการชั่วคราว จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อครบหลักเกณฑ์ และเรียง ตามลำดับ ดังนี้ (1) ต้องพึงได้ว่าการทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้น (2) มีทรัพย์สินที่ เกี่ยวข้องกับการทำความผิดมูลฐาน (3) มีเหตุอันควรเชื่อว่า (4) อาจมีการโอน จำหน่าย ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สิน (5) ทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่ เกี่ยวข้องกับการทำความผิด (6) คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรือ อายัด ทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน (7) ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้ว รายงานต่อคณะกรรมการ ธุรกรรม จึงจะทำการยึด หรืออายัดทรัพย์ชั่วคราวได้ เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจ ของเจ้าหน้าที่โดยมิชอบ

3.3 การร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน จะต้องปรากฏหลักฐานเป็นที่ชัดเจนว่า ทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อ ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว และการยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินนั้น สามารถยึดทรัพย์สินได้ในขณะที่มีความผิดมูลฐานเกิดขึ้นเท่านั้น หมายความว่า การที่ยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินต้องปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หากใช้สันนิษฐานว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ต้องมีหลักฐานชัดเจนจะใช้ข้อสันนิษฐานไม่ได้

3.4 ภาระการพิสูจน์ พนักงานอัยการมีหน้าที่พิสูจน์ให้ได้ตามคำร้องก่อนว่าปรากฏหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่าทรัพย์สินที่ยื่นคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หลักจากนั้นให้ผู้คัดค้าน มีหน้าที่พิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่พนักงานอัยการยื่นคำร้อง ไม่ได้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา 49 แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับ โอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน

3.5 เมื่อพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการมีหน้าที่พิสูจน์ให้ได้ตามคำร้องก่อนว่าทรัพย์สินที่ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หมายความว่าพนักงานอัยการจะต้องปรากฏหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่าทรัพย์สินที่ยื่นคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หลักจากนั้นให้ผู้คัดค้าน มีหน้าที่พิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องไม่ได้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา 49 แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้รับ โอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่งฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้น ตกเป็น

ของแผ่นดิน แต่ถ้าพนักงานอัยการไม่มีพยานหลักฐาน ศาลจะต้องมีคำสั่งคืนทรัพย์สินให้เจ้าของทรัพย์สิน โดยไม่จำเป็นต้องให้เจ้าของทรัพย์สินมาพิสูจน์แต่อย่างใด

3.6 การยึด หรืออายัดทรัพย์สินผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน จะต้องทำการยึด หรืออายัดทรัพย์สินบุคคลในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกันเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการยึดทรัพย์สินบุคคลในลักษณะที่เป็นสายโลหิต

3.7 ตามความผิดมูลฐานฟอกเงิน ตามกฎหมายฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีเพียง 21 ความผิดมูลฐาน ส่วนความผิดมูลฐานที่กำหนดให้อยู่ในกฎหมายอื่น อีก 5 ความผิดมูลฐานได้แก่ (22) ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (23) ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (24) ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (25) ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (26) ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการหลีกเลียงภาษีหรือโกงภาษีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญากรรม ซึ่งรวมแล้วเป็นความผิดมูลฐานทั้งหมด 26 ความผิดมูลฐานให้นำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายฟอกเงินโดยตรง เพื่อมิให้เกิดความสับสนของประชาชน หรือรวบรวมให้อยู่ในกฎหมายเดียวกันเป็นหมวดหมู่

3.8 ให้ยกเลิกความผิดเกี่ยวกับการพนัน เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการพนันนั้น ในต่างประเทศจะไม่กำหนดให้เป็นความผิดมูลฐาน เนื่องจากต่างประเทศได้กำหนดให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย หากประเทศไทยกำหนดความผิดมูลฐานนี้ เป็นความผิดมูลฐานฟอกเงิน อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือจากต่างประเทศ

3.9 ความผิดอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน จะต้องกำหนดจำนวนทุนทรัพย์ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย และความผิดอันเป็นการฉ้อโกงประชาชนจะต้องมีผู้เสียหายอย่างน้อย 10 คน

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ

ฟอกเงิน

(ฉบับที่....) พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดให้การยึดทรัพย์ย้อนหลังสามารถกระทำได้ในขณะที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 51)
- (2) กำหนดให้ภาระการพิสูจน์การร้องขอให้ทรัพย์ตกเป็นของแผ่นดินนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่พิสูจน์ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 51)
- (3) กำหนดให้การยึดทรัพย์บุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานฟอกเงินนั้นจะต้องเป็นบุคคลมีทรัพย์สินเกี่ยวข้องกัน เช่น มีกรรมสิทธิ์ที่ทำร่วมกัน มีบริษัทร่วมกัน โดยไม่ยึดอายัดทรัพย์ในลักษณะที่เกี่ยวข้องของสัมพันธ์ในลักษณะเป็นสายโลหิต (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 51)
- (4) กำหนดให้ความผิดมูลฐานมี 26 ความผิดมูลฐาน ได้แก่ ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่อาจมีอำนาจทำลายล้างสูง ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลียงหรือนื้อ โกงภาษีตามประมวลกฎหมายรัษฎากร (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 3 บทนิยาม)
- (5) กำหนดให้การอายัดทรัพย์สินผู้กระทำความผิดไว้ชั่วคราว จะต้องไม่กระทบต่อการดำรงชีวิตอันเป็นปกติของผู้กระทำความผิด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 49)

เหตุผล

โดยที่บทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในส่วนของการการยึดทรัพย์ย้อนหลัง ภาระการพิสูจน์ การยึดทรัพย์บุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานฟอกเงิน และการกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินของไทยนั้น มีความไม่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐทำการตรวจสอบ เมื่อมีเหตุสงสัยว่า ประชาชนผู้นั้นได้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน การบัญญัติกฎหมายที่ไม่ชัดเจนทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน มักจะตีความของกฎหมายในลักษณะที่ไม่เป็นคุณกับประชาชนผู้ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งข้อสงสัยว่ากระทำความผิดฐานฟอกเงิน หรือมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน แล้วทำการยึดทรัพย์สินของประชาชนผู้ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐสงสัยว่ากระทำความผิดฐานฟอกเงินไว้ชั่วคราว และการยึดทรัพย์นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้ยึดทรัพย์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ทำการยึดทรัพย์ทั้งหมดของทรัพย์ที่มี ไม่ว่าทรัพย์นั้นจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือไม่ หรือทรัพย์นั้นมีก่อนหรือหลังที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะบังคับใช้ โดยจะทำการยึดไว้ชั่วคราวก่อนแล้วให้ประชาชนที่ถูกยึดทรัพย์ทำการชี้แจงว่า การได้มาทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นได้มาอย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมาก อีกการยึดทรัพย์บุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกัน ในลักษณะที่เป็นสายโลหิต หรือ เป็นภรรยานอกสมรส ต่างก็จะไม่ได้รับความเป็นธรรมกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับนี้ เพราะรัฐใช้บทสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจึงทำการยึดทรัพย์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดทั้งหมด ทำให้ประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องแต่เป็นญาติ พี่น้อง ต้องได้รับความเดือนร้อน กว่าที่จะพิสูจน์ว่าทรัพย์นั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาจจะต้องล้มหายตายจากไป เพราะความเครียด ความกังวล ว่าจะชี้แจงอย่างไรเพื่อให้รอดพ้นจากการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม อีกทั้งการกำหนดมูลฐานความผิด จำนวน 21 มูลฐานนั้นมีความไม่ชัดเจน โดยเฉพาะความผิดฐานฟอกเงินที่ไม่ได้กำหนดเป็นความผิดมูลฐานฟอกเงิน แต่แฝงอยู่ในกฎหมาย เช่น ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่อาจมีอำนาจทำลายล้างสูง ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลียงหรือนื้อโก่งภาษีตามประมวลกฎหมายรัษฎากรทำให้ประชาชนทั่วไปอยากเฝ้าตรวจสอบจึงจำต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่)

พ.ศ.

.....
.....
โดยเป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
.....

.....
มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่) พ.ศ.”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ความผิดมูลฐาน (9)

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 48 ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม ต้องมีรายละเอียด ดังนี้ (1) ต้องพึงได้ว่าการกระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้น (2) มีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน (3) มีเหตุอันควรเชื่อว่า (4) อาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สิน (5) ทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด (6) คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้

ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน (7) ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 49 มาตรา 49 ภายใบบังคับมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่ชัดเจนว่า ทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว และการยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินนั้นสามารถยึดทรัพย์สินได้ในขณะที่มีความผิดมูลฐานเกิดขึ้นเท่านั้น

มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 51 เมื่อพนักงานอัยการยื่นคำร้องตาม มาตรา 49 แล้ว พนักงานอัยการมีหน้าที่พิสูจน์ให้ได้ตามคำร้องก่อนว่า ปรากฏหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่าทรัพย์สินที่ยื่นคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หลักจากนั้นให้ผู้คัดค้านมีหน้าที่พิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่พนักงานอัยการยื่นคำร้อง ไม่ได้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา 49 แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่ง อ้างว่าเป็น เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน

ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งที่เป็นเงินสดและเงินที่เกิดจากการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ยึด หรืออายัดไว้ ให้สำนักงานส่งเข้ากองทุนกึ่งหนึ่ง และส่งให้กระทรวงการคลังอีกกึ่งหนึ่ง ถ้าเป็นทรัพย์สินอื่น ให้ดำเนินการตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกันเท่านั้น

มาตรา 7 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (22) ของบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” ใน มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

(22) ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 53 ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการต่อไปนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด

(3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

ความผิดตาม (1) หรือ (2) ให้ถือว่าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้

มาตรา 8 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (23) ของบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” ใน มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

(23) ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ให้การกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (24) ของบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” ใน มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

(24) ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตาม มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 ผู้ใดจัดหารวบรวม หรือดำเนินการทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือดำเนินการด้วยประการ ใดๆ เพื่อการก่อการร้าย หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับผลประโยชน์ทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือจากการดำเนินการนั้นเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สิน หรือการดำเนินการนั้นถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนด หรือของบุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ผู้จัดหารวบรวม หรือดำเนินการทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับผลประโยชน์ทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือจากการดำเนินการนั้น เป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สิน หรือการดำเนินการนั้นถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนด หรือของบุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง

ผู้สนับสนุน หรือ ผู้สมคบกันในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งวรรคสอง ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในการกระทำความผิดนั้น

นิติบุคคลใดกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง หรือเป็นผู้สนับสนุน หรือผู้สมคบในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาท

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดของนิติบุคคลตามวรรคสี่เกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือนิติบุคคลใดซึ่งต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิดความในมาตรานี้ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

มาตรา 9 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (25) ของบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน”
ใน มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

(25) ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ตาม มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 ผู้ใดจัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือดำเนินการด้วยประการ ใดๆ เพื่อการก่อการร้าย หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับผลประโยชน์ทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือจากการดำเนินการนั้นเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สิน หรือการดำเนินการนั้นถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนด หรือของบุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ผู้จัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับประโยชน์ทางการเงิน หรือทรัพย์สิน หรือจากการดำเนินการนั้น เป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สิน หรือการดำเนินการนั้น ถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนด หรือของบุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการเผยแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง

ผู้สนับสนุน หรือ ผู้สมคบกันในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งวรรคสอง ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในการกระทำความผิดนั้น

นิติบุคคลใดกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือเป็นผู้สนับสนุน หรือผู้สมคบในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาท

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดของนิติบุคคลตามวรรคสี่เกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือนิติบุคคลใดซึ่งต้องรับผิดชอบในการดำเนินงาน

ของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิดความในมาตรานี้ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

มาตรา 10 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (26) ของบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” ใน มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

(26) ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีหรือ โกงภาษีตามประมวลกฎหมายรัษฎากร ตามมาตรา 37 ตรี แห่งประมวลกฎหมายรัษฎากร¹ ความผิดตามมาตรา 37 มาตรา 37 ทวิ หรือมาตรา 90/4 ที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร หรือนำส่งภาษีอากร และเป็นความผิดที่เกี่ยวกับจำนวนภาษีอากรที่หลีกเลี่ยง หรือนื้อโกงตั้งแต่สิบล้านบาทต่อปี ภาษีขึ้นไป หรือจำนวนภาษีอากรที่ขอคืนโดยความเท็จโดยนื้อโกง หรืออุบาย หรือโดยวิธีการอื่นใดทำนองเดียวกัน ตั้งแต่สองล้านบาทต่อปีภาษีขึ้นไป ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร หรือนำส่งภาษีอากรดังกล่าว ได้กระทำในลักษณะที่เป็นกระบวนการ หรือเครือข่าย โดยสร้างธุรกรรมอันเป็นเท็จจริง หรือปกปิดเงินได้พึงประเมิน หรือรายได้ เพื่อหลีกเลี่ยง หรือนื้อโกงภาษีอากร และพฤติกรรมปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อมิให้ติดตามทรัพย์สินนั้นได้ ให้ถือว่าความผิดดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่ออธิบดีให้ความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาถ่วงดุลความผิดทางภาษีอากรที่เข้าข่าย ความผิดมูลฐานส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

¹สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, ตารางแสดงความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน [Online], available URL:<http://www.amlo.go.th/index.php/th/2016-05-10-08-05-56/2016-05-22-08-08-51/2017-05-08-04-41-14>, 2561 (เมษายน, 21).

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง.....

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์

สถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ การที่กฎหมายฟอกเงิน สามารถยึดทรัพย์ย้อนหลังโดย ไม่มีการจำกัดเวลา

☐ 1) เห็นด้วย

เพราะ.....

.....

☐ 2) ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....

.....

☐ 3) เหตุผลอย่างอื่น

เพราะ.....

.....

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า กฎหมายฟอกเงิน ควรจะกำหนดให้ชัดเจนเกี่ยวกับ ภาระการพิสูจน์ว่าใครมีหน้าที่ หรือภาระการพิสูจน์ก่อนหลัง

☐ 1) เห็นด้วย

เพราะ.....
.....

☐ 2) ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....
.....

☐ 3) เหตุผลอย่างอื่น

เพราะ.....
.....

3. การที่กฎหมายฟอกเงิน ใช้คำว่า ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด หรือเคยเกี่ยวข้อง แล้วนำความเกี่ยวข้องมาเป็นเหตุให้ยึดทรัพย์กับผู้เกี่ยวข้องหรือเคย เกี่ยวข้อง สัมพันธ์ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสายโลหิตเดียวกันหรือไม่ก็ตาม ท่านเห็นด้วย หรือไม่ อย่างไร

☐ 1) เห็นด้วย

เพราะ.....
.....

☐ 2) ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....
.....

☐ 3) เหตุผลอย่างอื่น

เพราะ.....
.....

4. ปัจจุบันกฎหมายฟอกเงิน มีความผิดมูลฐาน 26 ความผิดมูลฐาน สอดคล้องกับลักษณะความผิดในปัจจุบันหรือไม่

☐ 1) เห็นด้วย

เพราะ.....

.....

☐ 2) ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....

.....

☐ 3) เหตุผลอย่างอื่น

เพราะ.....

.....

5. การที่กฎหมายฟอกเงิน กำหนดให้มีการยึดทรัพย์หรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว มี กำหนดไม่เกิน 90 วัน เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมหรือไม่ ระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่นานเกินไป เนื่องจากการถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราว เป็นการถูกจำกัดสิทธิในทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดได้รับความเสียหายไม่สามารถนำทรัพย์สินออกมาใช้สอยได้ ทั้งการใช้เพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน หรือการใช้ในเชิงธุรกิจ หากในภายหลังปรากฏว่าไม่ได้กระทำความผิด แต่การยึดหรืออายัดดังกล่าว อาจส่งผลให้ธุรกิจ ล้มละลายได้และมีผลกระทบต่อชื่อเสียงในทางธุรกิจ และในฐานะส่วนตัว เพราะก่อนที่จะเจ้าหน้าที่จะทำการยึดหรืออายัดชั่วคราว เจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบถึงแหล่งที่มาของทรัพย์สินมาก่อนแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ระยะเวลานานถึง 90 วัน ท่านเห็นว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

☐ 1) เห็นด้วย

เพราะ.....

.....

☐ 2) ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....
.....

☐ 3) เหตุผลอย่างอื่น

เพราะ.....
.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่าน
ในการให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์การประเมินร่างกฎหมาย

แบบสอบถาม
การประเมินร่างกฎหมาย
โครงการวิจัยเรื่อง การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย

คำชี้แจง:

แบบสอบถามนี้วัตถุประสงค์เพื่อ

1. ประเมินผลงานในภาพรวมของการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย
2. ศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย
3. นำเสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหรือการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย

ข้อมูลที่ได้จะนำไปแปลผลในภาพรวมเพื่อทราบถึงผลงานในภาพรวมของการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย ปัญหาหรืออุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทย ในภาพรวมต่อไป ทั้งนี้ ไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในครั้งนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 เพศ

☐ 1) ชาย

☐ 2) หญิง

1.2 อายุ....ปี

1.3 ระดับการศึกษา

☐ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ 2) ปริญญาตรี

☐ 3) ปริญญาโท

☐ 4) ปริญญาเอก

2. หน่วยงาน

- ☐ 1) ภาครัฐ
- ☐ 2) ภาคเอกชน
- ☐ 3) อื่น ๆ (โปรดระบุ)....

3. ท่านเห็นว่าการให้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของไทยหรือไม่เพราะเหตุใด

- ☐ 1) ควร
- เพราะ.....
-
- ☐ 2) ไม่ควร
- เพราะ.....
-

4. ท่านเห็นว่าการให้มีการปรับปรุงกฎหมายฟอกเงิน สามารถยึดทรัพย์ย้อนหลังโดย ไม่มีการจำกัดเวลา

- ☐ 1) ควร
- เพราะ.....
-
- ☐ 2) ไม่ควร
- เพราะ.....
-

5. ท่านเห็นว่าการให้มีการปรับปรุงกฎหมายฟอกเงิน ควรจะกำหนดให้ชัดเจนเกี่ยวกับ
ภาระการพิสูจน์ว่าใครมีหน้าที่ หรือภาระการพิสูจน์ก่อนหลัง

☐ 1) ควร

เพราะ.....

.....

☐ 2) ไม่ควร

เพราะ.....

.....

6. ท่านเห็นว่าการให้มีการปรับปรุงใช้คำว่า ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด
หรือเคยเกี่ยวข้อง แล้วนำความเกี่ยวข้องมาเป็นเหตุให้ยึดทรัพย์กับผู้เกี่ยวข้องหรือ
เคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสายโลหิตเดียวกันหรือไม่ก็ตาม

☐ 1) ควร

เพราะ.....

.....

☐ 2) ไม่ควร

เพราะ.....

.....

7. ท่านเห็นว่าความผิดมูลตามพระราชบัญญัติฟอกเงิน ที่มีอยู่ 26 ความผิดมูลฐาน แต่ไป
แฝงอยู่ในกฎหมายอื่น อีก 5 ความผิด เช่น ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตาม
กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม
ข้ามชาติ ความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับการ
สนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ความผิด
เกี่ยวกับการหลีกเลียงหรือนื้อโก่งภาษีตามประมวลกฎหมายรัษฎากร ทำให้ประชาชน
ทั่วไปอยากแก่การตรวจสอบ เห็นควรบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฟอกเงินโดยตรง
หรือไม่

☐ 1) ควร

เพราะ.....
.....

☐ 2) ไม่ควร

เพราะ.....
.....

8. ท่านเห็นว่าความผิดมูลฐานในปัจจุบันสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือไม่อย่าง

☐ 1) ควร

เพราะ.....
.....

☐ 2) ไม่ควร

เพราะ.....
.....

9. การที่กฎหมายฟอกเงิน กำหนดให้มีการยึดทรัพย์หรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว มี กำหนดไม่เกิน 90 วัน เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมหรือไม่ ระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่นานเกินไป เนื่องจากการถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราว เป็นการถูกจำกัดสิทธิในทรัพย์สินผู้ถูกยึดหรืออายัด ได้รับความเสียหายไม่สามารถนำทรัพย์สินออกมาใช้สอยได้ ทั้งการใช้เพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน หรือการใช้ในเชิงธุรกิจ หากในภายหลังปรากฏว่า ไม่ได้กระทำความผิดแต่การยึดหรืออายัดดังกล่าว อาจส่งผลให้ธุรกิจ ล้มละลาย ได้และมีผลกระทบต่อชื่อเสียงในทางธุรกิจ และในฐานะส่วนตัว เพราะก่อนที่จะเข้าหน้าที่จะทำการยึดหรืออายัดชั่วคราว เจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบถึงแหล่งที่มาของทรัพย์สินมาก่อนแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ระยะเวลานานถึง 90 วัน ท่านเห็นว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

☐ 1) ควร

เพราะ.....
.....

☐ 2) ไม่ควร

เพราะ.....
.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่าน
ในการให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้

ภาคผนวก ก

ตารางแสดงความผิดปกติฐานฟอกเงินและวันบังคับใช้ความผิดปกติฐาน

ตารางแสดงความผิดมูลฐานฟอกเงินและวันบังคับใช้ความผิดมูลฐาน

ลำดับ	ความผิดมูลฐาน	วันบังคับใช้
1	ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	21 สิงหาคม พ.ศ. 2542
2	ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดมูลฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและค้าเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแล หรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี	
3	ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตาม	

ตาราง (ต่อ)

ลำดับ	ความผิดมูลฐาน	วันบังคับใช้
	กฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน	21 สิงหาคม พ.ศ. 2542
4	ความผิดเกี่ยวกับการยกยอก หรือฉ้อโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือ กระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดย กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบ หรือมีประโยชน์เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น	
5	ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น	
6	ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจร	

ตาราง (ต่อ)

ลำดับ	ความผิดมูลฐาน	วันบังคับใช้
	ตามประมวลกฎหมายอาญา	21 สิงหาคม พ.ศ. 2542
7	ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตาม กฎหมายว่าด้วยศุลกากร	
8	ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวล กฎหมายอาญา	12 สิงหาคม พ.ศ. 2546
9	ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่า ด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการ เป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับ อนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่น หรือเข้าพนัน ในการเล่นแต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมี มูลค่าเกินสิบล้านบาทขึ้นไป	2 มีนาคม พ.ศ. 2551
10	ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตาม ประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วม ในองค์กรอาชญากรรมที่มีกฎหมายกำหนด เป็นความผิด	2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556
11	ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรตาม ประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการ ช่วยจำหน่าย ซื้อ รับจํานำ หรือรับไว้ด้วยการ ใดซึ่งทรัพย์สินที่ได้มานั้นโดยการกระทำ ความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า	

ตาราง (ต่อ)

ลำดับ	ความผิดมูลฐาน	วันบังคับใช้
12	ความผิดเกี่ยวกับการปลอม หรือการแปลง เงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตัวตาม ประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็น การค้า	2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556
13	ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวล กฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอม หรือ การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของ สินค้า หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับ การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมี ลักษณะเป็นการค้า	
14	ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทาง ตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะ เป็นปกติธุระ หรือเพื่อการค้า	
15	ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ หรือ สิ่งแวดล้อม โดยการใช้ยึดถือ หรือ ครอบครองทรัพยากรธรรมชาติ หรือ กระบวนแสวงหาผลประโยชน์จาก ทรัพยากรชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมี ลักษณะเป็นการค้า	
16	ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิต	

ตาราง (ต่อ)

ลำดับ	ความผิดมูลฐาน	วันบังคับใช้
	หรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตราย สาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน	
17	ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยว หรือกักขัง ผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะ กรณีเพื่อเรียกรับ เพื่อเรียก หรือรับ ผลประโยชน์ หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับ ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง	
18	ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กระชาก รัดทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง หรือ ยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญามี ลักษณะเป็นปกติธุระ	
19	ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นโจรสลัด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการกระทำความผิดเป็นโจรสลัด	
20	ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่เป็นกรรม เกี่ยวกับการซื้อขายตลาดหลักทรัพย์ตาม กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาด หลักทรัพย์	
21	ความผิดเกี่ยวกับอาวุธ หรือเครื่องมือ อุปกรณ์ของอาวุธที่ใช้ หรืออาจนำไปใช้ใน	

ตาราง (ต่อ)

ลำดับ	ความผิดมูลฐาน	วันบังคับใช้
	การรบ หรือการสงครามตามกฎหมายว่าด้วย การควบคุมยุทธภัณฑ์	1 ตุลาคม พ.ศ. 2558
2	ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การค้ามนุษย์ หรือความผิดตามประมวล กฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศ เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป พา ไป หรือรับไว้เพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือ หญิง เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น หรือ ความผิดพรากเด็กและผู้เยาว์ เฉพาะที่ เกี่ยวกับการกระทำเพื่อหากำไร หรือเพื่อ อนาจาร หรือโดยทุจริต ชื่อ จำหน่าย หรือรับ ตัวเด็กหรือผู้เยาว์ซึ่งพรากนั้น หรือความผิด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับ การเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไป เพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือ ที่เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี	

ตาราง (ต่อ)

ลำดับ	ความผิดมูลฐาน	วันบังคับใช้
	ผู้ดูแล หรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือ สถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุม ผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้า ค้าประเวณี	1 ตุลาคม พ.ศ. 2558
4	ความผิดเกี่ยวกับการยักยอก หรือ ฉ้อโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือ กระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจ สถาบันการเงิน หรือกฎหมายว่าด้วย หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำ โดยกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบ หรือมีประโยชน์เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น	มาตรา 5 ให้ยกเลิกความใน (9) ของ บทนิยามความผิดมูลฐาน และให้ใช้ความ ดังต่อไปนี้แทน
9	ความผิดเกี่ยวกับการพนันตาม กฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิด	

ตาราง (ต่อ)

ลำดับ	ความผิดมูลฐาน	วันบังคับใช้
	เกี่ยวกับการเป็นจัดการให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป หรือเป็นการจัดให้มีการเล่นการพนันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 6 ให้ยกเลิกความใน (20) และ (21) ของบทนิยามความผิดมูลฐาน และให้ใช้ความดังต่อไปนี้แทน	1 ตุลาคม พ.ศ. 2558
20	ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดอันไม่เป็นกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นกรรมเกี่ยวสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นกรรมที่มีผลกระทบต่อราคาการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า หรือเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภายในตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า	
21	ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและ	

ตาราง (ต่อ)

ลำดับ	ความผิดมูลฐาน	วันบังคับใช้
	สิ่งเทียมอาวุธปืน เฉพาะที่เป็นการค้าอาวุธ ปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด และ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุม ยุทธภัณฑ์เฉพาะที่เป็นการค้ายุทธภัณฑ์เพื่อ นำไปใช้ในการก่อการร้าย การรบ หรือการ สงคราม	

ตารางแสดงความผิดมูลฐานฟอกเงินและวันบังคับใช้ความผิดมูลฐาน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พ.ศ. 2542	ความผิดมูลฐานฟอกเงิน 7 มูลฐาน บังคับใช้ 21 สิงหาคม 2542 (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศ (3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน (4) ความผิดเกี่ยวกับการยักยอก หรือนื้อโกง (5) ความผิดต่อต้านเจ้าหน้าที่ราชการ (6) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิด (7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร
พ.ศ. 2546	ความผิดมูลฐานฟอกเงิน 1 มูลฐาน บังคับใช้ 12 สิงหาคม 2546 (8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย
พ.ศ. 2551	ความผิดมูลฐานฟอกเงิน 1 มูลฐาน บังคับใช้ 2 มีนาคม 2551 (9) ความผิดเกี่ยวกับการพนัน วงเงินสิบล้านบาท
พ.ศ. 2556	ความผิดมูลฐานฟอกเงิน 12 มูลฐาน บังคับใช้ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 (10) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ (11) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจร (12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอม หรือการแปลงเงินตรา (13) ความผิดเกี่ยวกับการค้า (14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ (15) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ (16) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิต (17) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยว หรือกักขังผู้อื่น (18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กระทำความผิด รีดทรัพย์ จิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ นื้อโกง หรือยักยอก (19) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นโจรสลัด (20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่เป็นกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายตลาดหลักทรัพย์ (21) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธ
พ.ศ. 2558	ให้ยกเลิกความใน (2) (4) (9) (20) (21) และให้ใช้ความดังต่อไปนี้แทนบังคับใช้วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2558 (2) ความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ (4) ความผิดเกี่ยวกับการยักยอก หรือนื้อโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือกระทำความผิดโดยทุจริต (9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันวงเงินห้าล้านบาทขึ้นไป (20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดอันไม่เป็นกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ (21) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หนังสือ

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. นโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการ
ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2554-2555. กรุงเทพมหานคร:
ม.ป.ท., 2553.

กอบกุล จันทวโร. ประเทศไทยกับการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย
การต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ป.ป.ส., 2542.

กานติมา มัชฌากิจ. การรายงานธุรกรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงาน-
ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, ม.ป.ป.

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และคณะ. อนุสัญญาระหว่างว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม-
อาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2548.

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วยรัฐธรรมนูญและ
กฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547.

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549.

คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2548.

จรัญ ภักดีธนากุล. กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. กรุงเทพมหานคร: จีรรัชการพิมพ์,
2548.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540.

_____. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร:
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2539.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. **กฎหมายอาญา: หลักการและปัญหา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

นิกร เกริกกุล. **การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ Tranlator at law.com, 2543.

_____. **การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางการปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: กองตรวจสอบและวิเคราะห์ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2543.

นิรมัย พิเศษ. “ข้อความคิดและสาระสำคัญของการฟอกเงิน (Money Laundering Law).”

ใน **หนังสือพิมพ์ 50 สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง**, หน้า 67.

เชิงราย: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2550.

บรรเจิด สิงคะเนติ. **หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.

_____. **หลักพื้นฐานสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547.

_____. **หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2547.

_____. **หลักพื้นฐานสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. **คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ: รัฐธรรมนูญเยอรมัน**. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2535.

ประยูร กาญจนกุล. **คำบรรยายกฎหมายปกครอง**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ปรีดี เกษมทรัพย์. **นิติปรัชญา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

_____. **นิติปรัชญา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

พรเพชร วิชิตชลชัย. **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน**. กรุงเทพมหานคร: เกนโกรว, 2542.

พิพัฒน์ จักรางกูร. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาการ, 2543.

พูนศักดิ์ วรรณพงษ์. “ประชาธิปไตยรัฐธรรมนูญกับหลักนิติธรรม.” ในกฎหมายกับการเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สารมวลชน, 2534.

โกคิน พลกุล. เอกสารประกอบการบรรยายวิชาหลักกฎหมายมหาชน. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

โกคิน พลกุล และชาญชัย แสงศักดิ์. หลักกฎหมายมหาชน เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2541.

มานิตย์ จุมปา. คู่มือวิชากฎหมายปกครอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, 2556.

_____. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2525.

เรียงธรรม ลัดพลี. คำอธิบายกฎหมายพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2545.

ลิขิต ชีรเวคิน. วิวัฒนาการการเมืองการปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

วิชามหาคุณ. การใช้เหตุผลในทางกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2532.

วิญญู เครื่องงาม. คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2530.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546.

_____. หลักพื้นฐานของกฎหมายปกครองและการกระทำทางปกครอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546.

วรพจน์ วิสรุตพิชญ์. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย-พุทธศักราช 2540. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.

วาทีน คำทรงศรี. การฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2539.

วิชัย ตันติกุลนันท์. คำอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์อักษร, 2540.

วิชัย ตันศิริ. รัฐธรรมนูญประเทศตะวันตกและไทย: กรณีศึกษาทางประวัติศาสตร์และ

กฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา, 2540.

วีรพงศ์ บุญโยภาส, สุพัตรา แพนวิชิต และจิรภูมิ ลิปปพันธ์. รายงานการวิจัยเรื่อง การ

พัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งใน

ลักษณะองค์กร (ระยะที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอัยการสูงสุด, 2542.

วีระพงศ์ บุญโยภาส. กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการ-

ฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547.

_____. กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2550.

_____. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-

นิติธรรม, 2540.

ศราวุฒิ ปทุมราช. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บพิธการพิมพ์, 2540.

ศูนย์บริการข้อมูลทางกฎหมาย. การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2537.

สมยศ เชื้อไทย. คำอธิบายรัฐธรรมนูญทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์,

2535.

สมพร พรหมพิตร และศรีนิตา พรหมพิตร. พยานหลักฐานในคดีแพ่ง. พิมพ์ครั้งที่

2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2543.

สมสมัย ศรีสุทรพรรณ. โฉมหน้าศักดินาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 9. นนทบุรี: สำนักพิมพ์-

ศรีปัญญา, 2550.

สหัส สิงหวิริยะ. คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.

2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2549.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน:

คู่มือประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธนพล, 2544.

- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. แนวทางปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เรื่อง การรายงานธุรกรรมและการจัดให้
ลูกค้าแสดงตนสำหรับสถาบันการเงินประเภทธนาคาร. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2555.
- _____. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของ
สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินภายใต้กรอบกฎหมายที่บังคับ
ใช้ในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.
สำนักฝึกอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. รวมคำบรรยายภาคสอง สมัยที่ 52
ปีการศึกษา 2542. เล่ม 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กรุงสยาม, 2542.
- สีหนาท ประยูรรัตน์. การศึกษาทางวิชาการเรื่อง ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับมาตรการป้องกันและปราบปราม-
องค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2547.
- _____. ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
กับมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลใน
ประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,
2547.
- _____. คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ส. เอเชียเพลส, 2542.
- _____. คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติสนเทศ, 2544.
- สุรพล ไตรเวทย์. คำอธิบายฟอกเงินปัญหาข้อเท็จจริงคำอธิบาย. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548.
- _____. คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน,
2543.
- _____. คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน,
2548.

สุรพล ไตรเวทย์. คำอธิบายกฎหมายฟอกเงินปัญหาข้อเท็จจริง คำอธิบาย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดือนตุลา, 2543.

โสภณ รัตนกร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์บรรณธิการ, 2549.

หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-

ประกายพริก, 2548.

_____. หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน,

2538.

อนุชา คงมาลัย. ความผิดฐานฟอกเงินและคำวินิจฉัยศาลฎีกา. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.,

2558.

อรรถนพ ลิขิตจิตตะ, ถาม-ตอบ เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอก-

เงิน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: กองนิติกร สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายก-

รัฐมนตรี, 2542.

บทความ

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. “การนำหลักความผิดสมคบมาใช้ในประเทศไทย.” บทบัณฑิตย 50

(มิถุนายน 2537): 102-108.

จารุวรรณ เรืองสวัสดิพงษ์. “การฟอกเงิน.” ดุลพาห 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 9-10.

จิตติ ดิงศรัทย์. “ใครมีอำนาจสอบสวน.” วารสารนิติศาสตร์ 4, 3 (ธันวาคม 2541): 104-

110.

จิรนิติ หะวานนท์. “มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.” รพีสาร 13 (ตุลาคม-

ธันวาคม 2538): 5-6.

จำแลง กุลเจริญ. “กฎหมายกับการฟอกเงิน.” ดุลพาห 4, 1 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537):

15-27.

เจ พี. ลอว์. “Money Laundering: Legal Aspects.” วารสารอัยการ 17 (มกราคม 2537):

112.

โชติช่วง ชูตินธร. “กฎหมายฟอกเงิน (กฎหมายเกสตาโป) อันตรายต่อสิทธิเสรีภาพ.”

รัฐสภาสาร 45, 12 (ธันวาคม 2540): 99-100.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.”

รพีสาร 4, 13 (ตุลาคม-ธันวาคม 2538): 10-15.

_____. “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.” วารสาร
นิติศาสตร์ 16, 2 (เมษายน 2539): 49-52.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. “โทษริบทรัพย์.” วารสารกฎหมาย 12 (กรกฎาคม 2531): 92-93.

ถาวร เชาวน์วิฑิต. “การป้องกันและควบคุมการฟอกเงิน.” วารสารอัยการ 18, 209
(กรกฎาคม 2538): 67-73.

ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. “ข้อที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน.” ดุลพาห 41, 4
(กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 47-48.

_____. “บทความกฎหมายฟอกเงินกับโทษย้อนหลัง.” วารสารนิติศาสตร์ 31, 3
(กันยายน 2544): 421-422.

ปกรณ์ ไพโรจน์. “มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ.” วารสาร
การศึกษาและพัฒนาสังคม 7, 1 (2554): 51.

ปิยะพันธ์ อุดมศิลป์. “Vienna Convention: ปทัสถานของการกำหนดความผิดอาญาฐาน
ฟอกเงิน.” วารสารนิติศาสตร์ 23 (กันยายน 2536): 509-510.

_____. “ความผิดอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงิน.” วารสารนิติศาสตร์ 21 (ธันวาคม 2534):
498-450.

_____. “มาตรการป้องกันมิให้สถาบันการเงินตกเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน.”
ดูลพาห 41 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 60-61.

พนัส ทศนียานนท์. “ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ.” วารสารอัยการ 3, 7 (มีนาคม 2523):
38-39.

พรเพชร วิชิตชลชัย. “การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกา.” ดูลพาห 2
(เมษายน-มิถุนายน 2538): 104-106.

มานิต วิทยาเต็ม. “สำรวจกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน.” ดูลพาห 41, 4 (กรกฎาคม-
สิงหาคม 2537): 29-30.

วาสนา เพิ่มลาภ. “การฟอกเงิน.” วารสารข้าราชการ 6, 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2544): 27-28.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. “กฎหมายสกัดกั้นการฟอกเงิน: ปัญหาที่ร่างหรือผู้ออกกฎหมาย.” มติชนสุดสัปดาห์, 27 พฤษภาคม 2537, หน้า 22.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. “ประเทศไทยกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด.” ดุลพาห 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 72-75.

_____. “ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับความจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย.” วารสารกฎหมาย 21, 1 (2545): 350-351.

สุทธิชัย จิตรวาณิช. “กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกา.” ดุลพาห 42 (ตุลาคม-ธันวาคม 2538): 152-155.

สุนัย หาเรือนพิชน. “ข้อคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเด็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ.” วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์ 30, 2 (มิถุนายน 2543): 143.

สุรพล ไตรเวทย์. “การฟอกเงินและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน.” ระพีสาร 2, 6 (มกราคม-มีนาคม 2537): 13-14.

_____. “อาชญากรรมยาเสพติดกับความจำเป็นของกฎหมายฟอกเงิน.” ดุลพาห 41, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 38-44.

_____. “การฟอกเงินและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน.” ระพีสาร 2, 6 (มกราคม-มีนาคม): 13-15.

สีหนาท ประยูรรัตน์. “แนวความคิดของตำรวจในประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.” ดุลพาห 4, 41 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 25-29.

วิทยานิพนธ์

ชัช วงศ์สิงห์. “มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การฟอกเงิน: ศึกษาเฉพาะกรณีทรัพย์สินและเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.

วรวิทย์ ภู่อื่นเลิศ. “การควบคุมการใช้อำนาจของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2550.

วรศักดิ์รัตน์ กลับชนะ. “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

วิศา ภูชมพู่. “อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ศึกษาเฉพาะกรณี ข้อตกลงระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงิน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ณัฐธิดา เหล่ารักวงศ์. “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ศึกษากรณีอำนาจหน้าที่ของศาลกรณีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

ทักษอร สุวรรณสายะ. “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ศึกษากรณีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ลัทธิสัญญา เพียรสมภาร. “มาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.

ปฤษฎี สุนทะศักดิ์. “ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ศึกษาเฉพาะกรณี อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 38(3).” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556.

เอกสารอื่น ๆ

กระทรวงการต่างประเทศ. การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะเด็กและสตรี [Online]. Available URL:

<http://www.mfa.go.th/main/th/media-center/14/40175,2561> (มิถุนายน, 07).

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. “กฎหมายมหาชนเบื้องต้น.” ใน เอกสารประกอบการสอนวิชากฎหมายมหาชนเบื้องต้น, หน้า 190. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. “รวมบทความและสาระน่ารู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน.” ใน เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด.” กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

_____. “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.” เอกสารวิจัยส่วนบุคคลดีเด่น, หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่น 39 และหลักสูตรป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่น 9, 2539-2540.

ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. สิ่งที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน. ใน รวมบทความและสาระน่ารู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร: กองนิติกร สำนักงาน-ปป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542.

ธานี สิงหนาท. คู่มือการศึกษาพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยามการพิมพ์, 2548.

นิพนธ์ อักษรกาญจน์. ปัญหาธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน [Online]. Available URL:http://clib.coj.go.th/Ebook/data/judge_report/jrp2555_10_133.pgf, 2013 (กรกฎาคม, 13).

วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. “หลักพื้นฐานของกฎหมายปกครอง.” ใน คู่มือการศึกษากฎหมายปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักฝึกอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2540.

วิชญ์ เครื่องาม. “ปรัชญารากฐานในกฎหมายมหาชน.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา

กฎหมายมหาชน, หน่วยที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 17. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.

วีระพงษ์ บุญโญภาส, สุพัตรา แผนวิจิต และจิระวุฒิ ลิปิพันธ์, รายงานการวิจัยเรื่อง การ
กำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์อาชญากรรมข้ามชาติและ
มาตรการรวมทั้งความช่วยเหลือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงิน
และมาตรการยึดอายัด และทรัพย์สิน. กรุงเทพมหานคร: สำนักกฎหมาย-
อาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, ม.ป.ป.

เศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์ ร. 1 - ร. 5 [Online]. Available URL: <https://sites.google.com/site/socialpkru/hna>, 2561 (มิถุนายน, 07).

ศักดิ์ชัย ศักดิ์สกุลวงศ์. “มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติด ศึกษากรณี การสกัดการฟอกเงิน.” เอกสารวิจัยส่วนบุคคลดีเด่น,
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่น 36 และหลักสูตรป้องกันราชอาณาจักร
ภาครัฐร่วมเอกชน รุ่น 6, 2536-2537.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. “การริบทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด.” ใน
อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายประสิทธิ์ ศรีนทุ ฌ วัดตรีทศเทพ วัน
พทุหัสดีที่ 15 มิถุนายน 2521. กรุงเทพมหานคร: วัชรินทร์การพิมพ์, 2521.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. ที่มาของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน [Online]. Available URL: <http://www.amlo.go.th/amlofarm/Farm/Web/files/1-1.pdf>, 2013 (กรกฎาคม, 13).

_____. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน [Online].

Available URL: <http://www.amlo.go.th/amlofarm/farm/Web/files/1%20Part1.pdf>, 2012 (กันยายน, 20).

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. ตารางแสดงความผิดมูลฐานตาม
กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน [Online]. Available
URL: <http://www.amlo.go.th/index.php/th/2016-05-10-08-05-56/2016-05-22-08-08-51/2017-05-08-04-41-14>, 2561 (เมษายน, 21).

สำนักงานอัยการสูงสุด. สำนักงานต่างประเทศ. บทวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศ [Online].

Available URL: <http://www.inter.ago.go.th/botkawm/page42.htm/>, 2549

(พฤศจิกายน, 15).

สมบัติ ชัยวณิชย์ และธานี วรภัทร์. โทษริบทรัพย์สิน: ศึกษาการริบทรัพย์ในคดีอาชญากรรม

[Online]. Available URL: <http://www.dpu.ac.th/graduate/upload/content/files/.pdf>,

2561 (มิถุนายน, 01).

อนันต์ อนันตกุล. “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.” ใน เอกสารการ

บรรยายที่ประชุมราชบัณฑิตและภาคีสมาชิก. สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

ราชบัณฑิตยสถาน, 5 มีนาคม 2538.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

“พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พ.ศ. 2542.” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 76ก (11 สิงหาคม 2546): 1

“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542.” ราชกิจจานุเบกษา

เล่ม 125 ตอนที่ 40 ก (1 มีนาคม 2551): 1-11.

“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2542.” ราชกิจจานุเบกษา

เล่ม 130 ตอนที่ 11 ก (1 กุมภาพันธ์ 2556): 2-6.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558.” ราชกิจจา-

นุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 92 ก (8 ตุลาคม 2558): 1-17.

“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2556.” ราชกิจจานุเบกษา

เล่ม 130 ตอนที่ 11 ก (1 กุมภาพันธ์ 2556): 1-5.

“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.” ราชกิจจานุเบกษา

เล่ม 116 ตอนที่ 29 ก (21 เมษายน 2542): 1-2.

“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.” ราชกิจจานุเบกษา

เล่ม 126 ตอนที่ 56 (22 กรกฎาคม 2552): 1-3.

“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116
ตอนที่ 29 ก (21 เมษายน 2542): 1-2.

“พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547.” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนที่ 8 ก
(19 มกราคม 2547): 1-18.

“ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ.” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 34
(25 กุมภาพันธ์ 2534): 1-6.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4135/2550.

คำสั่งศาลแพ่ง หมายเลขแดงที่ พ. 41/2546 ลงวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2546.

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 40-41/2546 ลงวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2546.

เอกสารภาษาอังกฤษ

Black, Harry Campbell. **Black's Law Dictionary**. 6 th ed. St. Paul, Minn.:
West, 1990.

Baldwin, Fletcher N, and Robert J. Munro. **Money Laundering. Asset
Forfeiture and Internatinal Financil Crimes: General Introduction**
New York: Oceana, 1994.

Cain, Alexander R. **New England International & Comparative Law
Annual** [Online]. Available URL: [http://www.nesl.edu/intljournal/
vol.2/rico.htm](http://www.nesl.edu/intljournal/vol.2/rico.htm), 2005 (December, 28).

Financial Crimes Enforcement Neteork (United States Department of the
Treasury). **USA Patriot Act** [Online]. Available URL:[http://
www.fincen .gov/statues_regs/Bsa/](http://www.fincen.gov/statues_regs/Bsa/), 2012 (November,1).

Financial Transaction Reports Act 1988.

Garner, Bryan A. **Black's Law Dictionary**. 8th ed. St. Paul, Minn.:
Thomson/West, 2004.

Howard, Chris. "Comparative Analysis: The United States," In **Butterworths Money Laundering Law**, p. 6. London: Antony Rowe, 2003.

Justin, Miller. **Handbook of Criminal Law**. Minnesota, Minn.: West, 1934.

Kunieda, Haruo. **Japan Financial Intelligence Center** [Online]. Available URL: https://www.npa.go.jp/sosikihanzai/jafic/en/nenzihokoku_e/data/jafic_2013e.pdf, 2018 (June, 07).

Law on the Control of Narcotics and Psychotropic Substances [Online].

Available URL: http://www.unodc.org/res/cld/document/omn/law-on-the-control-of-narcotic-drugs_html/Law_on_the_Control_of_Narcotic_Drugs_and_Psychotropic_Substances_oman.pdf, 2018 (June, 07).

McEwan, Jenny. **Evidence and the Adversarial Process-The Modern Law 2nd ed.** London: Oxford University, 1998.

Money Laundering Control Act.

Mortman, Scott E. "Putting Starch in European Efforts to Combat Money Laundering." **Fordham Law Review** 60 (1992): 438-439.

New York State. **Department of Financial Services** [Online]. Available URL: <https://financia lservices.gov.in/banking-divisions>, 2018 (June, 07).

Richards, James R. **Transaction Criminal Organizations, Cybercrime and Money Laundering**. Florida: CRC, 1999.

Rudnik, Amy G. **United States in Butterworths International Guide to Money Laundering Law and Practice**. London: Butterworth, 1995.

Rydstram, Jean F. "Forfeiture and Penalties." Oscar C. Satiinger ed. In **American Jurisprudence**. New York: The Lawyer.

Stessens, Guy. **Money Laundering A New International Law Enforcement Moder**. 3d ed. London: Cambridge, 2002.

Shams, Heba. "Using Money Laundering Control to Fight Corruption: An Extraterritorial Instrument." **Essays in International Financial & Economic Law**. No 27. London: London Institute of International Banking, 2000.

The Code of Federal Regulations.

The President's Commission on Organized Crimes. **Money Laundering: The Problem And The Response**, Washington D.C.: The President's Commission on Organized Crimes, 1983.

The Criminal Code Act 1995.

The United State Code.

United Nations Conventions Against Transnational Organized Crime.

United Nations International Drug Control Programme. "Legal Assistance Money Laundering Model Law." (November 1993).

U.S. Department of Justice. **Investigation and Prosecution of Illegal Money: A Guide to The Bank Secrecy Act**. Washington: U.S. Dept. of Justice, 1983.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	นายชำนาญ ชาติชัย
วัน เดือน ปีเกิด	1 กุมภาพันธ์ 2512
สถานที่เกิด	จังหวัดลพบุรี
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ปีการศึกษา 2529 สำเร็จปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2535 สำเร็จปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายมหาชน) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2548 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. 2542 ประกาศนียบัตรการบริหารงานภาครัฐและกฎหมาย มหาชน รุ่นที่ 6 (ปรม. 6) สถาบันพระปกเกล้า พ.ศ. 2551 หลักสูตรการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ 17 (ปปร.17) สถาบันพระปกเกล้า พ.ศ. 2558 หลักสูตรการบริหารการรักษาสงบเรียบร้อยของสังคม ภาครัฐร่วมเอกชน (บรอ.) รุ่นที่ 4 (วิทยาลัยตำรวจ) พ.ศ. 2560
ตำแหน่งหน้าที่ การทำงานปัจจุบัน	บริษัทสำนักกฎหมายชำนาญ ชาติชัย จำกัด กรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ กองบังคับการตำรวจนครบาล 2 กรรมการพิจารณากลับกรอกร่างกฎหมายแห่ง สภานายความ คณะอนุกรรมการกลั่นกรองร่างกฎหมายของวิปรัฐบาล อาจารย์พิเศษ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง